KENT KOŞULLARINDA SOSYOLOJİK OLGU OLARAK

ALEVİLİK

YAZILAR

ALİ BALKIZ

KENT KOŞULLARINDA
SOSYOLOJİK OLGU OLARAK

ALEVİLİK

YAZILAR

Alev Yayınları

TÜM HAKLARI SAKLIDIR. BU KİTABIN TAMAMI YA DA BİR KISMI 5846 SAYILI YASA'NIN HÜKÜMLERİNE GÖRE, KİTABI YAYINLAYAN ALEV YAYINLARI'NIN VE YAZARININ İZNİ OLMAKSIZIN, ELEKTRONİK, MEKANİK, FOTOKOPİ YA DA HER HANGİ BİR KAYIT SİSTEMİ İLE ÇOĞALTILAMAZ, YAYINLANAMAZ, DEPOLANAMAZ.

Alev Yayınları
DİVANYOLU CAD. NO 54
ERÇEVİK İŞHANI 102
34110 EMİNÖNÜ
TEL/FAKS:+90.(0)212.519 56 35
www.alevyayinlari.com

KENT KOŞULLARINDA SOSYOLOJİK OLGU OLARAK
ALEVİLİK
YAZILAR

ALİ BALKIZ

BİRİNCİ BASIM
MART 2007

ISBN 978-975-335-057-0

Hazırlık: Alev Yayınları
Kapak Resmi: Yazarın Kendi Arşivinden,
Alibaba'dan Madımak Oteline Giderken, Sivas
Baskı: Mart Matbaacılık Sanatları Tic. ve San. Ltd. Şti.
Ceylan Sok. No:24, Nurtepe
Kağıthane – İstanbul
Tel: 0212.310 23 00

KENT KOŞULLARINDA
SOSYOLOJİK OLGU OLARAK

ALEVİLİK

YAZILAR

ALİ BALKIZ

Alev Yayınları

Şu beş şey ki; kendi cinsinin en yazığıdır:
Güneşe karşı ışıyan ışık,
Görmeyen göze karşı güzel yüz
Çorak toprağa düşen güzel yağmur
Karnı toka karşı hoş yemek
Ve bir ahmağa söylenmiş hak söz.

HACI BEKTAŞ VELİ

İÇİNDEKİLER

Önsöz 1

Mutlu Bir Türkiye 3

Hacı Bektaş Kimin? 5

Cumhuriyet ve Aleviler 7

Herkesin Bir Lâikliği Var 14

Aleviler Açısından Toplumsal Barış Nasıl Sağlanır 20

Kimler İçin Zorunlu Din Dersi 23

Cumhuriyet'in 100. Yılı 32

Bir Diyanet Az Bir de Alevi Diyaneti İsteriz 34

Avrupa Birliği, Alevi Diyaneti ve "*Alevi İslam İnancı*" 37

Cemevi 40

Yedi Yiğit Kadın 43

Göz Bebeğimiz Pir Sultan Örgütlülüğü 45

Türbandan Sonra Kırmızı Noktalar 48

2 Temmuz 1993 Sivas 50

Sünni Kızı Sibel Sivas'ı Soruyor 57

Sivas Katillerine Af Hazırlığı 61

Yeniden Kerbelâ: Madımak 64

Üniversite mi, "*Alevi Diyaneti*" mi?.. 67

Hacıbektaş'ta Neler Oluyor... 70

Hacıbektaş'a Gölge Düştü 73

Hacıbektaş'a Kara Gölge Düştü 79

Selmanpakoğlu'nu Anlamak Ne Zor 83

Kitabül'ı-Fevaid'deki Hacı Bektaş Düşüncesi 86

Aleviliğin Ne Olup Olmadığını Anlamak İçin
Hacı Bektaş Dergâhı'nı Gezelim 90

Örgüt Yöneticilerimizin Türkçe İle Araları İyi Değil 92

Kitap Okumayı Sevmeyen Ve Bu Gidişle Sevmeyecek de Olan Öğrenci Züleyha'ya Mektup 97

"*Bize de Banaz'da Pir Sultan Derler*" 100

"*Şu Çılgın Türkler*" 103

Bahadınlı Alevileri de Yazdı 107

Almanya'da Alevilik Dersleri 110

Bu Darbeleri Başımıza Kim İndirdi? 120

BP, Hüzün Dolu Bir Deney 125

Seçim Geliyor, Aleviler Savruluyor 129

Mahzun Mahzuni 139

Ali Doğan'ın Alacakları 145

Aleviler Ölmez 147

Dedem Hakka Yürüdü 149

"*Siyasetin Emrinde Bir Din İstemiyoruz, Dinin Emrinde Siyaseti Kabul Ediyoruz.*" 152

Evin İçindeki Düşman 156

Alevileri Anlamak Yetmez 161

Oktay Ekşi'nin Külahı 165

Medya ve Aleviler 168

Alman Vakıfları, Aleviler ve Yeni Bir Suçlama Daha 171

ÖNSÖZ

Aleviler köyde kalamazlardı.

Köy onları yolcu etti, kent de buyur etti. Bu zorunluluktan doğan gönüllü bir yolculuktu.

Çünkü iş, eğitim, sağlık, kültür, iletişim, barınma olanakları kentteydi. Ama aynı kent Aleviler açısından tuzaklarla da doluydu. Vahşi kapitalizm bütün ağlarıyla kentteydi zira.

Kentte Aleviliklerini yaşayamıyorlar. Dedelerinden, dergâhlarından, cemevlerinden, kutsal mekânlarından, müsahiplerinden koptular. Yalnızlaştılar. Yalnızlaşmaya bir de devletin asimile etme çabaları eklenince iyice poyraza açık hale geldiler.

Ya rüzgâr savurup dağıtacaktı onları, ya da birbirlerine sarılıp korunacaklardı. İkinci yolu seçtiler: Örgütlendiler. Dernekler, vakıflar, federasyonlar kurdular. Cemevleri açtılar. Okumaya, yazmaya, konuşmaya, tartışmaya başladılar. Emekçi örgütleriyle buluştular. Güç kattılar onların mücadelesine, güç aldılar. Ellerinde dilekçeler mahkeme kapılarına koştular, hak aradılar. Adlarını istediler, yolları Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne kadar uzadı. Ayrımcı, bölücü, yoksayıcı, yokedici politikalardan vazgeçilmesini istediler. Onlar bu yolda yürürken devletin hışmına uğradılar, katliamlara maruz kaldılar. Ayıplandılar, suçlandılar, hakaretlere uğradılar.

Tüm bu olanlar sürpriz değildi. Tarihten deneyimliydiler. Dirençliydiler. O denli masum ve insanî ki talepleri: Laiklik ve demokrasi.

Bu kitapta, Alevilerin kentteki son dönem maceralarını konu alan; *Pir Sultan Abdal Kültür Sanat*, *Alevilerin Sesi*, *Serçeşme* dergileriyle, *Cumhuriyet*, *Evrensel*, *Birgün*, *Radikal* Gazetelerinde son beş yılda yayınlanmış kimi yazılarımı toplu halde bulacaksınız.

Ayrıca; 1960'lı yıllarda Alevilere yönelik bir ilk yayın organı olan Cem Dergisi'nde yayınlanmış öğrencilik yıllarımın iki yazısını da ekledim. Bu iki yazıyı yeniden okuyunca, kendi kendime; "*Nereden nereye*?" diye sormadan edemiyorum: Evet, oradan buraya.

Saygılarımla.

MUTLU BİR TÜRKİYE

Cem Dergisi, 1 Aralık 1966, sayı:7.

İSTİYORUZ ki geride kalsın o günler. Tam kötülük dolu, siyah bulutların perdelendiği, bedbaht kardeşlerin birbirlerini inançlarından dolayı itham ettikleri günler. Ve bir kez daha gelmesin... Türk aydını, Türk Müslüman'ı, Türk genci bunu ülkü edinsin kendine. Türk toprakları Kerbelâ'ya çevrilemesin; bir ikinci Ortaca olayı yaratılmasın, camiye giden bir cenaze orayı kirletmekle itham edilmesin ve tüm Türk milleti için mutlu yarınlar doğsun.

Türk toplumunu bir Çin siyasetiyle, içinden yıkmağa çalışan zihniyet, şimdilik kabuğuna çekilmiş gözüküyor. Fakat bu bize tehlikenin geçtiğini değil, bir gün tekrar hortlayacağını şimdiden ihbar ediyor, demektir. Yeşilli veya kızıllı bir hortlama, bugün de olsa yarın da olsa, geçmiş olaylardaki cevabını alacak, fakat bununla da yetinmeyip diğer bir fırsatı bekleyecektir.

Bu fırsatı Türk toplumunun kültür seviyesi ve inanç anlayışı yaratmaktadır. Şu halde, olumlu bir kültür ve anlayış eğitimine ihtiyacımız vardır. Bu eğitimde en büyük dersimiz; Türklerin İslâmiyet'i kabul ederken dikkat ettikleri en büyük noktanın, yalnız İslâmiyet'i almış, bunun yanında Arap alemindeki dargınlıkları da beraber almamış olmalarıdır.

Zaten bizim başımıza ne geliyor, veya getiriliyorsa, bu mukayeseyi hepimizin veya çoğumuzun yapmamasından gelmektedir. Şu halde yapılacak çok şey yanında, en önemlisi, Arapların yüzyıllarca önce yaptığını, Türklerin 20. yüzyılda tekrarlamayacağını zihinlere sokmaktadır. Bununla da kalmayıp, Arap özlemiyle kıvranan gerici zihniyeti, kabukları arasında ezmektir. Bir şiir gecesinde;

"Yobaza vura vura,
Putları kıra kıra,
Kavuşacağım nura,"

diyen dilleri boğazına itmektir.

Buradaki yobaz kimdi? Put ne idi? Kavuşulacak nurun ne anlamı vardı? Malatya savcısı bu sorunların cevabını aldı mı dersiniz, sayın (!) Malatya Nurcularından?

Bunları böyle düşündükçe, insan istemeyerek dahi olsa, karamsarlığa kapılıyor. Onun yerine düşünülecek mutlu bir Türkiye, insanı hayal âlemine daldırıp, "Gelin canlar bir olalım" istediğini gerçekleşmiş gösterdikçe;

– Yaşasın *Mutlu Türkiye*, demekten kendini alamıyor.

Evet,

– Yaşasın dargın kardeşlerin barıştığı, Kerbelâ'yı, Ortaca'yı unutmuş insanların yaşadığı, geleceğin mutlu ve laik Türkiyesi...

HACI BEKTAŞ KİMİN?

Cem Dergisi, 1 Mart 1967, sayı:13.

ELİNDE doksandokuzluk tesbihi, ihtiyar bir amca kompartımanımıza girdi. Selam verdi ve oturdu. Ankara'da beraber bindiğimiz diğer bir ihtiyar yeni gelenden tesbihini rica etti, aldı ve çekmeğe başladı. Bu arada biz yeni gelen amcayla tanışmış bulunuyorduk. Yakın bir köylüm oluyordu ki, o köyde tamamen Sünni idi. Tabi ki o da yetmişlik bir yaşlıyla kapı komşusu diğer bir köyün durumunu biliyordu. Tesbihini alan amca yeni gelene sordu:

Bu tesbihin ismi nedir?

– İmam Cafer tesbihi.

– Nereden getirilir?

– Kerbelâdan ve Hacı Bektaş'tan.

Bizimkinin gözleri fal taşı gibi açıldı. Hayret edercesine sordu:

– Dayı yoksa sen Alevi misin?

Soruya muhatap olan amca bir ara durakladı ve Sünnî olduğu halde hemen ekledi.

– Evet ne olmuş, çok şükür Allah'a Müslüman ve Aleviyim.

– Sen söylemesen de, ben senin yüzünden anlamıştım zaten.

Bunlar böyle bir süre devam ettikten sonra, bizim önceki ihtiyar başka bir soru sordu.

– Hacı Bektaş sizin mi bizim mi?

– !.....

– Hacı Bektaş efendimiz bizim olduğu halde siz sahip çıkıyorsunuz.

İhtiyar amca ne yapacağını şaşırmış gibiydi. Gözlerime şöyle bir baktı ve muhatabına söndü;

– Estafurullah kardeşim ne demek o. Hacı Bektaş ne sizindir ne de bizim. O hepimizindir. Bütün Türk milletinindir.

– Eyi güzel ama, onu biz seviyoruz.

– Ohooo gardaşım, siz de sevin biz de o hepimize yeter.

İşte saygı değer okuyucular bir toplum böyle iki ayrı zihniyette insan yetiştiriliyor. Biri bütünüyle bölücü, diğeri birleştirici ve yapıcı.

Bugün için aydın bir Sünnî veya Alevî bizim amcanın yaptığı şeyden gayrisini yapmaz. Çünkü kalkınmak mecburiyetindeyiz. Çünkü hep bir kardeşiz, Türküz, Müslümanız.

Dünyada mevcut çeşitli dinler, bünyelerinde birçok mezhep ve tarikatlara sahiptirler. İslamiyet için de bu gayet normaldir. Fakat bu hiçbir zaman bölücü olmamalı. Ayrıcalık şekilde kalmalı, Memleketin siyasi, iktisadi ve kültürel hayatına atlamamalıdır.

Taraflardan biri diğerini şuna sahip olmaktan veya şöyle olmamaktan dolayı suçlamamalıdır. Sonra taraf denen şey nedir? Türkiye'de herhangi bir taraf veya zümrenin var olduğu kabul edilemez. Bugün biz kalkar da birbirimizin etini yersek, yabancılar kemiklerimize koşacaktır. Şayet böyle yaparsak, sonumuz hüsran olacak, en yakın komşularımız dahi bize gülmek için, Kerbelâ'da kahkahadan gülme dersi alacaklardır.

CUMHURİYET VE ALEVİLER

5–6 Nisan 2003 tarihinde
Hacı Bektaş Veli Anadolu Kültür Vakfı'nda yapılan
"Bütün Yönleriyle Alevilik" konulu
sempozyum konuşması.

SAYIN DİVAN, değerli arkadaşlar; Pir Sultan Abdal Kültür Derneği adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. Hacı Bektaş Veli Anadolu Kültür Vakfı Genel Merkezine, düzenlediği bu toplantıda bizleri de, kendimizi ifade etme şansı ve olanağı verdikleri için teşekkür ediyorum.

Ben Sayın Ateşoğulları'nın da belirttiği üzere, devlet, din, Alevilik konusunda, Aleviler ve Cumhuriyet dönemine değinmeye çalışacağım.

Her siyasi erk, her egemen sınıf, egemenliğini sürdürebilmek, kalıcı olabilmek için hitap ettiği toplumun kimi özelliklerinden yararlanır. Bu, bazen inançsal, bazen bölgesel, çoğunlukla siyasal olabilir. Yönetmek, yönetebilmek uğruna moda, marka, spor ve kültürün kullanıldığı bile olur. Bu tür özelliklere sahip kimi yoğunluklar, mevcut konjonktüre göre ya yüceltilir ya da yerilir; ya sistemin sahibi, yedeği kabul edilir ya da dışlanır hatta düşman kabul edilir. Bu genel kuraldır.

Bu kural çerçevesinde, Türkiye'de Cumhuriyet dönemini, Aleviler ve Cumhuriyet ilişkisini süremizin izin verdiği ölçüde irdelemek istiyorum.

Cumhuriyet, ülkemizde her şeyi altüst etti. Bu, altüst oluşta, 600 yıllık Osmanlı zulmünden kurtulmanın sevinciyle Alevilerin Cumhuriyeti sahiplenmeleri kadar doğal bir davranış olamazdı. Çünkü Osmanlı bütün tarihi boyunca Alevileri "*mürted*" kabul etmiş, dolayısıyla Alevi'nin malını, canını ve namusunu kendisine helal etmişti. Bu zulmü parçalayan Mustafa Kemal, bundan böyle, böyle şeylerin olmayacağı vaadini vermesinin yanında başka şeyler de vaat ediyordu. Bunun için olmalı, Erzurum Kongresi amacıyla Erzincan'a giderken yol güvenliğini Erzincan-Dersim-Tercan aşiretlerinden olan Balaban Aşiretine emanet ediyordu ve onlardan destek istiyordu. 23 Aralık 1919 tarihinde Hacı Bektaş Dergâhını, Çelebi Cemalettin Efendiyi ziyaret ediyor, ondan destek istiyor, bu talep üzerine kendisine sunulan 1800 altını kabul ediyor, hatta bir iddiaya göre, ceme katılıyor, ikrar veriyor, kılıç kuşanıyor ve yola giriyordu.

İlk Meclise Aleviler, başta Ferhat Uşağı Aşiretinden Diyap Ağa olmak üzere, Dersim Erzincan ve Kars yörelerinden sekiz temsilci ile katılıyorlardı. Çelebi Cemalettin Efendi, Birinci Mecliste Başkan Yardımcısı oluyor, 25 Nisan 1923 tarihli *Yeni Gün* Gazetesinde bir bildiri yayınlayan Veliyettin Çelebi, Anadolu'da bulunan, soyu Hacı Bektaş Veli Hazretlerine içten saygısı olan tüm sevenler ve temiz yürekli hanedan yanlılarına hitap ediyor, onlara, "*Mustafa Kemal Paşa'nın gösterdiği adaylardan başkasına oy vermeyin*" diye çağrıda bulunuyor ve bir de müeyyide koyuyordu; "*bu öğüdüme uymayanlar bizden değildir*".

Tüm bu ilişkilerin örnekleri kuşkusuz çoğaltılabilir. Bunlardan daha da önemlisi ise, Alevilerin bütün Kurtuluş Savaşı boyunca ve onun her cephesinde canla başla vuruşmuş, şehit veya gazi olmaları gerçeğidir.

Tüm bunlar niye böyle derseniz; çünkü Atatürk'ün vaat ettiği Cumhuriyeti onlar zaten yüzyıllardır biliyor ve yaşıyorlardı. Osmanlı Allah-Kul, padişah-tebaa ilişkisi içinde yaşarken, Aleviler kendi bölgelerinde ve iç örgütlülüklerinde Hak-Can, Dede-Talip, Musahip ilişkisini yaşıyorlardı. Her birey bir "*Can*"dı ve toplumun temel taşıydı, kısa çöpün hakkı uzun çöpte kalamazdı, 72 millet birdi, Kâbe, kitap insandı, ibadetin yeri başka, işin yeri başkaydı. Bilim silahtı, gönül bir kent, orada da "*akıl diye bir sultan*" vardı. Hac'a gitmek dünyayı gezmekti; asıl iş gönül fethetmekti ve halkı Hakk'a ısmarlamak, gammazlıktı. Yaşam felsefeleri ve hayat kuralları bu olan Aleviler hiç Cumhuriyeti yadsırlar mıydı? Yadsımadılar. Onu izlemeye, anlamaya ve özümsemeye çalıştılar, çünkü artık herkes yurttaştı, herkes "*hudud-u hüriyeti*" ile sınırlı da olsa hürdü ve egemenlik kayıtsız şartsız milletindi.

Cumhuriyet kendini var etmek için önlem üstüne önlem alıyordu;

20 Ocak 1921 tarihli Teşkilatı Esasiye Kanunu, "*hakimiyet bila kayd-ü şart milletindir*" hükmüyle başladı.

8 Nisan 1924 günü, dinsel yargı kaldırılıp yargı tekliği sağlandı.

3 Mart 1924 günü, Şeriye ve Evkaf Bakanlığı kaldırıldı, Tevhidi Tedrisat Kanunu çıkartıldı, Hilafet kaldırıldı, "*Hanedan-ı Osmanlı*" Türkiye Cumhuriyeti Memaliki haricine çıkarıldı, Başbakanlığa bağlı Diyanet İşleri Reisliği kuruldu. İlk Reisliğe de Börekçizade Rıfat Efendi getirildi, Börekçizade, bağımsızlıktan yana ve hurafelere karşı ve bu nedenle de Osmanlı tarafından gıyabında idama mahkûm edilmiş birisiydi.

1924 yılında ilk ve orta öğretim programlarından ahlak dersleri çıkartıldı, yerine yurttaşlık ve sosyoloji dersleri konuldu.

30 Kasım 1925 tarihinde tekke, zaviye ve türbeler kapatıldı,

10 Nisan 1928 günü 1222 sayılı yasa ile Anayasadaki, "*Türkiye Cumhuriyetinin dini İslâmdır*" hükmü çıkartıldı. Cumhurbaşkanı ve milletvekillerinin yemin ederken söyledikleri "*Vallahi*" sözcüğü yerine, "*Namusum üzerine söz veririm*" cümlesi konuldu.

1930'da imam hatip okulları, 1933'te ilahiyat fakülteleri, öğrenci bulamadıkları için kapatıldı.

1933'te öğretmenlikle imamlık ve hatiplik görevlerinin birlikte yapılamayacağı kabul edildi.

1925–1927 yılları arasında ortaöğretim kurumlarından, 1930 yılında kent okullarından, 1939'da köy ilkokullarından din dersleri kaldırıldı.

1935'teki Milli Eğitim Şurasında din eğitimi ve öğretimine hiç yer verilmedi, böylece 1923'ten 1940'a kadar geçen 16 yıl süresince devlet okullarında hiç din eğitimi yapılmadı.

5 Şubat 1937 günü, Cumhuriyet Halk Partisinin 6 oku, Anayasaya alındı. Böylece devlet; cumhuriyetçi, milliyetçi, halkçı, devletçi, laik ve inkılâpçı sıfatlarıyla tanımlandı.

5 Şubat 1937 günü Anayasanın, "*hiç kimse mensup olduğu din, mezhep, tarikat ve felsefi içtihadından dolayı kınanamaz*" biçimdeki 75 inci maddesi değiştirildi ve buradaki "*tarikat*" sözcüğü çıkartıldı. Böylece tarikatlar üzerindeki Anayasa koruması kaldırılmış oldu ve 30 Kasım 1925 tarihli tekke ve zaviyelerle türbeleri kapatan ve bütün tarikatları yasaklayan yasa arasında uyum sağlanmış oldu.

Tekke, zaviye ve türbeler kapatılırken Bektaşi tekkeleri ve Alevi dergâhları da bunun dışında tutulmamıştı. Öteki bütün tarikatlarla birlikte anılıyor ve şöyle tanımlanıyordu:

> "Ölülerden yardım istemek, uygar bir toplum için utanç vericidir. Mevcut kimseleri dünyevi ve manevi tarikatların amacı, kendilerine bağlı bulunan hayatta mutluluğa eriştirmekten başka ne olabilir?"

> "Efendiler ve ey millet, iyi biliniz ki, Türkiye Cumhuriyeti şeyhler, dervişler, müritler, meczuplar devleti olamaz. En doğru, en hakiki tarikat uygarlık tarikatıdır." (*Atatürk'ün söylevinden*).

Buna kim itiraz edebilir, kim yanlış bulabilir? Ama bir şey daha vardı; Tekke ve Zaviyelerin Kapatılmasına Dair Kanunun maddesi şöyle idi:

> "Genel olarak tarikatlarla, şeyhlik, dervişlik, müritlik, dedelik, seyitlik, çelebilik, babalık, emirlik, nakiplik, halifelik, büyücülük, üfürükçülük ve gaipten haber vermek ve murada kavuşturmak maksadıyla nüshacılık gibi unvan ve sıfatlara ait hizmet vermek, kisve giymek yasaktır."

"*Birtakım şeyhlerin, dedelerin, seyitlerin, babaların, dervişlerin arkasından sürüklenen kitleye uygar millet gözüyle bakılabilir mi?*" gene *Nutuk*'tan...

Şimdi, hem yasa maddesinde hem de Atatürk'ün söylevinde geçen "*şeyh*" sözcüğü sadece Sünni tarikatlarda var olan bir mertebenin adı iken, "*mürit, emir ve halife*" sözcüklerinin hem Alevi-Bektaşi hem de Sünni tarikatlarda

kullanıldığını bir yana bırakırsak, geriye kalan "*derviş, dede, seyit, çelebi, baba ve nakip*" sözcüklerinin sadece Alevi-Bektaşi öğretisinde ve iç örgütlülüğünde bir anlam ifade ettiğini biliyoruz.

Tüm bunlardan nasıl bir anlam çıkar?.. Atatürk'ün Alevi-Bektaşi örgütlülüğüne ve öğretisine karşı olduğu mu? Hadi, bu kadar ileri bir söz söylememiş olalım, ama Kurtuluş Savaşı öncesinde ve sonrasında Atatürk'ün Alevi-Bektaşilerinden nasıl yardım istediğini, onların kendisini nasıl sahiplendiğini anımsayacak olursak, bir çelişkinin olduğu sonucu da ortaya çıkmış olmaz mı? Kaldı ki Diyanet İşleri Reisliğinin kuruluş ve işlevselliğinde de aynı şeyi görmüyor muyuz?

3 Mart 1924 tarihli *Şeriye ve Evkaf Vekâletinin Kaldırılmasına Dair Kanun* -aynı kanunla Diyanet İşleri Reisliği de kuruluyor- önemli iki maddesini anımsayacak olursak, bu maddeler şöyle:

> "Türkiye Cumhuriyetinde topluma ait işlerle ilgili hükümlerin konulması ve uygulanması, Türkiye Büyük Millet Meclisi ile onun oluşturduğu hükümete ait olup, İslâm dinine inananların bunun dışındaki inanç ve ibadetlerle ilişkin bütün hüküm ve meselelerin yönetimi ve dinsel kurumların yönetimi için Cumhuriyetin merkezinde bir Diyanet İşleri Reisliği Makamı kurulmuştur."

> "Türkiye Cumhuriyeti ülkesi içindeki bütün cami ve mescidi şerifinin ve tekkelerin ve zaviyelerin yönetiminde imam, hatip, vaiz, şeyh, müezzin ve kayyımların ve diğer müstahdemin atanması ve işten çıkartılmasında Diyanet İşleri Reisliği görevlidir."

Bu iki yasa maddesinin yanına, konunun daha iyi anlaşılabilmesi açısından 2 Eylül 1925 tarihli İlmiye Sınıfı ve İlmiye Kisvesi Hakkında Kararnameyi eklemek gerekecektir. Kararnamede, ilmiye sınıfından kimlerin nasıl ve neler giyeceğinden bahsedilirken, şu makam ve görevliler sayılıyor:

Diyanet İşleri Başkanı, Danışman Kurulu, müftüler, müsevvidler, imamlar, hatipler, vaizler ve köy hocaları.

Dikkat edilecek olursa, yukarıdaki iki madde dinsel kurum olarak cami, mescit, şerife, tekke ve zaviye sayılırken, burada görevli kişiler ise müftü, imam, hatip, vaiz, müezzin, kayyım ve köy hocaları sayılıyor. İşte tam da burada sormak gerekmiyor mu; nerede Alevi-Bektaşi dergâhları, tekkeleri, ocakları, türbeleri, mürşitleri, pirleri, dedeleri, seyitleri, çelebileri?.. Yurdu kurtarırken muhteremler, yurt kurtulduktan sonra ise meczuplarla, üfürükçülerle, muskacılarla, yobazlarla, müsaviler. Bu, bizim ve Cumhuriyetimizin gerçeği.

Bu niçin böyledir?.. Bunun üç nedeni olabilir; ya Atatürk, Alevi-Bektaşileri devrimler açısından yasaklanacak denli sakıncalı bulmakta nasıl olsa düşman kovulmuştur, kurtuluş sağlanmış, dolayısıyla eski ittifaklara

gerek kalmamıştır ya da Atatürk Alevi-Bektaşiliği İslâmiyet'in içinde görmekte, ya da öyle kabul etmekte, dolayısıyla Diyanet İşleri Reisliği'ni de onların da reisliği olarak kabul etmektedir.

Bu son olasılığı belki şu durum kuvvetlendirmektedir: Hilafetin kaldırılması tartışmaları içinde halifeliğin tüm dünya Müslümanlarını temsil eden bir makam olduğu düşüncesi ortaya atıldığında, şunları söylemektedir Atatürk: "*Bu kuruntunun hiçbir zaman gerçekleşmemiş olduğunu bilirsiniz. Müslüman toplulukların birbirinden büsbütün başka amaçlarla ayrıldıkları, Emevilerin Endülüs'te, Alevilerin Mağrıp'da, Fatımilerin Mısır'da, Abbasilerin Bağdat'ta birer halifelik ve sanat kurduklarını bilirsiniz.*" Atatürk'ün, bu cümledeki "*Alevilerin Mağrıp'ta*" nitelemesinden neyi kastettiğini bilemiyoruz.

Sonuçta, olan Alevi-Bektaşi dergâhlarına, türbelerine, tekkelerine olmuş, cemler yasaklanmış, kolluk kuvvetleri marifetiyle basılmış, Aleviler cem günlerinde köy çıkışlarına gözcüler koymak zorunda kalmış, Alevi dedelerinin kasaba girişlerinde sakalları yolunmuş ve bir daha da Türkiye Büyük Millet Meclisine, ilk Meclisin dışında temsilci gönderememişlerdir ya da istenmemiştir.

İlginçtir ki, Aleviler bu durumdan şikâyetçi de değillerdir, çünkü onlar kimselerin tahmin edemeyeceği denli Cumhuriyetçi, laik ve devrimciydiler. Atatürk'e ve Atatürk'ün devrimlerine gönülden bağlıydılar. Hatta kimi ileri gidenlere göre o bir "*Mehdi*"ydi. Çünkü henüz ileride nelerin olabileceğini bilemiyorlardı ya da devrim yasaları hangi hale gelecek, nasıl tersyüz edilecek, Diyanet kimlerin kurumu haline gelecek ve neye hizmet verecek?.. Bunlar bilinmiyordu, ama sevdikleri için kıymetini biliyorlardı; varsın tekkemiz kapalı olsun, varsın dedemiz, mürşidimiz, pirimiz, çelebimiz yasaklı olsun, yeter ki şeriat olmasın diye düşünüyorlardı. Henüz kimler hangi raporları düzenleyecek, onlara kimler hangi tuzakları kuracak, kimler nasıl kullanmaya kalkacak ve hangi katliamlar düzenlenecek, Henüz bilinmiyor. Sonraki süreçte ise şunlar oldu:

1947'de, Cumhuriyet Halk Partisi kurultayında, okullara din dersi konulması kararı alındı, Köy Enstitüleri kapatıldı, İlahiyat fakülteleri yeniden açıldı.

1948–49 öğretim yılında, ilkokulların dördüncü ve beşinci sınıflarına seçmeli din dersleri konuldu.

1948 yılında ehil adam yetiştirilmek üzere imam hatip kursları açıldı. Bu kurslar, 601 sayılı müdürler kurulu kakarıyla daha sonra imam hatip okullarına dönüştürüldü..

1950'de ezan tekrar Arapça okunmaya başlandı.

1953 yılında ilköğretim okullarında zorunlu, 1956 yılında ortaokulda zorunlu, 1967 yılında liselerde, isteğe bağlı olmak üzere din dersi yeniden konuldu.

1973 yılında MSP-CHP koalisyonu sırasında imam hatip liselerinin orta kısmı yeniden açıldı.

1982 Anayasasının 24 üncü maddesi ile bu işi kökünden halletmiş oldular.

Kuşkusuz, bu din eğitimi ve öğretiminin içeriği ve biçimi Sünni, hatta Hanefi anlayışına göre düzenlenmişti.

Alevilik, 3 Mart 1924'te Diyanet Teşkilatının kuruluşundan beri hayatın her alanında yok sayıldı. Tam bir inkâr politikasıyla görmezden gelindi. Zaman zaman Cumhurbaşkanından, sıradan devlet memuruna kadar kimi devlet adamlarının "*elhamdülillah hepimiz biriz, kitabımız, Allah'ımız, peygamberimiz birdir.*" türünden nutuklar ise reddin ve inkârın başka yoludur. Bunlar bir yandan, "*Aleviler, birinci sınıf yurttaştır*" derken, diğer yandan da Milli Güvenlik Kurulu toplantılarında Aleviliği ve Alevileri iç tehdit unsuru olarak gündeme alıp tartışabilmekte öneriler ve önlemler getirebilmektedirler.

Tüm bu olanlar karşısında Aleviler ne yaptılar; şöyle kısaca anımsayacak olursak; tek parti zulmü döneminde CHP zulmüne karşı DP'yi; Demokrat Parti zulmüne karşı da 27 Mayıs hareketini desteklediler. DP'nin destekçisi, mirasçısı Adalet Partisi karşısındaki tercihleri, CHP ve Türkiye İşçi Partisiydi. İşin içine Türkiye İşçi Partisi girince işler değişti ve Birlik Partisi kuruldu. Birlik Partisine Alevilerin uzun boylu destek vermeyecekleri başından belli oldu. Birlik Partili kimi milletvekillerinin, kritik bir güven oylaması sırasında politika uzmanı Demirel ile anlaşılınca, Alevi seçmen kendini geri çekti. Türkiye İşçi Partisi de kapatılınca, Aleviler yine CHP ile baş başa kaldılar. Bu baş başa kalma ve ona mecbur olma durumu, CHP tarafından o kadar uzun süre kullanıldı ve o kadar istismar edildi ki Aleviler hep oy deposu olarak gördüler ve sadece seçmen olarak kaldılar.

Aleviler, Osmanlıya karşı Cumhuriyeti, Demokrat Parti'ye karşı 27 Mayısı hangi nedenlerle destekledilerse, 12 Mart'ta ve CHP'ye karşı 68'lileri de o nedenle desteklediler. Sosyalizmi de o nedenle desteklediler; ama ne yazık ki, nasıl ki CHP, Alevileri seçmen kitlesi olarak gördü ise, kimi sosyalist yapılar da Alevi toplumunu sadece militan kaynağı olarak gördüler ve onların tarihsel süreçten taşıyıp getirdikleri sorunlarına eğilen olmadı.

Bugün kimi gerici çevrelerin, sosyalist hareketin bu eksiğini nasıl kendi anlayış ve çıkarları doğrultusunda kullandıklarına bakmasak da gerçek ne yazık ki budur. Aleviler kendilerinin işçi, işsiz, küçük memur, esnaf köylü olduklarını biliyorlar. Bu ülkeye gerçekten demokrasi geldiğinde, en çok kendilerinin yararlanacağını onlar da biliyorlar. Sadece Alevi sıfatlarıyla

düşündüklerinde şunu da biliyorlar: Kendilerine emekçilerden ve emek mücadelesinden yana olanlardan daha dost başka kimse yoktur.

Gerek tarihsel süreç boyunca, gerekse Cumhuriyet tarihi boyunca, hele de son yıllarda Alevilere yöneltilen saldırılar karşısındaki gösterdikleri tepki, ne yazık ki sadece tepkidir. Saman Alevi gibi yanıp sönen, sağanak yağmur gibi gelip geçen ve bu anlamda Alevi hareketi bir tepki hareketidir ne yazık ki ve yine ne yazık ki bir bilinç düzeyine ulaşmış değildir. Son yıllarda görülen örgütlenme faaliyetlerinde bile maruz kalınan bir saldırı karşısındaki kabarma görülüyor. Nasıl olur da Alevi hareketi bir tepki hareketi olmaktan çıkartılır. Güner Ümit'in, Recai Kutan veya benzerlerinin söylediği bir söze gösterilen tepkiden daha çok tepki, zorunlu din dersleri konusunda gösterilir.

Cumhuriyet tarihimizin en büyük, en acı katliamında, Sivas'ta yananlar sadece Kürtler, Türkler, Sünniler, Aleviler değildiler, orada yanan, türkülerimiz, sazımız, şiirimiz, öykümüz, romanımız, umutlarımızdı, orada yanan ve elbette ülkenin geleceği idi.

Kim yakar bir ülkenin geleceğini?.. Dumanı, sisi, karanlığı sevenler ve o ortamda kendilerine yaşam bulanlar. Peki ne yapıyor bu durum karşısında Aleviler; sadece Aleviler değil, tüm Türkiye halkı ne yapıyor; ders mi çıkartıyor?.. Oysa ne kadar çok ders çıkarmaya gereksinimimiz var. Halka kızılır mı; anlatılır ve anlaması beklenir...

Sonuç olarak Alevilerin gündemi, örgütlenmek, sağlam bir yapıya sahip olmak; kimi kez şiddet yoluyla kimi kez asimilasyon politikalarıyla maruz kaldığı saldırıyı püskürtebilmek, kimliğini ve kişiliğini yarınlara aktarabilmek, dedesinden, babasından öğrendiği kültürel ve inançsal öğretileri çocuklarına öğretmek, sömürmeye, savaşa karşı olmak, Alevi örgütlerinin birliğini sağlamak ve gerçek demokrasiye giden yolda oluşturulacak olan bir cephede saygın yerini almaktır. Gerçekten laik, gerçekten demokrat bir Türkiye'de zaten Alevilik-Kürtlük diye bir sorunun olmayacağı düşüncesini de hep yüreğinde taşımak.

Saygılar sunuyorum.

HERKESİN BİR LÂİKLİĞİ VAR

LÂİKLİK VE DEMOKRASİ... Bütün Cumhuriyet Tarihi boyunca, üzerinde en çok konuşulan, en çok tartışılan, yazılıp çizilen iki konu. Ve daha da gözüküyor ki, çok tartışacağız bu iki konuyu. Çünkü her sınıfın, her çıkar grubunun, her siyasal çevrenin bir demokrasi ve lâiklik anlayışı var. Oysa gerçek tektir.

Demokrasi ve lâiklik konuları öylesine önemli, anlamlı, işlevsel ve günceldir ki, öylesine genel ve bir o kadar da özel ve özneldir ki, bir kişinin, toplumun, ülkenin, yaşamını etkiler, düzenler, yönetir ve yönlendirir.

Örneğin bir kişi, lâik ve demokrat ise, bu kişinin, ailesiyle, eşi ve çocuklarıyla olan ilişkisi, komşularıyla, iş arkadaşlarıyla, tanıdıkları-tanımadıklarıyla, devletle, kanunlarla olan ilişkisi başka olacak, eğer lâik ve demokrat değil ise; daha başka türlü olacaktır.

Birincide ilişkileri, sevgi, saygı, sorgu, gelişim, değişim ve dönüşüm belirlerken, ikincide ilişkileri, uyum, itaat, boyun eğiş, bend oluş, kul oluş belirleyecektir.

Tek tek kişileri bir yana bırakıp da, ülkemize bir bütün olarak bakacak olursak, eğer ülkemizde lâiklik ilkesi gerçekten uygulanıyor olsaydı; Doğu'da, 1925'lerden beri var olan Kürt isyanları olmayacaktı. Ezan, Türkçe okunmaya devam edecekti, 27 Mayıs İhtilali olmayacaktı, Menderes ve arkadaşları idam edilmeyeceklerdi, Atatürk'ün heykelleri parçalanmayacaktı, 12 Mart olmayacaktı, Deniz Gezmişler idam edilmeyeceklerdi, 12 Eylül gibi bir dönemi yaşamamış olacak, binlerce gencimizi, sorgu odalarında, işkence tezgahlarında kaybetmemiş olacaktık, Amerikan uçakları İncirlik'ten kalkmayacak, Irak halkının kafasına bombalar yağdıramayacaklardı, eğer ülkemizde gerçekten lâiklik ve demokrasi uygulanıyor olsaydı. Ekmeğin fiatı bu denli yükselmemiş, Alevi çocuklarına zorunlu Din Dersi adı altında zorla Sünnilik şırınga edilmemiş, olacaktı. Alevi köylerine, size okuldan, yoldan, köyodasından, sağlık ocağından, çamaşırhaneden önce cami lazım; deyip, Tunceli'de, Tokat'ta, Çorum'da, Maraş, Malatya ve Amasya'da olduğu gibi cami yapılmamış, Sünni imam tayin edilmemiş ve Aleviler namaza davet edilmemiş olacaklardı.

Ve elbette, hâlâ bunları tartışıyor olmanın yerine, bu ülkenin son işsizine nasıl iş bulacağımızı, ülkemizi bir santim daha ileriye nasıl götüreceğimizi, son hastamızı nasıl iyileştireceğimizi, son açımızı nasıl doyuracağımızı

tartışıyor olacaktık, eğer ülkemizde gerçekten lâiklik ve gerçekten demokrasi ilkeleri uygulanıyor olsaydı...

Peki öyleyse, bu denli yaşamsal öneme sahip şu lâiklik dediğimiz şey nedir?...

Lâiklik, üzerinde en çok söz söylenen, en çok tartışılan konuların başında gelmektedir demiştik, işte bu nedenle olsa gerek, ya da sınıfsal çıkar farklılıkları öyle öngördüğü için olsa gerek, lâikliğin birçok tanımı yapılmıştır ve tam bir kavram kargaşası, karmaşası söz konusudur.

Kimine göre, "*dinsizliktir*". Dinsizlik olduğu için de; toplum yaşamından tümüyle kovulmalıdır. Kimine göre "*dinsizlik değildir*". Dinsizlik olmadığı için de, hem dini toplumsal yaşamımıza hâkim kılmak, hem de "*biz lâikiz*" diyebilmektir.

Kimine göre ise, basitçe, din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasıdır. Kimine göre ise; düşünsel özgürleşmedir. Toplumun özgürleşmesidir. Birey olabilmeyi bilmektir. Kendisinin ve dışındaki herkesin toplumu meydana getiren, kıymetli birer eleman, birer temel taş olduğunu kavrayabilmektir. İnsanın kendisini ve başkasını önemsemesidir. Saygı isteyebilmek için saygı göstermektir, yetmiş iki milleti bir tutmaktır, insanı kutsamaktır. Tanrının, düşünce, siyaset, ticaret ve toplum yaşamından çıkartılarak, inanan kişilerin vicdanlarına gönderilmesidir. Doğayı ve toplumu bilim yoluyla yorumlamaktır, bilimsel olmaktır. Bilimi ortaçağın skolastik ilahi zincirinden kurtarmaktır. Bir anlamıyla da Galile'ye özgürlüktür.

Lâikliği felsefi boyutundan ayrı düşünemeyiz. Dinsel doğmaların olduğu yerde, materyalizm olmadığı gibi, idealizm de olmaz. Felsefe ise, temelini bilimden alır. Kısaca, o bir yaşam biçimidir.

Afet İnan'ın aktardığına göre; Atatürk lâikliği şöyle tanımlamıştır: "*Lâiklik; din ile dünya, din ile devlet işlerinin birbirinden ayrılması anlamına gelir.*"

Görülüyor ki, burada ikili bir özellik önemsenmiş. Birincisinde, "*din*" ile "*dünya*", ikincisinde ise "*din*" ile "*devlet*" işleri birbirinden ayrı tutulmuş.

Bunlardan biri olmaksızın öteki ne işe yarar, ne anlam ifade eder? Kuşkusuz bunlar birbirlerini tamamlayan unsurlardır.

Atatürk'ün bu anlayış ve tanımına karşın, bugün devletin resmi lâiklik anlayışı ("*Devletin resmi lâiklik anlayışı*" dedim. Hiç devletin resmi lâiklik anlayışı olur mu demeyin. Bizde olur. Tıpkı devletimizin resmi biyoloji anlayışı bile olduğu gibi.) din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasıdır.

İnsan hakları açısından baktığımızda ise, inanmak, din seçmek, ibadet etmek, nasıl bir haksa, inanmam ak da bir haktır.

İnanmamanın da bir hak olduğunu, insan hakları savunucuları, tek tek lâik insanlar, devrimciler, demokratlar, sosyalistler, komünistler kabul ederler. Oysa, inananlar, tapınanlar, bunu bir hak olarak kabul etmezler. Çünkü

dinde, yayılmak, çoğalmak, hâkim olmak, -eğilimi değil- geleneği ve esası vardır. Dinler tarihi, aynı zamanda bir savaşlar tarihidir. İşin garibi bu savaşlar, inananlarla inanmayanların savaşı olmak yerine; *inananlarla* yine *inananların* savaşıdır. Çünkü her din, kendisinden öncekinin yerini alma yetisine borçludur varlık nedenini. Bu nedenledir ki: Cihat ne denli güçlü ise, mücahitler ne denli imanlı ise, yüce Allahın nizamı da o denli olanaklı ve yakındır. Mukadderdir. "*Lâik-antilâik çatışması*"nın, tutuculukla ilericilik arasındaki çatışmanın temelinde bu yatar. Bu savaş, neredeyse insanlığın bilinen tarihinden beri vardır. Doğayı ve toplumu ancak, dinle yorumlayabilen, "*Neyiz, Kimiz, Nereden Geliyoruz, Nereye Gidiyoruz?*" sorularının yanıtını ancak din ile verebilen insanoğlu, aynı zamanda akıl ve mantık da sahibiydi. Sora sora, konuşa konuşa, tarta tarta, tartışa tartışa Aydınlanma Çağı'na ulaştı. Artık doğadaki ve toplumdaki her şey; bilimin terazisine vurulmaya başlandı. Bu mihenk taşında bilimin kabul ettiği her şey aklandı, kabul etmedikleri ise mahkum edildi.

Bu bir kavgaydı.

Fransız Devrimi, İngiliz Devrimi, Amerikan Devrimi, Sanayi Devrimi, Paris Komünü, 1917 Büyük Ekim Devrimi, metafiziğin yerine diyalektiğin, hurafelerin yerine gerçekçiliğin, tanrının yerine bilimin hakimiyetini getirdi. Yine de insana saygıyı elden bırakmadı.

"*İnananlar inansınlar ama inanmayanlara da karışmasınlar*" ilkesini getirdi. Bunun adı lâiklikti.

Din yalnız ve yalnız vicdanlarda kalmalıdır.

Devlet şu ya da bu dinin, ya da mezhebin emrinde olmamalıdır; hiçbir din ya da mezhebin ayrıcalığı olmamalıdır, bunlardan birinin ötekine tahakkümü olmamalıdır. Bireyler istediği gibi inanmak, inançları doğrultusunda, örgütlenmek ve ibadet etmek haklarına nasıl sahiplerse inanmamak haklarına da sahip olmalıdırlar. İnananların masrafları, inanmayanlara veya başka şeye inananlara ödetilmemelidir.

Lâiklik dediğimiz şey budur,

Çağımızda; Bu bilim aydınlanma, uzay, bilgisayar, özgür birey, özgür toplum, (tüm olumsuzluklara karşın) devrim ve sosyalizm çağında, küreselleşen hatta globalleşen yeni dünya düzeninde bile geçerli genel tek ilke neredeyse sadece lâikliktir.

Toplumun çimentosu, harcı odur.

Peki Türkiye böyle bir harca sahip midir? Önce tarihsel süreci kısaca anımsayacak olursak; 600 yıllık şeriatçı Osmanlı Devletinin külleri içinden yeşeren genç Cumhuriyette, sırasıyla nelerin yapıldığını "*Cumhuriyet ve Aleviler*" başlıklı yazımdan anımsamalıyız.

Başta Atatürk olmak üzere cumhuriyeti kuranlar; onu gerçekten cumhuriyet kılmak istemekte, halkın dinine imanına karışmak istememekte, devleti

din işlerinden olabildiğince uzak tutmak istemektedirler. Toplumu lâikleştirmek doğrultusunda önemli adımlardır bunlar. Sonraki yıllarda ise her şeyin nasıl tersine çevrildiğini, yakın tarihimizi inceleyenler ya da yaşayanlar bilir. Ve 12 Eylül'e dek gelinir.

1982 Anayasasının 24 maddesi ile "*Din Kültürü ve Ahlak Öğretimi, İlk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır*" hükmü getiriliyor.

Böylece Türkler; hayatlarında, tarihlerinde ilk kez bu denli yaygın, genel ve zorunlu bir din eğitimine tabi tutuluyorlar.

Amaç neydi?

Türkler dinsizleşiyorlar mıydı?

Başka bir din mi yayılıyordu?

Neydi bu zorunlu din dersinin amacı:

1977'de Mekke'de toplanan "*Birinci Dünya İslami Eğitim Konferansı*"na katılan uzmanlara göre:

"İslami Eğitimin Amacı: Tam anlamıyla Allaha ibadet eden, hayatın düzenini şeriata göre kuran ve imanla onu uygulayan iyi ve erdemli insanın meydana getirilmesidir." (A.S. Camcum-İzleme Komitesi)

"...Din bilgisini geleneksel resmi din dersleriyle sınırlamamalıyız... İslami eğitimin amacı Müslüman bir erkek ve kadın meydana getirmektir." (Prof. Muhammed Kutup)

"... Okul ve kolejlerimiz caminin bilgece bir uzantısı olmalıdır... Son tahlilde eğitim şu hedefi arayış içine girer: Kar' ani değerler insan hayatına hâkim olmalıdır." (A.H. Brohi- Pakistan Devleti Adalet Bakanı)

"İslam'da 'Lâik Bilimler' gibi bir terim yoktur. Zira o insan faaliyetlerinin tamamını kapsar... Müslümanların eğitimi yalnızca... geçici dünya hayatında rahat ve saygın bir biçimde yaşamayı sağlayan bir makam elde etmek olmamalıdır..." (Prof S. M. Hüseyin)

"İslam dininde eğitimin dayandığı temel, İslamiyet'in haber verdiği iman, itikad ve amel bilgilerinin öğrenilmesi olmakla birlikte eğitimden beklenen nihai maksat da insanların yalnız Allahu Teala'ya '*kulluk*' yapmalarının sağlanmasıdır. Bu eğitim anlayışının içinde din bilgileri, fen bilgileri ve diğer mesleki ve sanat bilgileri müştereken vardır." (*Rehber Ansiklopedisi*, cilt 4 sayfa 375)

"Kendisinden İslami bilgiler edinmekle birlikte, İslam ilkelerini, Türk-İslam ahlak ve değer yargılarını benimseyip özümsemesi, ona göre onlar uyarınca yaşaması amel etmesi beklenir." (*Eğitim Sosyolojisi*, Sabri Akdeniz, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayını, sayfa 163, 164, 177, 178)

"Okullara mecburi din dersleri koyduk, fevkalade isabetli oldu" (*Diyanet Dergisi*, Sayı: 7, Hamdi Mert, Diyanet İşleri Başkan Yard.)

Niye? Amaç: "*Hakimiyet kayıtsız şartsız milletindir*" yerine; "*Hakimiyet Allah'ındır*" diyebilmek, "*Hayatta en hakiki mürşit ilimdir*" sözünün yerine; "*Rehberimiz Kurandır*" sözünü hâkim kılabilmek içindir. Rehberimiz Kuran olunca nelerin olacağı bellidir. Kimi ayetler şöyle:

Bakare Suresi 193. Ayet: "Karışıklık ortadan kalkıp da din olarak ortada yalnız Allah'ın dini kalıncaya kadar vuruşun. Onlar vuruşmaya son verecek olurlarsa, artık düşmanlık yalnız kıyıcılara karşı olabilir.

"*Bakare Suresi* 216. Ayet: "Savaş boynunuza borç oldu. Yine de onu sevmezsiniz. Olabilir ki sevmediğiniz bir iş sizin için yeğdir. Yine olabilir ki sevdiğiniz bir iş de sizin için kötüdür. İşte Allah bilir, siz bilmezsiniz."

Nisa Suresi 84. Ayet: "Öyleyse Allah uğrunda vuruş. Sen kendinden başkası için sorumlu tutulacak değilsin. İnananları da kızıştır. Olur ki Allah o tanımazların üzerinden baskısını kaldırır. Allah'ın baskısı, Allah'ın tepelemesi çok ağır olur."

Nisa Suresi 89. Ayet: " ...Onlar Allah uğrunda göç etmedikçe, onları kendinize koruyucu edinmeyin. Eğer bundan yüz çevirecek olurlarsa onları nerede bulursanız orada öldürün."

Maide Suresi: 35. Ayet: " Ey inananlar! Allah'tan sakının. Ona yaklaşmak için yol arayın. Onun uğrunda savaşın ki onasınız."

Tevbe Suresi: 29. Ayet: "Kendilerine Kitap verilenlerden olup da Allah'a, son güne inanmayan, Allah'ın, elçisinin haram kıldığını haram tanımayan, doğru dini tutmayan kimselerle, elleriyle borç verinceye, boyun eğinceye kadar vuruşun."

Tevbe Suresi 111. Ayet: "İşte Allah inananların canını, malını Cennet karşılığı olarak almıştır. Onlar Allah uğrunda vuruşurlar, öldürürler, ölürler"

Zorunlu Din Dersleri uygulamasıyla, bu ülkeye bir şey daha girdi. 1983'te *El Baraka* ve *Faisal Finans*. El altından da: Rabıta, Hizbullah ve Müslüman Kardeşler...

Uğur Mumcu'yu, Musa Anter'i, Namık Tarancı'yı, Bahriye Üçok'u, Turan Dursun'u, Muammer Aksoy'u, Çetin Emeç'i, Ahmet Taner Kışlalı'yı kimlerin öldürdüğünü varın hesaplayın?..

Lâiklik söz konusu olduğunda önemli bulduğum bir-iki yanlışımıza değinmek gerekiyor:

Bunlardan birincisi: "*Türkiye Lâiktir, Lâik Kalacak*" biçimindeki söylemdir. Hayır, Türkiye lâik değildir. Başından beri anlattığımız nedenlerden dolayı (Diyanet İşleri Başkanlığı, onun bütçesi, personeli, devlet içindeki işlevi vb. açılardan, Zorunlu Din Dersleri, Alevi köylerine cami yapmalar vb) Türkiye lâik değildir. "*Türkiye Lâiktir Lâik Kalacak*" demek, lâiklik adına işlenen bunca cinayeti onaylamak demektir, hazıra, mevcuda razı olmak demektir.

İkincisi ise: "*Aydın Din Adamı*" tanımıdır. Hangi din aydındır ki, onun '*adamı*' da aydın olsun. Aydının, aydınlığın ne anlama geldiğini izaha çalışmıştık. Sonuçta bir insan, ya idealist felsefeye inanır, ya da materyalist felsefeyi kavrar. Bu işin biraz ondan biraz bundan olanı olmaz.

Üçüncüsü: Lâikliği, "*din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması*"ndan ibaret sayan sığ ve dar anlayıştır.

Dördüncüsü: "*yüzde doksandokuzu Müslüman olan bir ülkede*" biçimde başlayan cümlelerdeki ülkemizi tarif biçimidir. Bu 25 milyon Alevi'yi yok saymanın ötesinde, onları İslamiyet'in skolastik kalıpları içinde hapsedip eritmek anlamını da taşır.

Beşincisi ise: "*Lâiklik Dinsizlik Değildir*" biçimindeki bir anlayıştan hareketle, din adına her şeyi yapabilmektir. Din adına bunca olumsuzluğu "*Lâik Devlet*" kavram ve anlamının içine sokabilmektir.

Sonuçta lâiklik, bir anlayış, bir kavrayış, dolayısıyla bir yaşam biçimidir. Dini vicdanlara gönderen, ama aynı zamanda ona saygı gösteren, dindarların, inançlarından kaynaklanan edimlerini yerine getirebilmelerinin önündeki engelleri kaldıran, dindarlara da, "*siz nasıl inanırsanız inanın, ama hiç inanmayan veya başka şeylere inanan insanlarla barış içinde bir arada yaşama anlayışını, olgunluğunu, hatta mecburiyetini de bil*in", diyebilen bir sistemin adıdır.

ALEVİLER AÇISINDAN TOPLUMSAL BARIŞ NASIL SAĞLANIR

SHP Genel Merkezi'nin talebi üzerine kendilerine sunulan raporun sonuç bölümü

ALEVİLER açısından bugün arzu edilen şey: Gerçekten demokratik, gerçekten laik bir Türkiye'de "Türkiye Cumhuriyeti Yurttaşı" olmak bilinciyle, başka inançlardan (ya da inançsız) tüm yurttaşlarla birlikte, kaderde, kıvançta, tasada, varlıkta, yoklukta, eşit, hür yurttaşlar olarak yaşamaktır.

Bunun için önerilen model şudur:

- Öncelikle Aleviliğin şu tanımında uzlaşma sağlanmalıdır:

Alevilik: Orta Asya Şamanizmi'nden izler taşıyan, Horasan'da köklenen; Mani, Zerdüşt, Budizm ve İslamiyet'in tasavvufi yorumundan etkilenen; Türkler öncesi Anadolu uygarlıklarıyla buluşan; tüm bunlarla ortak bir senteze ulaşan; insanı yaşamın merkezine koyan; 72 millete bir bakan; cinsiyet ayrımı gözetmeyen; inançsal yönleri de olmakla birlikte; bir yol, felsefe, yaşam biçimidir. Doğayı ve insanı algılama ve yorumlama biçimidir.

Bu tanım yerine; "*Ali'yi sevmekse Alevilik...*" diye başlayan tümceler, ne bilimseldir ne de gerçekçi. Sadece politiktir ve inkâr geleneğinin bir sonucudur. Aynı zamanda Alevilere rağmen Aleviliği tanımlama gayretidir.

- Diyanet İşleri Başkanlığı kaldırılmalıdır. Hilafetin kaldırıldığı bir dönemde böyle bir kurumun ihdası anlaşılabilir ama aradan 80 yıl geçtikten, "*laiklik*" kavramı tüm dünyada yeni boyutlar kazandıktan sonra DİB'nı da yeniden değerlendirmek gerekecektir.

Kaldı ki; Diyanet İşleri Başkanlığı ilk kuruluşundan bugüne Sünni bir kurumdur. İnançlı, inançsız herkesten toplanan vergilerden önemli bir bölümünün Sünni yurttaşlara transfer aracıdır. "*Laik Devlet*" yapısı içerisinde olmaması gereken bir yapıdır. Üstü örtülü de olsa bir fetva kurumudur. Bir zamanların Diyanetten Sorumlu Devlet Bakanı Ekrem Ceyhun'un; "*Devletin emrinde bir din değil; dinin emrinde bir devlet istiyoruz*" cümlesini anım-

sadığımızda; bu üstü örtülü halin zaman zaman açığa çıktığını görürüz. Kaldı ki; ne devlet dinin, ne de din devletin hizmetinde olmalıdır.

Bunun yerine; Devlet, dinî hayattan elini çekmeli, yasalar yoluyla düzenleyici olmalıdır. Bu düzenlemenin boyutu müdahale düzeyinde olmamalıdır. Her inançtan (ve inançsız) tüm yurttaşların hak ve hukukunu koruma, gözetme biçiminde olmalıdır.

Birçok AB üyesi ülkede olduğu gibi "*Dinî Vergi*" ihdas edilmelidir. Bu vergi yurttaşlardan beyan esasına göre alınmalı ve ayrı ayrı havuzlarda toplanmalıdır. (Sünni, Alevi, Hıristiyan, Yahudi, Nusayri vb.)

Toplanan bu vergiler bu dinî grupların demokratik yöntemlerle oluşturacakları Sivil Toplum Örgütleri'ne devredilmeli, bu örgütler de mensuplarına hizmet sunmalıdırlar.

Bu modeldeki hassas nokta; dinî gruplar arasında olabilecek olası çatışma ve çelişmelerdir. Ki bu tehlike; devletin yansız olması; laikliğe sarılması, "*Türkiye Cumhuriyeti Yurttaşlığı*" temel öğesini öne çıkarması ve her şeyin üstünde tutması halinde kolayca aşılabilecektir. Kaldı ki; Sünni'nin Sünni gibi, Alevi'nin Alevi gibi yaşamasının sağlanması toplumsal barışa da ayrıca hizmet edecektir.

- Zorunlu Din dersleri kaldırılmalıdır.

12 Eylül Anayasası'nın 24. maddesi gereği zorunlu olarak okutulan bu ders ne yazık ki; Alevi çocuklarını Sünnileştirme aracıdır. Alevi çocuklarının bu derste öğrendikleri ile evlerinde ve daha ileriki yaşlarında yaşadıkları arasında bir paralellik, bir benzerlik bulunmamaktadır. Bu ders ya kaldırılmalı ya da içeriği yeniden düzenlenerek; dinler tarihi, din sosyolojisi, din felsefesi, dinler-inançlar arası diyalog ve hoşgörü, Alevilik vb. konularını da kapsamalı ve seçmeli olmalıdır.

- – Cemevlerinin Alevilerin ibadet yeri olduğu kabul edilmelidir. Buna bağlı olarak imar yasasında gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Cemevleri "*cümbüş evleridir*" veya "*kültür merkezleridir*" gibi çıkışlar keza inkâr politikalarının bir yansımasıdır.

Cemevlerine Alevi yurttaşların gereksinimi vardır ve bu bir sosyal olgudur.

Dün köyde; köyün en büyük odası bu görevi görüyor iken; bugün kentte böyle bir şey olası değildir. Kaldı ki bugün bir çok kentimizde Alevi yurttaşlar cemevleri inşa etmekte ve ibadetlerini buralarda yapmaktadırlar. Ama ne yazık ki, bu yapılar ne imar açısından ne de diğer yasalar açısından yasaldır. Sadece fiili ve meşrudur.

- – "*Hacıbektaş Müzesi*" ibadete açılmalı ve yönetimi Alevi kurumlarına bırakılmalıdır.

"*Hacıbektaş Müzesi*"; Alevi-Bektaşilerin dergâhıdır. Bu yolun kurucusu Hacı Bektaş Veli orada yatmaktadır. Bu yapı Alevi-Bektaşiler açısından bir "*Müze*" değil serçeşmedir, Kâbe niteliğindedir. Dünyanın dört bir yanından her yıl milyonlarca gönül erince ziyaret edilmektedir ve bu ziyaretçiler bu yapıya para ödeyerek ve ancak mesai saatleri içerisinde girebilmektedirler. Bu çelişki düzeltilmelidir.

- – TRT yayınları düzeltilmelidir.

TRT de dini yayınlar açısından tıpkı DİB gibi bir Sünni kurumudur. TRT nasıl ki Sünni yurttaşlara her Ramazanda veya diğer dini günlerde yayınlarıyla hizmet veriyorsa, Alevi yurttaşlara da Muharrem ayında benzer hizmetler vermelidir. Zira onlar da vergi veriyorlar ve onlar da bu yurdun insanları. Üstelik sayıları AB'ne göre 12–20 milyon kadar.

Bu ve benzer reformlar; rekabet, ayrışma, başkalaşma gibi olumsuzlar değil, buluşma, kaynaşma, barışma gibi olumluluklara vesile olacaktır. Alevilerde bu yurdu, bu devleti daha da benimseme, sahiplenme duygusunu geliştirecektir. Ayrıca; Yakın tarihimizde ne yazık ki sıkça yaşadığımız Sivas, Çorum, Maraş, Gazi, vb. toplu katliamların da önüne geçecektir. Aleviler, "*Katli vacip mürtetler*" olarak değil, bu yurdu birlikte paylaştığımız eşit yurttaşlar olarak görülecektir.

Kaldı ki tüm bunlar laikliğin de bir gereğidir.

KİMLER İÇİN ZORUNLU DİN DERSİ

Birinci Alevi Konferansı'na sunulan Bildiri
26–27 Mart 2006, Ankara

NEDENSE BU Zorunlu Din Dersleri konusunu, diğer birçok konuda olduğu gibi yoğunlukla biz Aleviler konuşuyoruz. Konuşmak, tartışmak elbette hakkımız, hatta işimiz, ama keşke toplumun diğer kesimleri de bizler kadar duyarlı olsalar. Ama ne yazık ki, başta siyasi partiler olmak üzere, demokratik kitle örgütleri, sendikalar, meslek kuruluşları, tek tek aydınlar, yazarlar, yeri geldikçe konuya ilişkin birkaç söz etmenin ötesinde pek fazla bir şey yapmıyorlar, politika üretmiyor ve mücadele etmiyorlar. Dolayısıyla iş başa düşüyor.

Alevi hareketi'nin derlenip toparlanmaya başladığı 1990'lı yıllardan başlayarak konuyu tartışıp duruyoruz. "*Bir arpa boyu yol mu aldık?..*" diye sormayacağım. Geldiğimiz nokta açık: Avrupa Birliği- Türkiye ilişkileri bunun açık kanıtı. O kanıt; bir selvi boyu yol aldığımızı gösteriyor. Henüz bu sorun çözülmedi, nasıl çözüleceği de belli olmamakla birlikte; AB Türkiye'nin önüne bu konuyu "*ev ödevi*" olarak koydu.

Ancak her kaytarmacı öğrencinin bir ev ödevi yapma biçimi vardır. Ya annesine babasına, ya da abisine- ablasına yaptırır. Bu ev ödevini üstlenen Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik de bu ödevini ilahiyatçılara havale etti. Önümüzdeki öğretim yılında "*Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi*" dersleri kapsamında Alevilik de okutulacakmış. Aleviliği nasıl tanımlayacaklar, nesini, nasıl öğretecekler henüz bilmiyoruz (aslında biliyoruz), ama ilgili programı ilahiyatçılar hazırlayacakmış. "*Neden?..*" diye soruldu da Bakan'a; "*Bu uzmanlık işidir*" diye yanıtladı. Bırakınız bu ülkede, İslâmiyet'i, Aleviliği, genel olarak dini bilen, Alevi anne-babadan doğma bir Alevi pedagog, öğretmen, eğitimci, sosyolog, tarihçinin reddini, Alevi örgütlerine, dergâhlarına, dedelerine bile sormadılar, bu işi nasıl yaparız diye. Tenezzül bile etmediler. Onun için dedim, aslında nasıl bir program hazırlayacaklarını biliyoruz diye...

Bu nedenle bütün örgütlü gücümüzü bu konuya yoğunlaştırmalı, müfredat programında Aleviliğin nasıl okutulacağını biz belirlemeliyiz ve mutlaka bu

dersin "*seçmeli ders*" statüsünde olmasını temin etmeliyiz. Göz boyamaya izin vermemeliyiz.

Bu acil görev önümüzde duruyor.

15 yıldır konuyu tartışıyoruz dedim.

Bakınız, *Pir Sultan Abdal Kültür Sanat Dergisi*'nin 3 sayısında, Ekim 1992'de neler yazmışız.

Zorunlu Din Dersi" Uygulaması Bir İnsan Haklan İhlalidir

Okullar açıldı.

Milyonlarca çocuğumuz, gencimiz yeniden okul kapılarında.

"*Adam olmaya, işe yaramaya, baltaya sap olmaya*", çalışıyorlar. Mecburen ve mecburiyetten Din Dersi tahsil ederek, "Allah, peygamber, Din, İbadet, Kelime-i Şahadet, Kur 'an, Ahiret, Kader, Şükür" tahsil ederek, "Cin, peri, şeyh, şıh, günah, secde, türbe, ocak, muska, adak" tahsil ederek...

12 Eylül'de, silahların gölgesinde, postal sesleri arasında dayatılan Anayasa ile zorunlu hale getirilen bu uygulama sona erdirilmelidir.

Sona erdirilmelidir, çünkü:

- Din Dersi Programı, Hanefi Mezhebinin programıdır. Gerici, şeriatçı, tutucu Din Dersi öğretmelerinin elinde, şeriatın ve irticanın silahıdır. Oysaki bu ülkede, bu eğitime kendi inançları doğrultusunda gereksinim duyan, bunu evlerinde ailelerinden aldıkları bilgilerle gideren Aleviler de vardır. Bu eğitime hiç gerek duymayan, devrimciler, demokratlar, sosyalistler, komünistler, ateistler de vardır.
- Din Dersi Programı, adı ve içeriği gereği metafiziktir.

Sanki bu ülkede, Kuran Kursları, İmam-Hatip Liseleri, Yüksek İslâm Enstitüleri, İlahiyat Fakülteleri yetmiyormuş gibi, sanki buralarda okuyacaklara yeterince olanaklar verilmiyormuş gibi, bir de ortaokul ve liselerimize "*Zorunlu Din Dersi*" koymak, 12 Eylül generallerinin Anayasa oylamasına "*Evet*" dedirtebilmek için başvurdukları bir yöntemdi. 12 Eylül, öteki bütün kötülükleri ile birlikte bu yönüyle de ortadan kaldırılmalıdır.

- Din Dersi Programı, öğrencilerin kafasını karıştıran, onları çelişkilere sevkeden bir programdır. Öğrencileri; Fizik, Matematik, Kimya, Biyoloji öğretmenlerinin, Toriçelli'nin, Arşimet'in, Faraday'ın, Pastör'ün,

Galile'nin anlattıkları ile Din Dersi öğretmeninin anlattıkları arasında bırakan, sonuçta o derste ona, bu derste buna inanan, inanmış gibi görünmelerine neden olan bir programdır.

- Zorunlu Din Dersi uygulaması, laik düşünceye, devletin laik olması gerektiği ilkesine de aykırıdır. Bu anlamda bu uygulama, dinin yalnız ve yalnız vicdanlarda kalması, devletin şu ya da bu dinin veya mezhebin emrinde olmaması şeklindeki çağdaş anlayışa da karşıdır.
- Zorunlu Din Dersi uygulaması, "*Genel Amaç*" bölümünde yazılı olan "Milli Birlik ve Beraberliği sağlamak" kaygısının aksine, bölücüdür. Alevi-Sünni çatışmasına zemin hazırlamaktadır.
- Öğrencileri, inanmadıkları şeylere inanmaya zorlamak, istemedikleri öğretimi almaya zorlamak, bilmedikleri namazı kılmaya zorlamak, köşeyi dönünce bozdukları orucu tutmaya zorlamak... Sonra beş numara ile kafasını kırıp senelerce aynı sınıfta süründürmek... Çağımızda bunun adı en azından bir İnsan Hakları İhlali değil midir?

Bu haksız uygulama sona erinceye, Anayasanın ilgili maddesi değiştirilinceye, bu çağ dışı tutum sona erdirilinceye dek, bu dersi almak istemeyenlerin önünde iki yol var:

- Biri; "*Ben bu haksızlığı protesto ediyorum, sonucuna da katlanıyorum, sınıfta bırakırsanız bırakın, bu derse girmiyorum*" diyebilmek ve girmemektir.
- Öteki ise, Dışişleri Bakanlığının 25 Ağustos 1986 tarih ve 1747 sayılı yazılan üzerine, MEB Eğitim ve Öğretim Yüksek Kurulu Başkanlığının 29 Ocak1987 tarihli; "*TC uyruklu, Hıristiyanlık ve Musevilik dinlerine mensup öğrencilerden isteyenlere bu dinlerden birine mensup olduklarını belgelendirmeleri kaydıyla, Kelime-i Şahadet, Kelime-i Tevhid, Besmele, Amentü, Ayet, Sure ve Namaz Duaları ezberletilmeyecek. Namaz, Oruç, Zekat ve Hacc'a ait uygulamaya yönelik bilgiler öğretilmeyecek; dolayısıyla bu konulardan ölçme ve değerlendirme açısından sorumlu tutulmayacak, ders işlenmesi sırasında sınıfta bulunmayabilecektir...*" şeklindeki karardan yararlanmaktır. Bunun koşulu da belgedir. Şimdi soru şu: Bu belgeyi kim verecek? Hangi Peygamber? Hangi Tanrı?..

Kılı kırk yaran 12 Eylül Anayasası, bu soruya da yanıt verseydi ya?..

Yıllar önce yazdıklarımız bunlar. Her satırı hala taze ve geçerli.

Kılı kırk yaran 12 Eylül Anayasası elbette bu soruya bir yanıt veremezdi. Hıristiyanlık veya Musevilik dinlerinden birine mensup bir öğrenci bunu nasıl belgeleyecekti. İsa ve Musa Peygamberler, bu öğrencilere bunlar benim evlatlarımdır diye bir belge mi verecekti?..

Ya Alevi çocukları?.. Onlar kimden belge alacaklar?.. Hacı Bektaş'tan, Şah Kulu'ndan, Karaca Ahmet'ten?. Nereden?.. Kimden?. Yoksa muhtardan mı?..

Onların belge almasına gerek yok. Onların Nüfus cüzdanlarında nasıl olsa "*İslâm*" yazılı.

"*Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi*" Ders programı'nın Genel Amaçlar bölümünde de böyle yazıyor: "*%99'u Müslüman olan ülkemizde*"... diye başlıyor bu cümle. İşte tam da bu noktada Alevi çocukları zokayı yutuyor. İş burada bitiyor. Ondan sonra gelsin: Kelime-i Şahadet, Kelime-i Tevhid, Namaz, Oruç, Zekât, Hac, Melek, Kuran, Ahiret, Kader, Şükür, Kaza, Vahiy, Ayet, Sûre.

İlkokul dördüncü sınıftaki çocuklara, bu derste birinci ünitede Sübhaneke duasını, ikinci ünitede İhlas sûresini, üçüncü ünitede Kevser sûresini, dördüncü ünitede Fatiha sûresini, beşinci ünitede Tahiyyat duasını, altıncı ünitede Allahümme Salli ve Allahümme Barik dualarını; beşinci sınıfta birinci ünitede Asr sûresini, ikinci ünitede Rabbenâ Âtinâ duasını, üçüncü ünitede Kunut dualarını, dördüncü ünitede Fil süresini öğretiyorlar. Daha doğrusu ezberletiyorlar.

İlkokul dördüncü sınıfta; beşinci ünitede abdest almayı, namaz kılmayı, altıncı ünitede oruç tutmayı; beşinci sınıfta beşinci ünitede Ahiret Günü'ne inanmayı, altıncı ünitede Kadere inanmayı öğretiyorlar.

Tüm bu dersleri öğrencilere zorla öğretiyorlar, tatbikat yaptırıyorlar, sınava tabi tutuyor, not veriyor, başaramayanları da sınıfta bırakarak cezalandırıyorlar.

Üstüne üstlük bir de; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretiminin Genel İlkeleri Bölümü'nün daha birinci maddesinde şöyle bir ilke belirlemişlerken.

Bu ilke aynen şöyle: "*Devletimizin laiklik ilkesi daima göz önünde bulundurulacak, bu ilke her zaman titizlikle korunacaktır. Hiçbir zaman vicdan ve düşünce özgürlüğü zedelenmeyecektir. Kimse dini uygulamalara zorlanmayacaktır.*"

İnsanın; "*Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu*" diyesi geliyor.

Tüm bunlar; yukarıdaki ilkeye göre cereyan ediyor. Yani "Devletimizin Laiklik İlkesi"ne göre. Bu dersin genel amacı ise; "*Atatürk'ün laiklik ilkesine uygun din, İslam Dini ve Ahlak Bilgisi ile ilgili yeterli temel bilgi kazandırmak..*" diye belirleniyor.

Görüldüğü gibi genel amaçlarda "*Atatürk'ün laiklik ilkesine uygun din, İslâm dini*" denilirken, ilkeler bölümünde "*Devletimizin laiklik ilkesi*" tanımı yapılıyor.

Şimdi tam da burada şu soruyu sormak gerekiyor; "Devletimizin laiklik ilkesi", denilirken, "*Her devletin bir laiklik ilkesi vardır, bizimki de bu*" mu denilmek isteniyor. Ya da "*Atatürk'ün laiklik ilkesine uygun din, İslâm Dini*" olur mu?

Dinin; evrensel anlamda teolojik, sosyolojik bir tanımı, yok mudur?..

Keza Atatürk, bir din bilgini midir ki; ona göre bir din ve İslâm Dini anlayışı olsun.

Kaldı ki; Afet İnan'a göre Atatürk'ün laiklik anlayışı şöyledir: Din ile Dünya, Din ile Devlet işlerinin birbirinden ayrılması.

Bu anlayış ise Aydınlanma çağının insanlığa bir armağanıdır.

Kaldı ki, bu dersi Atatürk'le ilişkilendirmek sadece amaç bölümü ile sınırlı değil, üniteler bölümünde kimi konu başlıkları şöyle: Atatürkçü Düşüncede Özellik Taşıyan Önemli Yaklaşımlar, Atatürk'ün Dinimiz ve Laiklikle İlgili Görüşleri, Atatürk ilkeleri, Atatürk'ün Vatanseverliği, Mustafa Kemal Atatürk'e Gazi Unvanının verilmesi.

Bu dersin, 12 Eylül Askeri Diktatörlüğünün bir eseri olduğunu anımsarsak, bu ilişkilendirmeyi kolayca anlayabiliriz. O günlerde "*Ben hoca çocuğuyum*" diyerek elinde Kuran'la halka seslenen Generali, gözümüzün önüne getirirsek, çok daha iyi anlarız, bu durumu; "*Laiklik de Laiklik*" diye diye, "*Atatürkçülük de Atatürkçülük*" diye diye bu iki kavramın nasıl içini boşalttıklarını, tersyüz ettiklerini o günleri yaşayanlar biliyor.

Bu dersin ana ilkelerinden, altıncı ilkeye göre; "*Din milleti oluşturan ana unsurlardan biri*" imiş.

Bu ilkeyi kaleme alanlar da biliyorlar ki; din, ulusu oluşturan unsurlardan biri değildir. Olsa olsa bireylerin sorunudur. Bu ilkeden amaçlanan şeyin; tek dini, tek mezhebi, hatta onun da özel bir yorumunu öğretmek, hakim kılmak olduğunu bilmiyor muyuz?.. Bu dersin okutulmaya başlandığından beri 24–25 yıldır yapılanlar bu değil midir?

Onuncu ilkede ise pedagojik hassasiyetlere değiniliyor.

"*Pedagoji*" deyince bunların pedagoji bildiklerini sanmayın. Bu uygulama pedagojik anlamda tam bir cinayettir.

Şunun için: Din Dersinden çıkan bir öğrenci, melekleri, cenneti, cehennemi, kaderi, alınyazısını öğrendikten sonra, bir sonraki derste Fizik, Kimya, Biyoloji dersinde tam tersi şeyleri öğrenecektir. Bu çocuk evinde laik bir ortamda yaşıyorsa; hele bir de Alevi çocuğu ise; evde de başka şeyler öğrenecektir.

Bu çocuk ne yapsın?. Hangisine inansın?

Ama çocuklar kolayca buluyorlar bu açmazın yolunu: üç ayrı mekânda üç ayrı görüntü veriyorlar. Burada buna inanıyorlar, inanıyor gibi görünüyorlar, şurada diğerine "*üç kağıtçılar*", "*iki cami değil, üç cami arasında kalan beynamazlar*" yetiştiriyoruz.

Bu dersin pedagojik değeri bu işte.

On ikinci ilkeye göre; "*Haksızlık, yalancılık, riyakârlık, sahtekârlık, bencillik, tembellik gibi davranışları İslâm dininin reddettiği ve günah saydığı her Müslüman'ın faziletli olması gerektiği belirtilecek*"miş...

İyi güzel de bu belirtmelerin ne denli amacına ulaştığı, binlerce örneğini bir yana bırakın; geçtiğimiz günlerde savcılara hesap vermekte olan Konya doğumlu Endüstri Holding ailesinden belli değil mi?

Yirmi birinci ilkeye göre ise; "*Müslümanlığın hurafeden uzak, akılcı ve çağdaş bir din olduğu çeşitli örneklerle kavratılacak*"mış.

Her din metafiziktir. Hiçbir din ne akılcıdır, ne de çağdaş..

"*Laiklik*" ve "*Atatürkçülük*" kavramlarında olduğu gibi burada da "*Akılcılık*" ve "*Çağdaşlık*", kavramlarıyla oynanıyor.

Bu metni kaleme alanlar bilmiyorlar mı ki; din; metafiziktir ve durağandır. Ne akılcıdır, ne de çağdaş...

Tüm bunlar henüz 10–12 yaşındaki çocuklara öğretiliyor. Bir de 13–14 yaşındakilere öğretilenler var: Ortaokul ikinci sınıf programında "*Türklerin Müslüman Olması*" konusu işlenirken;

> "Suriye'yi Bizanslılardan kolayca alan ve İran'daki Sâsânı Devletini ortadan kaldıran İslâm orduları, Türk sınırlarına dayanınca uzun süre duraklamak zorunda kaldılar. Bu Müslüman ordularıyla henüz İslâm dinine girmemiş olan Türkler arasında yüz yılı aşan savaşlar oldu. Fakat bu savaşlarda Müslüman orduları çok az başarılı oldular"

denildikten sonra; birkaç paragraf aşağıda ise şöyle deniliyor:

> "Türkler İslâm dinine girmek için hiç bir devlet veya imparatorluk tarafından zorlanmamışlardır. Onlar Müslümanlığı kendi istekleriyle kabul etmişlerdir." (Prof. Dr. Cihad *Tunç; Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Kitabı*, M.E.Basımevi, 1986, s. 80)

Şimdi bu paragrafları art arda okuyan bir çocuk, kalkıp sormayacak mıdır öğretmenine; "*Hocam madem öyle, Türkler, İslâmiyet'i hiçbir zorlama olmadan, kendi istekleriyle kabul ettiler, o zaman niye o yüzyılı aşan savaşlar oldu?*"

Yine bu konu işlenirken; "*İslâm Dini her milletin yaradılışına uygun düşen bir din olmakla beraber, bilhassa Türklerin yaradılışına en uygun düşen bir din olmuştu. Zira İslâm dininin ahlâk kuralları, sanki Türklerin*

yüzyıllardır benimsedikleri kurallardı. Şöyle ki; Türkler doğuştan asker milletti. İslâm dini vatan için savaşmayı, emrediyordu," deniliyor. (s. 80).

Ne denli ırkçı bir bakış ise, o denli de kendi içinde çelişkilerle dolu ifadeler.

İslâm Dini, kimi milletlerin yaradılışına uygun düşer, kimine az uygun düşer, bilhassa Türklerle en uygun düşer. Çünkü Türkler doğuştan asker millettir. İslam da zaten vatan için savaşmayı emreder. Arap Yarımadası'ndan kalkıp Asya içlerine Hazar Kıyılarına, Afrika içlerine, İber Yarımadası'na, İslâm orduları bu nedenle gitmişlerdir zaten. Din için değil, vatan için. Bakış bu.

Ortaokul ikinci sınıfta bu bilgileri alan bir öğrenci, üçüncü sınıfta da şu cümleleri okuyacaktır:

> "İşte İslâm, gerek düşünce gerekse uygulama düzeyinde ortaya çıkan üstünlük fikrini ve bu fikre dayanan sınıf ve ırk ayırımının her çeşidini ortadan kaldırmaya çalışmakla insanlığa en büyük hizmeti görmüştür." (Doç. Dr. Mehmet Aydın, *Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Kitabı*, Başbakanlık Basımevi, 1982, s. 50)

Şükür ki; ortaokul öğrencilerimiz; ikinci sınıfta öğrendikleri "*İslam dini bilhassa Türklerin yaradılışına en uygun düşen bir dindir*" tespitini bir yıl sonra unutacakları için, bu üstünlük meselesiyle ilgili olarak kafaları pek fazla karışmayacaktır.

Hangi yönüyle ele alınırsa alınsın, sakat bir ders bu. Sadece çocuklarımızı değil, İslâm Dinini de sakatlayan bir ders. Onun için AB-Türkiye ilişkileri fırsattır. Bu ders tümüyle kaldırılmalıdır. Kim evinde, ibadethanesinde, kimden hangi dini, inancı öğrenecekse öğrensin. Devlet eliyle ve zorla olmaz bu iş, olmadığı görülüyor. Laiklik, din ve vicdan özgürlüğü de bunu emrediyor.

Bunları yazdıran o paşa; Marmaris'te *Nü* resimler yaparken günah işlediğini bilmiyor mu?..

Reşsam olacağı taa o günlerden belli olmalı ki; yirmi ikinci ilkede; "*Konular anlatılırken resimlerden de yararlanın*" diyor.

Resmin İslâmiyet'te yasak, günah olduğunu bilmiyorlar mı?..

Tüm bunlar Anayasa emriyle, zorla öğretiliyor, 10–12 yaşındaki çocuklarımıza. Arkasından da kalkıp, inanç özgürlüğü, demokrasi, insan hakları nutukları atıyorlar.

Bu ders; Alevi çocuklarına "*%99*" kabulünden hareketle öğretilirken; aynı kafaya mensup Konya Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesinde, "*Hukuk Tarihi ve İslâm Hukuku Doçenti*" Bay Ahmet Akgündüz; "*İslâm'da İnsan Hakları Beyannamesi*" adlı kitabında bakın neler diyor:

> "Kanaatimize göre, Avrupalıların hasta âdem ve ölü devlet dedikleri Osmanlı Devletine yaptıramadıklarını Türkiye Cumhuriyetine yaptırmış-

lardır. Zira hem laiklik prensibi kabul ettirmişler hem de bunu dinsizlik manasında 40–50 sene tatbik ettirmişlerdir." (s.60) (*Türkçe hataları yazara ait*)

Düşününüz bu zat; Türkiye Cumhuriyeti'nin bir üniversitesinde hoca, doçent. Belki şimdi profesör bile olmuştur.

Ne diyor?.. Avrupalılar Türkiye Cumhuriyeti'ne Laiklik prensibini kabul ettirmişler (ki Osmanlı'ya kabul ettirememişlerdi) ve 40–50 sene, yani bütün Atatürk, İnönü dönemlerinde bunu dinsizlik olarak algılayıp uygulamışlardır. 40–50 sene geride kaldığına göre, elhamdülillah artık Müslüman'dır ülkemiz.

Müslüman ülkesinde kimler yaşar? Onu da yanıtlıyor.

"Acaba herkes yani Müslüman olmayan her insan grubu, zimmet akdini kabul ederek İslâm ülkesi vatandaşı olabilir mi? Bu sorunun cevabı hayırdır. Ehli kitap denen Hıristiyan ve Yahudilerin zimmî yani İslâm ülkesi vatandaşı olabileceğini bütün İslâm hukukçuları kabul etmişlerdir. Aynı şekilde bütün İslâm hukukçuları, mürted'in yani İslâm'ı terkeden ateistlerin İslâm ülkesinde hayat hakları bulunmadığını, zira İslâm'ı terk eden bir insanın ancak anarşist yani içtimaı hayatı öldüren bir zehür hükmüne geleceği ittifakla kabul edilmektedir. Kuran'ın 'Ya onlarla savaşırsınız ya da Müslüman olurlar' şeklindeki ifadesinin mürtedler hakkında nâzil olduğu belirtilmektedir. Mecusiler ve benzeri diğer grupların İslâm ülkesinin vatandaşı olabilmeleri ise, ihtilaflıdır ve tartışmalıdır.

İslâm hukuku, mürtede hayat hakkı tanımadığı için, bütün İslâm devletleri, değil mürtedlere yani, İslâm'dan dönen ateistlere fikir hürriyeti tanımak, İslâm ülkesinde hayat hakkı bile tanımamıştır. (s.38) (*Türkçe hataları yazara ait*)

Peki kimdir bu hayat hakkı tanınmayan "*Mürtedler*"?.. Bu soruyu da *Taraf* Dergisi 37. sayısında yanıtlıyor.

"Mürted deyince pek çoğumuz Alevileri anlıyoruz. Halbuki en acil mürtedler Kemalistlerdir. Kemalistlerin affı yoktur; onların Başyücelik Devleti'nde yeri de yoktur. Zaten süregelen akın, onların üstünde adım adım şeriatı tatbike vesile olacaktır. Bunun yanında bir de '*alevi meselesi*' vardır ki, onlar da baştan beri Kemalizmle iç içe İslâma saldırmışlardır.

M. Kemal koyu bir alevi dostuydu. Onların sofralarından ayrılmaz, rakılarından adeta katlettiği Müslümanların kanını içermişçesine zevk alırdı. İstiklal Mahkemelerinde, Şeyh Said Ayaklanmasında hep onları Müslümanlara karşı kullandı. Aleviler sonraları da devletin el altından himayesini hep gördüler, onların kültürleri resmi kanallarca devamlı yaygın-

laştırılmaya çalışıldı. Aleviler, 12 Eylül öncesinde Maraş, Sivas ve Çorum'da faşist kışkırtmalar neticesinde Sünni taarruzlarına maruz kaldılar. Sünni taarruzları '*kışkırtma*' sonucu gerçekleşmesine rağmen, tarihi bir haklılık temeli vardı: Aleviler daima İslâm düşmanlarıyla iç içe olmuşlardı.

2 Temmuz'a gelinirken de Alevilerin İslâm'a saldırılarını gözlüyoruz. Dergilerinde İslâm'ı karikatürize etmekten, o artık resmileşmiş '*Bektaşi fıkraları*'nı ısıtıp ısıtıp öne sürmekten başka yaptıkları bir şey yoktu." (s.36)

Hiç şüpheniz olmasın bu kafalar, bu din dersi tedrisatı ile yetiştirildiler.

Zira dersin ana amacı buydu. Henüz ortaokul birinci sınıftaki bir çocuk, bu ders kitabını eline alır almaz daha birinci sayfada birinci cümlede şunu okuyor: "*Genel anlamda din, kutsallığına ve büyüklüğüne inanılan bir güç karşısında boyun eğmektir.* "

Şimdi buradan hareketle Madımak Oteli'nin önünde toplananların kimler olduklarını ve nasıl yetiştirildiklerini kolayca anlayabilirsiniz.

Gelinen bu son noktada bizlere işler düşüyor. Öncelikle örgütlülüğümüzü pekiştirmeliyiz. Daha dinamik, daha uyanık, daha çalışkan, daha bilinçli, daha kararlı ve daha kucaklayıcı olmalıyız.

Ne yazık ki siyasi konjonktür böyle gelişti. Keşke, AB'nin ilerleme raporları marifetiyle değil de, bu ülkenin kendi iç dinamikleriyle değişebilseydi pek çok şey.

Söz buradayken: Zorunlu Din Dersleri konusunu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne taşıyan Pir Sultan Abdal Kültür Derneği'ne ve ona katkı veren herkese teşekkür borçluyuz.

CUMHURİYET'İN 100. YILI

Evrensel Gazetesi, 1 Kasım 1998

BUGÜN Cumhuriyetimizin 100. yılı. Kutlu olsun.

Yüz yıllık bir süre, bir ulus yaşamında az bir süre değildir. Geriye doğru dönüp baktığımızda, şöyle satırbaşlarıyla anımsadığımızda, geldiğimiz noktaya öyle çok da kolay gelmediğimiz anlaşılacaktır. Ne badireler atlatmışız, ne hendeklerden geçmişiz, ne gedikler aşmışız ve bu noktaya nasıl gelmişiz... İnsanın inanası bile gelmiyor. Düşünsenize, bu ülkede bir zamanlar idam sehpaları kuruluyordu. Sanıklar kendilerini savunamıyordu bile. Düşünmek ve düşündüğünü açıklamak suçtu. Ne çok yazarın, bilim adamının canı yanmıştı bu yüzden. Ne çok kitap, gazete, dergi toplatılmış, yasaklanmıştı.

Hükümetimizin, düşünmeyi teşvik için, okullara felsefe ve mantık dersleri koymasının yanında, düşünce kulüpleri oluşturması, televizyonların bu kulüplerdeki faaliyetleri naklen yayınlaması, yazarların ve bilim adamlarının daha iyi koşullarda çalışabilmeleri için evlerinin de küçük birer laboratuar haline getirilmesi, kâğıt, kitap, gazete fiyatlarının son üç yıldır hiç artmaması, ders kitaplarının ve öteki okul araç gereçlerinin ücretsiz olması bir zamanlar hayal bile edilmezdi. Bunun içindir ki, uzun yıllar yurtdışında çalışmak zorunda kalmış olan birçok bilim adamı ve düşünürümüz yeniden yurda döndüler. On-on beş yaşındaki çocuklarımıza, bir zamanlar bu ülkede, insanlar gözaltında kaybedilirdi, yargısız infazlara uğratılırdı, karakollarda, polis merkezlerinde ağır işkenceler yaşardı diyoruz da, inandıramıyoruz onları bir türlü. Bereket Ankara'dan sonra, İstanbul'da da bir işkence müzesi açıldı da, daha kolay oldu anlatmak. Ayrıca iki gün önce Cumhurbaşkanımızın Manisa gezisi sırasında, liseli öğrencilerle sohbet ederken, 27 yıl önceki o korkunç olayı anımsatarak, liseli gençlerden özür dilemesi, bunun bir metin haline getirilerek, ülkemizdeki bütün liseli öğrencilere dağıtılması da çok yararlı oldu.

Kırk yaşın üzerinde olanlar anımsayacaktır; o günkü koşullarda adına "*çete*" dedikleri bir organizasyon, askeriyeden emniyete, adliyeden meclise her yanı ahtapot ağı gibi sarmıştı, millet de sadece bu çetelerin çetelesini tutabiliyordu. Tıpkı, geçtiğimiz günlerde komşumuz Yunanistan'da yaşanan olaylar gibi. İyi ki her konuda olduğu gibi bu konuda da halkımız yeterince

bilinçli de en küçük yasadışı bir girişime derhal müdahale edilebiliyor. Yunan parlamentosunda muhalif milletvekilleri; "*Türkiye deneyinden yararlanırsak, kötü mü olur?*" diyorlarmış.

Hükümetin, fabrikaları ve tarlaları çalışanların malı haline getirmesinin ardından, elde edilen gelirle yeni işyerlerinin, fabrikaların, maden ocaklarının, atölyelerin, tersanelerin açılması, artık ülkede işsiz sayısını neredeyse sıfır noktasına düşürdü. Cumhuriyetimizin yeni hedefi, nitelikli emek, nitelikli ürün olmalıdır artık. Düşününüz ki bu ülkede, üç beş memur ya da işçi gereksinimi için devlet sınav açardı da o sınavlar ancak stadyumlarda yapılabilirdi.

Okullarımızda birkaç yıldır okutulan "*Demokrasi Kültürü*" kitabını incelemiş olmalısınız. Bir yerinde deniliyor ki:

> "Bize göre yanlış olan bir fikir, bir öneri, ya da eylem bilmeliyiz ki başkalarına göre doğrudur. Bizim yanlışımızla başkalarının doğruları, karşı karşıyaymış gibi görünüyorsa da aslında onlar yan yanadır. Onları yan yana koymadan, ikisini aynı anda görmeden, anlayamayız hangisinin doğru olduğunu. Yani doğrunun yanlışa gereksinimi vardır. Doğruyu doğru yapan şey aslında yanlıştır."

Peki, böyle miydi bundan 40–50, hatta 5–10 yıl öncesinin anlayışı? "*Doğru tektir, o da benim dediğimdir.*" biçiminde değil miydi? İzmit Körfezi'nde beş yıl önce açılan balıkçılık enstitüsünün çalışmaları örnek alınırsa, İzmir Körfez'inde de benzer sonuçlara ulaşılabilirmiş. Bütün Ortadoğu ülkelerinin balık gereksinimini sadece Marmara'dan karşılayabilirmişiz, uzmanların son raporları bunu müjdeliyor bize.

Çoktandır ne komşularımızla bir sorunumuz var, ne de başkalarıyla. Dayatma yerine ikna yönetimini, üstün olma yerine eşit olma yöntemini öğrendiğimizden ve öğrettiğimizden bu yana ne çok şey çözüldü kendiliğinden.

Bir zamanlar Aleviler ne çok sorunlar yaşarlardı bu ülkede. Tıpkı Kürtler gibi. Ülke demokratikleşince görüldü ki; ne bölücü kaldı orta yerde, ne de mezhepçi kimse. Eşit, özgür, saygın yurttaşlar oldular hepsi.

Tarım, sanayi, ulaşım, maliye, turizm, sağlık, bilim, teknik alanlarında Cumhuriyetimizin ulaşmış olduğu şu yüksek seviye tüm komşularımızı nasıl sevindiriyor, onlara örnek teşkil ediyorsa bizleri de öylesine gönendiriyor.

Bu toprakların altında ne çok maden varmış meğer, toprakları ne bereketli, yağmuru ne bol, insanları ne çalışkanmış... Ormanlarımızın böylesine gürleşeceği, karacaların bu denli çoğalacağı kimin aklına gelirdi...

Ne mutlu insanlarımız, suda balıklarımız, kırda çiçeklerimiz...

Yaşasın Cumhuriyet...

Yaşasın 100. yıl...

BİR DİYANET AZ BİR DE ALEVİ DİYANETİ İSTERİZ

Cumhuriyet Gazetesi, 27 Kasım 2003

ÜLKEMİZİN seçim sürecine girmesiyle birlikte "*Alevi Oyları*" ve "*Alevilerin Talepleri*" de gündemimizin bir parçası oldu. Bir yandan ABF (Alevi Bektaşi Federasyonu) diğer yandan da Cem Vakfı konuyu siyesi partilere, onların seçim bildirgelerine, sonrasında da Hükümet programlarına taşımaya çalışıyorlar. Bunca yılların sorunlarına çözüm arıyorlar.

Ancak bu iki yapının konuya farklı baktıkları, farklı talepler ve çözüm yolları önerdikleri de bir gerçek.

Şöyle ki; ABF, Aleviliği; Şamanizm, Budizm, Mazdek, Zerdüşt, Hurifilik, İslâmiyet, Hıristiyanlık ve Anadolu'nun yerli inanç ve kültürlerden etkilenen, bunların bir bileşkesi ve yeniden yorumlanması olarak değerlendiriyor. Onu; bu ögelerden etkilenen ancak bunlardan herhangi biri değil, kendisi olan, kendisine benzeyen inançsal yönleri de olmakla birlikte; bir yaşam biçimi, kültür, yol ve felsefe olarak tanımlıyor.

Aleviliği bu inanç biçimlerinden ayıran en temel özelliği ise; tanrı ve ibadet anlayışıdır. Alevi öğretisindeki, "*Hakk Ademdir*", "*Hakk Ademdedir*," "*Kâmil Kişi*", "*Hakk'la Hak Olmak*", "*Enelhak*" tanımlamaları ise kimi inançlara göre tanrıya şirk koşmaktır. "*Okunacak En Büyük Kitap İnsandır*", "*Benim Kâbem İnsandır*" özdeyişleri bu temel anlayışın ifadeleridir.

Ve bu nedenledir ki; Alevilikte, 72 millet birdir, kadın-erkek eşittir. Büyük-küçük, fakir zengin Can'dır.

Cem Vakfı ise; kısaca; "*Alevi-İslâm inancı*" diye tanımlıyor ve "*En Has Müslümanlar Alevilerdir*" diyor.

Bu temel farklılık; bu iki yapıyı farklı yollara götürüyor.

Örneğin: Cem Vakfı, Diyanet İşleri Başkanlığı'nda Aleviler de temsil edilsin, bütçesinden Alevilere de pay ayrılsın derken, Alevi Bektaşi Federasyonu, DİB tümüyle kaldırılsın, devlet din hanesinden elini çeksin diyor.

Cem Vakfı; Zorunlu Din Dersleri'nde, müfredat programına Alevilik de eklensin derken; ABF; bu dersin programı yeniden düzenlensin; bir din ve mezhebin öğretilmesi yerine; dinler tarihi, din sosyolojisi, din kültürü öğretilsin ve bu ders seçmeli olsun diyor.

Bu temel farklılıklar göz ardı edilerek konuya ilişkin makaleler yazıldığında: hem işin içinden çıkılamıyor hem de okuyucunun kafası karışıyor.

Benzer yazılardan birl de geçtiğimiz günlerde Radikal 2'de Fuat Uğur tarafından yazıldı.

Uğur'a göre Alevilik: "*İslam inancının Anadolu'daki en yaygın mezhebi*"dir, "*Alevi İslâm inancı*"dır. ABF'nin baktığı gibi bakanlar ise "*Solcu Aleviler*"dir ve özenle tırnak içinde değerlendirdiği kadarıyla da "*demokrat*"tırlar. Yani değildirler.

Ama Sayın Uğur bilmeli ki; Aleviliği değerlendirirken ona; kendi ideolojik angajmanlarımızın dışında objektif ve bilimsel yöntemlerle bakmak gerekli. İslâmiyet'in ne olduğu, kitabı, koşulu, kuralı belli iken ve bunlar asla değiştirilemezken sormak gerekli; Aleviler İslâmiyet'in hangi koşulunu yerine getiriyorlar? Ve onların kendilerine özgü koşulları, kuralları yok mu?

İşte bu nedenledir ki; Sayın Uğur'un "*Solcu Aleviler*" diye tanımladıkları; Timur'un Filleri örneğinde olduğu gibi bu ülkeyi Diyanet'ten kurtarmak isterlerken, hayır bu az bir de Alevi Diyaneti isteriz demiyorlar.

Bu ülkeye iki Diyanet ağır gelir. Laik Devlet anlayışı ikisini de reddeder. Laiklik bir şeye inanmayı hak kabul ettiği denli, başka bir şeye inanmayı da, hiçbir şeye inanmamayı da hak kabul eder. O nedenle de; devlet; sadece alanı düzenler, oraya ne kadro ne de bütçe ayırır. Ne imama maaş verir ne de Dede'ye, ne cami yapar ne de cemevi. Kimin neye ne kadar gereksinimi varsa kendisi yapsın der.

"*Madem ki Diyanet kalkmayacak öyleyse biz de orada olalım*" anlayışı; oportünist bir anlayıştır. Aleviliği resmileştirmenin, normlaştırmanın, dogmatikleştirmenin, giderek asimile edip Sünnileştirmenin bir ilk adımı olacaktır. Tıpkı Aleviliği, okullarda Din Dersi kapsamına almak girişimi gibi...

Bin yıldır bu topraklarda yaşıyorsa Alevilik; bilinmeli ki; resmi kılıfa girmediği içindir, her türlü kaftanı reddettiği içindir. Yaşayan bir organizma oluşu, çağdan çağa taşınıyor oluşu bu özelliği nedeniyledir. Dede'si de, Ozan'ı da böyle yetiştiği içindir.

Bu gerçeklerin görmezden gelinip; "*On milyon oyumuz var, kim isteklerimizi yerine getirecekse oyumuz onadır. Bekleme süremiz beş gündür.*" denli çıkışlar, Aleviler üzerinden bezirganlık yapmaktan başka bir şey değildir. Alevileri DYP'ye taşıma girişiminden başka bir şey değildir. Bu seneki Abdal Musa Etkinlikleri'ni, Sayın İzzettin Doğan ve Sayın Çiller birlikte şereflendirdiklerine (!) ve etkinlik alanını DYP'nin miting alanına çevirdiklerine göre bunun başka bir anlamı yoktur.

Oysa kimilerine göre bir "*Alevi kıyımı*" olan Sivas Katliamı'nın Başbakanı'dır Sayın Çiller ve ona göre oteli, otel sahibinin ortağı yakmıştır. Babası Demirel'e göre de; şükür halkımıza bir şey olmamıştır. Halkla güvenlik güçleri karşı karşıya gelmemiştir.

Öteki Türkiyeliler gibi Aleviler de unutkandır. Ama Sivas Katliamı daha dün olmuştur. Madımak'ın külleri hâlâ soğumamıştır.

Aleviler bu seçimde kendileri için bir şey istemiyorlar. Sadece demokrasi ve laikli istiyorlar. İlla da laiklik... Biliyorlar ki, laik bir ülkede özgürleşecekler, kendi kültür ve inançlarını özgürce yaşayacaklar. Tıpkı Sünniler gibi...

Kaldı ki; Alevi seçmenler açısından; kendi tarihlerine, sahip oldukları mirasa ve sınıfsal konumlarına baktıklarında; oy verirken başka şeyler de arayacakları ve sol politikaları destekleyecekleri de başka bir gerçektir. Onların ne IMF politikalarına, ne özelleştirmelere ne de takiyecilere verecek oyu vardır.

Politikacılarımız ne kördür ne de sağır. Ah bir de inkârcı olmasalar. Alevi etkinlik ve törenlerini, hatta cenazelerini kaçırmama yönünde gösterdikleri özeni, Mecliste de anımsasalar. Diyanet'i paraya boğarken "*Alevi-Bektaşi*" adıyla kurulan dernek ve vakıfları yasaklayan yasaları ayıklayabilseler. Aleviliği sadece seçim zamanlarında anımsayan huylarından vazgeçseler.

Tüm bunlar bugün için zor, ama yarın için yarınlar için asla... Eğer insana güveniyorsak...

AVRUPA BİRLİĞİ, ALEVİ DİYANETİ VE "ALEVİ İSLAM İNANCI"

Avrupa Birliği'nin (AB) Türkiye'ye ilişkin 2003 ilerleme raporu yayınlandı.

Bu uzun raporda, "*Siyasi Kriterler*" ara başlığı altında Alevilerle ilgili bir tek cümle var. O da şu: "*Alevilerin Diyanet İşleri ve Ulusal Eğitim Sistemi içinde tanınmaması.*"

Yıllar itibariyle geriye doğru baktığımızda bu raporlarda Alevilere ilişkin değiniler şöyle:

2000 Raporu:

"Alevilere yönelik resmi yaklaşımda herhangi bir değişiklik olmadığı görülmektedir. Alevilerin şikâyetleri, sadece Sünni camileri ve dinsel vakıfların inşası için mali destek sağlanması yanında, okullarda ve ders kitaplarında Alevi kimliğini yansıtmayan zorunlu din eğitimi verilmesi üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu konular son derece hassastır, ancak bunlar hakkında açık bir tartışmaya girmek mümkün olmalıdır."

2001 Raporu: (Din Özgürlüğü başlığı altında)

"Sünni olmayan Müslüman toplulukların durumlarında iyileşme olmamıştır. Alevilere yönelik resmi yaklaşım değişmemiştir. Alevilerin sorunlarına Diyanet İşleri Başkanlığı'nca ilgi gösterilmemiştir. Alevilerin şikâyetleri, okullarda ve ders kitaplarında Alevi kimliğini tanımayan zorunlu din eğitimi verilmesiyle ve sadece Sünni camileri ve dinsel vakıfları için mali destek sağlanmasıyla ilgilidir."

2002 Raporu: (Medeni ve Siyasi Haklar başlığı altında)

"Şubat ayında, Alevi ve Bektaşi Oluşumları Birliği Kültür Derneği, Anayasa'nın 14. ve 24. Maddeleri ve Dernekler Kanunu'nun 5. maddesi uyarınca, Müslüman dini topluluklarına atıf yapacak şekilde Alevi veya Bektaşi adı altında dernek kurulamayacağı gerekçesiyle feshedilmiştir. Derneğin başvurusu üzerine, kararın uygulanması, Yargıtay kararına kadar bekletilmektedir."

Bu dört rapordan çıkartılacak ortak sonuçlara göre; Alevilerin talepleri şöyleymiş:

- Maddi destek istiyorlar.
- Zorunlu Din Dersleri kapsamında, kendi kimliklerinin de tanınmasını ve öğretilmesini istiyorlar.
- Diyanet İşleri Başkanlığı'nda temsil hakkı istiyorlar.

Oysa Aleviler bunları istemiyor.

Onlar laiklik istiyor.

Yani devletin bu alandan elini çekmesini istiyor.

Bu, bir bakıma şu anlama gelir: Laik devlet anlayışında DİB gibi bir kurum olmaz. Zorunlu Din Dersleri gibi bir ders olmaz. Din, bireylerle inandıkları şey arasındaki öznel bir ilişkidir. Kamusal bir alan değildir. Ne devlet dini zabt-ü rabt altına almaya girişmelidir, ne de bir zamanların Diyanetten Sorumlu Devlet Bakanı Ekrem Ceyhun'un söylediği gibi "Dinin hizmetinde bir devlet" olmalıdır.

Din hizmetinden kim yararlanıyorsa, bu hizmet karşılığında vergisini de o ödemelidir. Tıpkı AB ülkelerindeki Kilise vergisi gibi, tıpkı İstanbul Boğaz Köprüsünden kim geçiyorsa geçiş ücretini onun ödediği gibi.

Devlet ne camiye para yatırmalı, ne cemevine, ne hocaya maaş ödemeli, ne dedeye... Ne okullarda Sünniliği öğretmeli, ne Aleviliği. Öğretecekse Dinler Tarihini, Teolojiyi, Din Felsefesini, Din Sosyolojisini öğretmeli. O da zorunlu değil, seçmeli olmalı. Tıpkı AB ülkelerinde olduğu gibi.

AB, İlerleme Raporlarında MGK'nın durumunu eleştiri konusu yaparken, bunu AB'ye üyelik için neredeyse baş koşullardan biri sayarken, Diyanet'in durumuna hiç değinmiyor, böyle bir kurumun varlığı nedense onları hiç rahatsız etmiyor.

Cem Vakfı'nın geçtiğimiz günlerde İstanbul'da topladığı AKP destekli, "*Alevi-Bektaşi-Mevlevi İnanç Önderleri Toplantısı*"ndan çıkartılan ve asla Alevileri temsil etmeyen "Alevi Diyaneti" oluşturma kararı da AB'nin konuya ilişkin önerileriyle örtüşüyor. Bu girişimin arkasındaki güçlerden biri de AKP'dir. Şeriata giden yolda Alevileri de kendilerine suç ortağı yapmak istiyorlar gönüllü işbirlikçileri aracılığıyla.

Aleviler bir Diyanet'ten kurtulmaya çalışırlarken, ikinci bir Diyanetle uğraşmak zorunda kalacaklar.

Alevilik yüzyıllardır bu topraklarda varlığını sürdürebilmişse; bunu resmi bir üniforma giymemiş olmasına borçludur. Alevi Diyaneti, Aleviliği dondurur. Aleviliğe ilmihal yazmak, ona yapılabilecek en büyük kötülüklerden biridir. O canlı bir organizmadır, her çağda varolabilen, gelişebilen dönüşebilen... Dede'nin nefesi, ozanın sazıdır onu yaşatan... İnsanı yaşamın merkezine koyan temel felsefesidir...

Aleviliğin kent koşullarında poyraza açık hale geldiği doğrudur. Ama bunu gidermenin yolu Alevi Diyaneti değil, sivil örgütlenmelerdir. Sayıları yüzleri aşmış olan dernek ve vakıflar da bu amaçla oluşturulmuştur. Alevi

Bektaşi Kuruluşları Birliği ve Alevi Bektaşi Federasyonu siyasi iktidarların ve başsavcıların karşı çıkmalarına karşın kurabilmişlerdir. Bu önemli bir kazanımdır. Harcayacak bir enerjimiz varsa bu tür sivil örgütlenmelerin daha da iyileştirilmesine hasredilmelidir. AB de Alevilere ilişkin bir önermede bulunacaksa, bu; laikliği daha da zedeleyecek değil, onun evrensel ilkelerini gözetecek biçimde olmalıdır.

- AKP ise ne iyi ki, kendisine Aleviler içinden başka partner bulamayacaktır.
- AB'nin düştüğü hatalardan belki de en büyüğü; Aleviliği tarif etmeye kalkışmasıdır.
- 2001 ilerleme raporunda Aleviliği " Sünni olmayan Müslüman topluluklardan" kategorisinde ele alıyor.
- Bir kez AB'nin böyle bir görevi olmamalı.
- AB, Alevilere sormuş mudur, siz kendinizi nasıl tanımlıyorsunuz diye?.. Ya da bu nedir diye incelemişler midir ki böyle bir nitelemede bulunabiliyorlar. Belli ki bizim siyasilerimizin %99 söyleminden onlar da etkilenmişler. Ya da Cem Vakfı'nın "*Alevi-İslâm*" nitelemesinden.

CEMEVİ

BİR KÜLTÜRÜN, yaşam biçiminin, inancın, sosyal olgunun var olabilmesi, yetmez; yarınlara kalabilmesi, olsa olsa oluşturabileceği kurumlar aracılığı ile olasıdır.

Bu açıdan Aleviliğe baktığımızda: Aleviliği bin yıllar ötesinden günümüze taşıyan iki önemli kurum (gelenek) vardır: Biri dedelik, öteki de ozanlık kurumudur. Bu iki kurumun varlığıdır ki Alevilik hâlâ var.

Bir başka gerçek ise; bu iki kurumun da köye, kıra, feodaliteye ait kurumlar olduğudur. Dolayısıyla modern çağda, kent koşullarında, vahşi kapitalizm azgınlığında bu iki kurumun ne denli işlevsel olacaklarıdır. Bu koşullarda bu kurumları var edebilmenin tek koşulu ise; kente ayak uydurmalarını sağlayabilmektir. "*Kente ayak uydurmak*" dediğimiz şey; özünü koruyarak onu modernize etmektir. Hoş buna iradî müdahaleye gerek kalmaksızın kent koşulları, sosyolojik algılayışlar çerçevesinde zaten kendiliğinden yapmaktadır. Ama bugün kentte Aleviler açısından yaşamsal önemde başka bir sorun vardır. Onun adı ise; *Cemevi*'dir.

Dün köyde, Alevilerin cemevi diye bir sorunları yoktu. Dergâhların dışında, köyde hangi geniş odayı, salonu bulabiliyorlarsa orada cem ederlerdi. Cem ettikleri yerin ne özel bir mimarisi ne de döşemesi, döşenmesi, donanımı vardı. Yeter ki köy halkını alacak denil geniş olsundu. Hatta bu yıl bu oda, sonraki yıl öbür salon olabilirdi.

"*Neden böyleydi?*" sorusunun yanıtı çok açık: Çünkü zaptiyeler gelir, yıkarlardı başlarına. Alevi kültürünün kendine özgü bir mimari stil yaratamamasının nedeni budur. Osmanlı'nın en azından başlangıç yıllarında kimi Bektaşi tekkelerine hoş görüyle bakmasını ayrı tutarsak tabi. Bugün elimizde sadece bunlar var. Belki kimi konaklar. Onların da adı "*konak*"tır. Cemevi değil.

Oysa günümüzde durum başkadır.

Dede talibinden, müsahip kardeşinden uzakta kalmıştır. Aleviliğin alnı poyraza açık haldedir. Bilindiği üzere poyraz sert eser, kavurur, kurutur.

Çare yeni bir kurum yaratmaktır. Onun adı *Cemevi*'dir. Melbourne'den Ottawa'ya yayılan bir coğrafyada cemevleri inşa ediliyorsa eğer, bu gereksinimdendir.

Askeri literatürde bir kural vardır: Önce mekân edineceksin, bir tepeyi, yamacı, suyolunu, subaşını, şoseyi, varoşu tutacaksın. Tutunamayan telef olur.

Benzetmem bağışlansın, ama mekânsız hiçbir şeyin olacağı da yoktur ne yazık ki...

Bu kent koşullarında, içeriden dışarıdan poyrazın bu denli sert estiği durumda cemevleri Aleviler açısından yaşamsal değerdedir.

Bunun böyle olduğu bilindiği içindir ki; resmi kayıtlarda adı yok. Politik söylemlerde ise adı: Cümbüşevi.

Hayat dayatıyor, bir kültür-inanç kent koşullarında da varlığını sürdürmek istiyor, dolayısıyla cemevleri gecekondu statüsünde de olsa orada burada inşa ediliyor.

Aleviler düşünüyor ki; cami orada, sinagog, kilise, havra öbür yanda, bize doğru da cemevi olsun. Yeter ki başımızı sokabilelim, kurbanımızı kesip, duamızı edip, helalliğimizi alalım. Cem edip semah dönebilelim.

Bu denli insanî bir dileğe devletin (Bilerek iktidar-hükümet demiyorum.) bakışı ise ortada... Devletin nasıl baktığı bir yana hayat akıp gidiyor, cemevleri inşa ediliyor.

İç sorun da burada başlıyor.

Nasıl bir mimari ile?.

Nasıl bir işlevsellikle?.

Cemevlerini, kimi Selçuklu'ya, kimi Osmanlı'ya, kimi Abbasi'ye daha olmadı Emevi'ye benzetiyorlar. O mimari gelenekten esinleniyorlar. Türkü, deme, nefes, güzelleme, deyiş, denilse Allah'ını biliyoruz. Ama mimaride ne yazık ki esinlenebileceğimiz bir geçmişimiz yok. Yokolmak, yaratamamak değildir. Bu kültürün, bu yaşam biçiminin, bu inancın, bu felsefenin mimarisi de yaratılmalıdır. Mimar çizen biri değildir. O yorumlayan, sentezleyen ve yeniden yaratan biridir. Bu beklenmelidir, yapılmalıdır. Umut verici örneklerin de hakkını yememeli elbette.

İşlevselliğe gelince; dün köyde cem tutulan salon, sadece bir salon (oda) idi. Cem bitince, günlük, normal yaşama dönerdi. Ama kente kim evinin bir bölümünü cem'e açar. Kim komşusuna o rahatsızlığı verir. O nedenledir ki cemevleri yapılıyor.

Tam bu noktada ise başka bir sorun başlıyor. Kimi Aleviler abdest alma musluklarından tutun da, namaz odalarına, kuran kursu bölümlerine dek uzatıyorlar bu işi. Yapılan bu şey; bir tür korunma, çoğunluğa uyma, devletin kulaklarına fısıldadığım yerine getirme değilse eğer, cehalettir, Aleviliği bilmemektir, dahası ihanettir. Hem camiye gitmeyeceksin hem de Cemevini camiye çevireceksin. Nasıl bir karikatür oluştuğunu varıp düşünün.

Oysa bugün cemevleri, kent koşullarında Aleviliğin yaşam kaynağıdır; hayat damarıdır. Orada sadece cem yapılmaz. Konferans verilir, söyleşi,

panel yapılır, söz, semah, tiyatro, bilgisayar, resim, müzik öğrenilir. Binlerce genç yolu, kültürü öğrenmeye gelir. Tanışır, tanışık olur, birlikte üretir, birlikte çoğalırlar. Güven duyar örgütlenirler. Kurban da kesilir cemevinde, adak da, düğün töreni de yapılır, cenaze töreni de. Kongreler de yapılır, kurultaylar da... Devletin, semtte, mahallede yurttaşlarına sunmadığı hizmetleri cemevleri sunar. Dergiler, broşürler, kitaplar, bültenler yayınlanır cemevlerinde. Kimilerinin sağlık üniteleri, morgları, futbol takımları, tenis masaları, satranç tahtaları, voleybol sahaları bile vardır. Okuma salonları, kütüphaneleri, radyo, TV izleme dinleme üniteleri olanlar da vardır. Ders de çalışılır cemevlerinde, üniversiteye hazırlık kursları da verilir.

Cemevlerinin işlevi böyledir, böyle olmalıdır.

Nur yüzlü dedeler, sivri dilli ozanlar cemevlerinin gülüdür. Kâh yolu öğretirler, kâh hicvederler. Ama hep doğruyu gösterirler. Göstermek yetmez, gösterileni bilecek göz de gerek.

Dileyelim ki; böyle ola.

YEDİ YİĞİT KADIN

Evrensel Gazetesi, 27 Aralık 1998

YEDİ YİĞİT KADIN var Hollanda'nın Oss kentinde. Birçok annenin çocuklarına derneklere gitmemelerini öğütledikleri bir dönemde, burada kurulu Hacı Bektaş Veli Kültür Derneği'nin yönetimine gelmişler.

On yıl önce kurulmuş olan bu dernek, birçok başarılı iş yaptıktan sonra gün gelmiş tıkanmış, okey oynanan bir kahvehane görünümüne bürünmüş neredeyse. İşte o saat duruma müdahale etmiş kadınlar. Songül Bilgen, Şengül Civaş, Güldane Kılınç, Mihri Çakal, Fatma Aydın, Suna Demir ve Mevsim Kılınç yönetimi ele almışlar, Yardımcılarını bile kadınlardan seçmişler: Bahar Bıçak, Nurdane Erat ve Nilüfer İnci.

Alevilikte kadının yeri bellidir. Cemde can, evde eş, yolda yoldaştır. Bir elmanın yarısı, iki gözün birisidir. Keza devrimci harekette de bellidir kadının yeri. Partide üye, sokakta militan, evde arkadaştır. Ve onlarsız hiçbir hareket başarıya ulaşası değildir.

İşte bu anlayış sonucudur ki; Oss'taki Hacı Bektaş Veli Kültür Derneği'nde, yorulan erkeklere, "*Hadi biraz dinlenin*" demişler.

Bu yiğit yedi kadın yönetime gelirler de ne yaparlar?..

Hemen işe koyulmuşlar. Derneğin düzeni, temizliğinden tüzükteki aksaklıklara dek her şeye el atmışlar. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin kabul edilişinin 50. yılı nedeniyle de bir "*İnsan Hakları Gecesi*" düzenlemişler.

Oss'ta şimdiye dek olmadığı kadar insanı bir araya toplamışlardı. Her birinin bir işi vardı, her biri salonun bir köşesindeydi. Konukları; Aleviler kadar Sünniler, Türkler kadar Kürtlerdi de... Ama ortak bir özellikleri, ortak bir adları vardı; hepsi işçiydi.

Bu yedi yiğit kadın; ilk etkinlikleri için bu konuyu seçerken şunları biliyorlardı kuşkusuz. İnsan haklarının tek konusu 'insan'dır ve başka sıfata gerek yoktur. İnsan hakları herkese gereklidir, daha çok da gün olur onu tanımayanlara... İnsan hakları ihlallerine karşı mücadele etmek, bir insanlık görevidir, Alevilik-Sünnilik, Kürtlük-Türklükten öte...

Tüm bu genel doğrulara karşın; bu yedi yiğit kadın Alevi oluşları nedeniyle şunları da biliyorlar: Alevi oluşlarından kaynaklanan sorunları da var. Öncelikle kendi kültür, yaşam biçimi, felsefe ve inançlarını çocuklarına

aktaramıyorlar. Bırakınız aktarmayı; tahribatı, deformasyonu ve asimilasyonu da önleyemiyorlar. Devlet, çok sistemli bir çaba ile Alevilerin Aleviliklerini ellerinden almak istiyor. Bunun' için okullara Anayasa emriyle zorunlu din dersleri koyuyor, Alevi köylerine cami yapıp Sünni imam tayin ediyor, Diyanet İşleri Teşkilatı aracılığı ile olmadık faaliyetlerde bulunuyor, vs...

İşte böylesi bir durumda o yiğit yedi kadın; yargısız infazları, gözaltında kayıpları, köy göçürmeleri, işkenceleri, yasakları unutmadan, göz ardı etmeden soruyor:

"Bugün ülkemizde Alevilere yöneltilen bu saldırılar, bir insan hakları ihlali değil de nedir? Buna karşı mücadele etmek hepimizin görevi değil midir? Gün gelir tüm bu ihlaller engellenirse, ülkemizde gerçekten demokrasi kurulursa, bu hepimizin ortak başarısı olmayacak mıdır? O demokratik koşullardan Aleviler, Sünnilere göre daha az mı yararlanacaktır ya da Türkler Kürtlere göre?.. Öyleyse neden güçlerimizi birleştirmiyoruz, neden emek cephesinde buluşmuyoruz?.."

Bu yedi yiğit kadın; şeriatın kadını "*kara böcük*" misali yedi kat yerin altına soktuğu bir dönemde, başlarını göğe kaldırmış bu soruları soruyorlar ve Alevi-Bektaşi örgütlerindeki öteki bacılarına örnek oluyorlar.

GÖZ BEBEĞİMİZ PİR SULTAN ÖRGÜTLÜLÜĞÜ

Pir Sultan Abdal Kültür Sanat Dergisi,
56. sayı, Mart 2004

DEMOKRATİK ALEVİ HAREKETİ bir varolma mücadelesidir. Bir kimlik ve kişilik mücadelesidir. Bu anlamda bir insan hakları mücadelesidir. Anadolu mozaiğinin bu renkli parçasını bu bütün içerisinde sonsuza dek koruma, dolayısıyla bir demokrasi mücadelesidir.

Ama ne yazık ki bu gerçeği Türkiye demokratik kamuoyuna yeterince anlatamadık. Ya da genel demokrasi mücadelesinin bir parçası bileşeni kılamadık.

Bunun birçok nedeni var. Bu nedenlerin başında; Alevi hareketinin genel anlamda taşıdığı özellikler geliyor.

Biliniyor ki; Alevi hareketi bir bütünsellik arz etmiyor. Yelpaze çok parçalı. Sisteme karşı olmaktan sistemle bütünleşmeye, bir mezhep-inanç hareketi olmaktan, demokratik bir hareket olmaya dek uzanıyor. Bu da Alevilikten ne anladığımızdan doğan farklılıklardan kaynaklanıyor. O, kimimize göre İslâm'ın özü, kimimize göre sadece kendisi. Kimilerimiz için kitabımız Kuran, kimilerimiz için insan...

Çeşitlilikten ve zenginlikten öte bu zıtlık, bütünleşme bir yana, bir iç mücadeleyi doğurduğu gibi; harekete bütünüyle karşı olanları (başta devlet olmak üzere) da cesaretlendirdi. Bu durum, uzun süre kullanıldı ve kullanılmaya da devam ediliyor.

İkinci neden kadro sorunudur.

Alevi anne-babadan olma, okumuş yazmış, diploma kariyer sahibi olmuş, dünya ve ülkemizin genel gidişatı üzerine dağarcığında söyleyecek sözü olan birçok aydınımız harekete ilgi duymadı. İlgi duymamanın ötesinde; "*Bu da nereden çıktı?*" edasına bürünenler oldu. Demokratik Alevi hareketinin bir demokrasi hareketi olduğunu anlayamadılar ya da anlamak istemediler. Aleviliğin ne olduğunu araştırmak, öğrenmek, anlamak zahmetine dahi katlanmadılar. Bu zahmeti göze alarak konuya ilişkin okuyup yazanların bilinir bir bölümü ise; konuyu sömürdüler; ün sahibi olmanın aracı kıldılar. Ölçü öyle kaçtı ki; Susurlukçularla birlikte olabilmeyi, eşlerine çarşaf giydirerek,

İran mollalarını ziyaret etmeyi, dergâhın ortasında Yaşar Dedelek'le rakı içmeyi bile içlerine sindirebildiler.

Böylece manşetlere çıktılar, dile düştüler; harekete onulmaz zararlar verdiler. Üstelik tüm bunlar, Avanos toplantısının gerçekleştiği günlerde yaşandı.

Dolayısıyla hareket büyük ölçüde; tembel, çağımızı okuyamayan; kurnaz, samimiyetsiz, birbirine güvenmeyen, güvenmenin ötesinde birbirine madik atan, eleştiri-özeleştiri nedir bilmeyen, eyyamcı kişilerin eline geçti.

Avanos toplantısında yapılan tespitler ve çözüm önerileri çabukça unutuldu. Ertesi günden başlanarak ihlal edildi.

Üçüncü neden kurumların içyapısıdır.

Birçok kurum, Alevi mücadelesini ne yazık ki sadece kurban kesip aşure kaynatmaktan ibaret sanıyor. Her gün yüzlerce insan nasıl olsa bu kapıyı aşındırıyor. Kurbanlar geliyor, makbuzlar kesiliyor, bağış kutuları doluyor. Başka neye gerek var?

Birçok kurumda demokrasi işleniyor.

Ne yazık ki; üç-beş kişiyle iki yılda bir, (o da zorunlu olarak) yapılan göstermelik genel kurullarla durumlar idare ediliyor. Üyelik tabana yayılmıyor, yeni kişiler harekete katılmıyor gençler dışlanıyor, muhalefet oluşmuyor, eski tas eski hamam devam ediliyor.

"*Para yenildi, yeniliyor*" savları bir türlü bitmiyor.

Hal böyle olunca; dördüncü nedene gelebiliriz:

Demokrasi-emek ve insan hakları mücadelesinin önderliğini yapan kurum ve kişiler; Alevi hareketine sıcak bakmıyorlar. Onu anlamadan, bilmeden bir mezhep, tarikat, inanç hareketiymiş gibi değerlendirip, "*zararlı bir faaliyet*" olarak bile görebiliyorlar. Emek, barış, demokrasi, özgürlük mücadelesinde bir dost, bileşen olarak kabul etmek yerine; şöyle "*kenarda durması gereken bir yapı*" olarak görüyorlar. Bunun böyle olmasına neden olan birinci etken Alevi hareketinin bizatihi kendisi ise; ikinci neden de bu kurumları yöneten kişilerin bilinçaltıdır. Bin yıllık bir yok saymanın, böyle bir geleneğin kişilerde bıraktığı izlerdir. *O* nedenle "*türban takma*" bir hak olabiliyor da; "*cemevi açma*" gerici bir tutum oluyor.

Mazlum-Der'le kol kola almada bir mahsur yok da; bir Alevi örgütüyle yan yana yürümede müşkülatlar var oluyor.

Siyasi partilere gelince; toptan bir ifade kullanmak elbette doğru değil, ama düzen partilerinin hemen hepsi için; Alevilik ve Aleviler sadece bir seçim malzemesidir. Seçim öncesinde bol bol yaltaklanılan; seçim sonrası unutulan..

Doğrusu Aleviler de böyle bir muameleyi hak etmiyor değiller.

İçlerinden öyle politikacılar, öyle politika heveslileri çıkıyor ki; Alevi terminolojisi ile söyleyecek olursak; düşkün mü düşkün... Samimi olanlar ise; kısa sürede dışlanıyorlar...

Sünni yapı bunları kabul etmiyor. Kabul etmeme gerekçelerini de kurnazca öne sürüyorlar;

Düşkünlerin düşkünlük halleri... Peki, ne yapmalı?

Demokratik Alevi hareketinin, başından beri temel direği olan Pir Sultan Abdal Kültür Derneği'ne büyük görevler düşüyor.

PSAKD, başından beri öbür Alevi örgütleriyle birlikte yürümeye, hareketi birleştirmeye, güçlü kılmaya özen gösterdi, bunu temin için büyük çaba harcadı. Ama ne yazık ki yukarıdaki değinileri anımsarsak, başarılı olamadı. Bu gerçeği kabul etmeliyiz. Sonrasında da kendi işimize bakmalıyız.

Kendi işimiz bellidir: Daha sağlam bir örgüt. Nitelikte ve nicelikte daha gelişmiş bir örgüt.

Yeni üyeler, yeni şubeler,saat gibi işleyen bir kurum.. Disiplinli yöneticilerle kırılgan üyelerin bir halk hareketi... Bir halk hareketi olmanın, dolayısıyla içinde barındıracağı çeşitlilik ve zorlukları bilen ve göğüsleyen yöneticilerin özverili çalışmaları...

İzlediği her televizyon-radyo haberinden sonra telefona sarılıp, "*sizler neler yapıyorsunuz orada, niye varsınız?*" diye soru soran, bizleri uyaran, Samsun'dan Cem Sultan, Antep'ten Zekeriya Amca'nın bu tür isteklerine hacet bırakmadan gündemi izleyen ve anında doğru karar verip,harekete geçen bir örgüt...

Diğer Alevi örgütleriyle, olabildiği kadar, birlikte olabilen, ama asıl kendi gücüne ve kitlesine güvenen bir örgüt...

Bunu yaratmak o kadar da güç olmasa gerek. Elbette her birimizin küçük-büyük katkılarıyla.

Akşamdan sabaha kazanabileceğimiz bir şey yok.

Ama bu "*uzun yürüyüşün*" sonunda bilmeliyiz ki; varacağımız nokta; tüm renkleriyle, her türlü çeşitliliği ve zenginliği ile mutlu bir Türkiye'dir. Kimsenin kimseyi, renginden, dilinden, inancından dolayı dışlamadığı, herkesin kendince kültürünü yaşadığı bir Türkiye...

Unutmamalıyız ki; böyle bir Türkiye'yi yaratmada; Kürtlerden çok Türklere, Alevilerden çok Sünnilere görev düşer. Demokrat, aydın, özgürlükçü,barışsever, çağdaş ve ilericilerse eğer..

TÜRBANDAN SONRA KIRMIZI NOKTALAR

Pir Sultan Abdal Kültür Sanat Dergisi,
61. sayı, Haziran 2004

ALKOLLÜ içeceklerin açıktan satılacağı yerler tartışmasında; Sayın Başbakan Belediyelere ait yerlerde alkollü içki satışının olamayacağını, olması halinde bunun "*kötü örnek*" teşkil edeceğini beyan ettiler.

Bu durumu sevindirici bulmalıyız; ya bir de deseydi ki; "*ulemaya danışmak lazım...*"

Ulemanın görüşü bir yana Sayın Başbakan'ın "*kötü örnek*" dediği şeye bakacak ve aynı mantıktan hareket edecek olursak; içki satılan, içilen bütün yerler kötüdür. Bu kötü örneklerin içinde, sadece restoranlar, meyhaneler, tavernalar, barlar, gece kulüpleri, oteller, müzikholler değil, orduevleri, öğretmenevleri, polisevleri, hakimevleri, lokaller, Cumhuriyet Bayramı'nın kutlandığı resepsiyon salonları ve hatta Cumhurbaşkanlığı köşkü bile vardır. Yeter ki; neyin "kötü örnek" olduğuna karar vermiş olalım.

Oysa sağduyu der ki; ne içki içmek kötüdür ne de ayran. Tıpkı türban veya mini etek giymenin kötü bir şey olmadığı gibi. Kim kendisine neyi yakıştırıyorsa onu yer içer, onu takar giyer... Yeter ki bu iş; bu örnekte de olduğu gibi günlük siyasetin bir aracı haline getirilmesin.

Kaldı ki; açıktan içki satışının nerelerde ve hangi kurullarla yapılacağı zaten yasalarca belirlenmiştir. İlgili yasalar sık sık değişikliğe uğrasa da; son durum bu ruhsatların belediyelerin yetkisine bırakılmış olmasıdır (24 Kasım 2004 tarih ve 5259 sayılı kanun).

Hangi yerlerde (cadde-sokak) açıktan içki satılacağını ise il haritası üzerinden valilikler belirliyor.

Bu yerlerin nereler olacağı değil de, nereler olamayacağını ise yasalar belirliyor ki bu yasalar kuşkusuz valilikleri de bağlıyor. AB ile uyum sürecinde çıkartılan yasalardan biri olan 12 Kasım 2003 tarih ve 5002 sayılı yasanın 9. maddesinde; "*Meyhane, kahvehane, kıraathane, bar, elektronik oyun merkezleri gibi umuma açık yerler ile açık alkollü içki satılan yerlerin, okul binalarından kapıdan kapıya en az 100 metre uzaklıkta bulunması zorunludur.*" deniliyor.

Yasa belli; okuldan yüz metre uzakta diyor, o kadar... Ki bu uzaklık Sadettin Tantan'ın İçişleri Bakanlığı döneminde iki yüz metre idi ve sadece okulun değil, dershaneler, kreşler, kurslar, ibadethaneler, devlet daireleri, kamu binaları da sayılıyordu.

İki yıl önce AKP iktidarı döneminde içki satılabilecek yerlerin hinterlandı genişletilmişken (ve bu genişletme bu iktidardan asla beklenmemişken) şimdi ne değişti de içkili yerler, kırmızı noktalara, kırmızı sokaklara toplanmak isteniyor.

Bu niyet öncelikle; bir tecrit amacı taşımaktadır. Bu yerlere kötü gözle bakılmaktadır. Kötü gözle bakılmayı hak edecek denli kötü olan yerler elbette vardır. Devletin amacı; 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu'nun 7. maddesine istinaden verilen "*İzin Belgesi*"nin alınış-veriliş amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını denetlemek olmalıyken; bu izin belgesinin hemen altında sıralanan "*Kıural ve Yasaklar*"a uyulup uyulmadığına dikkat etmek iken; bu toptan cezalandırma niyetini anlamak olası değil ne yazık ki...

Bu sektörden on binlerce müzisyenin, yüz binlerce garson, aşçı ve diğer çalışanların namusları ve yüz akları ile geçimlerini sağladıklarını, bu işyerlerinin gelir vergisi, kurumlar vergisi, eğlence vergisi, KDV, SSK primi, çevre vergisi, işgaliye ödediklerini düşündüğümüzde; ayrıca 22 YTL'lik bir şişe rakıdan devlet 17 YTL vergi alıyorken nasıl yorumlayacağız bu kırmızı niyetleri. Bu niyet her şeyden önce AKP'nin kendi ekonomik ve sosyal politikalarıyla çelişmez mi?

Geriye bir olasılık kalıyor: Türban tartışmalarına Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi son bir nokta koymuşken; seçmenlerimizi, taraftarlarımızı onların hoşuna gidecek yeni bir argümanla diri tutmak... Bu kez de toplumu içki içenler–içmeyenler, "*kötü örnek*" olanlar–olmayanlar diye kamplara bölmek.

Niyetler bir yana; Nesimi her gün sesleniyor olduğu yerden;

Kâh giderim medreseye hû çekerim hak için,
Kâh giderim meyhaneye dem çekerim aşk için
Günah benim kime ne...

Nesimi'ye kulak assak her şey düzelecek aslında.

Nesimi'ye kulak asmak yerine; mollaların sözünü dinleyecek olsaydık; kim bilir başımıza neler gelirdi?..

Başımıza daha kötü şeylerin gelmesini önlemek adına iktidarın sorumluluk taşıdığını söylemek ne yazık ki zor. Ama bu zorluğun ayran içenlerle rakı içenlerin birlikteliğinden, birlikte mücadelelerinden geçtiğini bilmek de bir kehanet değil.

2 TEMMUZ 1993 SİVAS

Onlar Işık Oldular. Sivas Katliamının Onuncu Yıldönümü
Derleyen: Ahmet Koçak, Alev Yayınları, İstanbu , 2003

ÇEYREK YÜZYIL içinde yaşadığımız Malatya, Çorum, Sivas, Maraş, yeniden Sivas, Gazi katliamlarına baktığımız zaman hepsinde ortak, klasik bir özellik var: Bahane...

Önce camiye bomba atıldı, sinemaya bomba atıldı, bilmem kim öldürüldü gibi söylentiler; arkasından Allah-u Ekber, Müslümanlar göreve, cihat çağrısı. Bu klasik, her zaman tekrarlanabilen oyun Sivas 'ta da yaşanmıştır. Sivas'ın baş bahanesi Aziz Nesin'di.

İkinci bahane, etkinliklerden bir gün önce şehirde yapılan memur sendikalarının yürüyüşüdür. Memur sendikaları Ankara'da bir etkinlik düzenlemiş. Bütün vilayetlerden yola çıkan memur grupları, Ankara'da buluşacaklar. Memurlar, öğretmenler neden Ankara'ya gidiyor, memurlar ne ister? Maaşlarına zam isterler, sendika hakkı isterler.

Bizim Sivas'a varmamızdan bir gün önce, 30 Haziran'da, Doğudan gelen memur kolu Sivas'tan geçiyor. Geçerken de, İstasyon Caddesinden Vilayete doğru sloganlar atarak bir yürüyüş yapıyorlar. Ertesi gün yerel gazeteler yürüyüşü manşetten veriyorlar: "*Pir Sultan'ı anmak üzere şehrimize gelen ateistler, komünistler, şehri kuşattılar, slogan attılar.*"

Bir başka bahane, etkinliklerin açılışında, Kültür Merkezinde bulunanları saygı duruşuna davet eden cümle. "*Pir Sultan Abdal, Mustafa Kemal Atatürk ve Devrim şehitleri adına sizleri saygı duruşuna davet ediyoruz*" deniliyor. Ertesi gün kayıtlardan Mustafa Kemal ile Pir Sultan siliniyor, geriye "*devrimciler*" kalıyor. Bir de bin beş yüz kişilik salonda bir tek kişi ayağa kalkmışmış da zafer işareti yapmışmış. Ertesi gün Sivas'ın bütün gazeteleri manşet yapıyor bunu: "*Komünistler devrim şehitleri adına valinin huzurunda and içme töreni yaptılar.*"

Gazetelerin birinci sayfasına, Müslümanları cihada davet eden bildiri olduğu gibi konmuş. Elden ele dağıtılmış bu bildiri, kendinden olmayan herkesi, hangi dinden olursa olsun, inançlı inançsız herkesi katletmeyi mubah sayan, görev sayan, sevap sayan, cennetin yolunun ancak böyle açılabileceğini söyleyen ayetler, hadisler içeriyor.

Bu gazeteleri, bildirileri kim kaleme aldı? Kim dizdi, bastı, dağıttı? Bilinmedi, hâlâ da bilinmiyor. Devlet bunu sakladı, bu gerçek bir türlü açığa çıkmadı.

Kimi yazarlar, katliam sonrası yaptıkları değerlendirmelerde, yedi saat süren otel kuşatmasının arkasından, "*Sivas'ta devlet yok muydu?*" diye sordular. Bunu, "*polisiyle, jandarmasıyla, valisiyle, belediye başkanıyla, görevlileriyle, itfaiyesiyle orada olan devlet neden görevini yapmadı, otele sıkışmış olan insanları neden kurtarmadı*" anlamında sordular.

Oysa gerçek tam tersidir. Devlet sekiz saat boyunca oradaydı. Devlet saldırının öncesinde de oradaydı; sonrasında da, davanın bütün aşamalarında da var olmaya devam etti.

Sivas'ta iki yüze yakın kişi tutuklandı, yargılandı. Bunlardan ellisi, altmışı suçlu bulundu. Bunların kimliklerine, mesleklerine, öğrenim durumlarına baktığımız zaman, yaş ortalaması yirmi bir, yirmi iki. Meslekleri işçi, işsiz, simitçi, tezgâhtar, inşaatçı, biletçi. Birkaç tane lise mezunu var, birkaç da üniversitede öğrencisi, diğerleri ilkokul mezunu. Bunlar suçlu mu? Evet. Bunlar otelin önünde miydiler? Evet.

Peki, bunları yönetenler, bunları cihada davet edenler, bunları hazırlayanlar, bunları otelin önüne getirenler ve onları sonuna kadar ısrarla otelin önünde tutanlar hâlâ yoklar. Devlet orada olduğu için onlar hâlâ ortada yoklar.

Aziz Nesin'in devletin verdiği koruması vardı. Otelin içinde saatler boyunca bizimle beraber olan Mehmet adlı komiser ile uzun namlulu silah taşıyan Ramazan adlı bir polis. Ramazan ikide bir dışarıya kaçıyor, Mehmet komiser gidip, getiriyordu. Otelin önü ana baba günü, on beş bin insan sloganlarla otele taş yağdırıyor. Böyle bir durumda, Ramazan bir daha kaçtı ve geri dönmedi.

Polislerin kurduğu güvenlik çemberi gevşek. Sivas'ta polis göstericilere nazik davranıyor, sırtlarını sıvazlıyor, rica ederim diyor. Ne havaya ateş açıyor, ne gaz bombası, sis bombası atıyor, ne de gözaltına alıyor. Kalabalığın önünde, sanki pikniğe çıkmış gibi duruyor.

Mehmet komiserin telsizinden konuşmaları dinleyebiliyoruz. Emniyet Müdürü valiye soruyor: "*Efendim güç kullanmak istiyoruz.*" Vali yanıt veriyor: "*Hayır güç kullanmayın. Tugay'la görüştüm. Şimdi pencereden bakıyorum, askerleri görüyorum; otele doğru geliyorlar.*"

Askerler gerçekten geliyor otelin önünde. Biz de, kahvaltı salonunda sütunların arkasından başımızı hızla çıkararak bakabildiğimiz kadarıyla, otelin önündeki askerleri görüyoruz. Televizyon kameraları da dışarıda arkadan çekim yapıyor. Her iki görüntüyü birleştirdiğimiz zaman ne görüyoruz?

Tugay komutanı askerleriyle birlikte arabasıyla otelin önüne kadar geliyor. İnip kalabalığa doğru yürüyor, yirmi metre kadar yaklaşıyor otele.

Bu arada kalabalık ikiye bölünüyor, bir kısmı otele taş ve slogan atmaya devam ediyor, diğer kısmı da komutana dönüyor, "*Asker bizim asker, asker Bosna'ya*" diye slogan atıyor. Komutan tekrar arabasına biniyor, askerlerini alıp gidiyor. Devlet bir kez daha orada.

Olaylardan günler sonra Büyük Millet Meclisi Araştırma Komisyonu üyeleri bu komutana soruyor: "*Sen oraya kadar gittin, ne yaptın?*" Yanıt: "*Orada grup liderleriyle görüştüm.*" Hepsi bu kadar. Onlar kimdi? Ne görüştün, ne yanıt verdiler? Niye görev mahallini terk ettin? Ne gördün? Ne bu sorular soruluyor, ne de bunların yanıtları var. Sonra yayınlanan TBMM Araştırma Komisyonu Raporuna yukarıda değindiğim bölüm bile alınmadı.

Günler öncesinden hazırlıklar yapılmış, "*Hicret Koşusu*" adı altında bir koşu icat edilmiş. Sporcu kılığında bir sürü militan kente getirilmiş. Okullar tatil olmasına karşın bütün yurtlar militan dolu. Otelin önüne taş yığılmış. Bildiri basılmış, dağıtılmış. Gazeteler günlerdir saldırıyı teşvik eden yazılar yayınlamışlar. Gazeteler, "*dört yüzyıl evvel Pir Sultan'ın Sivas'ta aldığı dersi unuttular mı ki bu zındıklar burada, Sivas'ta onu yeniden anmaya geliyorlar*" diye yayın yapıyor.

Aynı komisyon, MİT Bölge Temsilcisine soruyor: "*Devletin istihbarat örgütü olarak fark etmediniz mi, konuyla ilgili istihbari bir bilgi almadınız mı?*" Gözler önünde bunca hazırlık yapılmışken MİT görevlisinin verdiği yanıt şu: "*Evet, istihbari bir bilgi aldık, kimi kişilerin Aziz Nesin'e karşı gösteriye hazırlandıklarını öğrendik ve bu bilgiyi öğlen saatlerinde emniyete şifahen telefonla bildirdik.*" Devlet bu.

Telsizden izliyoruz, çevre ilçelerde, bucaklarda polis kalmadı. Oralarda ne kadar karakol polisi varsa, minibüslerle geldi. Ama göstericilerin sayısı kadar polis olsa bile faydası yok, çünkü polis görevini yapmıyor. Bir anons duyduk telsizden, Kayseri'den çevik kuvvet geliyormuş. "*Bunlar kitleyi dağıtmasını bilirler. Çevik kuvvet bu işler için kurulmuş, eğitilmiş bir güvenlik birliğidir. Onlar gelirse kurtuluruz*" diye umutlandık. Onların gelişini izledik. Artık gelmişlerdir derken, otele biri girdi.

Uzun boylu, yüzünü hiç unutamıyorum, başını şöyle çevirdi, yukarı bir baktı. Biz merdivenlerdeyiz, Mehmet komiserin elindeki telsizi gördü. Sordu, "*Sen polis misin?*". "*Evet.*" "*Ne arıyorsun orada?*" "*Aziz Nesin 'in korumasıyım.*" Ana avrat bir küfür bastı, "*ne işin var bunların içinde*" dedi, çekti gitti. Şaşırdık, "*kim bu adam*" diye sorduk Mehmet komisere. O da, "*boş verin, Kayseri'den gelenlerden*" dedi. Biz, Kayseri'den gelenlerin bizi kurtaracağını bekliyorduk. Devlet buydu.

Belediye hoparlörlerinden belediye başkanın, "gazanız mübarek olsun" diyen konuşmasını dinledik. Sonra bir kadın sesi duyduk, "Bu etkinlikler için Sivas'a gelmiş olanlar geri gidecektir. Aziz Nesin şehri terk edecektir. Pir Sultan Abdal Heykeli yerinden kaldırılacaktır." Her cümlenin sonuna bir de

"*saygıyla duyurulur*" ekleniyor. Her duyurunun ardından, binlerce insan yeniden coşuyor ve trans haline giriyor. Belediye de devlet, değil mi?

Karanlık bastı. Otelde elektrik kesik, zaten siluetlerimiz görünür diye ışık yakmıyoruz. Biz ilk basamaklardayız. Masa ve sandalyelerden iğreti bir barikat yapmışız. Polislerin o cılız kordonundan geçip içeri girenleri defediyoruz. İçeriye iki polis geldi, masaları sandalyeleri açtılar, yukarı doğru çıktılar.

Biz sürekli karanlıkta olduğumuz için gözlerimiz alışmış, onları görebiliyoruz. Onlar dışarıdan geldikleri için bizi göremiyorlardı. Polislerden biri elindeki çakmağı yaktı, yüzümüze baktı. Sordu, "*burada polis var mı?*" Yok dedik. Çekip gittiler.

Onların ardından bir yüzbaşı geldi. O da aynı şeyi yaptı. Çakmağını yaktı, sordu, "*burada asker var mı?*" Yok, deyince, o da çekip gitti. Ardından oteli yaktılar. Otelin temiz (!) olduğu kontrol edilmişti, artık yakılabilirdi. Sivas'ta devlet vardı, ama bizim devlet bilincimiz bulanmıştı.

Geceyi emniyet müdürlüğünün dördüncü katında geçirdik. Otelde olanları, televizyonlarda, alt yazılardan izledik. Nasıl bir gece geçirdiğimizi düşünün. Sabah dokuz, on sıralarında bulunduğumuz yere iki gazeteci geldi. Cengiz Çandar ve Hasan Cemal. Ertesi gün *Sabah* gazetesi şu manşetle çıktı: "*Tahrik ve İhmal.*"

Bu "*tahrik ve ihmal*" teranesi, bütün dava süreci boyunca sürdü. Aziz Nesin tahrik eden kabul edildi. Bahane, delil sayıldı. Ceza Kanunun hafifletici maddeleri uygulandı ve sekiz, on kişiye beşer, onar yıl hapis cezası verildi.

Sivas davası yedi yıl sürdü. Sivas şehitlerinin ailelerinin dirayetli tavrı olmasaydı, Pir Sultan Abdal Kültür Derneği'nin ısrarlı tutumu olmasaydı, demokratik örgütlerimizin, sendikalarımızın, barolarımızın dayanışması olmasaydı, bu davadan, bu sonuç çıkmazdı.

Davayı Avrupa ve dünya kamuoyu da sahiplendi. Bu arada iktidarın değişmesi, Yargıtay'ın ilk kararı bozmasına, mahkemenin de tutumunu kısmen değiştirmesine yol açtı. Otuz üç sanık idama mahkûm oldu. Ama bu arada asıl suçlular adaletten kaçırıldı.

Otelden kurtulanlar nasıl kurtuldu? Madımak Oteli ara sokakta, dört katlı bir bina. Otelin zemin katında lobi, üstünde asma kat lokanta var. Odaların olduğu katları soldan sağa bir koridor bölüyor. Koridorda sağlı sollu odalar sıralanmış. Bu koridor bir merdivene bağlı ve merdivenden arkaya doğru giden bir de tali koridor var. Bu koridorun üzerinde de sağlı sollu bir kaç oda var.

Etkinliklerde sorumluluk almış, ev sahipliği yapmış olan bizler, 12 Martı ve 12 Eylül'ü yaşamış arkadaşlardık. Hepimiz sürekli olarak bu merdivenin başını tuttuk. Murtaza Demir, Kamber Çakır, Rıza Aydoğmuş, Mehmet

Aydoğmuş, ben, Asaf Koçak, Erdal Ayrancı, Haydar Ünal oradaydık. Bayanlardan kimse yoktu ve zaman zaman gençlerden de gelip gidenler oluyordu. Çok iyi hatırlıyorum, Sait Metin oradaydı.

Taş yağmaya başlamadan önce, giriş katındaki lobiden telefon görüşmeleri yapıyorduk. Kültür Merkezine, Ankara'ya, Meclise, Milletvekillerine ulaşıyor, görüşüyorduk. Sonra o telefonu kullanamaz olduk: Yoğun taş yağmuru aşağı inmemizi engelledi. Otel görevlilerinden biri telefon santralini arka odalardan birine aktardı. Oradan yapılan görüşmeler de uzun sürmedi. O gevşek polis kordonunu geçenler, otelin içine dalıyor ve üst katlara çıkmaya çalışıyorlardı.

Zemin katta kalamadık, merdivende masa ve sandalyelerden yapılan barikatla yukarı çıkmalarını önlemeye çalıştık. Merdiven başında, sapları pirinçten yüksek kül tablaları vardı. Onları elimize aldık. Bir iki masa, sandalye kırdık, sopa yaptık. Merdiven başına bir iki soda şişesi kasası getirdik. İçeri saldıranlara karşı kendimizi savunuyoruz. Kadınlar, kızlar, yaşlılar, gençler yukarıdalar. Yukarıda neler olup bittiğini bilmiyoruz. Biz buradayız, bizi çiğnemeden, ezmeden yukarı çıkamazlar. Bundan eminiz. Önce biz öleceğiz. Ama aklımıza yangını getirmiyoruz.

Bir ara en üst kata, otelin çatı arasına çıktım. Çarşaflar, örtüler var; çamaşır kurutma yeri olarak kullanıyorlar. Çatının üstüne çıkan kapağı buldum. Kaldırıp, başımı uzattım. Tam karşıda bir bina var, bizden bir kat daha yüksek. Oradan aldıkları kiremitleri fırlatıyorlar. Demek ki çatıdan çıkma şansı yok. Geri döndüm.

Daha sonra otelden sağ kurtulan arkadaşlarla görüştüğüm zaman anladım ki, diğer arkadaşlar da benzer şeyler yaşamışlar. Herkes kendince bir çıkış yolu aramış, buradan nasıl kurtuluruz diye düşünmüş. Örneğin İlhan Cem bir beze sarınarak, çarşafı ıslatarak ve banyoyu kilitleyerek kendisini korumuş.

Daha kalabalık bir saldırı bekliyoruz, ama doğrusu otelin kundaklanmasını beklemiyoruz. Derken atılan taşlardan birisi düştüğü yerde duman çıkarmaya başladı. Baktık ki, taşa çaput bağlamışlar, gaza batırmışlar, ateşe verip, atmışlar. Düştüğü yerde söndü, ama dumanı çıkıyor. Bunlar bizi yakacaklar dedik.

Hemen önlem almaya başladık. Banyolardaki küvetleri, kovaları suyla doldurduk. Yangın tüplerini bulduk. Hatta daha yangın çıkmadan gençlerimizden biri yanlışlıkla bir tüpü patlattı merdiven başında. Başka önlemler de düşündük. Merdivenlere kaplı sentetik makine halısı kat kat çıkıyordu. O halıyı çektik ki, yangın aşağıda başlarsa, yukarı doğru tırmanıp gitmesin.

Zemin kattan balta sesi gibi gürültüler geliyordu, ne olduğunu anlamamıştık. Bu sesler sloganlara, taş seslerine karışıyordu. Masaları, sandalyeleri, sünger minderleri bir araya yığmışlar. Lokanta ve lobi bölümündeki ahşap duvar kaplamalarını kırmışlar. Orta yere yığıp, ateşe vermişler.

Bulunduğunuz yerde yangın başlarsa ne yaparsınız? Söndürürsünüz ya da söndüremiyorsanız, kaçarsınız. Öyle bir yangın ki, duman is, alev kıpkızıl dilleriyle yayılıyor.

Bütün katlarda insanlar var. Kurtulanlar yalnız birinci katta olanlardan, kendini o tali koridordan arkaya atanlar. Birisi camı kırın dedi. Haydar Ünal camı kırdı ve oradan patır patır arka boşluğa atladık. İki metre eninde, giderek daralan bir üçgen. İki bina arasındaki hava boşluğuna düştük.

Karşıki binadan insanlar çıktılar, ellerinde kocaman sopalarla, küfür ediyorlar, "*buraya giremezsiniz, nereden geldiniz ise oradan çıkın*" diyorlar. Bu arada hava boşluğuna yukarıdan aşağıya doğru is ve duman çöküyor.

Karşısı Büyük Birlik Partisi'nin binasıymış. Orta yaşlı biri balkona çıktı. Mehmet komiser gitti, onunla konuştu. O, gençleri susturdu, içeriye aldı. Bize seslenip gelin, korumam altında olacaksınız dedi. Arada bir saç levha vardı, kaldırdık, o binaya geçtik. Geçince neresi olduğunu anladık.

Işıklar söndürüldü, kapılar kilitlendi, telefonlar susturuldu. Kimse orada olduğumuzu bilmesin istediler. Bir saat sonra polisle irtibat kuruldu. Polis geldi, bizi aldı ve emniyete götürdü. Büyük Birlik Partisi otelin arkasında böyle bir rol oynarken, ön tarafında çok daha farklı bir rol üstlenmişti.

* * *

Aziz Nesin işin bahanesiydi ve asıl hedef değildi. Aziz Nesin ve diğer sanatçılar 1 Temmuz sabahı Sivas'a ulaşmıştı. Otelin kundaklanmasına kadar aradan otuz altı saat geçmişti. Bu süre içinde Aziz Nesin, Madımak Oteli, Buruciye Medresesi, Kültür Merkezi ve Cumhuriyet Lokantası arasında defalarca gitti, geldi. Bu gidiş gelişlerinde, ciddi bir koruma önlemi alınmamasına karşın, herhangi bir saldırıya maruz kalmadı.

Bu süre içerisinde, 1 Temmuz günü Kültür Merkezi'nde konuşma yaptı. Ertesi gün Buruciye Medresesi'nde TGRT muhabirinin kışkırtıcı sorularını yanıtladı.

Onun için Aziz Nesin işin bahanesiydi. Asıl hedef, "*Cumhuriyet burada kuruldu, burada yıkılacak*" sloganında simgeleşiyordu. Sivas Kongresi Binası bunun için taşlandı, Atatürk büstü bu nedenle kaidesinden sökülüp yere atıldı. Sonuçta mahkeme de bu kanaate ulaştı ve sanıklar buna göre ceza aldı.

* * *

Devlet, Madımak Oteli'nin önünde ne yaptıysa, mahkeme salonunda da aynısını yaptı.

Cumhuriyet tarihinin en vahşi katliamından geriye saatlerce süren video kayıtları, yüzlerce fotoğraf, yüzlerce tanık, binlerce sanık, zabıt tutanakları, raporlar, telsiz kayıtları kaldı. DGM Başsavcısı Nusret Demiral, bunca belgeyi bir iki günde nasıl inceledi, değerlendirdi, yorumladıysa, Madımak'ın külleri bile soğumadan kamuoyuna açıklama yaptı: "*Olayda örgüt*

yok, tahrik var." Bu, "*örgüt yok, tahrik var*" tanısı, tüm mahkeme süreci boyunca devam etti.

Ya Mahkemenin ferasetine ne demeli? Katillerin bildirisinin altında "*Müslümanlar*" imzası var diye, İçişleri Bakanlığı'na böyle bir gizli örgüt olup olmadığını sordu. İçişleri Bakanlığı da "*yoktur*" diye yanıtladı.

Bütün bunlar aslında Sivas'taki gerçek örgütü gözden gizleme operasyonuydu. O örgütün izini, Madımak'ın külleri arasında kaybettirme planıydı. O izler sürülseydi, belki de yolumuz Susurluk'a çıkacaktı. Mehmet Ağar'ın, "*bin operasyon yaptık!*' açıklamasının Madımak Katliamı açısından ne anlama geldiğini öğrenememiş olduk.

Gözaltına alınan, sorgulanan iki yüze yakın sanıktan, yaklaşık altmışı çeşitli cezalara çarptırıldı. Bunları biliyoruz, tanıyoruz, gördük. Ya asıl tertipçiler nerede? Onları devlet gizledi.

Sirer Doğan adlı Sivaslı gazeteciyi Madımak'ın önünde, halkı tahrik ederken görmüştük. Bu mahkeme zabıtlarına da geçmişti. Bir tek savcı, bir tek yargıç ona bu hususta bir tek soru bile sormadı. Gerisi boş.

* * *

Bu on yılda, sanki sadece şu değişti: 6 Temmuz 1993 günü, Karşıyaka'da Anıt Mezar'a diktiğimiz fidanlar ağaç oldular, canlarımızın mezarlarını gölgeler oldular. Başka bir şey değişmedi.

Bir de enseler ile hortumlar kalınlaştı. Göbeklere koşut şişti cüzdanlar. Oyuncaktan bir demokrasi, üfürükten bir laiklik, uyutulmuş bir halk, en adisinden siyaset: Çokça madrabaz, bir o kadar hokkabaz, hilebaz, cambaz ve yobaz.

Dağınık bir sol. Sol mu, değil mi, belli olmayan, küçücük yoğunluklar. Yeni Madımak'lara gebe bir Türkiye. Özelleştirme, sendikasızlaştırma, örgütsüzleştirme devam. Tahkim, devam; Körfez devam. Halk ekmeği önlerinde uzayan kuyruklar; yukarıdan gelen buyruklar...

Ne değişti bu on yılda? Belki sadece, "*umut insanda*" inancımız....

Her şeye karşın, bu böyle gitmeyecek. Tarih denilen o koca tekerlek, nice padişahları, şahları, kralları, beyleri, patronları, ağaları ezip geçmiş. Değişmeyen ve gebe olan, diyalektiğin o önünde durulamaz yasaları. Umut yarına, bugünün kötülüklerine inat....

SÜNNİ KIZI SİBEL SİVAS'I SORUYOR

Pir Sultan Abdal Kültür Sanat Dergisi,
49. sayı, Haziran 2002

SİVAS'IN üstünden yıllar geçmişti, bir kış günüydü, her yer kardı. Osman Hoca, yanında bir genç kızla içeri girdi. Cafe oldukça kalabalıktı. Garsonlar hemen koşup ona bir masa ayarladılar. Elleriyle gözleriyle beni arıyordu. İşaret etti, "*gel*" diye. Sağa sola çarpa çarpa ulaştım yanma; her zaman olduğu gibi söze önce o başladı: "*Bak seni kiminle tanıştırayım.*"

İster istemez yanındaki genç kıza baktım.

"Bu Sibel" dedi. "Senin hemşehrin, benim de öğrencim. Abisi inşallah bu sene mezun edeceğiz. Fizikokimyacı olacak."

Garsonlar sandalye yetiştirdiler. Ben de oturdum.

Buğday tenli, ela gözlü, düz kumral saçlı öğrencisine döndü Osman Hoca; "*Bak bu Ali Abi'ni iyi tanı*" dedi, "*o da senin gibi Sivaslı...*"

Biraz durdu. Sanki sözcükler arıyordu ve ekledi: "*Sivas'ın acısını çekenlerden...*"

Anlayamadı Sibel. "*Yani nasıl?*" dedi. "*Anlayamadım Hocam...*"

– Madımak'tan kurtulanlardan...

– Yaa... öyle mi?..

Ortalık buz kesti. Dışarıdaki tüm karlar kürek kürek masanın üstüne servis yapıldı sanki.

Havayı ısıtmak görevi bana düştü: "*Sibel Hanım Sivas'ın neresindensiniz?*"

– İçindenim.... ya siz?

– Ben de Kangallıyım.

Durdu Sibel bir süre, sanırım Kangal'ın yerini hafızasındaki haritada bulmaya çalıştı, sonra da bulmuş olmalı ki devam etti:

– Şu Balıklı Çermik'i, iyi cins köpeği ve buğdayı ile bilinen ilçemiz.

"*Evet*" dedim. "*Yılanlı Dağ, Gürlevik Dağları, Yama Dağı...*"

"*Evet, evet*" dedi.

Bir süre durdu, yüzüne fırtınalar esti birden, gözleri buğulaştı, ellerini masadan çekti, sandalyesini yeniden yerleştirdi...

Osman Hoca telaşlandı: "*Ne oldu güzelim?..*"

– Hiç...

– Hayır hiç değil... Rahatsız oldun... İstersen kalkalım...

– Hayır, hayır, ne münasebet... O günü anımsadım da birden İki Temmuz'u... O günü, yangını ben de ailemle yaşadım, biliyor musun Hocam?..

İkimiz de meraklanmıştık. Yangını ailesiyle birlikte yaşamış... Tüm aileleri tanıyorum oysa... "*Nasıl yani*" diye sordum.

Birden dikeldi, ciddileşti, ama yine de sesinin titremesine engel olamadı: "*Tahmin ettiğim kadarıyla Ali Bey, siz Alevisiniz, ben de Sünni'yim, ailem Sünni*" deyiverdi.

Osman Hoca'yla göz göze geldik. Anlayamamıştık, ne gereği vardı bu açıklamanın... Sanki sorumuzu anlamıştı. "*Durun devam edeyim*" dedi.

– O gün biz evdeydik. Babam, annem ve iki kardeşim. Akşam sofradaydık. Şen şakrak yemek yiyorduk. Mutfaktaki radyodan müzik sesleri geliyordu, televizyon da haberleri veriyordu. Babam birden yerinden fırladı. '*Durun*' dedi. Anlayamamıştık... Televizyonu işaret ediyordu babam... '*Sivas*' diyordu televizyon, '*Madımak*' diyordu... Görüntüler geliyordu ekrana, Alevler yükseliyordu. İsimler sayılıyordu. Televizyonun önüne yığılmıştık sanki. Küçük kardeşim mutfaktaki radyoyu susturup, en öne geçmişti çoktan... Tanıdığımız isimlerdi söylenenler... Annem birden balkona koştu. '*Gelin gelin*' dedi. Dumanı gösterdi bize. Madımak'ın oralardan yükseliyordu. Henüz dağılmamıştı. Ya da bize öyle gelmişti. Her taraf isti. Yangın kokuyordu kent. Babam birden ağlamaya başladı. Ağladığını ilk kez görüyorduk.

Acılara alışıktı oysa doktordur kendisi. Annem de ağlıyordu. Yeniden televizyonun başına üşüşmüştük. Görüntüler inanılır gibi, dayanılır gibi değildi. Benim gibi genç kızlar yanıyordu. Ne bileyim belki saçları tutuşmuştu.

Dudaklarını kemiriyordu Sibel. Gözyaşları yanaklarından süzülüyordu. Acele siliyordu onları... Osman Hoca peçete yetiştiriyordu. Millet bize bakıyordu.

Sibel, artık engel olamadığı titrek sesiyle devam ediyordu:

– '*Allah kahretsin*' dedi babam. '*bunlar Müslüman olamaz*'. '*Ben hastaneye gidiyorum, yaralılar vardır, belki kurtarırız*' dedi.

Sonra bize döndü, '*Ama Sivas'ı bu yangından zor kurtarırız*' diye ekledi ve kapıyı çekip gitti. Sabaha kadar dönmedi babam. Sabaha kadar uyumadık. Hâlâ babamı bekliyoruz, sanki hâlâ gelmedi.

Başını kaldırdı.

Baktı.

Ben de ağlıyorum.

Birlikte Osman Hoca'ya baktık.

O da ağlıyor.

Biz demokrat aydın insanlar, devrimci, solcu, laik insanlar, Aleviler, sanırız ki, Sivas'a sadece biz ağladık, Sivas'ın acısını sadece biz hissettik... Hep böyle sanırız. Yine sanırız ki, Sünnilerin önemli bir bölümü, otele benzin taşımamış olsa bile, "*Oh oldu*" demiştir ya da "*Ne işleri vardı Sivas'ta?*" diye sormuşlardır. Böyle sanırız.

Hayır, böyle değil.

Yukarıda aktardığım olay sadece bir örnek. Kim bilir, benzer kaç olay vardır.

Sivas'a, Aleviler ve Sünniler birlikte ağladılar.

Sivas, İnsanlığın kabulleneceği bir şey değil ki...

İnanmayı, tanrısı ile kendisi arasında bir gönül alışverişi olarak değerlendiren, araya bir aracı koyma gereksinimi duymayan milyonlarca Sünni, din adına, İslamiyet adına, neden insan yaksın ki?.. Kendi güzelliklerine bu vahşeti neden yakıştırsın ki?..

Bu gerçek böyle olduğu için olmalı, dokuz yıldır, Sivas Katliamı'nı birlikte lanetliyoruz. Dokuz yıldır bıkmadan usanmadan şu soruları birlikte soruyoruz:

Olay tarihinde Okullar tatil olduğu halde, Sivas'taki yurtlar neden doluydu? Bu kişileri Sivas'a kim, hangi amaçla getirmişti?

Sıcak Çermik neden, hiç olmadığı denli doluydu?

"*Hicret Koşusu*" adlı ile o gün Sivas'ta bulunanlar gerçekten sporcu muydu?

Sivas'ın hiçbir yerinde kaldırım çalışması olmadığı halde, o gün neden Madımak'ın hemen yakınına bir kamyon parke taşı yığılmıştı?

Sivas yerel basını ağızbirliği etmişçesine, neden günler öncesinden Pir Sultan Abdal ve dönemi hakkında yayın yapma ihtiyacı duymuştu?

Sivas yerel basını, 2 Temmuz günü, etkinliklerin birinci gününe ilişkin neden, tahrifkâr, tahripkâr ve kışkırtıcı başlıklarla çıkmışlardı?

Hürdoğan Gazetesi'nin sahibi Sirer Doğan'ın Madımak'ın önünde yaptıkları, sadece gazetecilik mesleği ile ilgili şeyler olmamasına, bu durum duruşmalar sırasında yargıçlara anlatılmasına, anlatılanlar tutanaklara geçmesine karşın, neden yargılanmamıştı?

"*Müslümanlara*" başlığı taşıyan, halkı Cihat'a çağıran bildiriyi kim kaleme almış, kim çoğaltmış, kimler dağıtmıştı? Sivas yerel gazeteleri bu bildiriyi, neden aynen sayfalarına almışlardı?..

Sivas Belediye Başkanı Karamollaoğlu'nun olaydaki rolü neden mahkemelerce değerlendirilmemişti?

Olay günü, Sivas Numune ve SSK hastanelerine, otelin önünde ve civarında yararlanarak gelen kimseler, neden araştırılmamış, olaydaki rolleri neden irdelenmemişti? Hasta Protokol defteri neden tutulmamıştı?..

Yangına yirmi dakika kadar bir zaman kala, otelin önüne yirmi metre kadar bir mesafeye askerleriyle birlikte gelen Tugay Komutanı, neden çekip geri gitmişti?

Güya olayı bastırmak üzere, Kayseri'den getirilen Çevik Kuvvet ekibinden bir polis, neden otelin içine girdikten sonra, içeridekilere küfür edip geri gitmişti?

Aziz Nesin'i korumakla görevli polislerden biri olan, uzun namlulu silah taşıyan, adı Ramazan olan Artvinli polis memuru, neden defalarca otelden kaçmış, yangın sırasında da görev mahallinde bulunmamıştı?

Yangına dakikalar kala; otelin içine girip, merdivenleri tırmanan ve içerdekilere, "*Burada polis var mı, burada asker var mı?*" diye soran, "*Hayır*" yanıtını alınca da, çekip geri giden, kasklı üç polis ile bir yüzbaşının, bu davranışları ne anlama geliyordu? Mahkeme bu soruyu neden onlara sormadı?..

TBMM Araştırma Komisyonu üyelerine; "*Aziz Nesin'le ilgili kimi protestoların olacağına dair istihbari bilgiyi, emniyette kimseyi bulamadığımız için, telefona çıkan polis memuruna bildirdik*" diyen ve böylece görevlerini layıkla yapmadıkları anlaşılan, MİT bölge yetkilileri hakkında neden işlem yapılmadı?..

4 Eylül Müzesi'nin camlarını kim kırdı? Müzenin önündeki Atatürk Büstü'nü yerinden kim söktü? Büstte parmak izi araştırılması yapıldı mı?

Etkinliğin açılış töreninde, salonda bulunanlar; "*Pir Sultan Abdal, Mustafa Kemal Atatürk ve Devrim Şehitleri anısına*" diye saygı duruşuna davet edilmiş olmalarına karşın, bu cümle polis kamerasıyla da tespit edildiği halde, polisteki bu kayıttan "*Pir Sultan Abdal, Mustafa Kemal Atatürk*" sözlerini kim sildi ve geriye sadece "*Devrim Şehitleri*" sözcüğü kaldı. Bu durum da; "*Tahrik*" gerekçesi olarak kullanılabildi. Bu kanıtı, kim, kimler sildi?.. Hangi polisler?..

Olay sonrası, yakalananlar, yargılananlar, idam dâhil çeşitli cezalar alanların olaydaki rolleri belli olmakla birlikte, asıl onları örgütleyen, Madımak'ın önüne gönderenler kimlerdi? Bunlar neden araştırılıp bulunmadı? Yoksa yolumuz Susurluk'a mı çıkacaktı? "*Bin Operasyon*"un ne anlama geldiği o zaman mı belli olacaktı?..

Dokuz yıldır, Aleviler, Sünniler, Kürtler Türkler bu sorunları sürekli soruyoruz. Yanıtları alıncaya dek de soracağız.

Ve işte o zaman, Sivaslı Sünni kızı Sibel'in babası eve dönmüş olacak, işte o zaman Sivas, yangından kurtarılmış olacak.

SİVAS KATİLLERİNE AF HAZIRLIĞI

Cumhuriyet Gazetesi, 26 Temmuz 2003

ÜLKEMİZİN YÜZAKI onca aydın ve sanatçımızın, çocuk yaştaki semahçı gençlerimizin katli üzerinden henüz on yıl geçmişken, Madımak'ın külleri henüz soğumamışken sinsi bir planla, olayın katilleri için af hazırlığı yapılıyor.

"*Topluma Yeniden Kazandırma*" (Kimler nasıl kazandırılacaksa?..) Projesi'ne Sivas katilleri de dâhil edilmek isteniyor.

Bunların Cumhuriyetin kurulduğu kentte, Cumhuriyete karşı başkaldırdıkları, 35 kişiyi saatler süren bir uğraşın sonunda diri diri yaktıkları, bu cürümleri nedeniyle yedi yıl süren bir yargılamanın sonunda idama mahkûm edildikleri gerçeğine rağmen...

Bu kampanyanın bir ayağını Sivas yerel basını adına, Sivas Gazeteciler Cemiyeti Başkam olan kişi oluştururken, öbür ayağını da o katliamdan birinci derecede sorumlu olan siyasi kimlikli kişiler yapıyor.

Sivas yerel basını, bugün böyle bir çabanın içinde iken; olay tarihinde bunlar ne yapmışlar, ne yazmışlardı diye merak edip o günkü arşivlere baktığımızda görüyoruz ki; olay sabahı şu manşetlerle çıkmışlardı:

Bizim Sivas Gazetesi: "*Rezaletin Daniskası!..* Pir Sultan Abdal Kültür Şenlikleri adı altında dün sergilenenler, şenliğin amacını ortaya koydu. Şenlik adı altında Sivas'ta toplanan sosyalistler kanunsuz yürüyüş ve gösteriler düzenlediler."

Hürdoğan Gazetesi: "*Sivas'ta İzinsiz Yürüyüş...* Sivas'ta ne yapılmak isteniyor? Güvenlik güçlerinin ikazı üzerine izinsiz yürüyüş yapanlar dağılırken, bazılarının şehrin çeşitli bölgelerine gittikleri kaydedildi."

Anadolu Gazetesi: "*Tahriklere Kapılmayın...* (Diyerek tahrik etmek ne ilginç bir başlık değil mi?) Bu ne demek? Düzenlenen anma töreninde *Pir Sultan Abdal* ve devrim şehitleri adına saygı duruşu yapıldı. Bu sırada sol yumruklar havaya kalktı. Ayrıca Kamu-Sen tarafından bir yürüyüş düzenlendi."

Hakikat Gazetesi: "Pir Sultan Etkinliklerinin açılışında konuşan Aziz Nesin 'dinsizlik' propagandası yaptı. Müslüman Mahallesinde Salyangoz

Sattılar. Aziz Nesin *'Bin Yıl Önce Yazılan Kuran'ın Nesine İnanayım'*"dedi.

Sivas yerel basını bu haber ve yorumları yaparken, halkı cihata çağıran *"Müslümanlar"* ve *"Türkiyeli Müslümanlar"* imzalı bildirileri tam metin, yorumsuz yayımlayarak, adeta bildiri sayısını gazete sayfası yoluyla çoğaltıp dağıtmak gibi bir iş de görmüşlerdi. Hatta *"Bunlar* (şenlik yapanları kastederek) *400 yıl öncesinden Şah İsmail'in casusu Pir Sultan'ın başına gelenlerden hiç mi ders almamışlar ki gelip Sivas'ta onun adına şenlik düzenliyorlar... Devletin devamı ve yerleşmiş geleneği vardır"* diye yazanlar bile oldu. Yetinmeyip içlerinden kimileri Madımak'ın önünde kitleyi derleyip toplayan bir görev de üstlendi. Bu durum mahkeme tutanaklarına geçmesine karşın kimse de kıllarına dokunamadı.

Şimdi, aynı basın, 2 Temmuz 1993'teki rolüne uygun olarak katillere af istiyor.

Sivas Gazeteciler Cemiyeti Başkanı; bir televizyon tartışma programında; 2 Temmuz – 12 Temmuz 1993 tarihleri arasında gözaltına alınan, yargılanan ve mahkûm olan 158 kişiden 154'ünün Sivas doğumlu olduğu gerçeğini görmezden gelerek; *"Olayı Sivaslı olmayanlar çıkardı"* diyor. Bu hükümlülerin *"rasgele Sivaslılar"* olduğunu iddia ediyor. Yedi yıl süren yargılama süreci boyunca; sanıklar ve avukatlarınca defalarca dile getirilmiş ipe sapa gelmez kimi savları yeniden gündeme taşıyarak kafa bulandırıyor. Arif Sağ'ın silahına balistik incelemesi, cesetler üstünde yeniden otopsi isteniyor.

Bu kampanyaya dönemin Sivas Belediye Başkanı ve *"Gazamız Mübarek Olsun"* sözünün sahibi Temel Karamollaoğlu da destek veriyor. Katillerin TCK 146/1'den idama mahkûm edildikleri gerçeğini gizleyerek; onlar sanki çete suçunu düzenleyen 168'den hüküm giymişler gibi *"Ama bu çetenin bir lideri yok, yeri yok"* diyor ve ekliyor: *"Sanıklar fiilen işlenen suçların cezasını yatarlar. Ama böyle bir fiil ortada yokken, iddia üzerine insanlar cezaevine gönderiliyorsa ortada bir hata var demektir."*

Evet; Karamollaoğlu'na göre ortada bir fiil yok, iddia var. Yani o otel yedi saat süreyle kuşatılmadı, benzin dökülüp yakılmadı. Otuz beş kişi ölmedi, kuş olup havaya uçtu.

Devlet Güvenli Mahkemesi ve Yargıtay da somut kanıtlar yerine; kararını bu iddialar üzerine kurdu.

Sivas Gazeteciler Cemiyeti Başkanı; "AKP 365 milletvekili ile Meclis'te, bu işi çözsün" diyor.

AKP de; *"Topluma Yeniden Kazandırma"* Projesi'ne Sivas katilleri dışında Hizbullah katillerini de dâhil ediyor.

Tüm bu katillerin eline silah veren, tetiği çektiren, benzini döken ideolojinin temel alt yapısını oluşturan bir anlayış iktidarda olduğuna göre neden af etmesinler?.. Neden topluma yeniden kazandırmasınlar?..

Ama şunu bilsinler ki; daha önceki örneklerinde de çokça görüldüğü üzere; her dışarıya çıkan katil, yarım bıraktığı işi tamamlamanın peşinde olacaktır ve artık ülkemizde hiçbir otel güvenli olmayacaktır. Zira benzini bulmak çok kolaydır.

Oysa on yıl sonra da olsa Meclis'ten beklenen şey; halkı cihata çağıran o bildiriyi kimin yazıp, basıp, çoğaltıp, dağıttığını bulmaktır. Bir gün öncesinden otelin önüne bir kamyon dolusu taşı kimin döktüğünü bulmaktır.

Olayların önceden öğrendikleri halde bu istihbari bilgiyi Sivas Emniyeti'ne, öğlen saatinde telefonla aktarmakla yetinen istihbarat yetkilerini bulmaktır.

Otelin önüne kadar geldiği halde yangına dakikalar kala, çekip geri giden komutanının kim olduğunu bulmaktır. "*Hicret Koşusu*" adı altında şehri dolduran atlet kılıklı katilleri bulmaktır.

Asıl yapılması gerekenler bunlar iken şu Meclis'in yaptığı hazırlığa bakın...

Sivas katliamı sanıkları, sanki mala-mülke karşı suç işlediler, sanki savaş suçluları, sanki siyasi suçlar?..

Onlar insanlık suçu işlediler... Kubilay'ın katilleri af mı edildiler?.. Dönüp kendi tarihimize bir bakın lütfen...

YENİDEN KERBELÂ: MADIMAK

Pir Sultan Abdal Kültür Sanat Dergisi,
62. sayı, Haziran 2006

SAVAŞ, politikanın başka araçlarla devamıdır. Tezlerinizin muhatabınıza silah zoruyla kabul ettirilmesi uğraşıdır ve her savaşın bir ahlâkı vardır. Öncelikle düşmanınıza karşı savaş ilan edersiniz. Onun kendini toparlamasına, savunmasına, ya da karşı taarruzuna fırsat verirsiniz. O böyle bir önlem almamış, alamamış olsa bile "*günahı*" zararı kendinedir.

Her savaşta en az iki taraf, dolayısıyla iki ordu vardır. Ordulardan birinin daha güçlü, ötekinin daha zayıf olmasının olsa olsa sonuca etkisi vardır. Sonuçta karşı karşıya gelen iki ordudur.

Her savaşın bir ya da birçok nedeni, bir stratejisi, bir taktiği ve sonuçları vardır.

Savaşan taraflar her türlü yakıcı, yıkıcı, yok edici silaha başvurabilecekleri gibi, ekonomik, psikolojik, sosyolojik silahları da elden bırakmazlar. Yine de sonuç almak için her şey mubah sayılmaz. Teslim olana silah sıkılmaz. Sivil halka dokunulmaz. Kadınlar, çocuklar, yaşlılar hedef alınmaz. Tüm bunlar savaşın ahlâkıdır.

Bir savaş hakkındaki genel ilkeler kısaca bunlardır.

Ama bir de katliamlar vardır. Ki onların sonuçları, bir savaşın yarattığı yenme-yenilme sonucundan daha vahim, daha yıkıcı, daha kalıcıdır. Öylesine derin izler bırakır ki insanoğlunun belleğinde yüzyıllar geçse unutulmaz.

Kerbelâ faciası böyledir.

Ne ilân edilmiş bir savaş vardır orta yerde. Ne de karşı karşıya gelmiş iki ordu. Hz. Hüseyin ve aile bireylerinin bir çölün ortasında kıstırılıp yok edilmesidir olan. Ne ilkeler vardır, ne kurallar ne de ahlâk... Yaşanan tam bir katliamdır. O nedenledir ki acısı hâlâ yüreklerdedir.

2 Temmuz 1993'de Madımak Otelinde yaşanan da böyledir. Ne iki ordu vardır karşı karşıya gelen, ne de bir savaş ilânı. Sadece "*konuk*" sıfatıyla ve bir şenlik nedeniyle bir otele sığınmış, kadın-erkek, çocuk-yaşlı 75 kişi... Saatler süren kuşatmadan sonra, devletin gözü önünde, güvenlik güçlerinin yanı başında yakılmışlar ve içlerinden 35 kişi yaşamını kaybetmiştir.

Kerbelâ'da yaşanan bir iktidar mücadelesiydi. İktidarın olası talibi Hz. Hüseyin yok edilmeliydi ki, Muaviye-Yezit Şam'dan İslâm devletini rahatlıkla yönetebileler. Öyle de oldu. Ama bu bir savaş değildi.

Peki, Sivas'taki neydi?

Katliamcılar neyi elde edebileceklerdi?..

İktidarı?..

Mümkün...

En azından bunun bir prova olduğunu iddia eden yorumcuların ayısı az değildir. Hedef seçtikleri 4 Eylül Kongre Binası'na, Atatürk'ün büstüne, hükümet binasına, Cumhuriyet'e yönelik attıkları sloganlara bakınca haksız da sayılmazlar.

Başka?..

Kendileri gibi düşünmeyenleri, düşman belleyip, öyle koşullanıp, onlar üzerinde şiddet uygulayarak, korkutma ve sindirme, onları gözyaşına ve mateme boğma...

Bu sonuca bakınca Kerbelâ sonrasında da olan buydu.

Başka?..

Bir şeyi kanıtlama iddiası: Yüzyıllardır İslâm adına işlenen cinayetleri, suikastları, "*İhrak-ı Binnar*"ı, katliamları sahiplenme, aynısını Cumhuriyet'in üzerinden yetmiş yıl geçmiş olmasına karşın yineleme gücünü elde tuttuklarını gösterme sevdası.

Eh, kabul etmeliyiz ki, bunu başarmışlardır. Yavuz dedelerinin has mirasçıları olduklarını kanıtlamışlardır.

Bir şey daha: İnsanları eğitimsiz, kültürsüz, işsiz-güçsüz, cahil bırakırsanız, bu dünyalarını ellerinden alır, onları sürü-güruh haline getirirseniz, gerçek mutluluğun ancak öbür dünyada cennette yaşanabileceğine, bunun da ancak İslâm adına "*gazi*" olunarak elde edilebileceğine inandırırsanız, onlar da "*İslâm'ın ordusu, lâiklerin korkusu*" sloganları ile insanları diri diri yakar; sonra da yükselen alevler karşısında; "*yak ula yak*", "*cehennem ateşi bu olsa gerek*" diyerek kahkahalarla gülerler.

Kerbelâ'da da olan buydu. Şam sokaklarında mızrakların ucuna saplanmış kesik başların dolaştırılmasının anlamı neydi?..

İbret ola...

Kerbelâ'dan sonra Emeviler saltanatlarını rahatça sürdürebilmişlerdir. Hem de yüzyıl boyunca... Sivas'tan sonra da katiller "*Şanlı Sivas Kıyamı'nın Gazileri*" mertebesine ulaşmışlardır. Üç-beş çapulcu içeri atılmış, katliamı gerçekleştiren asil failler, yeni bir katliam için uykuya çekilmişlerdir.

Her şiddetin bir bahanesi vardır. Yeter ki siz kafaya şiddeti koyun. Bahanenin inandırıcı olması gerekmez ki... Hani bildik hikâye; kurt kuzuyu yiyecekmiş de, '*suyumu bulandırdın*' demiş ya, öyle bir şey... Hz. Hüseyin Kufe'ye gidiyormuş, Aziz Nesin Sivas'a gelmiş... Davul çalınmış tahrik

olmuşlar... Ulema Muaviye'yi onayladı. DGM yargıçları Madımak'ın külleri arasında delilleri kaybettiler. Susurluk'a çıkacak yolu körelttiler. Bahane mi yok?..

Her şiddet, kuşkusuz ki karşı reaksiyonu da doğurur.

Kerbelâ'dan sonra Hz. Ali-Hz. Hüseyin yanlılarının belleri bir kez daha doğrulmamıştır ama yüreklerindeki kin ve gözlerindeki yaş da eksik olmamıştır.

Madımak'tan sonra ise başta Aleviler olmak üzere bu topraklar üzerinde yaşayan tüm lâik-demokrat, solcu, sosyalist, hümanist, hatta liberal insanlar önemli bir ders çıkarmışlardır: "*Şeriatla aynı çuvala girilmez.*" Şeriatçılarla aynı ülkede barış içinde yaşanmaz. Barış istiyorsak güçlü olmalıyız. Aklen güçlü, fenle güçlü, bilimle güçlü, ekonomik olarak güçlü. Sanatta, kültürde, iletişimde, mimaride, sevgide güçlü. İnsanlıkta, insanilikte güçlü. Gücün göstergesi ise örgüttür, örgütlenmedir. Sivas, hiç olmazsa Alevilere bunu öğretmiştir. Yurtiçinden-yurtdışından yüzlerce derneğin vakfın sesi, her İki Temmuz'da aradan geçen on üç yıla karşın, Madımak'ın önüne dek uzanıp oradan tüm dünyaya yankılanabiliyorsa, örgüt ve örgütlülük dediğimiz şey budur işte. Madımak'ın yanı başına Ali Baba Mahallesine "*Pir Sultan Abdal Kültür Merkezi ve Cemevi*" yapılabiliyorsa, onun önüne Pir Sultan Abdal Heykeli dikilebiliyorsa bu örgütlenme bilincinin sonucudur. Kerbelâ'yı, Madımak'ı sadece unutulmaz kılacak değil, benzerlerini önleyecek olan da budur.

Bu şiddetin geri tepmesidir. Bumerang benzeri dönüp sahibini vurmasıdır.

Keşke Kerbelâ'da da böyle olsaydı?..

Eba Müslüm Horasani'nin yaptığı bu muydu yoksa?..

ÜNİVERSİTE Mİ, "*ALEVİ DİYANETİ*" Mİ?..

Cumhuriyet Gazetesi, 30 Ocak 2003

GAZİ ÜNİVERSİTESİ'NDE bir Araştırma Merkezi var. Adı: Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi. 1987 tarihli Kuruluş Yönergesine göre amacı; "Hacı Bektaş Veli'nin Türk Kültürü içindeki yerini; bilimsel, objektif ve belgelere dayalı olarak ortaya koymak, Hacı Bektaş Veli'nin yetiştiği siyasi ve sosyal ortamı incelemek, o döneme ait yazılı belge, kitap ve dokümanları bulmak, dokümantasyon merkezi oluşturmak, kaynak derlemesi yapmak." vb.

Görünüşte Hacı Bektaş Veli ve dönemini, bilimsel kaygılarla incelemeyi kendine amaç edinmiş akademik ve masum bir kurum.

Ama işin aslı öyle değil. İşin aslı öyle değil, çünkü yukarıda anımsatılan kuruluş amaçlarının dışında işler yapıyor bu kurum ve bu işleri akademik kılıf altında ve devlet olanaklarıyla yapıyor.

Elimde bu kuruma ait bir "*istişare Toplantı Tutanağı*" var.

24 Aralık 2002 tarihinde, saat 17:00'de, bu Araştırma Merkezi'nin Yönetim Kurulu, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Vakfı Yönetim Kurulu ve uzmanlardan oluşan "*Ön istişare Heyeti*" üyelerinin katılımı ile bir toplantı yapmışlar.

Genel bir durum değerlendirmesi yaptıktan, strateji belirledikten sonra, oy birliği ile yirmi karar almışlar.

Bu kararların kimileri şöyle:

- Diyanet işleri Başkanlığı ile, ilgili konularda görüşmeler yapılması,
- Alevilerce önemsenen kişilerin de hayat hikâyelerinin yayınlanması,
- Alevilik, Bektaşilik konulu tezler yaptırılması,
- Kavram kargaşasının ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmaların yoğunlaştırılması,
- Alevilikte kutsal sayılan günlerin, bugünlerde TV ve radyo programlarında işlenmesi,
- Alevi inanç önderlerine yönelik eğitim programlarının düzenlenmesi,
- Alevilik ve Bektaşilik konusunda Diyanet işleri Başkanlığında çalışan din adamlarının bilgilendirilmesine yönelik eğitim çalışmaları yapılması,

- Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ders kitaplarında yer alacak konuların gözden geçirilmesi,
- Diyanet işleri Başkanlığı'nın Mezhepler üstü bir kuruluş olduğunun gündeme getirilmesi.
- Hz. Ali'ye ait cenklerin kitap halinde basılması,
- Alevi inanç önderlerinden dört kişinin bilim kurulu toplantısında yer alması vb.

Bu çalışmalar, bir üniversitenin çatısı altında, akademik amaçlarla kurulmuş bir merkezin yapacağı işler midir? Yoksa bu merkez, kendisini "*Alevi Diyaneti*" gibi mi hissetmektedir? Türkiye'ye bir diyanet yetmiyor mu ki, bir ikincisi oluşturulmak istensin.

Aleviler, mevcut Diyanetten zaten yeterince çekmiyorlar mı ki; bir ikincisiyle uğraşmak zorunda kalsınlar.

Alevi inanç önderlerine yönelik eğitim programları düzenleyeceklermiş?..

Önce Aleviliğin tanımından başlarlar herhalde, kavram kargaşasını gidermeyi de kendilerine iş edindiklerine göre... Sonra Cem'i anlatırlar, miraçlamayı öğretirler, ikrar vermeyi, dar'a durmayı öğretirler, koca koca profesörler!..

Alevi inanç önderlerinden dört kişiye bilim kurulu toplantılarında sandalye ayıracaklarmış... TV ve radyolarda Alevilikte kutsal sayılan günlerle ilgili programlar yapacaklarmış... Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin içeriğini gözden geçireceklermiş... Diyanet İşleri Başkanlığı'nın mezhepler üstü bir kuruluş olduğunu savunacaklarmış... Alevilerce önemsenen kişilerin hayat hikâyelerini yayınlayacaklarmış... Kim bilir bunların elinde Şeyh Bedrettin, Pir Sultan, Nesimi, Hallac-ı Mansur, Hatayi nasıl bir hayat hikâyesine kavuşurlar.

Tüm bunlardan anlaşılıyor ki; devletimiz, sadece Diyanet aracılığı ile dine müdahale etmiyor, üniversite aracılığı ile de dine müdahale ediyor. Keza Diyanet değil sadece, üniversite de devlete müdahale ediyor. Eskiden beri bu sadece Sünnilik üzerinden yapılırdı, şimdilerde Alevilik de buna eklemlenmiş gözüküyor.

Turizm Bakam'nın Hacı Bektaş Etkinliklerini, İran'la birlikte yapalım önerisini de anımsayacak olursak, Alevilik AKP iktidarında yeni bir saldırı ile karşı karşıya... Lâiklik ve Cumhuriyetin kazanımları, bu tür argümanlarla iyice örselenmek isteniyor.

Alevi inanç önderlerine Aleviliği öğretmeye kalkıyorlar...

Ne vazife!..

Hazır elleri değmişken; her Alevi köyüne bir de cami yapsalar, yetinmeyip Sünni imam tayin etseler. Hz. Ali'nin cenkleri yanında bir de Alevi İmihali yayımlasalar... Yol'un kurallarını yeniden belirleseler bari.

Diyanet İşlerini aklamak, onu mezhepler üstüymüş gibi göstermek, zorunlu Din Derslerinin müfredatını daha da genişletmeye kalkmak yerine, evrensel anlamda laikliği savunmak bu sayın profesörlere daha çok yakışmaz mıydı?.. Yok amaçları başka ise; Aleviliğin dışında başka bir argüman bulmak daha uygun olmaz mıydı?.. Bilmiyorlar mı ki Alevilik dışardan müdahaleyi reddeder. Yüzyıllardır, bir felsefe, inanç, yol ve hayat tarzı olarak, bu topraklarda kendi doğal alanında akar gelir. Kim onu deforme etmeye, başka kaftanlar giydirmeye kalkışmışsa, biçtikleri giysiler kendi ellerinde kalmıştır.

Bunun için olmalı, Hünkâr Hacı Bektaş Veli, 700 yıl öncesinden bu nafile işlere soyunmuş kimseler için şöyle sesleniyordu:

"Şu beş şey kendi cinsinin en acıklısıdır:

Güneşe karşı ışıyan ışık; güzel yüz karşısındaki kör göz, tok mide önündeki güzel yiyecek, çorak toprağa düşen yağmur ve bir ahmağa söylenmiş hak söz."

HACIBEKTAŞ'TA NELER OLUYOR...

BU YIL 16-18 Ağustos tarihleri arasında Hacıbektaş Kültür Sanat Etkinliklerinin 41.si yapılacak.

Üç gün süren bu etkinlikler; Alevi-Bektaşiler açısından olduğu gibi demokratik-laik kamuoyumuz açısından da önemlidir. Her yıl, yurtiçinden yurtdışından yüz binlerce insanın bir araya geldiği bu etkinliklerde; paneller, söyleşiler, imza günleri, konserler düzenlenir. Sazlar çalınır, semahlar dönülür, kurbanlar kesilir, dergâh ziyaret edilir. En önemlisi törenlerin açılış gününde Cumhurbaşkanından ilçe kaymakamına dek sıralanmış devlet yöneticilerin huzurunda Alevi-Bektaşi örgütlerinin ortak belirledikleri bir temsilci kürsüye çıkar; dünyamız ve ülkemizin genel görünümüne ilişkin düşüncelerini dile getirir, taleplerini sıralarlar. (Son sekiz yıldır böyleydi). Bu taleplerde, değişmeyen sıralama neredeyse şöyledir: Zorunlu Din Dersleri Kaldırılsın, Diyanet İşleri Başkanlığı kaldırılsın, Alevi köylerine cami yapılmasın, cemevleri, yasaklı durumundan kurtarılsın, Alevi-Bektaşi adı ile dernek ve vakıflar açılabilsin, Hacıbektaş Müzesinin yönetim ve bakımı, Hacıbektaş Belediyesine bırakılsın.

Bu konuşmaları dinleyen devlet yöneticilerinin de canları sıkılır, suratları asılır... Ya da haklısınız deyip geçiştirirler. Sonuçta bir şey değişmese de Alevi-Bektaşiler bu istemlerini dile getirmekten usanmazlar.

Ama gözüküyor ki; bu yıl öyle olmayacak.

Bu etkinliklerin ilk düzenlendiği 1964 yılından bugüne neler yaşanmış neler?.. Kelime Ata, Pir Sultan Abdal Kültür Sanat Dergisinin 50. sayısında konuyu belgeler ve tanıklar eliyle genişçe incelemiş.

Bu ilk etkinliğe ilişkin Ali Doğan'ın aktardıkları şu cümlelerle başlıyor örneğin:

> "O zaman Hacıbektaş çok küçüktü. Tozdu, topraktı. Toplantının ilk gününde, genel başkanımız Ali Celalettin Ulusoy güzel bir konuşma hazırlamıştı. Uzun konuştu. Konuşmasını bitirmeden Kayseri'de kurulu bulunan Doğu Menzil Kumandanlığının Paşası Faruk Güventürk adında bir paşa, bir camsenin arkasına asker doldurmuş çıktı geldi."

Sonraki yıllarda da etkinlik programına son şeklini veren mülki amirler; Türk Silahlı Kuvvetleri Bandosuyla, Bursa Kılıç-Kalkan ekibiyle, çeşitli

yörelerin folklor ekipleriyle durumu geçiştirir, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Profesörlerinden başka kimseyi de konuşturmazlardı.

Bu süreç içerisinde, başlangıçtan on bir yıl sonra, 1975 etkinliklerinde programa ilk kez "*semah*" da girer. O da "*sema*" adıyla.

O günlerden bu günlere gelindi.

Alevi-Bektaşiler örgütlendi. Demokrasi ve emek platformlarında yerlerini aldılar. Yargıtay kararıyla da olsa adlarına kavuştular, sorunlarını Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne taşıyabildiler, AB, resmen yazılar yazarak randevular alarak-vererek onlarla görüşüyor. Sekiz yıldır bu etkinliklerde önemli görevler üstleniyorlar, ama bu sene garip şeyler oluyor Hacıbektaş'ta.

Yeni Belediye Başkanı hangi derin kesimlerin ricasıdır bilinmez; Alevi-Bektaşi örgütlerini, Alevilik üzerine, düşünen, araştıran, yazarları bu işten olabildiğince uzak tutmaya çalışıyor.

Son sekiz yıldır, altı ay öncesinden başlayan hazırlıklar çerçevesinde Alevi-Bektaşi örgütlerinin temsilcileri on beş günde bir Hacıbektaş'a taşınır, programın içeriği, alt yapısı imece usulü hazırlanırdı. Yeni başkan bu yıl böyle bir şeye gerek görmediği gibi, yine yıllardır, bu etkinliklerin yükünü sırtında taşımış kadroları da devre dışı bıraktı. Kendisiyle görüşmeye giden Alevi-Bektaşi örgütlerinin başkanlarına da; "*Siz neden konuşacaksınız?*" Neler söylemeyi düşünüyorsanız, söyleyin ben konuşayım onları" diyebildi. "*Ne burası kışla, ne de biz sizin askerleriniziz*" biçimindeki karşı çıkışlar karşısında ise "*işi çıktığı*" için toplantıdan ayrıldı.

Çok garip bir şey daha oldu bu yılki hazırlıklar sırasında.

Önceki yıllarda örgüt temsilcileri ve komite üyeleri, o yıl Dostluk ve Barış Ödülü için, yönetmeliğe uygun olarak, gerekçeleriyle birlikte önerilen adayları bir ön elemeden geçirir, sayılarını beş'e düşürür ve seçici kurula sunar, seçici kurul da bu ödülü adaylardan birine verirdi.

Bu yıl bu yöntem izlenmedi. Yeni başkan seçici kurula üç aday önerdi. Bu üç aday içinde biri var ki; şeriatçı gazetelerin manşetlerinden düşmez. Aleviliğin ne kadar İslam olduğuna, Alevi örgütleri yöneticilerinin aslında Alevi değil, Aleviliği kullanan Marksistler olduğuna, Sivas katliamında asıl suçlunun onlar olduğuna dair demeçler verir. Şeriatçı gazeteler de bu kişinin bu yollu demeçlerini manşet yapar sonra da attıkları başlıklara bakıp gülerler.

Yeni başkan bu önerisiyle, bu ödülü daha önceki yıllarda almış; Lütfi Kaleli, İ. Zeki Eyuboğlu, Fikret Otyam, Mahzuni Şerif, Doğan Taşdelen, İrene Melikoff, Nejat Birdoğan, İlhan Başgöz, Reha Çamuroğlu, Hüseyin Çırakman, İlhan Selçuk, Arif Sağ, Pir Sultan Abdal Kültür Derneği gibi değerlerimizin yanına, bu kişiyi yakıştırabildi.

Bu yılın programında kel alaka bir şey daha var: Rauf Denktaş "*Kıbrıs'ın Geleceği*" konulu bir konferans verecekmiş, tosuncukları da onu alkışlayacakmış.

Ana amacı Aleviliği İslamiyet'in içinde eritme, asimile etme olan, bunu Hacı Bektaşi Veli üzerinden yapmaya çalışan Gazi Üniversitesine bağlı Türk-İslamcı bir Araştırma Merkezi'nin başkanı da panelistler arasında.

Dedim ya; nereden nereye?.. Şimdi Alevi-Bektaşi örgütlerinin yöneticileri ve üyeleri düşünüyorlar: Bu etkinliklere gidelim mi, gitmeyelim mi? Alternatif etkinlikler mi yapalım, bu geri gidişe nasıl dur diyelim?

Yoksa (ki en kötüsü bu) bir dahaki belediye seçimlerini mi bekleyelim?..

HACIBEKTAŞ'A GÖLGE DÜŞTÜ

Alevilerin Sesi Dergisi, Sayı 78, Ekim 2004

YÜZYILLARDIR yurdun-dünyanın her yöresinden binlerce Alevi-Bektaşi. Hünkârı ziyaret eder. Orada canlarla cem yapar, semah döner, kurban keser, arınır, evlerine dönerler. Onun adıyla, düşünce ve felsefesiyle yatar kalkarlar. Ondan öğrenir, ona layık olmaya çalışır, sever ve saygı beslerler. Kimin başı dara düşe onun adını anar; "*Medet Ya Hünkâr*" derler.

İşte bu Hünkâr, yedi yüzyıldır Hacıbektaş Kasabası'ndan ışımaktadır. Bu toprakların önemini vurgulamak için de biz oraya; "*Serçeşme*" ve "*Alevilerin Kâbesi*" deriz.

Hünkâr Hacıbektaş'tadır, ama tüm gönül erenlerinin de kalbinde. Sıra onu anmaya geldiğinde; her Hacıbektaşlı sadece bir neferdir. Sivaslı, Çorumlu bir gönüldaşından da farksızdır. Bu anlamda Hünkâr ne Hacıbektaş'a emanettir ne de Hacıbektaşlılara. O, ona gönül vermiş olan tüm Alevi-Bektaşi toplumunun ortak değeridir.

"Sema"dan Semah'a

1961 Anayasası sonrası ülkede oluşan ılıman iklimin sonucu olarak 1964 yılından beri onun adına etkinlikler düzenleniyor. Bu 41 yılın öyküsü, aynı zamanda Alevi-Bektaşilerin de öyküsüdür.

O günün yiğit önderleri direndikçe devlet de direnir. Kayseri'de bulunan Doğu Menzil Komutanlığı'nın Paşası Faruk Güventürk'ün bir cemse dolusu askerle baskın düzenlemesinden; semah gösterilerinin yasaklanmasına, Bursa kılıç-kalkan ekibinin gösterilerinden, Ankara İlahiyat Fakültesi hocalarından başka kimsenin konuşturulmamasına dek uzanan baskılar vardır bu öyküde. Valiliğin izni ve onayı olmadan hiçbir şey yapılamaz Hacıbektaş'ta. Sonunda semahı kabullenmek zorunda kalır, programa alırlar, ama bir şartla: "*Sema*" diye yazılırsa eğer... (Bu öyküyü tüm belge ve tanıklıklarıyla Kelime Ata arkadaşımız, *Pir Sultan Abdal Kültür Sanat* Dergisi'nin 50. sayısında anlatıyor).

O günlerden bu günlere gelindi.

Aleviler örgütlendiler. Dernekler, vakıflar, federasyonlar kurdular. Gazeteler, kitaplar, dergiler çıkarttılar. Cemevleri açtılar. Laiklik, demokrasi ve emek mücadelesinde önemli kazanımlar elde ettiler.

Devlet yine direndi, direniyor.

"*Alevi*" adıyla dernek kurabilmek; ancak Yargıtay kararlarıyla olanaklı olabildi.

Bu çabaların sonucudur ki; AB İlerleme Raporlarında yer alabildiler, ülke içinde yetmedi, sorunlarını AİHM'ne götürdüler...

Mücadele sürüyor.

İstemleri gerçekten, eksiksiz bir demokrasi.

Bu mücadelenin önemli arenalarından (belki de önemlisi) biri de Hacıbektaş Etkinlikleridir.

Kırk bir yıldır yapılıyor bu etkinlikler. Önceleri Kaymakamlık-Valilik ev sahipliği yapıyordu, uzun bir süredir de Hacıbektaş Belediyesi.

Belediye Nedir?..

Kamusal bir kurum, resmi bir kurum, politik bir kurum ve devletin bir parçası.

Politik bir kurum olunca da siyasi partiler ve seçim gündeme gelir. Siyasi partiler, en sağdan en sola bir yelpaze demektir.

Belediye Başkanı seçimle gelir, seçimle gider.

Onu kim seçer? O yörenin seçmenleri.

Sözkonusu yer Hacıbektaş olunca hep solcular, sosyal demokratlar mı seçilir?.. Bakın Divriği, Fatsa, Turhal vb. yerler için de öyle sanılıyordu.

Şimdi Özcivan bıraktı, Selmanpakoğlu seçildi. Hepimiz tebrik ettik, kutladık, başarılar diledik. Bu başka bir şey. Ama sıra Hünkâr'ı anmaya geldiğinde bir Belediye Başkanı "*Ben ne dersem o olacak*" diyebilir mi?.. Bu iş; kaldırım, kanalizasyon, yol, su işine mi benzer?..

Sevgili Başkan böyle algıladığı için olmalı; bir geleneği yıktı ve Alevi-Bektaşi örgütlerinin sözcüsünü kürsüden indiriverdi. İndirirken de kendince bahaneler buldu: "*öbür örgütler de söz istiyor, sizin konuşacaklarınızı kürsüden ben de dillendirebilirim*" vb. Yetinmedi; tartışmayı başka alanlara kaydırdı. Sözü "*siz önce şu söküklerinizi dikin*" konusuna getirdi. O söküklerin neler olduğunu Alevi-Bektaşi örgütlerinin yöneticileri, üyeleri çok iyi biliyorlardı oysa. Bunun için de bir iç mücadele, düzeltme, onarma çabaları devam ediyordu. Ama sevgili Başkan bu sorundan medet umar olmuştu bir kez...

Alevi örgütleri de; "*Biz bu yılki etkinliklerde yokuz öyleyse*" dediler. Kimi sanatçılar da buna katıldı. Tabi kimi örgütler de sevgili Başkana rüşvet teklif ederek o kürsüyü kullanmak istediler. "*Alevi-İslam*" söylemi adına... İran Şeriatı'nın onurlu (!) misafirlerinden oluşan kimi düşkünler de Başkanı desteklediler; "*Biz varız*" dediler...

İyi mi oldu şimdi?..

Dünya-âlem bize güldü.

Bir ayrılık başlığı daha yazıldı.

Kimilerine de gün doğdu.

Yeni Başkan; yıllardır devam edegelen Alevi-Bektaşi örgütlerinin, programa altyapıya, fiiliyata, fikriyata ilişkin katkılarını reddetti.

Peki ne yaptı?..

İşin felsefesini Türk-İslamcı bir çizgiye çekmeye çalıştı.

Alemdar Yalçın Sahnede

Kuruluş amacını bildiğimiz, faaliyetlerini, yayınlarını izlediğimiz ve her platformda karşı durduğumuz Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi'ni ve onun müdürü Alemdar Yalçın'ı baş tacı etti. Bu kişiyi panelde konuşturmakla yetinmedi, üstüne üstlük bir de "*Sorularla Alevilik Bektaşilik*" adıyla bir kitap hazırlattı ve "*Hacıbektaş Belediyesi Yayınları-1, 2004*" diye de yayınlayıp dağıttı.

Sevgili Başkana göre Aleviliği Bektaşiliği anlatacak eli kalem tutan başka kimse yoktu. Zira zaman zaman konuşmalarını demeçlerini bildiğim için rahatlıkla söyleyebilirim, o kitapta yazılan kimi temel düşüncelere Sayın Selmanpakoğlu'nun katıldığını sanmam. Zira *Cumhuriyet* Gazetesi'nin 16 Ağustos 2004 tarihli "*Hacı Bektaş Veli Özel Eki*"nde yayınlanan bir söyleşisinde; "*Dinlerde doğmaların olduğu bir gerçektir, ancak Alevilik bir din değil, kültür ve felsefedir*" diyor. Çelişki ortada, ama emir büyük yerdense ona da karışmam.

Bu kitaba göre; "*Alevilik; İslami bir inanç ve kültür olgusu*"ymuş. Anadolu Aleviliği; "*1400 yıl önce Hz. Ali'nin halife olmasına karşı çıkan Şam Valisi Muaviye'nin Hz. Ali'ye biat etmeyip hileyle halife olması sonucu ortaya çıkan sosyal ve siyasal acılara dayanır*"mış. "*Alevi-Bektaşi inancının temeli İslâmiyettir*"miş. "*Alevilik-Bektaşilik kesinlikle İslam dairesinin içindedir*"miş. "*Cem'de çerağ uyandırmak Nur suresinin 35.ayetine dayanmakta*"ymış. Pir Sultan; "*Bazı istismarcı odaklar tarafından farklı bir şeklide tanıtılmakta*"ymış.

Böyle devam edip gidiyor.

Toplam kırk soru sorulmuş ve yanıtlanmış.

Ama şu sorular sorulmamış örneğin:

- Aleviler İslamiyet'in beş şartından hangisini yerine getirirler?
- Neden camiye gitmezler?
- Neden namaz kılmazlar?
- Neden Ramazan Orucu tutmazlar?
- Cemevi nedir, Dede kimdir?

- Maraş'ta, Sivas'ta, Çorum'da olanlar neydi?
- Neden rakı içerler?

Bu ve benzeri sorular da yok, yanıtları da.

Ama şu sorular ısrarla var.

- "Alevi-Bektaşiliğin ayrılıkçı gruplar tarafından kullanılması mümkün müdür?"
- "Alevilik-Bektaşilik materyalist bir düşünce midir?"

Alemdar Yalçın zaten bunu bulunduğu kurumda devlet olanaklarıyla yapıyor; Gölbaşı'da gizli Alevi toplantıları düzenliyor, kararlar alıyor, kendini Alevi Diyaneti Başkanı gibi hissediyor, dedeleri eğitmeye kalkıyor.

İşi o.

Ama Hacıbektaş Belediyesi neden buna vesile oluyor... Dedim ya; bazen emir, demiri keser.

Dostluk ve Barış Ödülü

Belediye; bu etkinlikler sırasında bir kişiye veya kuruma "*Dostluk ve Barış Ödülü*" veriyor. Geçtiğimiz yıllarda bu ödül; Lütfi Kaleli, İ. Zeki Eyuboğlu, Fikret Otyam, Mahzuni Şerif, Doğan Taşdelen, İrene Melikoff, Nejat Birdoğan, Reha Çamuroğlu, Hüseyin Çıkarman, İlhan Selçuk, Arif Sağ ve PSAKD'ne verildi.

Bu yıl yeni başkan seçici kurula üç aday önerdi. Cafer Gök, Ali Rıza Gülçiçek ve Hasan Meşeli. Hasan Meşeli'yi Alevi dünyası, şeriatçı gazetelere verdiği ve manşetlerde yer alan demeçlerinden tanır. Cafer Gök ve Ali Rıza Gülçiçek'i ise; dürüstlük, çalışkanlık ve bir yol-eri oluşlarından tanır. Ödül Cafer Gök'e verildi. Cafer Gök, hepimizin öğretmenidir, bir dernek emekçisidir. Severiz, sayarız, hürmette kusur etmeyiz. Bu başka bir şey; Hacıbektaş Dostluk ve Barış Ödülü başka bir şey...

Ödül yönetmeliği, bu ödülün kimlere verileceğini üçüncü maddesinde tarif etmiş. Bu madde şöyle:

> "Bu ödül yurtiçinde ve yurtdışında Anadolu aydınlanması ve kültürünün araştırılıp irdelenmesinde; ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılıp etkili olmasında; araştırma yapan Sanatsal Etkinlik veya ürünler ortaya koyan her türlü düşünsel, felsefi, sanatsal etkinliklerle, bir yandan uzak köklerıyle Anadolu aydınlanmasını irdeleyip ortaya çıkarırken bir yandan da bu kültürün önemli kollarından birini, hatta bu kültüre damgasını vurmuş, bir yayınla tarihe mal olmuş Alevi-Bektaşi geleneğini '*Damarını*' aşısını da inceleyip ortaya çıkartan; ülke ve dünya barışına hoşgörü ve uzlaşma; Demokratik bir zeminde bir arada yaşama hareketine katkıda bulunan kişi ve kuruluşları bu ödülle onurlandırırken bu alan ve doğrultudaki yeni çalışmaları özendirmeyi amaçlar."

Bu madde ne sevgili Doğan Taşdelen'i tarif ediyor, ne de Cafer Amcayı. Hasan Meşeli'yi ne kadar tarif ediyor, onu da Tertip Komitesi'ne ve onun Sevgili Başkanı'na sormak lazım.

Katılım Düştü, Esnaf Bir Şey Satamadı

Tertip Komitesi'nin bu anlaşılmaz tutumu nedeniyle Alevi-Bektaşi örgütlerinin (İrancılar hariç) önemli bir bölümü bu yılki etkinlikleri boykot ettiler. Dolayısıyla halkın katılımı önemli ölçüde düştü. Salon etkinliklerinin birçok iptal edildi. Birinci gün kapalı spor salonuna bilet alarak altmış kişi gitti. Bu salon bin beş yüz kişiliktir ki geçtiğimiz yıllarda üç bin kişinin tıka basa doldurduğu da oluyordu.

Bu duruma Hacıbektaş halkı tepki gösterdi, esnaf bir şey satamadı, lokantalar, standlar boş kaldı, hediyelik eşyalar elde kaldı.

Denktaş gelmedi (Hacıbektaş etkinlikleriyle ne ilgisi varsa) onun yerine Mümtaz Soysal geldi. Ertesi gün de *Milliyet* Gazetesindeki köşesinde, "*Maskaralık*" başlıklı yazısında sağcı belediye başkanlarını eleştirdikten sonra yazısını şu paragrafla bitirdi:

> "İşin kötüsü, şimdiye kadar daha çok sağ cenahta görülen bu çeşit maskaralıkların yavaş yavaş sola da bulaşmakta oluşudur. Oysa özde bugünkü bozuk düzeni değiştirmeyi amaçlaması gereken solun katlanabileceği çok şey vardır, ama katlanamayacağı bir şey varsa o da maskaralıktır".

Cumhuriyet Gazetesi ve *Aydınlık*, "*On binler Hacıbektaş'a Akacak*" gibi başlıklar kullanırken; kimi Alevi örgütlerinin "*boykot*" tavrını bir cümleyle dahi olsa vermediler. Miyase Dede Bacımız böyle takdir etmiş olsa gerek.

Aydınlık bu fırsatı kaçırmadı, 22 Ağustos 2004 tarihli sayısında; "*Batıcı bazı çevrelerin boykot kampanyasına rağmen, yurtiçinden ve yurtdışından onbinlerce yurttaşımız Hacıbektaş'a akın etti.*"; "*Geçen yıllardaki etkinlikleri kendi 'şenlik'leri haline getirmeye çalışan başıbozuk grupların bu yıl esamesi okunmadı.*" diye yazdı.

Selmanpakoğlu'nun "*Bağımız*" aday olduğu seçim ortamında Belediye Meclisi üyelerinin, İşçi Partili olmamalarına karşın İşçi Partisinin listesinden seçilmiş olmaları, *Aydınlık*'ın böyle değerlendirmesine yol açıyor olsa gerek. Alevi örgütleri İşçi Partisi'nin yine iştahını kabartıyor olsa gerek.

Sonuç

Sonuç hoş olmadı, şık olmadı.

Alevi-Bektaşi dünyası bir kez de bu nedenle çalkalandı. Örgütler birbirine düştü ve bir ayıbımız daha ortaya çıktı. Bu ne biçim örgütlenme ki; dışarıdan bir kişi geliyor, (bir avukat) önemli bir örgütümüzün yönetimine giriyor,

allem ediyor, kallem ediyor, arsayı sattırıyor, Alevi Bektaşi Fedarasyanu'nu Alevi Bektaşi Kuruluşları Birliği'ni paramparça ediyor, sonra da istifa edip gidiyor. Yeni bir Belediye Başkanı geliyor; bütün gelenekleri yıkıyor, Türk-İslam sentezcileri baş tacı ediyor ve biz bakıyoruz...

Gerçekten ne biçim örgütlenmedir bu?..

İnsanın, "*Ah Avanos Toplantısı*" diyesi geliyor. O toplantıda alınan kararları hayata geçiremeyen, bir türlü "*Kurum*" olamayan, bizler, hepimiz suçluyuz.

Hünkâr bu yıl 41. kez anıldı.

Bunun gelecek senesi de var.

Daha yüzlerce yıl var önümüzde.

Sayın Selmanpakoğlu'nu ve Belediye Meclis Üyelerini bu yanlışlarından dönmeye davet ediyorum. Aleviliğe, laikliğe, demokrasiye, Hacıbektaş'a hizmet etmeyi kendilerine ana amaç edinmiş olan Alevi-Bektaşi örgütlerini dışlamak; olsa olsa şeriatçıların işine yarar, beş-on akrabayla, halaoğludayıoğlu bir araya gelerek oluşturulmuş İran Yolcularıyla bu iş olmaz.

Dilerim sağduyu galip gelir.

Hacıbektaş'a düşen gölge kalkar.

HACIBEKTAŞ'A KARA GÖLGE DÜŞTÜ

Serçeşme Dergisi, Sayı 14, Eylül 2005

GEÇEN YIL bu yazının başlığı "*Hacıbektaş'a Gölge Düştü*" biçimindeydi. Bir yıl sonra o gölge, karardı.

Karardı, çünkü: Geçen yıl Gazi Üniversitesi'nden Alevilerle ilgilensin diye Aleviliğin İslamiyet içinde olduğunu iddia eden, devletçe görevlendirilen Türk-İslam sentezcisi bir Sayın Profesör, "*Kırk Soruda Alevilik*" diye bir kitapla Alevi halkın huzuruna çıkarken; bu yıl hizmetinin karşılığı olsa gerek; "*Dostluk ve Barış Ödülü*"ne layık görüldü. Ki aynı kişiyi geçtiğimiz yıllarda Ankara Gölbaşı'nda Diyanet görevlileri ve kimi Alevilerle birlikte gizli toplantılar yapmasından biliyoruz. Bu toplantıda alınan kararlardan biri de, "*Alevi Dedelerini Eğitmek*" idi. (Üniversitenin akademik görevlerinden biri de bu olsa gerek) Bu yılki Hacıbektaş Etkinliklerinin programına şöyle bir baktığımızda; (özellikle sempozyum ve panellere) beş kesimden konuşmacılar görüşüyoruz:

1- Belediye Başkanı ve aile bireyleri,

2- İrancı Aleviler,

3- Resmi-Sivil Türk İslam Sentezcileri,

4- Cumhuriyet gazetesi yazarları,

5- Kimi bağımsız yazarlar,

İki yıldır bu etkinliklerde konuşturulmayanlar ise; Alevilikle İslamiyet arasındaki ilişkiyi sınırlı bulanlar. Diğer bir deyişle Alevi Bektaşi Federasyonu (Türkiye) ile Avrupa Alevi Konfederasyonu yöneticileri ve bu iki örgüt çevresindeki yazar ve araştırmacılar. Bu kesimdeki yazarların neredeyse tümünün ömürleri bu yolda mücadele ile geçmiş ve her biri birçok kitaba imza atmış olmalarına karşın, Sayın Belediye Başkanına göre "*Bunlar Alevi değildir.*" Alevi olup olmadıkları bir yana; "*davulcu, zurnacı, bölücü kesiminden kimselerdir.*"(*)

Alevilik İslamiyet ilişkisi son yıllarda Alevi-Sünni kesimlerce çokça tartışılan bir konu oldu. Elbette konu tartışmalı. Zaten tartışılıyor ve herkesin bir görüşü var. Herkes kendi haklılığına inanıyor ve argümanlarını öne sürü-

(*) Dersimde İklim Gazetesi. Eylül 2004. 14 sayı, s. 17.

yor. Demokratik ve bilimsel bir ortamda, nezaket ve saygı sınırları çerçevesinde bir konunun tartışılmasından daha olağan ne olabilir? Böyle bir tartışma olmaksızın gerçeğe nasıl ulaşabiliriz?..

Ama "*Alevilik İslam dışıdır, ya da bu ilişki sınırlıdır*" diyenleri "*Alevi olmamakla*"[*] suçlarınız; sözü, "*herkes bana benzemelidir*" noktasına taşırsanız, bu ilişkinin sonu nereye varır?.. Bırakalım demokrasiyi, düşünce ve söz hürriyetini, Alevilik bu dogmayı kabullenir mi?.. Bu bile yalnız başına bağnazlık değil midir?..

Kışlada her şey emir-komuta zinciri çerçevesinde işler, bunu biliyoruz. Ama Belediyede işlemez, Hacıbektaş'ta hiç işlemez... Ama ne yazık ki işliyor işte. Bu da Hacıbektaşlıların sorunu. Bütünüyle Alevilerin sorunu. Belki "*sayılı günlerin*" gelip geçmesini, belediye seçimlerinin yeniden gelmesini, bekleyecekler.

Geçen yıl benzer bir yazıda; "*İran ziyaretçileriyle bu iş olmaz Sayın Başkan*" denilmişti. Bu yılki etkinlik programına bakıldığında, o kesimlerden çokça tebliğ sunan zatları görünce anlaşılıyor ki; Sayın Başkan onları da kucaklamış ve hazmetmiş. Sadece başkan değil; *Cumhuriyet* yazarları da 20 Haziran 2003 tarihli nüshalarında, Miyase İlknur[**] imzası ile "*İran'ın davetini kabul eden bazı Alevi Derneklerinin Temsilcileri Tahran'da – Molla gözünü Alevi'ye dikti*" başlığı ile manşetten duyurdukları habere karşın, aynı kişilerle bu yıl aynı kürsüleri paylaşmakta bir sakınca görmemişler. Ne denir?.. Bu da onların takdiri. Dede-Bacımızın hikmeti. Ki aynı Dede-Bacımız, tüm bu olumsuzlukları protesto eden binlerce Alevi için,"*incitilenler incitti*" başlığını kullanacaktı, 17 Ağustos 2005 tarihli *Cumhuriyet*'teki yazısında.

İncitilenin amacı incitmek değil, Aleviliğin Sünnileştirilmesi politikalarına karşı gelmekten ibarettir oysa. Bir de; nasıl bir Türkiye'de yaşamakta olduğumuza dikkat çekmek ve ona göre politikalar belirlemektedir.

Bu yılki etkinliklerden sonra; "*Hacıbektaş'ta 16-19 Ağustos tarihleri arasında yapılan sempozyumun sonuç bildirgesi*" başlığı altında bir metin yayımlandı. Bu metni, Belediye Başkanı (E.) General Ali Rıza Selmanpakoğlu, Avukat-Araştırmacı Şakir Keçeli, Gazeteci-Araştırmacı-Yazar Miyase İlknur, Prof. Dr. Naki Selmanpakoğlu, Şahkulu Vakfı Başkanı Mehmet Çamur ve AKKAV Başkanı İsmet Erdoğan açıklamışlar. Bu bildirgede ülkemiz tanımlanırken, "*bölgemizdeki tek laik ve demokratik cumhuriyet*" ifadeleri kullanılıyor.

Şu haliyle bu ülkeyi; hem "*laik ve demokratik cumhuriyet*" ifadeleri ile tanımlayacaksınız; hem de aynı bildirgede; Diyanet İşleri Başkanlığından

---

(*) Belediye Başkanı Ali Rıza Salmanpakoğlu'nun 16.08.2005 tarihindeki tören açılış konuşması.

(**) Okuyucuya bilgi: 2006 yılı ödülü de Miyase Hanım'a verildi.

Cemevlerin durumundan, Zorunlu Din Derslerinden, irticai faaliyetlerden yakınacaksınız... Yetinmeyip; aynı bildirgede Alevi-Bektaşilerin "homojen yapılarını yitirmekte" olduğunu ileri süreceksiniz. Alevi-Bektaşiler homojen miydi?.. Yani hep aynı sınıfa mı mensuptular şimdiye dek? Hep aynı partiye mi oy verirlerdi?.. Yaşamı hep aynı değerlerle mi paylaşırlardı?.. Refleksleri, umutları, korkuları, sevinçleri hep aynı mıydı?.. Bu bahiste ve elbette sonuçta; Türkiye halkı ne ise onlar da öyle değil miydi?.. Az mıdır Alevi'nin yobazı?.. Az mıdır işbirlikçisi, İrancısı, vs.?.. Yoksa bu ifade ile arzu edilen Yüksel Işık'ın 28 Ağustos 2005 tarihli *Radikal İki*'de değindiği üzere toplumu tek-tipleştirme gayreti midir?..

"*Örgütçüler*" bu çelişkinize dikkat çektiğinde ise onları bölücülükle suçlayacaksınız. Onlar hem "*bölücü*" olacaklar nezdinizde, hem de "*birlik bütünlükten*" bahsedeceksiniz. Yetinmeyip emniyet güçlerine emir verip onları Hacıbektaş meydanlarından attırmaya çalışacaksınız.

Hem yukarıda anılan bildirgede Cemevlerinin "*İnanç Merkezi*" olduğundan bahsedeceksiniz, hem de açılış konuşmasında onu "*kültür merkezi*" olarak tanımlayacaksınız. Milyonlarca Alevi, "*Cemevleri Alevilerin İnanç Merkezidir*" diye kampanya düzenlerken; *Zaman* Gazetesi sizin bu tanımınızın üstüne atlayıp; 17 Ağustos 2005 tarihli nüshasında; "*Selmanpakoğlu, Cemevlerinin ibadet yeri değil 'Kültür Merkezi' olduğunu vurguladı*" diye yazdı.

Geçtiğimiz yıllarda sadece çadır-kentte on binlerce kişi konaklarken ve bu yıl on beş bin civarında kişi ancak gelmişken etkinliklere, *Zaman* Gazetesi yüz elli bin kişiden bahsediyordu. Belli ki Başkan'ı çok sevmişlerdi. Zira Erdoğan da Cemevilerinden; "*cümbüş evi; kültür merkezi*" diye bahsediyordu.

Sayın Başkan, tören açılış konuşmasında; "*Din derslerinin zorunlu olması ve din derslerine Aleviliğin-Bektaşiliğin konulması Alevi-Sünni çatışmasını derinleştirecektir*", taraflar bir birine karşı, "*ağır eleştiride bulunursa ne olacaktır*" diye sorduktan sonra, "*Ben diyorum ki," diye başlayan cümlesinde şöyle bir öneride bulunuyor: "Alevilik-Bektaşilik okul kitaplarına girecekse, din dersine değil, felsefe dersine girsin*" diyor.

Din dersinde Alevilik de okutulursa, onca çelişmeye, çatışmaya, ayrışmaya neden olunuyor da; okul aynı okul, öğretmenler aynı öğretmenler, öğrenciler aynı öğrenciler değilmiş gibi, felsefe derslerinde nedense bu olumsuzluk bir anda ortadan kalkıyor. Sayın Başkan galiba askeri liselerle, sivil liseleri birbirine karıştırıyor.

Türkiye'yi "*laik ve demokratik bir cumhuriyet*" Alevi-Bektaşileri de onun "*onurlu koruyucuları*" diye belirlerseniz, düşünceleriniz bu denli berraklaşır (!) işte.

Paşa'nın bir de onur konukları vardı bu yılki etkinliklerinde: Başta "*Susurlukcular Hacıbektaş'ı kirletmesin*" sloganları ile karşılanan Mehmet Ağar, sonra sıra ile Erkan Mumcu, Yaşar Okuyan, Yaşar Nuri Öztürk, Mustafa Sarıgül... liste uzayıp gidiyor.

Her yıl düzenlenen bu etkinlikler tüm Alevi örgütlerinin, Belediye'nin ve Hacıbektaş halkının imecesi ile yapılırdı. Etkinlik başlıkları, konu içerikleri, ödül adayları, konuşmacılardan tutun da çadır kurma, çöp toplama işine dek Her şey Belediye Başkanının koordinasyonunda demokratik usuller çerçevesinde el birliği ile yapılırdı. Ne kimse kimseye küserdi, ne de kimse kimseyi boykot-protesto ederdi. Ama sayın Başkan iki yıldır bu güzelim geleneği yıktı. Sırtını Türk-İslamcılara, İrancılara verdi. Hiç olmayacak birini Dostluk ve Barış Ödülü ile onurlandırdı. Bu kişiyi, Lütfi Kaleli, Arif Sağ, Nejat Birdoğan, İrene Melikof, Mahzuni Şerif, Hüseyin Çırakman, Fikret Otyam, İlhan Başgöz, Reha Çamuroğlu, İlhan Selçuk, PSAKD, Cafer Gök gibi değerlerimizin yanma koydu. Türk-İslam sentezcisi biri ile bunları bir tuttu.?

Tüm bunlar neden?..

Bu işin sonu nereye varacak?..

Daha da önemlisi; tüm bu olumsuzluklar kimin ekmeğine yağ sürecek? "*Sayılı günler*"in sona ermesini mi bekleyeceğiz, yoksa tez elden sağduyu mu galip gelecek?..

SELMANPAKOĞLU'NU ANLAMAK NE ZOR

Serçeşme Dergisi, Sayı 18, Ocak 2006

22 ŞUBAT 2006 günü ATV'de "*Siyaset Meydanı*" adlı tartışma programının konusu; "*Aleviler ve Alevilik*" idi. Programa davet edilenlerin kimler oldukları, hangi duyarlılıklarla seçildikleri ve neler konuştukları elbette önemliydi. Zira bu program, 24 Eylüle 1994 tarihindeki "*Siyaset Meydanı*"nın on beş yıl sonraki tekrarıydı sanki. Alevilerin; sorunlarının. taleplerinin ve özlemlerinin dillendirilmediği, daha çok kimin Müslüman olduğuna dair yarışmanın yaşandığı bir program oldu bu da.

On beş yıl önceki *Siyaset Meydanı*'nın konuklarından olan İstanbul Belediye Başkanı, bugün Türkiye'nin Başbakanı'dır. O gün Karacaahmet Dergâhı'nın duvarlarına dozerlerle dayanırken; "*Burası Hayvan Kesme Yeri*" diyordu, bugün ise "*Cümbüşevi*" diyor. O gününün İzzettin Doğan'ı bugün biraz daha ilerlemiş olmalı ki; Alevilik sıfatının önüne "*İslâm*" sözcüğü ekledi. "*Alevi İslâm*" diyor. Neye dayanarak, hangi gerekçelerle, hangi tarihsel, sosyolojik, teolojik, felsefi olgularla olduğu meçhul?.. Daha doğrusu kendine göre.

O gün Süleyman Ateş vardı programda, bugün ise Lütfi Doğan. Gelecekte de Ali Bardakoğlu olacak. Zira Alevilik ve Aleviler hakkında hüküm yürütmek Diyanet İşleri Başkanlarımızın aslî(!) görevlerindendir. Gerçek amaçlarının ne olduğu malûmdur. Lütfi Doğan hiç gizlemedi niyetini: "*İslâmiyet'te namaz ve oruç esastır. Alevilikte de bunu sağlamak lazımdır.*" dedi. Onun için olmalı; Hacıbektaş Dergâhı'nın kalbindeki Osmanlı Camisi az geliyor olmalı ki; Hacıbektaş'ta yeni bir cami yaptırmak için para topluyor millet. Kayseri'nin ve Ardahan'ın Alevi yerleşim bölgelerine yeni yeni camiler inşa ediliyor. Alevi köylerine ses düzenekleriyle naklen ezan sesleri yayınlanıyor.

Hâl böyleyken; 22 Şubat 2006 tarihindeki "*Siyaset Meydanı*"nın konuklarından biri olan Sayın Selmanpakoğlu (Belediye Başkanımız) ne diyor?.. Üstelik Alevilik – İslâmiyet ilişkisi sorulmuşken. Şunları diyor:

"Almanya-Türkiye Alevi Federasyonları ve Pir Sultan Abdal Kültür Derneği, Aleviliği kendilerinin temsil ettiklerini söylediler. Alevilik İslâm dışıdır dediler. Ben görüşmeler yaptım. Şakir Keçeli ve ADD ile açıklama

yaptık. Türkiye'nin bölünmez bütünlüğüne dikkat çektik. Basında yer aldı. Avrupa'da Heterodoksi dediler. Tüm bunlar ABD, Irak'ı işgal ederken oldu. Aralık 2004'te AB, Aleviler azınlıktır dedi. Alevilik İslâm dışıdır diyenler demeliler ki; biz TC'ye bağlıyız. Atatürk'le onun resimleriyle sorunumuz yoktur."

Selmanpakoğlu, kendisine öyle bir soru sorulmamışken, tartışmanın bütünü içerisinde de bu konu hiç gündeme gelmemişken; üstelik suçladığı örgüt temsilcilerinden herhangi biri de stüdyoda değilken; neden ısrarla ısıtıp ısıtıp bu konuyu gündeme getirir?.. Ayrıca bilmez mi ki, adını andığı örgütlerin, Atatürk'le, onun ilkeleri ve devrimleriyle asla bir sorunları yoktur. Atatürk onlar için antiemperyalist Kurtuluş Savaşının bir numaralı önderidir. Hilafeti tarihin çöplüğüne atan kimsedir. "*Kul*" yerine "*Yurttaş*" sıfatını hâkim kılandır. Aleviliğin İslâm içi mi olduğu, olmadığı mı, ya da ne denli etkilendiği konusu ise akademik bir konudur. Bu tartışmaya karşı çıkmak yerine özendirilmelidir.

Durum bu iken; Sayın Belediye Başkanımız tüm Türkiye'ye seslenme olanağı bulmuşken; konu da "*Alevilik ve Aleviler*" iken ve de Hacıbektaş ilçesinin onca sorunu varken, en önemlisi de; o suçladığı örgütler; "*Hacıbektaş Dergâhı Hacıbektaşlılara bırakılmalıdır.*" diye kampanyalar düzenlerlerken; neden bunca sorunu (Diyanet İşerli Başkanlığı'nın durumu, laisizim, zorunlu din dersleri, Alevi köylerine cami yapılması, Hacıbektaş'a yeni yeni camiler yapma girişimleri vb.) gündeme getirmek yerine, Aleviler arasındaki tartışmaları, "*fırsat bu fırsat*" deyip gündeme getirir?..

Sahi amacı nedir?..

Kime hizmet etmektedir?..

Derin görevli midir?..

Hemen yanında oturan; İslâmiyet'te "namaz ve oruç esastır, Alevilikte de bunu sağlamak lazımdır." diyen Lütfi Doğan'a dönüp; "*Hocam, önerinizi saygıyla karşılıyoruz. Çok teşekkür ederim. Üstü kalsın. Ama bilin ki biz Aleviler var olduğumuzdan bu yana hiç camiye gitmedik, hiç Ramazan orucu tutmadık, bizim cemevimiz var, cem yaparız, Muharrem orucu tutarız.*" diyeceğine, bunun yerine Alevi örgütlerine saldırıyor. Bunu nasıl açıklayabiliriz? Nasıl yorumlayabiliriz?.. Nasıl anlayabilir, kabullenebiliriz?.. Aslında Sayın Başkanı şu iki yıllık icraatlarından tanıyoruz. Bir üç yıl daha da tahammül edeceğiz. Tabii bu orada Fetullah Gülen'e, Mehmet Şevket Eygi'ye, Namık Kemal Zeybek'e, Mehmet Ağar'a Dostluk ve Barış Ödülü vermezse?..

"*Sözüm meclisten dışarı*" Hünkâr diyordu ki; "*Ev içindeki düşmandan kork!*"

Hep korkageldik.

Korkmayı sürdürelim.

Zira korkmayan önlem almaz. Dost kim, dost görünen kim ayırt edemez.

Bu vesileyle bir kez daha gördük ki; *Siyaset Meydanı* aynı *Siyaset Meydanı*, Ali Kırca aynı Ali Kırca...

Tek yanlı, devlet (sistem) yanlısı, resmi görüş sahibi kişilerin propaganda taarruzu, asimilasyon gayreti devam ediyor *Siyaset Meydanı* aracılığıyla.

Konu buraya gelmişken; henüz test yayınları aşamasında olan; Su, Düzgün ve (ve hatta) Cem TV'nin kıymetini bilelim. Bu kanallarda kimse bizleri birbirimizle kavga ettirmeyecek. Tuzak sorularla, söz kesmeler, azarlamaya varan tavırlarla olumsuz resimler vermeye zorlamayacak.

Bu kanallar henüz doğum aşamasındayken bile holding medyasının "*Aleviler ve Alevilik*" konusuna ilgi duymaları bilelim ki yol kesme, izleyici çekme gayretlerinden başka bir şey değildir.

KİTABÜL'I-FEVAİD'DEKİ HACI BEKTAŞ DÜŞÜNCESİ

Pir Sultan Abdal Kültür Sanat Dergisi,
27. sayı, Temmuz 1998

HACI BEKTAŞ VELİ'NİN düşüncelerini; kendi yazdığı *Makalat*'ta, Hakk'a yürüdükten sonra ise onun yolunu izleyenlerce kaleme alındığı sanılan *Vilâyetname*, *Şathiyye*, *Makalât-ı Gaybiyye* ve *Kelimât-ı Ayniyye*'nin dışında bir de Hünkâr tarafından mı yazıldığı yoksa adını andığım öbür kitaplar gibi başkalarınca mı yazıldığı henüz kesinlik kazanmamış olan *Kitabül'ı-Fevaid* (Faydalı Bilgiler Kitabı, Yararlı Öğütler) de bulabiliriz.

Kitabülfevaid, ilkin "*Hünkâr Hazreti Hacı Bektaş Veli'nin Vasiyetnamesi*" adıyla İ.Ö. tarafından "*tertiplenip*" 1959 yılında İstanbul'da Dizerkonca Matbaasında basılmış. Daha sonra kısmen sadeleştirilerek Mehmet Yaman tarafından, 1997 yılında da Baki Öz tarafından sadeleştirilmiş ve Can Yayınlarınca "*Fevâid (Yararlı Öğütler)*" adıyla yayınlanmış.

Fevaid'in Hacı Bektaş Veli tarafından mı yoksa ardıllarınca mı yazıldığı tartışmalı, ama Baki Öz'ün de belirttiği gibi tartışmasız olan; bu düşüncelerin Alevi-Bektaşi düşünceleri olduğu.

Fevaid'de; Kâmil insan tarif ediliyor, bireycilik, bencillik ve kibirlilik yeriliyor. Tanrı anlayışı ortaya konuyor. Bilim yüceltiliyor, birliğin önemi vurgulanıyor. Dostluk ve barış, iş ve ibadet ilişkilerine değiniliyor. Semah ve haram namaz tarif ediliyor. Zamanın değerine dikkat çekiliyor. Üçüncü kişi aktarımıyla öğütler veriliyor.

Bunca konu arasından, *Fevâid*'deki tanrı anlayışı ve bilime ilişkin düşünceleri bu yazının konusunu yapmak, daha doğrusu kitabı bu yönüyle tanıtmak istiyorum.

Alevi-Bektaşiliğin tanrısının, öyle bir dudağı yerde bir dudağı gökte, erişilmez bir yükseklikte olmadığını biliyoruz. Tanrının insanlar doğmadan onların alın yazısı ile kaderlerini belirleyen, o belirlediği duruma göre de, denetleme yapan; günah-sevap yazan, âleme nizam olan, cennete cehenneme karar veren, korkutan, cezalandıran, nar-î cehennemde yakan, yerde mi gökte mi olduğu da belli olmayan soyut bir kavram olmadığını da biliyoruz.

Alevi'nin tanrısı da kitabı da bellidir: İnsan... Bu insan nasıl bir insandır? Kuşkusuz, her ne arayacak ise Mekke'yi, Kudüs'ü dolaşmadan kendi özünde arayacağını bilen insanlardır. Arş ve Kürsi'ye sığmayan tanrıyı, kalbine sığdırabilen onunla bütünleşebilen insandır. Bunun için; *Fevâid*'in 24. sayfasında Hallac-ı Mansur'un "*Benim cübbemin içinde tanrıdan başkası yoktur*" anlayışı anımsatıldıktan sonra deniliyor ki; "*Bilinmelidir ki 'Hakikat'da 'Tarikat'da sevilen Hakk'dır. Fakat bilinmeli ki: Eğer bir şey sınırını aşarsa karşıtına (zıddına) yansımış olur*"

Burada bir parantez açarak; Diyalektik Materyalizmin, zıtların birliği ve evrim-devrim yasasını kısaca anımsayacak olursak; şöyledir: Zıtlar (İyi ile kötü, soğuk ile sıcak, acı ile tatlı, proletarya ile burjuvazi) birliktedir ve çatışma halindedir. Bu birliktelik geçici, çatışma süreklidir. Her şey kendi zıddını içinde taşır, (yaşam ölümü, güzellik çirkinliği, feodalizm kapitalizmi) onunla mücadele eder ve evrim yasasına göre de nicel değişiklikler, birike birike bir noktaya geldiğinde, bir sıçrama ile nitel değişikliğe uğrar ve zıddına dönüşür; su buhara, yaşam ölüme, çiçek çağlaya, kapitalizm soysalizme...

Fevâid'in Marks ve Engels'in doğumundan yaklaşık dört yüzyıl önce yazıldığını düşündüğümüzde; yukarıdaki alıntının son cümlesine "*eğer bir şey sınırını aşarsa karşıtına (zıddına) dönüşür*" cümlesine ne diyeceğiz?..

Konumuza dönecek olursak:

"Hacı Bektaş Veli'den, Tasavvufun ne olduğunu sordular. Buyurdu: Tanrı ile kulun arasında perde olan yer ve gökler değildir. Arş ve Kürsi değildir. Öyle tasarla ki perde sen ve ben'im"

ve Kaygusuzdan bir dörtlük aktarıyor.

Kaygusuzum ben burada
Her ne ki varsa orada
Kaldır perdeyi ötede
Gezelim birlikte Tanrı

Hacı Bektaş Veli yine bir soru üzerine yanıtlıyor:

"Tanrının birliğini ve görünen şeyleri kendinde toplayan vücut insandır. Ta ki bütün olgunluk/yetkinlik (Kemâlet) onda doğrudan ve yarıntılarıyla görünsün. (...) Bu toplanma/birliktelik insana özgüdür. Evrensel doğuşun, ortaya çıkışın nedenidir. Çeşitli ad, kılık ve nitelikteki görünümler kendi özünün ortaya çıkışından ibarettir. Örneğin, tohumun aynen ağacın aksamında görünmesi, toplumun bireylerinde döl suyunun belirleyiciliği gibi."

Hacı Bektaş Veli buyuruyor:

"Tanrı'yı uykumda gördüm, dedim: '*Sana varan yol hangisidir?*'

Buyurdu: '*Kendinden geçince erişirsin*'."

Konu ile ilgili bir alıntı daha:

"Hakikat yemeği odur ki, onu yiyen ve içene gerekir ki, Tanrı'yı kendi kişiliğinde göre"

Bu alıntılardan sonra, Hacıbektaş'daki müzeyi anımsayacak olursak: Hünkâr'ın sandukasının olduğu bölümden çıktığımızda sağ taraftaki parmaklıklara asılı çerçeveli bir tablo var. Bir hattat tarafından bugünkü anlamda grafik sanatı anlayışı ile Arapça harflerle dizayn edilmiş. Baktığınızda; bir insanın gözlerini, kaşını, burnunu, ağzını, kulaklarını, kulaklarında Bektaşi küpesini ve çenesini rahatlıkla seçebiliyoruz. O Arapça harfleri okuduğumuzda: "*Allah, Muhammet ya Ali*" okunuyor.

Ne yapmış Alevi?

Ne anlatmak istemiş?

Üç kutsalım var (Allah, Muhammet, Ali) üçü de insandır. Âdemdedir. Tıpkı Hilmi Baba Dede'nin "*Aynayı tuttum yüzüme/Ali göründü yüzüme*" dediği gibi. Bu kadar kolay olmasa gerek...

O nasıl insandır ki, bu mertebededir?..

Yanıtlarını yine *Fevâid*'de buluyoruz.

"Her kim kendi isteğiyle keramet gösterirse o haksız istekle bulunan, benlik güdendir (*Müdde*"). Her kim ki istemeyerek kendisinden keramet doğarsa o Veli'dir."

"Hangi şey daha iyidir?" Buyurdu: Derviş gönlü ki onda Tanrı'yı sürekli bilme, düşünme ve anımsama özelliği (yâd) bulunur."

"Arif kimdir?" Buyurdu: İnsan yamalı hırka ve secde ile arif olmaz. Arif odur ki dünyadan ve ondan olan nesnelerden haberi olmaz."

"Ve yine buyurdu: Görünen huy güzelliği, iç (batini) huy güzelliğinin unvanıdır."

"İnsanın yüz güzelliği (cemali), sözünün güzelliğidir. Olgunluğu (kemali) işlerinin doğruluğundadır. Yani insanın süsü ve güzelliği, sözlerin iyiliğindendir. Olgunluğu (kemali) de dürüstlüğündendir."

Konu hakkında çok fazla alıntı yapmak olanaklı. Ancak onun, "*Okunacak en büyük kitap insandır*" ve "*Benim Kâbe'm insandır.*" sözlerini de anımsadıktan sonra, sormalı: İnsanı kulluktan bu mertebeye yükselten anlayışın adı ne kadar İslamiyet olur?..

Bu anlayışın sahipleri; günümüz şeriatçılarının "*Rehberimiz Kuran*" sloganına, sanki yedi yüz yıl öncesinden nazire edercesine, elbette bilime önem verecek, onu rehber edineceklerdi.

Bakın bu konuda neler deniliyor *Fevâid*'de:

"Marifet bilimin meyvesidir. Anlayışlı olmak (aşnalık) ise sevginin (muhabbetin) meyvesidir.

"Dört şey büyüklüğe delildir: Bilimi üstün tutmak, haramdan sakınmak, devlet büyüklerine saygı göstermek, tanrı yolunda gidenlerle durup oturmak."

"Bir gün Hazreti Bektaşi Veli'den sordular ki:

– Her şeyin en büyüğü nedir?

Buyurdular: '*İki şeydir. Bilim ve huy yumuşaklığı*'."

"Hz. Hacı Bektaş Veli söylentilerden aktararak, buyuruyor:

Tanrı Musa Peygambere vahiy buyurdu ki; ben beş şey koydum. Sen bunları başkasında arama. Çünkü bulamazsın. Önce ben bilim ve bilgeliği (hikmet) açlığa yerleştirdim. Sen onu toklukta arama. Zenginliği kanaatkârlığa yerleştirdim. Bilgisizlikte arama."

"Bilginin tapan/ibadet/eden (abid) üzerine olan üstünlüğünü bilmek ister misin? Âdem Aleyhisselam ve melekler kıssasına bak. Âdem'de bilim vardı, meleklerde ise tapınma (ibadet) ve tanrı meleklere, Âdem'e secde etmelerini buyurdu."

"Bilgin kişinin uykusu, bilgisizin (cahilin) ibadetinden hayırlıdır."

"Bilimden silah edin. Öğrenmeyi ayıp görme."

Tüm bunlar niye böyle dersiniz?

Yani kul değiller, kör değiller... Soru soruyorlar, gerçeği arıyorlar, şüpheci davranıyorlar. Hayatın merkezine insanı koyuyor, bilimi rehber ediniyorlar...

Şunun için mi acaba?

"Öyle bir makamdayım ki: Yaşlılığa gençlikten, yoksulluğa zenginlikten ve rahatsızlığa sağlıktan çok bağlıyım."

"*Her şey de her şey vardır. Yani her varlık tüm olgunluklara sahiptir.*" diyerek böyle algılayarak ve anlayarak... Yani henüz adını bilmeden, ona bir ad da koymadan, yineleyelim: Marks ve Engels'ten yaklaşık dört yüzyıl önce; felsefenin bu kuralını (zıtların birliği) yaşamlarına da uyguladıkları için mi?

ALEVİLİĞİN NE OLUP OLMADIĞINI ANLAMAK İÇİN HACI BEKTAŞ DERGÂHI'NI GEZELİM

Alevilerin Sesi Dergisi

ALEVİLİĞİN İslam içi olup olmadığı konusu şu günlerde tartışılıp duruyor.

Bu tartışmaya bir boyut katmak adına; okuyucuları Hacı Bektaş Dergâhı'nı gezmeye davet ediyorum. (Ki her yıl bir milyon Alevi yurttaş, Serçeşme dedikleri Kâbe belledikleri bu dergâhı ziyaret ederler.)

Ziyaretçilerin yolu önce Aşevine düşer, Kara Kazanı görürler. Hani şu kimin nesi varsa (az olandan az, çok olandan çok) bir avuç bulgurdan, bir kaşık tereyağından, bir koça kadar getirip içine kattıkları, pişirip eşit olarak paylaştıkları Kara Kazan...

Sonra Hünkâr'ın sandukasının olduğu bölüme başlarını eğerek girer diz çöker ve tavaf ederler, sandukanın üstündeki şalları öper, yüzlerine gözlerine sürer, "*Medet Ya Hünkâr*" derler. Dertlerine deva, ürünlerine bereket, müşküllerine kolaylık, ülkeye barış, insanlığa esenlik dilerler. Tavafı tamamlayınca, yine diz üstü, arka arka giderek, girdikleri gibi aynı saygıyla bölümden dışarı çıkarlar. (Oysa İslamiyet, bir faniden medet ummayı yasaklar, bu bir anlamda şirk koşmaktır.)

Çıkışta hemen sağda, arka bölümdeki erenlerin mezarını salon bölümünden ayıran parmaklıkların üstüne asılmış 40 x 50 cm boyutlarında cam ile kaplanmış bir tablo görürler. Zamanın hattat ustası tarafından dizayn edilmiş ve uzaktan bakınca bir insan yüzünü andıran bu tabloda Arapça harfleri fark ederler. Bilenler okuyunca; okudukları şey şudur; "*Ya Allah Ya Muhammet Ya Ali*"

Bakanlar değil de; görenler hemen şunu anlayacaklardır: Alevi, kutsal kabul ettiği bu üç olgunun bir insanda tecelli ettiğine inanıyor.

"*Benim Kâbe'm insandır*" ilkesinin hat sanatı yoluyla bir ifadesidir bu tablo. (Oysa İslamiyet bunu da reddeder.)

Yoluna devam edince ziyaretçi, camekanlarda sergilenen teslim taşlarını ve takkeleri (taç) görecektir. Bektaşi babalarının, tarikat içindeki konumlarını (rütbelerini) gösteren ve 12 dilimli olan bu objeler yol içindeki sınıflanmanın

işaretidir. Dedebaba, Halifebaba, Derviş veya Rehber, Pir, Mürşit gibi... Hemen anlayacaktır ziyaretçi, Alevi-Bektaşilikte yol gösterenler bir sınıftır. Tıpkı Hıristiyanlıktaki Ruhban sınıfı gibi. Aynı ziyaretçi elbette şunu biliyordu; sonradan Alevi olunmaz, Alevi doğulur. Dedelik babadan oğulla geçer, babalık liyakat ve seçimle olur. (Oysa Müslüman olmak için Müslüman anne-babadan doğmak gerekmez. Ayrıca dinî hizmeti ehil olan herkes verebilir. Cami cemaatinden her bir mümin öne geçip namaz kıldırabilir.)

Bir sonraki bölümde ziyaretçi, Dergâhın kalbine ulaşacaktır. Giderek daralarak göğe yükselen on iki dilimli, ahşap tavanın örttüğü meydan evinde ziyaretçi neler görecektir?

Oniki Hizmetin temsilcileri aynı tablodadır. Bu bir resimdir. Horasan postunda Hünkâr Hacı Bektaş Veli oturmaktadır. Sonra sırasıyla; Seyit Ali Sultan, Balım Sultan, Kaygusuz Sultan, Kamber Ali Sultan, Sarı İsmail Sultan, Karadonlu Can Baba, Hacim Sultan, Şehşazeli, İbrahim Aleyhisselam, Abdal Musa ve Hızır Aleyisselam.

Ayrıca; Kaygusuz Abdal, Kazak Abdal, Veysel Karani, Hüseyni Taclı Seyit Ali Sultan, Sarı İsmail tabloları... (İslamiyet resmi de yasaklar.) Hz. Ali'nin cenazesi tablosu: Devenin sırtında tabuttaki kendisi, deveyi çeken kendisi, izleyen kendisi ve Hacı Bektaş Veli ve Halifeleri tablosu, üstelik bu kırk Halifeden biri de bayan. (İslamiyet'te kadının yeri bellidir oysa.)

Bir sonraki bölümde ise ziyaretçilerin görecekleri şeyler; kudüm, çalpare, nefir, meydan sazı, saz, cura, tambur gibi müzik aletleridir. (İslamiyet ibadette müziği, beden dilini semah benzeri dansı, zikri de yasaklar.)

Bu bölümden çıkış koridorlarında, Nevşehir Müzesi'ne taşınmamış olsalardı, ziyaretçilerin görecekleri şeyler; şarap küfeleri ve badeler olacaktı. (İslamiyet'te alkolün zerresi bile haramdır oysa.)

Sanırım ziyaretçimiz bu turu tamamladığında derin bir duygu yoğunluğu yaşayacaktır. Zira Hünkâr'ı evinde ziyaret etmiştir ve elbette düşünecektir:

Ben bu Serçeşme'de neler gördüm?

Gördüğüm şeylerin bir teki bile İslamiyet'i çağrıştırıyor mu?

Yoksa bunların tümü İslamiyet'in memnu addettiği (yasak saydığı) şeyler miydi?..

"*Alevi-İslam inancı*" diye uyduruk bir tez türetenlerle "*Sünni olmayan Müslüman topluluklardan olan Aleviler*" tanımlamasını yapan AB uzmanlarını ellerinden tutup şu dergâhı baştan aşağıya gezdirsek mi?.. Ne yapsak?..

ÖRGÜT YÖNETİCİLERİMİZİN TÜRKÇE İLE ARALARI İYİ DEĞİL

Serçeşme Dergisi, 4. sayı, Kasım 2004

HANİ HEP ÖĞÜNÜRÜZ; (üstelik haksız da değiliz) Osmanlı; sarayda, seyranda, sanatta; Farsça, Arapça konuşur, yazarken, Anadolu Halkı ve onların ozanları özellikle de Alevi-Bektaşi ozanları, Türkçe'nin söz ustaları olmuşlardır. Türkçe düşünmüş, Türkçe konuşmuş ve yazmışlardır. Türkçe ile sevmiş, ağlamış, ekmiş, biçmiş, dokumuş, döğüşmüş, barışmışlardır. O nedenle olmalı; dizeleri, dörtlükleri, öğütleri, ağıtları dillerden düşmemiştir. Türkçe'nin ne denli güzel bir dil olduğunu, ne denli zengin olduğunu, olanaklarının ne denli geniş olduğunu, onlardan öğreniriz.

Bu söz ustaları, bu topraklarda, Araplar, Acemler, Ermeniler, Kürtler, Lazlar, Çerkezler, Rumlar, Bulgarlar'la birlikte yaşarlarken, onlarca dilin, lehçenin etkisine açıkken Türkçe'yi arı-diri kullanabilmişlerdir.

Osmanlı; Türkmen'i ve Türkçe'yi küçümsedikçe, bugünün deyimiyle Kamusal Alan'dan dışladıkça, Anadolu Halkı ve onun ozanları Türkçe'ye sarılmışlardır.

Osmanlı'nın paramparça olmuş bedeni üzerinden genç Türkiye Cumhuriyeti oluşabildiyse eğer; bunda Türkçe (dil) birliğinin, belirleyici önemi büyüktür. Bunun için olmalı; kimi sosyologlar; "*Ulusal birlik dil birliği ile başlar.*" derler. Dil bu denli önemli iken, acaba bizler, dilimize aynı özeni gösterebiliyor muyuz? Biz okumuş-yazmışlar; çarşıda-pazarda, bağda-bostanda konuşulan Türkçe'den farkı bir Türkçe mi konuşup yazıyoruz?

Her dil gibi Türkçe'nin de kendine özgü kuralları vardır. Kuralsız, imlasız bir dil olmaz. O anlamda her okuyan-yazan, "*Ben aydınım*", "*Toplum önderiyim*" diyebilen herkesin her konuda olduğu gibi bu konuda da sorumluluğu büyüktür.

Ev içi, iş içi konuşmalarımızda özensizlik bağışlanabilir; ama yazılı veya sözlü, topluma seslendiğimizde, bunun bağışlanabilirliği olmaz. Zira sizin yanlışınız gider başkalarının da yanlışı olur. Doğru sanılan yanlış.

Bir toplum önderinin buna hakkı yoktur.

Masamın üstünde kamuoyuna yapılmış, birbiriyle ilintili iki ayrı açıklama metni var.

Bunlardan birincisi; Alevi-Bektaşi Federasyonu ile on dokuz Alevi Bektaşi Derneği, Federasyonu ve dokuz sanatçı adına ABF Genel Başkanı Ali Doğan tarafından kamuoyuna sunuldu.

İkincisi ise; "*Hacı Bektaş Veli Anma ve Düzenleme Komitesi*" imzası ile kamuoyuna sunuldu. "*Düzenleme Komitesi*"nin altına da Hacıbektaş Belediye Başkanı Ali Rıza Selmanpakoğlu ve sekiz Belediye Meclisi üyesinin isimleri yazıldı.

Birici metin iki sayfa.

İkinci metin dört sayfa.

Birinci metinde, bu yılkı (2004) Hacı Bektaş Etkinlikleri'ni neden boykot ettikleri açıklanıyor. İkinci metinde ise "*Hacıbektaş'ı Boykot Edenleri Tanıyalım*" deniliyor.

İki polemik yazısı.

İkisi de kamuoyuna.

Birincisi basın toplantısı düzenlenerek, kameraların önünde kamuoyuna, ikincisi ise faks aracılığı ile tüm Alevi-Bektaşi Derneklerine sunuldu.

Birinci metni ele alacak olursak;

İlk paragrafı şöyle

> "Anadolu Alevi-Bektaşi Kültürü yüzyılların işkence baskı ve asimilize etme uğraşlarına karşın benliğini kaybetmeden hiçbir güce boyun eğmeyerek bugüne kadar devam etmiştir. Ebediyete kadar da devam edecektir."

İlk tümcede nedense hiç virgül kullanılmamış. Oysa bu tümce dört virgül istiyor.

"*Asimilasyon*" sözcüğünden, "*asimilize*" diye (*motorize* der gibi) bir sözcük uydurulmuş. "*Asimile*" yerine olmalı.

"*Benliğini kaybetmeden*" diye başlamışsa fiil; buna uygun olarak; "*boyun eğmeden*" diye sürmesi gerekirken; "*boyun eğmeyerek*" diye sürmüş. Fiil-zaman bütünlüğü bozulmuş.

"*Sonsuz*" gibi Türkçe bir sözcük varken, "*Edebiyet*" gibi Arapça bir sözcük seçilmiş.

İkinci paragraf; "*Ne acıdır ki*" diye başlıyor. Ama noktalı virgül imi kullanılmaksızın.

Birinci paragrafın birinci tümcesinde; "*yüzyıl*" sözcüğü bitişik yazılırken; ikinci pragrafın birinci tümcesinde; "*yüz yıl*" diye bölünmüş. Yine "*yüzakı*" sözcüğü "*yüz akı*" diye bölünmüş.

İkinci paragrafta şöyle bir tümce var:

> "Çorum da, Maraş da, Sivas da yaktıkları yetmiyormuş gibi şimdide"

Belli ki özel isimler (Çorum, Maraş, Sivas)'den sonra gelen eklerin kesme imi ile ayrılarak bitişik yazılması gerektiği bilinmiyor. Çorum'da, Sivas'da gibi olmalıydı.

Yine bu tümcede "*şimdide*" derken "*dahi*" anlamına gelen "*de*" bağlacı bitişik yazılmış. Oysa ayrı (şimdi de) şeklinde yazılmalıydı.

İki tümceden oluşan bu ikinci paragraf tamamen sakat.

Şöyle ki: "*Ne acıdır ki*" diye başlıyor ve "*günümüzde de gerici güçler*" diye devam ediyor. Tümcenin öznesi "*gerici güçler.*" Bu özne aynı zamanda ikinci tümcenin de öznesi. Tümce şöyle gelişiyor: (Gerici güçler).... toplumumuzu yüz akıyla (bitişik yazılmalıydı) temsil etmeye başlayan (virgül olmalıydı) bu yolda meşruiyetini tescil ettirmiş olup ("*olan*" olmalıydı) (ve virgül konulmalıydı) sivil demokratik bir kitle örgütü nitelikleri kazanan Alevi Bektaşi Birlikleri Federasyonunu (kesme imi kullanılmalıydı) pasifize etmeye, susturmaya çalışılmaktadırlar. ("*çalışmaktadırlar*" olmalıydı.)

Üçüncü paragrafta "*birdenbire*" sözcüğü, bölünmüş ve "*birden bire*" şeklinde yazılmış.

Bu paragraf şöyle bitiyor: "*...yıllardır çok acılara katlanarak elde edilen meşru haklarımız da pasifize edilmeye çalışılmıştır.*"

"*Haklar*" pasifize edilmez, "*elde edilir*", "*kaybedilir*", "*genişler*", "*daralır*" vb. ama "*pasifize*" edilmez. Pasifize edilmek istenen "*özne*"dir, yani ABF.

Dördüncü paragraf tek tümceden oluşuyor. Düzeltirsek şöyle:

> "Bu ağır saldırı karşısında (virgül) aşağıda adları yazılı örgütler ve sanatçılara (virgül) bir araya gelerek (virgül) sayın başkanın (Sayın Başkan'ın) kararını protesto etmek, onurlu örgüt (örgütsel) mücadelemizi sürdürmek amacıyla ile ("ile" fazladan yazılmış) bu seneki törenlere katılmama kararı alınmıştır."

Bu metin, "*Kamuoyuna saygıyla duyuyoruz.*" tümcesi ile bitiyor. Son sözcüğü "*duyururuz*" ya da "*duyuruyoruz*" diye okuyalım. Çünkü; kendileri söyleyip kendileri duymuyorlar, kamuoyuna duyuruyorlar.

Benzer dizgi hatalarını bir yana bırakalım. Bu metinde neredeyse hiç "*virgül*" kullanılmamış. Türkçe karşılıkları varken; "*ebediyet*", "*meşruiyet*", "*meşru*", "*tescil*", "*pasif*", "*mücadele*" gibi Arapça ve Fransızca sözcükler seçilmiş.

İkinci metne geçecek olursak; birincisinden çok da farkı değil.

Şöyle ki; 41 yıldır yapılagelen bu etkinliklerin 1994'den beri resmi adı "*Hacı Bektaş Veli'yi Anma Töreni ve Kültür Sanat Etkinlikleri*"dir ve bu bir özel addır. Özel adlar değiştirilemez, belki kolaylık olsun diye kısaltılabilir. Kısaltıldı ise eğer, nasıl kısaltıldı ise öyle kullanılır. Ki, bu kısaltma da bir özel addır ve bütün özel adlar gibi büyük harfle başlayarak yazılır.

Gelin görün ki; etkinliklerin bu adı, bu dört sayfalık metinde, tam on beş kez kullanılmış, ama on beşi de yanlış. Bir kez olsun doğrusu yazılmamış.

Örnekler şunlar: "*Hacı Bektaş Veli Anma Törenleri ve Kültür Sanat Etkinlikleri*", "*etkinlik*", "*tören*", "*Hacıbektaş Veli'yi Anma ve Kültür Sanat Etkinliği*", "*Hacı Bektaş Veli Anma Törenleri*", "*Anma Töreni*".

Elbette bu etkinliklerin bir de düzenleyicisi var. Kuşkusuz bu da bir özel addır. Bu metinde, düzenleyicinin adı da kararlaştırılamamış olmalı ki; "*Düzenleme Kurulu*", "*Düzenleme Komitesi*", "*düzenleme kurulu*", "*düzenleme komitesi*" "*Hacı Bektaş Veli Anma ve Düzenleme Komitesi*" gibi adlar kullanılmış.

Üstelik birinci metinde de aynı yanlış var. Onlar da: "*16–17–18 Ağustos şenlik ve kültür programları*" diye adlandırıyorlar.

Bu ikinci metnin her şeyden önce başlığı yanlış. Başlık şöyle; "*Hacıbektaş'ı Boykot Edenleri Tanıyalım*"

"*Hacıbektaş*" diye yazdığınızda, bu ilçenin adıdır. Oysa boykot edilen bu ilçe değil, bu ilçede düzenlenen etkinliklerdir. Onun adını ise yukarıda andık.

Bu ikinci metin de ilki gibi virgül özürlü. Bir örnek:

"Bu güne (bitişik yazılmalıydı) kadar (virgül) Hacıbektaş'a hangi yardımı (virgül) ne kadar miktar (virgül) ne zaman yapmışlar (noktalı virgül) eğer yapmışlarsa (noktalı virgül) eser olarak nerede (virgül) gösterebiliyorlar mı?"

Daha ilk sayfanın başında şöyle bir tümce var:

"Bu toplantıda (virgül) yarışma Jürisi Dostluk ve Barış Ödülü Jürüsünün oluşturulması, konferans ve panel konuları görüşülmüş olup derneklerden önerileri alınmıştır."

"*Yarışma jürisi*" fazladan yazılmış. İkincisinde ise "*jürü*" diye yazılmış. İngilizce kökenli "*jüri*" sözcüğü yerine "*seçici kurul*" denilse bu yanlışa düşülmeyecek oysa.

"*oy birliği*" değil, "*oybirliği*"

"sağ duyu" değil, "*sağduyu*"

"*kamu oyu*" değil, "*kamuoyu*"

"*eş güdüm*" değil, "*eşgüdüm*"

"*pisikoloji*" değil, "*psikoloji*

"*Dahi*" anlamına gelen "*de*", "*da*" bağlacının ayrı yazılması gerektiği kuralı bu metinde de göz ardı edilmiş. "Onlarda kendilerinin temsilcilerinin konuşmaları gerektiğini..." (Üstelik bu tümcede bir "*ler*", "*lar*" sorunu var.)

"... senaryolar yaratıp toplumu inandırıp sonrada"

"...diğer derneklerinde hakkı olduğunu..."

"Kendilerine (virgül), (tek tırnak) gelin (büyük harf) siz yada biz bir sempozyum düzenleyelim... (tek tırnak)..."

"Sanatçıları, Avrupa'daki Konserlere davet etmemekle yada stüdyo sahipleriyle ilişkilerini kesmekle..."

Burada özel ad; "*Avrupa*" mıdır, yoksa "*Avrupadaki Konserler*" midir? "*Avrupa*" ise, "*konser*" sözcüğü neden büyük harfle başlar? "*Avrupadaki Konserler*" ise eğer, kesme imi neden "*Avrupadaki Konserler'e*" biçiminde kullanılmamış?..

Yeri gelmişken; özel adlara ulanan "*ek*"lerin ayraçla ayrılması gerektiği kuralı, bu metni kaleme alanlarca da bilinmiyor. Örnekler şöyle:

"Dostluk ve Barış Ödülü Jürüsünün..." (Jürisi'nin)

"Hacı Bektaş Veli Anma Törenlerine" (Törenleri'ne)

"Hacıbektaş Belediyesinin" (Belediyesi'nin)

Yanlışlar böyle uzayıp gidiyor.

Sonuç olarak; bu iki metin böyle de, ötekiler çok mu farklı?.. Kuşkusuz bu metinler "*edebi*" (yazınsal) değil, ama yazınsal değil diye, toplumun karşısına böyle mi çıkılmalı?..

Hani bizler toplum önderiydik?.. Her açıdan topluma önder ve örnek olacaktık?..

Hani Türkçe bizim "*Ses Bayrağımız*"dı?..

Bir öneriyle bitiriyorum bu yazıyı: Lütfen tez elden birer "*Ana Yazım Kılavuzu*" edinelim... Yoksa bu metinleri okuyan birçok kişi, yanlışı doğru sanacak... Buna hakkımız yok.

KİTAP OKUMAYI SEVMEYEN VE BU GİDİŞLE SEVMEYECEK DE OLAN ÖĞRENCİ ZÜLEYHA'YA MEKTUP

"Okumak mı, O da Ne?", Derleyen, Orhan Tüleylioğlu, Cumhuriyet Yayınları, İstanbul, Kasım 2000.

Sevgili Züleyha:

İlkokul beşinci sınıf kitabını, sokak aralarındaki sergilerden birinden aldım. Kitabın kapağında adın, sınıfın yazılı. Bir de güzel imza atmışsın. Bu bir ilk deneme sanıyorum. Kim bilir bu imza daha ne çok değişecek...

Kitabını ciltlememişsin, özenle kullanmamışsın, orasını burasını yırtıp, karalayıp durmuşsun. Parmak izlerinle, patates baskılarınla, süslemek yerine kirletmişsin. Neredeyse üç-beş sayfada bir de saç tellerini dökmüşsün, yaprak aralarına.

Belki bu kitabı sevmemişsin.

Niye sevmediğini yine bu kitaptan hareketle öğrenmeye çalıştım da bulmakta zorlanmadım.

Çünkü bu kitap; ne yazık ki sana güzel dilimiz Türkçeyi sevdirmekten uzak. Sevimsiz ve yanlış.

Bir kere; Halit Fahri Ozansoy, Yılmaz Öztuna, Burhan Cahit, Hikmet Birand, Ömer Seyfettin, Mehmet Akif Ersoy, Orhan Şaik Gökyay, Muharrem Ergin, Mehmet Önder, Mehmet Kaplan gibi sağcı yazarların tutucu düşünceleriyle dolu.

Sonra; ilkokul, özdeyiş, soyadı, işyeri, ilkbahar, milletvekili, ortaoyunu, yeraltı, yerüstü, ilköğretim, karabatak, atasözü gibi bitişik yazdığımız daha birçok sözcüğü ayrı yazmış. İlk okul, öz deyiş gibi.

Bir şiiri oluşturan, her satırdaki sözcük kümesine; "*dize*" , "*dizesi*" demek yerine "*mısra*", "*mısraı*" demek gibi çağdışı bir söylem seçilmiş.

"Günlerden pazar, mevsimlerden yaz / Mehmet'in içi içine sığmaz./ Annesi, babası, kendisi / Anıtkabir'e giderler / Mermer merdivenlerden basamak basamak / Arslanlı yola geçerler, / Anıtkabir'e girerler / Mehmet tutulmaz bir heyecan içinde / Kesilir nefesi titrer sesi / Başlar orada ant içmeye /.../" gibi bir düz yazı örneğini sana şiir diye yutturmaya kalkışmış.

Tebrik kartı örneği diye şunu yazmış bu kitap:

"Sevgili arkadaşım, doğum gününü kutlar, sağlık ve başarı dileklerimle gözlerinden öperim. Lale Poyraz"

Sevgili Züleyha, sen henüz 11-12 yaşındasın ve arkadaşının doğum gününü (ki başka bir yazıda bunun adı "*doğum yıl dönümü*" idi.) kutluyorsun. Böyle bir anda sen hiç arkadaşının gözlerini öptün mü?

Ankara'da, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni gezerken Orada gördüğünüz, Alacahöyük'teki kral mezarlarından çıkartılma, güneş kurslarına, kolyelere, iğnelere bayılmışsın, hayran kalmışsın!..

Sahi öyle mi oldu?.. Bu küçücük yaşında, ne denli çok güneş kursu, kolye, iğne gördün de, eline alıp inceledin, araştırdın, tanıdın da, birbirlerinden farklarını anladın da; bu örneklere bayıldın?..

"Batıda, batmak üzere olan güneş, orman denizine, derelere, tepelere sonuncu ışıklarını fışkırtıyordu" diyor bir başka tümcede.

Sevgili Züleyha; sen bu yaşında bile, güneşin batıdan battığını zaten biliyorsun, değiştirilmesi ve aksi olanaksız bir gerçek bu. Değil mi?..Öyleyse bu Türkçe kitabının yazarı, güneşin batıdan battığı gerçeğini niçin yinelemek gereği duyuyor?.. Ayrıca güneşin ışınlarını fışkırtması da ne demek oluyor?.. Hele de batarken...

Kitabının 49. sayfasında Ayhan Göksan'dan aktarılan "*Çocukluğumun Atatürk'ü*" adlı okuma parçasından bir bölüm şöyle:

> "Uzun süre bu şekilde bekledik. Sonra birdenbire bir kaynaşma ve uğultu oldu. Vagonlarının yarısı beyaz, yarısı koyu renk olan bir tren büyük hızla istasyona doğru yaklaşıyordu."

Sevgili Züleyha;

Okuduğun bu parçada, vagonların kimileri beyaz, kimileri koyu renk miydi, yoksa vagonlardan her birinin yarısı beyaz yarısı koyu renk miydi?.. Anlayabildiğini sanmıyorum. Ayrıca; "*tren büyük hızla istasyona doğru*" yaklaşır mı? Gittikçe yavaşlaması gerekmiyor mu? Kaldı ki; "*hızlı*" sıfatının önündeki "*büyük*" sıfatı da ne oluyor. "*Hızlı*" oldukça hızlı "*çok hızlı*" vb. nitelemeler yerine "büyük hızlı" da ne demek oluyor.

Bir akıldanelik daha; hem de ilk derste;

Diyor ki; "Bir milletin, bilim ve endüstri alanında ilerlemesi ve gelişmesi, o milleti oluşturan bireylerin iyi eğitiminden geçmiş olmasına bağlı mıdır?.."

Sen ne dersin?..

Aksini iddia edebilir miyiz?.. Yazar böyle bir soru sorduğuna göre, istersen; "*Hayır bağlı değildir*" diyebilelim. Böyle bir seçeneğimiz de olsun.

> "Kurtuluş Savaşı'ndan çok önceleri de Türk kadını, devlet işlerinde, çocukların eğitiminde erkeğiyle eşit haklara sahipti. Türk hükümdarları, memleketi, eşi hatunla birlikte yönetir, anlaşmaları birlikte imzalardı."

Sonra ne olmuş?..

"Bugün Atatürk'ün gerçekleştirdiği inkılaplar sayesinde, Türk kadını..."

Peki o iki aradaki uzun dönemde; Orta Asya ile Cumhuriyet arasında kalan Selçuklular ve Osmanlı döneminde yani İslamiyet döneminde ne olmuş?..

Kadın hakları denildikçe, kadının tümüyle yaşam içindeki, konumu denildikçe; o uzun dönemi, yazarımız (İsmet Tunç, Ali Tunç) niye es geçmişler dersin?..Senden neyi gizlemiş olabilirler?..

Biraz daha büyüdükçe bunların hepsini öğreneceksin?..

İyi ki, bu kitabı sevmemişsin... Zaten sevimsiz bir şey...

İki küçük şey daha: Postane sözcüğünü, kitabında yazdığı gibi "*posta-hane*" biçiminde yazma, doğrusu "*postane*"dir.

Kitabın 128. sayfasında bir tümce daha var; tam 29 sözcükten oluşmuş. Bu denli uzun bir tümceyi sen zaten anlayamazsın. Anlamaya çalışıp kendini boşa yorma.

Çok çalış, kendine güven ve soru sor.

Soru sormazsan, itiraz etmezsen, senin gibi milyonlarca çocuğumuza bu tür kitapları okutmaya devam edecekler ve sizler kitap okumanın ne kadar güzel bir şey olduğunu daha anlayamadan öğrenmeden, vazgeçeceksiniz bu işten.

Ayrıca biliyor musun, size okulda okutulmaya çalışılan bu sevimsiz Türkçe kitaplarının dışında ne kadar güzel, anlaşılır, doğru, sevimli, neşeli, öykü, masal ve şiir kitapları var. Onlardan edinmeni dilerim.

Gözlerinden öperim.

"BİZE DE BANAZ'DA PİR SULTAN DERLER"

Cumhuriyet Gazetesi, Kitap Eki, 823. sayı, 24 Kasım 2004

ON ALTINCI YÜZYIL ülkemiz tarihinde daha dün gibidir. Resmi tarihten dün nelerin olup bittiğini biliyoruz. Ama düne bir de Anadolu Halkı'nın gözüyle bakmak istediğimizde, elimizde kimi söylenceler ve halk ozanlarının dizelerinden başka bir kaynak bulamıyoruz. Bu dize ve söylenceleri resmi tarihteki olaylarla eşleştirip analiz yaptığımızda ancak gerçeğin kapısını aralayabiliyoruz. Ali Haydar Avcı'nın "*Yeni Belge ve Bilgiler Işığında Pir Sultan Abdal*" adlı çalışması bu anlamda eşsiz bir örnek.

Avcı, 16. yüzyılın Orta Anadolu'sunu incelerken; Şah Kulu, Nur Ali, Bozoklu Şah Celal, Şah Veli, Baba Zünnun, Zünnunoğlu Halil, Kalender Çelebi ayaklanmalarını başlangıç noktası olarak alıyor.

Bunlardan özellikle Şah Kulu ve Kalender Çelebi ayaklanmalarının resmi tarihteki yeri ve tanımı ile Pir Sultan şiirlerindeki yansımasını aktarıyor. Ayrıca Şah İsmail Hatayi, Şah Tahmasp, Balım Sultan ve Hızır Paşa'nın Pir Sultan üzerindeki etkileri yine şiirler ve dönemin tarihsel kayıtları aracılığı ile sunuluyor.

Bizim; "*Dede Pir Sultan*", "*Ozan Pir Sultan*", "*Halk Önderi Pir Sultan*" diye tanımladığımız ulu ozanı ve öteki halk önderlerini yaratan koşulları düşünce, kültür, ekonomik ve siyasal yönleriyle irdeliyor yazar. Bu kişileri ve çevrelerinde oluşan olayları günün gerçekleri içerisine oturtuyor ve soruyor:

> "Bunca acı ve kırım neden yaşandı? Yaşanan bunca olumsuzluklardan insanlık ne kazandı? Bu coğrafyayı yüzlerce yıldır egemen kesimlerle aynı çizgiyi paylaşmayan topluluklardan arındırma çizgisinin arkasındaki düşünsel yapı nedir ve bu siyasal gelenek ve düşünce sisteminin günümüze yansımaları nelerdir?.."

Avcı'nın bu sorusu önemlidir!

Gerçekten bu beş yüzyılda ne değişmiştir?..

O gün Osmanlısının gözünde Anadolu halkı; "*reaya*" (sürü), "*kaba*", "*görgüsüz*", "*cahil*", "*bîidrak*" (kavrayışı kıt), "*azgın*", "*bozguncu*", "*ayağı çarıklı*", "*kızıl börklü Türkmen*", "*kızılbaş*"tır. O nedenle de; "*zikr olunan tâife kâfirler ve mülhidlerdür.*" "*Bunları kırıb cemâatlerini dağıtmak cemi*

Müslümanlara vâcip ve farzdır." diye buyurmuşlardır. Buyruklarını nasıl yerine getireceklerini de tarif etmişlerdir: "*Şikâyetçileriniz vardır*" deyin, "*yol basıp adam katledip, hırsızlık ve yağma yapmışsınız*" deyin, "*bunu onlara itiraf ettirin, halk böyle bilsin ve defterlerini dürün.*" Bu buyruk Temmuz 1568 yılında Sivas Beylerbeyine gönderiliyor.

İlginçtir; 2 Temmuz 1993 tarihinden tam 482 yıl önce 2 Temmuz 1511 günü Sivas'ta Gedik Hanı denilen yerde Şah Kulu katlediliyor.

Yine Sivas'ta 2 Temmuz 1993 yılında olanlar da farklı değil. "*Davul çaldılar*", "*Aziz Nesin'i getirdiler,*" "*Hz. Muhammed'in haremine dil uzattılar*", vb., gerekçelerle 35 kişiyi diri diri yakmışlardı. Yakmadan önce de yukarıdaki buyruğa atıfta bulunarak; rastlantıdır belki, aynı tarihi anımsayarak; "*Bunlar Yavuz'un kıyamını unutmuşlar mı ki, devletin devamlılığını unutmuşlar mı ki hâlâ buralara gelebiliyorlar*" diye sormuşlardı Sivas yerel gazetelerinde.

12 Eylül sonrası; düzmece ifadeleri önceden hazırlayıp sanıklara imzalattıklarını; kendilerince güya ifşa ettirdiklerini, imzalamayanları işkence tezgâhlarında ya öldürdükleri ya da sakat bıraktıkları ise, o günleri yaşayan herkesin malumudur.

Buradan bakınca bu beş yüzyılda sahi ne değişmiştir?.. Bugün; "*ana-baba tanımaz*", "*kuyruklu*", "*kestiği yenmez*", "*selamı alınmaz*", "*kız alınıp verilmez*", "*cümbüşçü*", "*bölücü*", vb., sıfatlarla anılıyorlarken ve devletin tanımı ile "iç tehdit unsuru" olarak niteleniyorlarken; ne değişmiştir?..

Bir yanı bu.

Bir yanı da evet çok şey değişmiştir.

Artık başımızda bir padişah yok. Bir meclis var. Kimse artık "*kul*" değil, "*yurttaş*"... Ama işte öylesine... "*Öylesine*"yi "*sahici*" kılmak ise bizlerin görevi.

Ali Haydar Avcı, Pir Sultan Abdal ve yaşadığı çağa ışık tutarak bir bakıma bize bugünkü görevlerimizi anımsatıyor. Dünü bilemezseniz, bugünü çözümleyemezsiniz diyor.

Bu kitap şimdiye dek Pir Sultan Abdal hakkında yazılmış tüm kitap ve makaleleri kapsamakla kalmıyor, iki yüze yakın kaynağın dışında Osmanlı arşivlerine de girerek oradan yeni belgeler de sunuyor.

"*Bu kitapla amacımız, bilinen söylence ve bilgileri yinelemek değildir. Konuyla ilgili yeni araştırmalar, yeni görüş ve düşünceler sunmak, olanaklar elverdiğince belge ve kanıtlara dayalı biçimde konuya ilişkin çelişki ve karanlıklara ışık düşürmektir.*" diyor ve ne güzel ki bunu başarıyor.

İki şeyin daha sorulmasına vesile oluyor belki?..

O günün Hacı Bektaş Tekkesi Postnişini Kalender Çelebi'yi bugünün suya sabuna dokunmaz ardılları ne kadar tanıyorlar?.. Ne kadar temsil ediyorlar?..

Osmanlı, Hızır Paşalarıyla yok olup gitti de, Pir Sultanlar neden hâlâ yaşıyorlar? Sahi Hızır paşalar yok olup gittiler mi?.. Yoksa başka kılığa mı büründüler?..

Daha çok soru.

İrdelemek de bu değil midir?

Sadece meraklıları için değil; Alevi-Bektaşi tarihine, sorununa ilgi duyan her aydının okuması gereken bir kitap. Eline emeğine sağlık Ali Haydar Avcı'nın.

"Şu Çılgın Türkler"

Cumhuriyet Gazetesi, Kitap Eki, 813. Sayı, 15 Eylül 2005

SON ON-ONBEŞ yıldır bir alışkanlık edindim. Bir kitabı okuyup bitirince, o heyecan ve sevinçle kitabın sonunda bulabildiğim boş sayfalara, sıcağı sıcağına o kitapla ilgili düşüncelerimi yazıyorum. *Şu Çılgın Türkler*'in sonundaki boş sayfaya şunları yazmışım:

"28.07.2005, Palamutbükü - Datça. Tatilde, üç günde bitirdim. Kaç kitap okudum şimdiye dek, doğrusu bilemiyorum. Yavaş okuyan biri olmama karşın, çok kısa sürede (üç gün) bitirdiğim en hacimli kitap bu oldu. Ne kötü, kitap bitince çok üzüldüm. Ne güzel devam ediyordu oysa.

Hem kuru tarih sayfalarından (okul kitaplarından) bildiğimiz, hem bilmediğimiz, çoğu kez unuttuğumuz, birarada (birlikte) değerlendiremediğimiz, bir tarihsel süreç...

Adamın (M. Kemal ve elbette Anadolu halkı) ne çok düşmanı var: Sadece Yunanlılar, İngilizler, Fransızlar, İtalyanlar olsa neyse... Enver Paşa, Padişah, İngiliz uşakları, işbirlikçiler, satılmış hainler, Ermeniler, Pontuslar, Rumlar, mecliste muhalifler, yobazlar, din tüccarları, cehalet, geri kalmışlık, parasızlık,yoksulluk, yolsuzluk, çarıksızlık, redingotsuzluk.

Bir destan okudum. Hani kadınların destanı denilse yeridir.

Ya bugün?..

Aynı güçler, aynı mevziiler, aynı savaş...

Özelleştirmeler neyin nesi?..

Türban neyin nesi?..

Blair'den daha çok korkmalıyız artık. Günümüzün Lloyd George'u o olmaya sakın. Zira bu İngiliz'dir. Ne oyunu biter, ne dümeni."

Bunları yazıp kitabı kapattım. Günlerce etkisinden kurtulamadım. Eşimin başının etini yedim. Şurada şöyle olmuş, burada böyle diye. Kimi kez güldük, kimi kez gerçekten gözyaşlarımızı tutamadık. Ankara'ya dönüş

yolunda, Afyon'a doğru yaklaşırken; ki her defasında umarsızca geçtiğimiz o yolda, birden heyecanlandım, tek tek dağları tepeleri seçmeye çalıştım.

Şurası Ahır Dağı olmalı, şurası Kocatepe, Fahrettin Altay Paşa'nın süvarileri şu bulunduğumuz karayolu üzerinden Sincanlı Ovasına inmiş olmalı. Dumlupınar, Murat Dağı bize göre kuzeybatıda kaldı galiba, buradan göremiyoruz. Keşke birileri iş edinse de (Bilgi Yayınevi mi olur, Turgut Özakman'ın kendisi mi olur, bir tarihçiler heyeti mi olur, Genelkurmay mı olur, kim olursa artık.) bu kitabı okuyanları adım adım buralarda gezdirseler. O tozlara bulansak, Sakarya'nın sularında yıkansak.

İnce ince düşününce, kitapta yer alan o müthiş mücadeleyi bir kez daha anımsayınca; o günlerden bugünlere dek yurdumuzda olup bitenleri değerlendirince; birbirine zıt iki düşünce oluştu bende nedense.

Birincisi; askerler neden kendilerinden başka kimseye güvenmezler?..

İkincisi; bu millet olmasa askerin ne çarığı (postalı) olur, ne de kılıcı (füzesi).

Askeri kim doğurur, donatır. Milleti kim kurar, kollar?..

12 Eylül'de onca dayağını yediğim askerler, bu askerler miydi?.. Velhasıl bu kitap beni darmadağınık etti.

Nasıl etmesin?..

Günboyu kıran kırana bir savaş yaşanmışken ve ertesi gün aynı şiddeti ile devam edecekken, Başkomutan sabah kahvesini içerken çevresindekilere şöyle diyor: "Biliyor musunuz, gece Reşat Nuri Bey'in *Çalıkuşu* romanını okudum. (...) Bitirince İsmet'e vereceğim. Sonra da sizler okuyun."

Nasıl etmesin?..

Anadolu'da savaş o hızı ile sürüyor, millet; balta, orak, nacak, tırpan, pencere demiri, menteşe, demirden mamul nesi varsa eritilip süvarinin eline kılıç olsun diye kağnı kağnı cepheye taşırken, İstanbul halkı cami avlularında yangın kalıntılarında yarı aç yaşıyorlarken; padişahın emriyle Şeriye ve Maarif Nezaretlerinin marifetiyle Osmanlı erkekleri Müslüman kadının nasıl giyinmesi gerektiğini tartışıyor. Etek boyu ölçüsü alıyor.

Nasıl etmesin?..

Türk askeri, "*Allah, Allah...*" nidalarıyla kendini ateşin içine atarken; birçok geceyi savaş planları ve Kuran-ı Kerim sayfaları arasında geçiren İsmet Paşa; "*Ben dindar bir aileden geliyorum. Dindar bir insanım. Dinimizin üzerinde çok düşünmüşümdür. Sizler de dindarsınız. Elbet siz de dinimiz üzerinde düşünmüşsünüzdür. Size ve kendime soruyorum: İslamlık, isteyenin istediği yere çekebileceği, hainlik için de kullanılmaya elverişli, lastikli, her emele uydurulabilir bir din midir?*" diye sorarken karargâhtakilere; Delibaş Mehmet adlı softa, kurduğu çete ile İslamiyet adına Yunanlıların yanında Türk ordusuna karşı savaşıyor.

Nasıl etmesin?..

"3. Alay Komutanı Yarbay Ferit gözlerine inanamadı. Binlerce Yunanlının içinde kalan 23 erden 17'si şehit yüzbaşılarının ve arkadaşlarının cesetleriyle birlikte geri gelmişti.

O korkunç kalabalığın içinden nasıl kurtulup geldiklerini anlatamıyorlardı. Anımsamıyorlardı. Gelmişlerdi işte. Yarbay hepsini öptü. Ödül olarak her birine bir çay şekeri parçası verdi. Verecek başka bir şey yoktu."

Cephede bunlar yaşanırken İstanbul'un tuzukuruları balolu gecelerde kıvrak valslar eşliğinde şampanyalar patlatıyordu.

Nasıl etmesin?..

"*Cephede Sünni, Alevi, Türk, Kürt, Çerkez, Abaza, Tatar, Boşnak, Laz, Pomak, Arap, kısacası bütün Anadolulular kan dökerken...*", "*Anadolu altı yüzyıldır ilk kez böyle bir birlik yaşarken*" ve de Yunan ordusu Polatlı'ya kadar gelmişken; biran evvel Ankara'nın düşmesi için İstanbul'da dua edenler de vardı.

Daha birçok şey. Tüm bunlara tüyleriniz ürpererek tanık oluyorsunuz. Bu kitap, bir savaş romanı olmaktan çok, denilebilir ki; barışın nasıl sağlanacağının ve korunacağının da öyküsünü içeriyor.

Afyon ovalarında Yunan ordusu bozguna uğratılıp ele geçirilen 300 top, 15 bin esir ve yüz bin ceset sayılınca: "*M. Kemal Paşa, savaşmak istemedik. Davamızı görüşme yoluyla çözmek için her yola başvurduk. Yusuf Kemal Bey'i, Fetih Bey'i Avrupa'ya yolladık. Barış istememizi zaafımıza yordular. Sonuç alamadık. Vatanımızı kurtarmak için silaha sarıldık. Bu dehşeti atlattıktan sonra, bir gün Yunanlıların da gerçekleri anlayacaklarını ve dost olacağımızı düşünüyorum. Çünkü bizim insanımız kinci değildir, barışın değerini bilir. Barıştan güzel ne var?..*" diyor.

Yedi yüz elli sayfalık bir kitapta hiç mi Türkçe hatası olmaz, birkaç dizgi hatasının dışında ne güzel ki yok.

Hani bazı şeyler ve yerler için; "*anlatılamaz, yaşamalı, gidip görmeli*" deriz ya. Bu kitap da öyle. Türkçe bilen herkes okumalı bu kitabı. Türkçe bilen herkes. Sonra da düşünmeli. Ya bugün?..

Bu güzel kitap şöyle bir paragrafla bitiyor;

"Sevgili gençler!" (sanki bu kitap sadece gençlere yazılmış gibi) İstiklâl Savaşı, dünyadaki en meşru, en ahlaklı, en haklı, en kutsal savaşlardan biridir. Emperyalizmi ve yamaklarını dize getiren, bir enkazdan yepyeni, çağdaş bir devlet kurmayı başaran atalarımızla gurur duyun, şehit ve gazi atalarımızın onurunu yalancılara çiğnetmeyin.

Sevgilerle."

Bu paragraf (değerlendirme) fazladan yazılmış gibi geldi bana. Çünkü 750 sayfa, her paragraf, her tümce, her hece boyunca bu söyleniyor zaten. Üstelik gerçek.

Eline, emeğine sağlık Özakman'ın.

BAHADINLI ALEVİLERİ DE YAZDI

DERDİ OLAN yazar. Söyleyecek sözü olan yazar.

Paylaşmak için yazar. Daha iyi bir dünya için yazar.

Yazma bir yaşam biçimidir. Bakmayın siz onların yolculuk ettiklerine, yemek yiyip sohbet ettiklerine, hatta uyuduklarına... Onlar her an yazar. Kişi o "*illet*"e tutulmayıversin bir kez. Ne yakasını kurtarabilir, ne elini. Her yazdığı bir sonrakini çağırır. Her yazı bir öncekinden doğar. Bu süreç uzar gider. Öyle ki, kimi yazarların öldükten sonra bile yazdıklarına inanılır, geride bıraktığı tartışmalara bakarak. Bahadınlı seksen yaşına geldi. Hâlâ yazıyor. Eminim seksen yıl daha yazacaktır.

Bir yazar, yaşadıklarını, gördüklerini, duyduklarını duyumsadıklarını yazmaz sadece, düşlerini, özlemlerini de yazar. Neyin değil, o şeyin nasıl yazıldığı önemlidir kuşkusuz. Burada gelir Türkçe oturur önümüze; onu ilmek ilmek örmedikçe, nakış gibi, oya gibi işlemedikçe, zenginliğine zenginlik katmadıkça, olanaklarını, sınırlarını genişletip zorlamadıkça; kişi olsa olsa zabit kâtibi olur. Bahadınlı kâtip değil bir dil ustasıdır. Dil anadan öğrenilir, yöreden, okuldan, öğretmenden ve elbette kitaplardan. Onun arı-duru Türkçesi böyle oluşmuştur. Öğrenciyken öğretmen olmuştur. Çatık kaşlı, eli sopalı değil, yumuşak yüzlü, gülen gözlü, hanımeli sözlü bir öğretmen.

Her yazar kendi çevresinden beslenir. Yaşam alanı, o alandaki kültürel değerler, inançlar, ekonomik, sosyal, politik ilişkilerdir bir yazarı besleyenler. O bir köy çocuğudur ama; oradan aldığı kimi değerleri, insanoğlunun evrensel değerleriyle buluşturup birleştirebilendir Bahadınlı. Bostan sulamak, erik ağacını taşlamak, folluktan yumurta çalmak, komşu kızına meyillenmek az şey midir bilene... Her şey buradan başlar zira... Kıçına bir "*don*" alındığında dünyalar onun olur. "*Don*"un yerini "*kalem*" aldığında varın seyreyleyin olacakları... "*Gülliceli Kazım*" romanında bunu işler Bahadınlı. Önce "*Yezit*"in kim olduğunu öğrenecektir babasından, sonra "*Alevi-Kızılbaş*"ın kim olduğunu. "*Beş parmağın beşinin de bir olmadığı*" gerçeği izleyecektir bunu. Sünni-Alevi iki komşu köyü gençlerinin bir hiç yüzünden Kerbelâ'nın intikamını alırcasına yazıda yabanda birbirlerini kırarcasına kava etmelerine anlam veremez. Dede, dedeliğin işlevi, "*hakullah*" üzerine oluşan tartışmaya bir de; "*dede*"nin ne denli kutsal biri olup olmadığı tartışması eklenmez mi?..

Bahadmlı cem'i de anlatır. Cem'de "*dem almayı*" da. Zira "*dem almak*" meyhanede içki içmek değildir ki... Onun adı "*Kevser*" dir.

Sözü dede'ye verir Bahadınlı:

"Dede, kadehi iki eliyle kavrayarak:

– Canlar, dedi, bu bir kevserdir, bu bir abukevserdir. Bu, insan olmanın, inanmanın, yaşamanın, birbirini sevmenin, birbirini saymanın, iyi yolun, iyi yolda yürümenin bir remzidir. Bu bir imtihandır canlar, Allah'ın insanlara sunduğu, insanlar için yarattığı ve fakat onları sınamak için verdiği bir kevserdir. Biz bundan içeceğiz, ama sınandığımızı unutmayacağız. Aşırılık günahtır, sarhoşluk günahtır. İçeceğiz, sarhoş olmayacağız, imtihandayız çünkü. Bardağımızı iyiliğiniz için, iyilerin daha iyi olmaları için, kötülerin de iyi olmaları için kaldırıyoruz.

Dede kadehinden bir yudum aldı, masaya koydu. Yaşlılar da birer yudum alıp kadehleri masaya bıraktılar." (s. 48-49).

Roman'ın kahramanı Kazım hep kendi köyünde kalacak değil ya; kasabadaki okula gider. İnkâr etse de Alevi olduğunu, gizleyemez. Çünkü hangi köyden geldiği bellidir. Bu "*iş*" belli olunca da yüz binlerce Alevi çocuğunun başına gelenlerden o da nasiplenir. Onun adı artık "*Bayırın Kızılbaşı*"dır. Artık ne "*ana tanıdığı*" kalır, ne "*bacı*"...

Kazım okulu bitirir, öğretmen olur, Yelli Köyüne atanır. Yelli bir Sünni köyüdür. Kazım'ın Gülliceli olduğu, hemen bilinir, bu sıfat onun alnında damgadır sanki, başta muhtar olmak üzere; "*Git bu köyden ulan Kızılbaş oğlu, gelinimizin, kızımızın içinde seni gezdirmeyiz hiç!*" Diyerek onu sopalarla, küreklerle döve döve köyden kovarlar.

Kazım, soluğu Milli Eğitim Müdürünün odasında alır ama dışarıda Yelli köylüleri bağırmaktadır: "*Bize Müslüman öğretmen gönderin! Biz Kızılbaş öğretmen istemiyoruz!..*"

Kazım öğretmenin tayini bu kez de başka bir Sünni köyüne Bekirler'e çıkar. Köylülerin gerekçesi aynıdır: "*Bir Kızılbaş çocuğu, gelinimize, kızımıza baka baka burada kalacak ha!..*"

Hava budur ama; "*piç*" sayılan "*kestiği yenmez*" kabul edilen Kızılbaş öğretmen Kazım'la Bekirler Köyünden "*Yezit*" sayılan Osman arkadaş, dost olurlar. Bu önyargıları birlikte karşılamaya, sevgi, hoşgörü aşılamaya, bunun için de önce çocuklardan başlamaya karar verirler.

Roman böyle biter.

Bahadınlı bu romanında olduğu gibi "*İtin Olayım Ağam*" öyküsünde de okuyucuyu bir Anadolu gerçeği ile yüzleştiriyor. Bu gerçeğin adı: Alevi-Sünni ayrımcılığıdır. Karşılıklı koşullanmışlık, kör inançlar ve önyargılardır.

Bahadınlı, "*Gülliceli Kazım*"da Alevi-Sünni ayrımcılığının ötesinde önemli bir şey daha yapıyor: Kahramanlarının dili ile Aleviliği tartışıyor. Alevilik Müslümanlık mıdır? Dedelik kutsallık mıdır? Hakullah helâl midir? "*Dem*" caiz midir? Kerbelâ'nın davasını bugün bile gütmek yerinde midir?.. Gibi soruları ortaya atıyor. Hem kahramanları tartışıyor, hem de okuyucu. Zira o biliyor ki; tartışmak akılcılıktır. Akılcılık bilimselliktir. İnanmak metafiziktir.

Gülliceli Kazım'ın 1965, *İtin Olam Ağam*'ın 1964 de yazıldığını düşünecek ve 1950'lerden başlayarak sonraki yıllarda özellikle Alevi köylerinden kente göçleri dikkate alacak olursak; şu gerçeklerle yüzleşiriz:

- Alevilerle Sünniler kentte artık (ayrı ayrı köylerde değil) aynı apartmanda, aynı mahallede, aynı çarşı-han-pazar, okul, devlet dairesinde birlikte yaşamakta ve hayatı birlikte paylaşmaktadırlar.
- Ve görmektedirler ki; ne onlar "*Yezit*"tir, ne de diğerleri "*ana-bacı*" tanımaz.
- Kaderleri aynıdır: Dokuma tezgâhının başında her ikisinin de ortak adı tektir: İşçi.
- Bir işçiyi ise Alevi-Sünni olduğuna bakmaksızın, aynı patron (Alevi ya da Sünni) aynı derecede sömürmektedir.
- Öyleyse haydi sendikaya: O Alevilerin ya da Sünnilerin sendikası değil ki... *İşçi*'lerin sendikası...

Bahadınlı daha seksen yıl bunları yazacak.

Ne yapalım ki mayası bu. Bahadın'da böyle tutmuş. Bozabilene aşkolsun.

ALMANYA'DA ALEVİLİK DERSLERİ

Pir Sultan Abdal Kültür Sanat Dergisi, 42. sayı, Şubat 2001

2000 YILINDA Almanya'da "*Alevilik Dersleri*" adıyla bir ders kitabı yayınlandı. Almanya'nın kimi eyaletlerinde Aleviliğin de "*Din Dersi*" kapsamına alınmasının ardından ders kitabı ihtiyacını karşılamak üzere hazırlandığı anlaşılan bu kitabı Celal Aydemir ile Cemal Şener yazmışlar.

Ders kitabı hassas bir konudur.

Özellikle dili yalın ve anlaşılır olmalıdır.

Türkçe hatalarından arınmış olmalıdır. Doğru bilgiler aktarmalıdır.

Ufuk açmalıdır, düşündürmelidir, öğrencileri araştırmaya ve tartışmaya yöneltmelidir.

Tartışmalı konularda karşıt düşüncelere de yer verilmelidir.

Konu Alevilik olunca, hele bu bir de "*ilk*" olunca daha da dikkatli olmak gerekir.

Zira Alevilik, bu topraklarda yüzyıllardır yaşıyor ve sözlü aktarım geleneğiyle kuşaktan kuşağa ulaşıyor. Dönüp geriye baktığımızda, Aleviliği bize tanımlayan, kurallarını, kurumlarını ve inceliklerini aktaran, üzerinde herkesin mutabık kalabileceği yazılı bir metin ne yazık ki yoktur. *Velayetname*, *Makalat*, *Fevaid*, *Şathiye* gibi Hacı Bektaş Veli'ye atfedilen kitapların, kim veya kimler tarafından, ne zaman yazıldığı bile tartışmalıdır. Kitapların üslubundan, bir aktarım (nakil) olduğu ise başka bir gerçektir.

Aleviliği yüzyıllardır bize taşıyan ise; dedelerimizin, ozanlarımızın aktardıkları, anlattıkları, uyguladıkları ve gösterdikleridir. Aleviliğin ne olup olmadığını, yaşayan Alevilik'ten çıkartıyoruz. Ali Yıldırım arkadaşın tanımlamasıyla fotoğraf çekip ona bakıyoruz. Elbette, menkıbelere, hikayelere, söylencelere, fıkralara, karşı kaynaklara (Osmanlı-Selçuklu) baktığımız da oluyor.

Yazılı kurallara bağlanmamış oluşu, belki de Aleviliğin şansı. Onu dogmatizmden, kalıplaşmadan kurtaran, her çağda var eden, dinamizm ve canlılık sağlayan belki de bu özelliği.

Anadolu coğrafyasında, pratikte kimi farklılıklar taşısa da, Dedelik-Babalık kurumuna ilişkin kimi farklılıklar olsa da, evrensel ve her çağa yanıt veren ve elbette özü aynı kalmak üzere, çağdan çağa değişen yanları olsa da

Aleviliğin tanrı anlayışında, insana, kadına, bilime bakışında, yardımlaşma, dayanışma geleneğinde, haksızlığa karşı duruşunda, ibadet anlayışında değişmez yanlar vardır.

Özünde bir kır-köy kültürü ve inanç biçimi olan Aleviliğin kapitalist ilişkilerin hâkim olduğu kent koşullarında da var olabilmesinin çareleri aranırken, onu ders kitabına dönüştürmek, nasıl bir sonuç yaratacaktır? Kentteki saldırıdan ve kuşatılmışlıktan (hele de Almanya'da) koruyacak mıdır, yoksa köydeki anlayış ile, zaten kentte yaşaması zor, hatta olanaksız olan Aleviliği donduracak mıdır? Almanya'daki bu gelişmeyi, kimliğin ve kültürün "tescili" sayıp mutlu mu olmalıyız, yoksa beraberinde yeni sorunlar da getirecek diye düşünmeli miyiz?

Yüzyıllardır hiç de ders kitaplarına gereksinim duymadan yaşayagelen Alevilik, ders kitapları aracılığı ile sevimsizleştirilip, hayatla bağları mı kopartılacaktır? Yaşanarak, duyumsayarak, içselleştirilerek öğrenilen Alevilik, çalışılması, not alınması, sınıf geçilmesi, sonra da unutulması gereken bir konuma mı düşecektir?

Bu soruların yanıtları bir yana; asıl can alıcı nokta: Alevilik Dersi'nin programı ne olacaktır? İçeriği ne olacaktır? Bu dersi kim anlatacaktır? sorularının yanıtında yatmaktadır. Bu soruların yanıtına geçmeden önce bir konuya daha değinmeliyiz.

Bundan 20–30 yıl öncesine dek Aleviliğin ne olduğuna değin bir iki örneğin dışında kimse kafa yormuyordu. Hele de Aleviler buna hiç gereksinim bile duymuyorlardı, onlar sadece yaşıyorlardı. Önemli olan da yaşamaktı.

Alevilerin kentle ve kent kültürü ile yaşamaya başlamaları, Aleviliğin kent koşullarında da yaşama çabası, ona paralel olarak örgütlenmeleri, onu araştırma, inceleme dolayısıyla niteleme faaliyetlerine de hız kazandırdı.

Bu çerçevede birçok kitap yayınlandı, araştırma-incelemeler, dergiler, gazeteler çıktı. Bilim çevreleri, üniversiteler ilgi duydu. Konu uluslararası bilim çevrelerinin bile dikkatini çekti. Amerika'dan, İngiltere, Kanada, Finlandiya, Hollanda, Almanya ve Fransa'dan bile bilim adamlarının konu hakkında çalıştıklarını biliyoruz. Birçok uluslararası sempozyum düzenlendi, düzenlenmeye devam ediyor.

Bu çalışmalar henüz devam ediyor olmakla birlikte şimdilik şu yaklaşımlar söz konusu:

- Alevilik, İslâmiyet'in özüdür.
- Alevilik, İslâmiyet'in Anadolu'daki yorumudur.
- Alevilik, kendi başına bir dindir.
- Alevilik, inançsal yönleri de olmakla birlikte, bir yaşam biçimi, kültür, felsefe ve yol'dur.

Kısaca herkesin kendince bir Alevilik anlayışı vardır. Oysa Alevilik bir tanedir ve tektir.

Tartışmalar sürecektir, gerekli ve yararlıdır. Elbette samimi olanlar açısından bu böyledir. Kimi döneklikler, çıkarcılıklar, politikacılıklar ve inkârcılıklar konumuz dışındadır.

Durum bu iken; daha önceki sorunlarımıza ve yazının girişinde bahsettiğim "*Alevilik Dersleri*" kitabına dönecek olursak; bu kitapta neler anlatılıyor?

Kitabı tanımamız açısından kimi alıntıları aktarmak istiyorum.

İlk dersin ilk tümcesi şu:

"Aleviliğin tarihi, İslâmiyet'in ilk yıllarına dek uzanır." (s.5)

"İslâm dininin temel kitabı Kuran'ın ve İslâmiyet'in peygamberi Hz. Muhammet'in farklı yorumlanması, farklı dinsel anlayışların oluşmasına neden olmuştur." (s.9)

"Aleviler, Allah'a, O'nun son peygamberi Hz. Muhammed'e, kutsal kitabı Kuran'a ve yolun yiğidi Hz. Ali ve peygamberin hane halkı (ailesi) Ehlibeyt'e sonsuz sevgi ve saygı duyarlar." (s.9)

"Türkler, İslâmiyet'i kabul ederken, kendi kültürlerinden bir dizi olumlu değer ile birlikte kendilerini İslâm'daki Hz. Muhammed'den sonra Hz. Ali ve Ehlibeyti'nin açtığı İslâmi oluşum içinde görürler." (s.9)

"Hıristiyanlık içinde nasıl ki; farklı oluşumlar, farklı kiliseler var ise, Musevilik içinde nasıl ki; farklı oluşumlar, farklı sinagoglar var ise, İslâmiyet içinde de bunlara benzer bir oluşum var. Alevilik, Sünnilik işte buna benzer bir oluşumdur." (s.10)

"....Bunlar ise; İslâmiyet'in farklı yorumlarından oluşan Alevilik, Sünnilik gibi oluşumlardır."

"Biz Türkiyeliyiz. Dinimiz İslâm. Allahın birliğine Hazreti Muhammet'in onun elçisi ve peygamberi olduğuna, kutsal kitabımızın Kuran, Hz. Ali'nin de Hz. Muhammet'in bize yol gösterici (veliyullah) olarak işaret ettiğine inanıyoruz." (s.11)

"Hz. Ali'yi halife olarak görmek isteyenlere '*Ali Yanlısı*' anlamında "Alevi" denmiştir." (s.12)

"O'na (Hz.Ali) sevgi, saygı ve bağlılığı Allah'a ve İslâm'a sevgi, saygı ve bağlılık olarak düşünülür." (s.15)

"Türkler İslâmiyet ile 9–11. yüzyıllarda tanıştılar. İslâmiyet'i kabul etmeden önce Şamanist idiler. Uzun ve yorucu bir tanışma dönemi yaşadılar.

Savaşlı, kavgalı, gerilimli, acılı bir tanışma döneminden sonra İslâmiyet'i kabul ettiler. Daha doğrusu kabul etmek zorunda kaldılar." (s. 17)

Bu alıntıları bir kümede toplamış olalım ve yeni bir kümeye geçelim:

"Alevilik: insan sevgisini, kadın erkek eşitliğini, insanı sevmeyi inancın merkezine koyan, insana olağanüstü değer veren, hoşgörüyü inanç biçimi haline getirmiş bir yaşam biçimidir. " (s.10)

"Alevilik kendine özgü bir inanç ve yaşam biçimidir." (...) "İnsan inancın merkezindedir." (...) "Her şey insandadır." "Hak âdemdedir." (...) "insan kıbledir" (...) "İnsan secde edilecek makamdır, mihraptır." (...) "Mansur Enel Hak" demiştir." (...) "İnsan konuşan Kuran'dır." (s.21)

"Benim dinim sevgidir." (s.22)

"Kıble insan cemalinden başka bir yer olamaz. En temiz kıble insan yüzüdür." (s.23)

"Aleviler, cennet de cehennem de bu dünyadadır. Başka bir cennet-cehennem aramak nafiledir diye düşünürler." (s.29)

Birinci kümedeki alıntılardan anladığımız kadarıyla Alevilik İslâmiyet'tir. İslâmiyet'in içindedir. İslâmiyet'in bir koludur. Kitabımız Kuran'dır.

İkinci kümedeki alıntılardan anladığımız kadarıyla da kendine özgü bir yaşam biçimidir. Tanrı anlayışı ibadet, insan, Kuran, cennet-cehennem anlayışı kendine özgüdür.

Bu kendine özgü olan konular öylesine önemlidir ki, bir şeyi ya "*ak*" yapar, ya da "*kara*" yapar.

Bu "*ak*" ya da "*kara*"ların tek tek kendilerine özgü güzelliklerini tartışmıyoruz kuşkusuz. Sadece tanımlardan bahsediyoruz.

Kitabın ilerleyen sayfalarında da; Cem, Cemevi, On İki Hizmet, Pir-Mürşit-Rehber, Semah, Kurban, Muharrem Orucu, Aşure, Müsahiplik, Ozanlık, Hacı Bektaş Veli konularının işlendiğini belirtmeliyiz.

Ve hemen sayın yazarlara sormalıyız. Bu konuların hangisi birinci kümedeki alıntılarla bağdaşır?

Bu konuları İslâmiyet'in ve elbette Kuran'ın neresine koyacağız. Hangi sayfasına sığdıracaksınız?..

Gözüküyor ki bu kitap tutarsızdır. Eklektiktir. Alevilik hem "*İslâmiyet'tir*" diyor, hem de "*kendine özgüdür*" diyor. "*Kendine özgü*" olan, çok açık kendisidir. Yani başka bir şey değildir, "*aynıyla kendisi*" demektir.

Gelelim birinci kümedeki alıntılara:

Aleviliğin tarihi İslâmiyet'in ilk yıllarına dek uzanır mı?

"*İlk yıllar*"dan ne anlamamız gerekir? Kuran'ın tamamlanmasını izleyen ilk 3–5–10 yıl mı? Hz. Muhammet'in ölümünü izleyen 3–5–10–20–30–50 yıl mı? Diyelim ki herhangi biri.

Hz. Muhammet'in 632 yılında öldüğünü biliyoruz. Türklerin İslâmiyet'le tanışmaları ise bu kitapta da belirtildiği gibi 9–11. yüzyıllarda olmuştur. Yani Hz. Muhammet'in ölümünden 250–300 yıl sonra, Hz. Ali'nin ölümünden 250–300 yıl sonra, Kerbelâ Vakası'ndan 250–300 yıl sonra. Yani İslâmiyet'in ilk yıllarındaki kavgalar bittikten yaklaşık 250–300 yıl sonra.

Şu tarihi kayıtları anımsamamız da yararlı olacaktır.

"Karluklar 776 tarihine doğru sınırlarını Çu Nehri boylarına kadar genişleterek, Arap istilasına az-çok direnecek kadar bir kuvvet oluşturdular. Fakat ne Türkişler ne de Karluklar Maveraünnehir ve Toharistan'daki küçük beylikleri hâkimiyeti altında birleştirmeye muvaffak olamadıklarından bu bölgelerin nihayet kesin surette Arapların eline geçmesine engel olamadılar. Bununla beraber bu küçük beylikler istilacı Araplara karşı senelerce vicdani ve siyasi hürriyetlerini savundular. Emevilerin acımasız kumandanları buralarda seller gibi kan akıttıkları, onbinlerce ocak söndürdükleri halde İslâm dinini, bir türlü bu havaliye kesin olarak sokamamışlardı. Türkler din yaymaya gelen Arap ordularının bir sürü çapulcu olduğunu görerek mukavemet etmiş her vesileyle bir ihtilal çıkarmışlardır. (...) Bu acımasız muamele ise halkı Araplardan ve temsil ettikleri yeni dinden uzaklaştırıyordu. Türkler arasında İslâm dininin yayılması Maveraünnehir'de bir İslâm hükümeti kurdukları zamanda oldu" (*Türk Tarihinin Ana Hatları*, Kaynak Yayınları s: 368-369)

"Kaşgar diyarının Artuç havalisinde oturan Karluklar, Başbuğları Saltık Buğra (ölümü:959) ile birlikte İslâm dinini kabul ettiler." (*Age*. s. 369)

"İslâm dini Hazarlar arasında genelleşemediği halde daha kuzeyde Volga boylarında oturan Bulgar Türkleri arasında büyük bir başarı kazandı. Nihayet Bulgar Kralı Elmas Silki Han tebaasıyla birlikte Müslümanlığı kabul etti. Miladın 921 tarihinde Bağdat Halifesi El-Muktedir Billah'a müracaat ederek İslâm dininin esasını öğrenmek üzere bir heyet istediler" (*Age*. S. 370)

Görülüyor ki; Türklerin İslâmiyet'i kabulleri Hz. Muhammed'in ölümünden yaklaşık yüz yıl sonra başlayarak üç yüz-dört yüz yılda anca olabilmiştir.

Öyleyse bu olguyu "*ilk yıllar*" tanımlamasıyla izah edemeyiz.

İlk yıllarda olan neydi?

Sadece taht kavgaları, iktidar kavgaları, ganimet kavgaları... Ayrılık noktaları; ne Kuran'ı anlama, ne yorumlama, ne içerik, ne de esasa ilişkindi. Sorun sadece kimin halife olacağına ilişkindi. Kuran ve onun hükümleri

varken, herkes bu konuda hemfikirken, hadis yorumları kavgalara neden olmazdı. Olsa olsa taht kavgalarının bahanesi olurdu. Ki, olan da buydu.

Türklerin Horasan'a gelmeden önce ve Horasan'da geçirdikleri uzun yıllar boyunca şaman olduklarını, Budizm'le zaten tanışıyor olduklarını, bu bölgede Mazdek, Zerdüşt ve Mani dinleriyle ve elbette İslâmiyet'le tanıştıklarını düşünecek olursak; bu sadece bir tanışmadır ve yüzyıllar süren savaşlar sonrası bu kitapta da belirtildiği gibi kılıç zoruyla İslâmiyet'i kabul etmektir. Bu bir kabul etmek zorunda kalıştır. Boyun eğiştir ve bu İslâmiyet'in ilk yıllarındaki, (Aleviliğin doğuşuna referans olarak gösterilen ilk yıllarındaki) taht kavgalarından yaklaşık üç yüz-dört yüz yıl sonradır. Yani Dört Halife devri tamamlanmış, Kerbelâ olayı yaşanmıştır. Türkler konuya sonradan müdahil olmuşlardır.

Kelime-i Şahadet getirmişlerdir ama gereklerini ne kadar yerine getirmişlerdir? Göçebe Türkler, Hanefiliği bile kendilerine benzetmişlerdir. Sonradan adlarına "*Alevi*" diyeceğimiz öbür Türkler de...

"*Alevilik Dersleri*" kitabının onuncu sayfasında "Biz *Türkiyeliyiz. Dinimiz İslâm*" denildiğine göre, bu bir ön koşul olarak kabullenildiğine göre, geriye tartışılacak daha ne kalır?

İslâmiyet'in beş şartı, İmanın altı şartı belli ve ortadadır. Yaparsın gereklerini olur biter. Ayrıca Aleviliği buraya sokuşturmaya, yakıştırmaya gerek var mı?

"*Biz de Müslüman'ız, ama Müslümanlığımız sizinkine benzemiyor*" demenin anlamı nedir? En temel ve tek kaynak Kuran olduğuna göre; kitabın ilerleyen sayfalarındaki konuları (cem, cemevi, On İki Hizmet, Pir, Mürşit, Rehber, Semah, Müsahiplik vb.) Kuran'ın hangi ayeti ile izah edeceksiniz?..

Yoksa, bizimkilerin şu meşhur savunma yollarına; "Kuran'ın, aslında şu anda eldeki Kuran olmadığı, aslının kaybedildiği, Emeviler tarafından yeniden yazıldığı" söylencesine mi sığınacağız?..

Aslında, anlaşılmayan, anlaşılması istenmeyen şey şudur: İslâmiyet kendince bir değerler bütünüdür ve bu değerler tüm Müslümanlarca doğru ve saygın kabul edilir. Ama Alevilik de öyledir. Aleviliğin de "*kendine özgü*" değerleri, doğruları vardır. Bir Müslüman nasıl ki; "*Elhamdülüllah Müslümanım*" diyebiliyorsa, Bir Alevi de (illa da demesi gerekiyorsa): "*Elhamdülillah Aleviyim*" diyebilmelidir. Sorun buradadır. Ve sonrası Alevi-Sünni kardeşliğidir. Karşılıklı kimliklerin tanınması ve barış içinde yaşanmasıdır.

Ama bizim kimi yazarlarımız ve dedelerimiz korunma içgüdüsüyle Aleviliği İslâmiyet'in içinde mütalaa etmeye oldukça özen gösteriyorlar. Böylece bilerek veya bilmeyerek Aleviliği asimile etmek isteyen çevrelerin değirmenine su taşıyorlar.

"*Politikacılarımızın*" ve "*Devlet Büyüklerimizin*" her fırsatta özenle yineledikleri bir iddiayı, Diyanet İşleri Başkanlığı, 1–2 Şubat 2001 tarihinde

Ankara'da yapılan İl Müftüleri Toplantı'sında Müftülere dağıttığı bir raporda yineledi.

Bu raporda deniliyor ki; "*Türkiye Alevileri aslen Hanefi mezhebine mensup Tasavvufi bir hareketin mensuplarıdır.*" "*Hacı Bektaş Veli düşüncesi, Türkiye'deki Sünni olarak bilinen Müslümanlarla aynıdır ve aralarında bir mezhep ayrılığı yoktur*", "*Alevi-Sünni herkesin ortak mabedi camidir.*"

Buyurun şimdi.

Raporu sayfalarına alan ve MHP'liler tarafından yayınlanan *Yeni Düşünce* (16-22 Şubat 2001, Sayı:723) Dergisi bir de yol gösteriyor devlete:

"...Aleviliği kendi mecrasından çıkarmak isteyen yıkıcı çevrelerin de hiç şüphesiz bazı girişimleri olacaktır. Devletin bu noktada da gerekli tedbirleri alarak bu çevreleri etkisizleştirmesi gerekir."

Bir kez daha buyurun.

"*Alevilik aynıyla/kendisine benzer*" diyeceklerin vay haline...

Diyanet'in bu raporunun yayınlanmasından dört gün önce (12 Şubat 2001) *Akşam* Gazetesi "*Alevilik Dersleri*" adlı kitabı "*Alman'ın oyunu*" başlığı ile haber yaptı.

Deniliyor ki haberde: "*Alevilik Dersleri adlı kitap Diyanet'in yanı sıra Alevilerin de tepkisini çekti. Almanca baskısı tamamlanan kitapta Alevilik ayrı bir din gibi sunulurken...*"

Diyanet İşleri Başkanlığı Başmüfettişi Dr. Abdülkadir Sezgin ise kitapla ilgili olarak, "*Alevilikle ilgilenen Alman servislerinin gayreti var*" derken, "*Hiç-bir Alevi bu kitapta yazılanları benimsemez. Alevilik ile Sünnilik ayrı dinler olarak gösterilmeye çalışılmış*" diyor.

"*Alevi Dedesi Mustafa Güvenç ise,* 'Aleviliği Hıristiyanlığa yamamaya çalışıyorlar. Bu kitabı yazanlar Alevi olamaz.'." demiş.

"*Şahkulu Dergâhı eski Başkanı Araştırmacı Burhan Kocadağ da kitabı,* 'Afaki ve mantıki değerlerden yoksun taraflı bir şekilde kaleme alınan kitabın, art niyetli kişilerce bağnaz fikirlerin şeytani emellerine tercümanlık yapacağından kuşku duymaktayız'." diye eleştirmiş.

Bir kez daha buyurun.

Her şey ne kadar karmaşık değil mi?

Aleviliği içeriden dışarıdan asimile edip İslâmiyet'in içinde eritme gayreti içinde olanların, başından beri eklektik bir yapı içeriyor diye eleştirdiğimiz bu kitaptaki Alevilikle ilgili konulara dahi tahammülleri yoktur.

Konuyu "*Şeytani emeller*", "*Alman servislerinin işi*" boyutuna kadar götürebiliyorlar.

Aleviliğin ne olup olmadığını Aleviler kendi aralarında tartışırlar, daha önce de belirttiğimiz gibi bu gerekli ve yararlı bir tartışmadır, ama aynı

gazete haberinde Cemal Şener arkadaşımızın da belirttiği gibi Alevi düşmanı Abdülkadir Sezgin gibilere ne oluyor?..

Kimse Alevilere sormuyor siz nesiniz, kimsiniz diye. Ama ısrarla "*Siz Müslümansınız*" diyorlar. "*Ah bir de şu dedeleriniz, ozanlarınız ceminiz, cemeviniz, müsahipliğiniz, sazınız, semahınız olmasa... Tanrıyı bizim anladığımız gibi anlasanız!..Cami'yi ortak mabedimiz kabul etseniz!..*"

* * *

"*Ders kitabı*", adı üstünde Ders kitabıdır.

Genç beyinleri eğitme öğretme aracıdır. Her şey doğru olmalıdır. Dili-Türkçesi dahil.

Bu kitap Türkçe yanlışlarıyla da dolu. Üstelik genç beyinler bu yanlışları "*doğru*" diye öğrenecekler.

"*İçindekiler*" bölümünde (s. 3) "*Cemlerde yapılan oniki Hizmet*" denilmiş, "*on iki*" biçiminde, yani ayrı yazılmalıydı.

"...İslâm içindeki bu ayrılığıda taşıdı." (s.12)

"...giyeceğe muhtaç kullarınada..." (s.31)

"...işte bu tür hizmetlerin bir karşılık için değilde..." (s.31)

Bu tümcelerdeki "*dahi*" anlamına gelen "*de*", "*da*" ekleri kitaptaki öbür örneklerde olduğu gibi ayrı yazılmalıydı.

"*Dinler tarihi incelendiğinde görülecektirki*" (s.9); "*Niyazi Mısri diyorki*" (s.32) tümcelerindeki "*ki*" bağlaç eki ayrı yazılmalıydı.

"Dede ile birlikte yanında bağlama çalan iki kişi daha geldi ve kapının tam karşısındaki herkesin görebileceği yüksek yere oturdular." (s.33)

Bu tümce "*muğlak*" bir tümce.

Öncelikle; "*karşısındaki*" değil, "*karşısında*" olmalıydı. Sonra, "*...yanında bağlama çalan*" değil, "*elinde bağlama olan*", ya da "*bağlama taşıyan*" biçiminde olmalıydı. Dede ile birlikte bağlama çalarak içeriye girmediklerine göre...

"*Halk ozanları, şairler ve edebiyatçılar gibi...*" (s.64) tümcesi; "*Halk ozanları ve şairler, öbür edebiyatçılar gibi*" olmalıydı.

"*Cemevine eşikten, yani kapıdan girilir.*" (s.38) Eh bazı mekânlara bacadan veya pencereden de girilebildiğine (!) göre...

Bu özelliğe ayrıca vurgu yapmak ihtiyacı duyulduğuna göre...

"Türkiyeli İslâm olan arkadaşımın babası camiye gidiyor." (s.13)

"*İslâm*" dinin adıdır. Onun mensuplarına "*Müslüman*" denir. Dolayısıyla bu tümce de; "*Türkiyeli Müslüman olan arkadaşımın...*" diye başlamalıydı.

"Kurban edilen hayvanlar küçük baş ve büyük baş hayvanların erkeklerinden olur." (s.53) tümcesindeki "küçükbaş" ve "büyükbaş" sözcükleri bitişik yazılmalıydı.

"Hızır halk arasında ak sakallı nur yüzlü bir yaşlı bilge ve kurtarıcıdır." (s.58)

Bu tümcenin neresi düzelir?
En iyisi yeniden yazmak:

"Hızır, halk arasında; ak sakallı, nur yüzlü, yaşlı bir bilge ve kurtarıcı olarak bilinir."

Her sayfadan bir örnek seçebileceğimiz denli Türkçe hatalarıyla dolu bir kitap.
İşin kötüsü, altıncı sınıfta okuyan bu çocuklar; bu yanlışları da doğru diye belleyecekler.

* * *

"*Alevilik Dersleri*" kitabında eleştireceğimiz çok önemli bir başka konu da; Alevilikle Türkçülüğü özleştirmiş olmasıdır.

"Türkler İslâmiyet'i kabul ederken... Türkler de Orta Asya'dan Anadolu'ya göç etmiş."

"Hz. Ali'nin Türkler arasındaki en önemli taraftarları..."

"Türkler İslâmiyet ile 9-11. yüzyıllarda tanıştılar."

"İslâm, Türklerle birlikte Anadolu'ya gelmiştir..."

"Ama Türkler de yüksek dağlara..."

Daha çokça "*Türk*" vurgusu var.
Elbette olmalıydı.
Ama ya Kürtler?..
Kürtler neden yok?
Alevilik, Anadolu'da sadece Türklerin mi, (dini), (mezhebi), (yolu), (yaşam biçimi), (kültürü) dür?..
Aleviliği Anadolu'da sadece bir milliyete indirgediğimizde "*Düzgin Bava*" adamı çarpar.
Sonuç:
Bu dersin Almanya'daki Alevi çocuklarına okutulmasının bir "*kazanım*", "*kimliğin tescili*" (tanınması), sayılabilmesinin ilk koşulu, yine bu dersin "*müfredat programı*" (içeriği) ile ilgilidir.

Ders kitabının, daha doğrusu "*dersin*", konuyu "*dondurucu*" olduğu gerçeğinden hareketle, yaşayan, değişen, dönüşen Aleviliğin bu özelliğine helal getirilmemelidir.

Alevilikle-İslâmiyet arasındaki ilişkide utangaçlığı, korunma içgüdüsünü, takıyye'yi bir yana koymalı, fotoğrafı doğru çekmeliyiz.

Türk milliyetçiliğinin etkisinden kurtulmalı, Anadolu nüfusunun önemli bir bölümünün Kürt-Alevi olduğu gerçeğini görmeliyiz.

Türkçe yanlışlarından arınmalıyız.

Bu öneriler ışığında bu kitap ya yeniden yazılmalı, ya da yerine başka bir kitap yazılmalıdır. Daha üst sınıflarda okutulacak kitaplarda da bu tür hatalara düşülmemelidir.

Devletin ve onun kollarının Alevilik konusunda bu kadarına dahi tahammülleri olmadığı gerçeğini de göz ardı etmemeliyiz.

Almanya'daki Alevilik adına her olumluluk ya da olumsuzluk birebir Türkiye'ye yansıyacaktır. Bu da başka bir gerçektir.

Bozatlı Hızır ve Düzgin Bava yardımcımız olalar..

BU DARBELERİ BAŞIMIZA KİM İNDİRDİ?..

Cumhuriyet Gazetesi. Kitap Eki, 869. Sayı, 12 Ekim 2006

BAZEN kendi biyesel yaşam sürecimizi, o süreç boyunca ülkemiz ve dünyamızda yaşanagelenleri bir tek boyutuyla da olsa, derli toplu bir halde, bir kitabın sayfaları boyunca okumak çok ilginç geliyor insana. "*Ben gerçekten bunları yaşamış mıydım, ya da ülkemizde gerçekten bunlar yaşanmış mıydı?*" gibi soruların unutulmuş yanıtları, insan belleğinin, gerçekten "*kötü şey*"leri silmeye ne denli eğilimli olduğunu gösteriyor.

Bizler hangi şiddetle unutma eğiliminde olursak olalım o "*kötü şey*"ler, işte orada duruyor oysa. Üstelik yarın yeniden olmayacaklarının da hiçbir garantisi yoktur.

Prof. Dr. Çetin Yetkin, "*Türkiye'de Askeri Darbeler ve Amerika*"[*] adlı kitabında biz okurlarına, "*unutmayın*" diyor oysa. Doğan Hızlan'ın Sivas katliamının ikinci yılında yazdığı gibi; "*unutursanız hatırlatırlar*" demek istiyor.

Yetkin, bizi bu çalışmasında yakın tarihimize götürüyor. Artık olgunluk yaşının son evrelerine gelmiş olanlara yeniden anımsatırken, daha genç olanlara da öğretiyor.

27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980 Darbelerinin, hangi koşullarda; kimlerce, nasıl ve neden yapıldığını, hangi sonuçların elde edildiğini, bu üç darbe arasındaki ortak özellik ve yöntemleri, bu darbelerdeki ABD'nin rolünü, olayın kahramanlarının söylevleri, demeçleri, yazıları ve uygulamalarına bakarak, keza olayın "*mağdurları*"nın, değerlendirmeleri, yakınmaları ve röportajları ele alarak aktarıyor. Kimi bireysel görüşmelerinin dışında tam 190 yazılı kaynağı irdeleyen yazar bize tam bir panorama çiziyor.

Kimi raporlar, tutanaklar, mahkeme kararları, bildiriler, tebliğler, söylev ve söylemler, gazete ve dergi haberleri, gezi notları, anılar; siyasi, ekonomik, psikolojik, askeri, kültürel, dini içerikli, ulusal ve uluslararası belge ve bilgiler harmanlanıp okuyucunun önüne konuluyor.

Okuyucu bir şeye inandırılmaya (İkna edilmeye) çalışılmıyor. "*İşte*" demek istiyor yazar, "*bir yap-boz tablosunun dağınık parçaları bunlardır.*

(*) Prof. Dr. Çetin Yetkin, Türkiye'de Askeri Darbeler ve Amerika, Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Yayınları, 3. Basım, Mayıs 2006, Antalya.

Her bir parçayı gördüğüne göre, bunları bir araya getirip tabloyu bütünüyle görebilmek sana kalmıştır..."

Bu tabloya karşın, yine de okuyucuyu uyarıyor, temkinli davranıyor yazar:

"Ama bir kez ben ordumuzdan değil askeri müdahaleleri yönlendirmiş olanlardan söz edeceğim"

"...hiç kimse 12 Mart'ta haşhaş yasağının kaldırılmasının, 12 Eylül'de Yunanistan'ın NATO'ya dönmesinin sağlanmasının ülkemizin ulusal çıkarları ile bağdaştığını söyleyemeyeceği gibi, asıl bunların ordumuzun isteği olduğunu öne sürmek Türk ordusuna karşı yapılacak çok büyük bir haksızlık olacaktır."

"...Ben, bir iki bireysel durum dışında, müdahalecilerin ABD ile '*işbirliği*' içinde bu müdahaleleri yaptıklarını öne sürecek değilim. Üzerinde duracağım olgu, ABD'nin askeri müdahalelerden yararlanmak istediği, bunda da zaman zaman başarılı olduğu, bu nedenle de müdahalecilere daha 'sıcak' baktığı biçiminde özetlenebilir."(s.7)

Her ne kadar önsözde böyle dese de yazar, 237 sayfa boyunca darbecilerin ülkemizin ulusal çıkarlarına hizmet eden bir tek kararlarından bir tek uygulamalarından söz etmiyor. Tam aksine bu kitapta bu üç darbenin Türkiye'ye nelere mal olduğunun belgeleri sergileniyor.

Önsöz ile içerik arasındaki bu çelişki, "*her şeye karşın yine de orduya toz kondurmamak-onu korumak, refleksi*" diye değerlendirilebilir.

Altı ana bölümden oluşuyor kitap: Darbeciler ve Amerika, 27 Mayıs ve Amerika, Amerika'nın Çıkarları Açısından Darbeler ve Üniversitelerden "*tasfiyeler*", 12 Mart'a Giden Yolda Amerika, 12 Mart Uygulamaları, 12 Eylül: "*Son Darbe*"

Kitabın ana temasından şu sonuçları çıkartıyoruz:

Ne zaman ki, Türkiye çıkarları ile ABD çıkarları çelişmiş ise sorun ABD'den yana bir darbe ile çözülmüştür. Örneğin;

- DP iktidarının sanayileşmek istemesi ve bu yolda ABD'ye rağmen kimi adımlar atması, bunun için SSCB ile temas kurması,
- Türkiye'de haşhaş ekiminin ABD'ce yasaklanmasının istenmesine karşı çıkılması, keza SSCB ile kimi ortak ekonomik-sınaî yatırımlara başlanması,
- Türkiye'de tütün tekelinin kaldırılmasının ABD'ce istenmesine karşı çıkılması,
- Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına dönme istemine karşı çıkılması.

Kitapta daha çokça örnek var.

ABD'nin bu istemlerine karşı çıkanlar, milliyetçi, sağcı, muhafazakâr olduklarını bildiğimiz Menderes ve Demirel hükümetleri, bu istemleri harfiyen yerine getirenler ise kendilerini "Atatürkçü" diye lanse eden darbeci askerler.

Darbeci askerler sadece bu istemleri yerine getirmiyorlar; bu "*yerine getirme*"leri kolayca yapabilmek için; her üç darbede de önce kendi içlerine yöneliyorlar. Orduda tasfiyelere girişiyorlar.

"Milli Birlik Komitesi 20 Ağustos 1960'ta 7000'e yakın subayı emekliye ayırdı. Bu orduda yapılan ve o güne değin eşi görülmemiş bir tasfiye işlemiydi." (s.27)

"12 Mart Muhtırası verildikten üç gün sonra, 17 Martta önce bazı, rütbeli subaylar emekliye sevk edilerek ordudan çıkartıldı. Bunu izleyen günlerde ise bazı subayların yerleri değiştirilerek pasif görevlere getirildi ve daha küçük rütbelerdeki bazı subaylar da çeşitli suçlamalarla sıkıyönetim mahkemelerinde sanık olarak yargılandı." (s.147)

"*12 Eylül'ün Bilançosu*" ara başlığı altında:

"Birçok subayın emekliye sevk edilmesinin yanı sıra 3854 öğretmen, 988 güvenlik görevlisi, 266 din görevlisi, 120 öğretim üyesi, 47 yargıç ve savcı, 35 mülki amir işten çıkartıldı." (s.230)

Sonra ise üniversitelere yöneliyorlar.

Üniversitelerde ne kadar müspet ilimden yana; konuşma, ders notu ve yazılarında; "*sosyal adalet*," "*sosyal eşitlik*," "*sosyal güvenlik*", vb., tanımlamaları kullanan öğretim elemanı varsa hepsini "*komünist*" sayıp işten atıyorlar.

"27 Mayıs'ın Milli Birlik Komitesi, 28 Ekim 1960 günü ve 10641 sayılı *Resmi Gazete*'de yayımlanan 14 sayılı yasa ile 147 öğretim üyesinin üniversitedeki görevlerine son vermişti. 147 sayısı, büyük bir sayıdır. Hele, o tarihte yalnızca birkaç üniversitemiz bulunduğu anımsanırsa..." (s.97)

"Şu sözler 12 Mart döneminin Başbakan Yardımcısı Sadi Koçaş'ın, 'Basında AP iktidarını; Türkiye'nin bozuk düzenini tenkit eden ne kadar yazar, ne kadar üniversite hocası varsa hepsini tutukladılar." (s.162)

"12 Eylülcüler 4 Kasım 1981'de 2547 Yükseköğretim Yasasını kabul ettiler. 4 Kasım'da yürürlüğe giren bu yasa ile üniversitemizin yapısı, çalışması baştan aşağı değiştirildi. Tüm üniversitelerimizin üzerinde kısaca YÖK olarak anılan Yüksek Öğretim Kurumu kuruldu."(s.217)

Yetkin, bu bölümde; üniversitelerden kimlerin atıldığına değil de kimlerin alıkonulduğuna, terfi ettirildiğine, yöneticiliğe getirildiğine örnekleriyle yer veriyor. Bunlar tarikatçıdır; aralarında yolda arabasının tekerinin patlamasını hoca efendinin hikmetine bağlayanlar, adam olup olmamayı, İslâm olup olmamaya bağlayanlar, Kuran-ı Kerim'de astronomiye dair bilgiler olduğunu ileri sürenler, cinleri sınıflara ayıranlar, hattatların ömrünün uzun olacağını, insan beyninde dua, tapınma ve hürmet merkezlerinin olduğunu öne sürenler bile vardır.

Darbeciler, bu her üç darbede de ortak bir şey daha yaptılar. O da Anayasa değişiklikleridir.

"12 Eylül, 12 Mart'ın yarım bıraktığı uygulamaları sonuçlandırmıştır. Bu açıdan bakıldığında, 12 Mart, 12 Eylül'ün bir aşamasıdır. (s.157)

Diğer bir ortak özellik, sol karşıtlığı, hatta sol düşmanlığı ise ötekisi çalışanların mevcut haklarına getirilen kırpma, budama ve kısıtlamalardır. Öyle ki;

"1980'de sendikalı işçi sayısı 5.721.074 iken, 1985'te bu sayı 1.711.254'e düştü. 1979'da ortalama işçi günlük ücreti 8.4 dolar iken, 1985'te 4 dolara indi." (s.230)

İşçi ücretlerindeki bu düşüş, dış borçlardaki artışı ile orantılıdır

"Dış borçlardaki artış ise, 1980'de 16.2, 1981'de 16.8, 1982'de 17.6; 1983'te 18.4; 1984'te 21.3; 1985'te 25.3; 1986'da 31.2; 1987'de 36 milyon dolara yükseldi." (s.230)

Bir ortak özellik ise, dinciliğin (şeriatın) önünün açılmasıdır.

Evren'in halkla konuşurken, "*Ben hoca oğluyum, dini bilirim*" gibi başlayan konuşmalarında, neyin günah-haram-sevap olduğunu sık sık halka anımsatmasına karşın; bu dönemdeki Anayasa değişiklikleri, özellikle de 81 Anayasası'nın 24. maddesi ile getirilen zorunlu din eğitimi konusu bunca önemine karşın kitapta yer almamış.

CIA'yı bu kitapta, her üç olayda da, ülkemiz özelinde yeniden yeniden anımsıyoruz. Bu bağlamda; "*Gerçekte, Şili'de neler olup bittiğine 12 Eylül 1980 sabahı baksaydık, ülkemizde nelerin olup biteceğini önceden görebilirdik.* (s.233) diyor yazar. Ve ekliyor:

"Bu kitabın başından beri ortaya konan gerçekler ise; Türkiye'nin emperyalizmin ağına düşmesi için, 12 Eylül'ün ulusal varlığımıza indirilen son darbe olduğunu kanıtlamaktadır." (s.234)

Yine de ihtiyatı elden bırakmıyor: "*...darbelerde Amerika'nın etkisini ve yönlendirmesini ordumuzda değil, fakat kişisel planda bazı subaylarda ara-*

mak gerek." (s.236) derken kitabın sonlarına doğru, önsözün ilk paragrafında ise şu arzusunu ve elbette endişesini dile getiriyor:

"... Bunlar, ülkemizde ordunun iktidara el koyduğu üç günün tarihi. Acaba bu tarihlere bir yenisi eklenecek mi?.." (s.5)

Çetin Hoca bundan emin değil.
Böyle olmalı ki önsözün son cümleleri de şunlar:

"... ola ki, bu kitabı okuyacak birkaç bin kişi içinden bir ikisi de belki de yeni bir askeri müdahaleyi planlayan subaylardır. İşte o zaman; 27 Mayıs, 12 Mart ve 12 Eylül'de içine düşülen yanılgıları ve hatta ulusal çıkarlarımıza aykırı uygulamaları bir ölçüde ortaya koymuş bulunacağı için, bu kitabın az da olsa pratik bir yararı da olabilir belki, kim bilir?.." (s.9)

Bu kitap; her yurttaşın değil sadece, er'inden generaline her askerin okuması, ibret alması, dersler çıkartması gereken bir kitap.

Ama eminim sonuçta; resim parçalarını yerine koydukları ve oluşan tabloyu bir bütün olarak gördüklerinde; okuyucular şu soruları sormayacaklar mıdır?..

- Bunca olup bitenler orduya rağmen nasıl olabildi?..
- Darbeci Türkler tüm bu işleri becerebilirlerken, Çılgın Türkler neredeydi?..

BP, HÜZÜN DOLU BİR DENEY

Kelime Ata'nın "Alevilerin İlk Siyasat Denemesi: (Türkiye) Birlik Partisi" adlı kitabına önsöz, Kelime Yayınevi, Ankara, Ocak 2007.

KÖYDEN KENTE GÖÇ dalgası 1950'li yıllarda başladı ülkemizde. Göç edenlerin büyük bir bölümü Alevilerdi. Okul yüzü görmemiş, herhangi bir mesleği öğrenmemiş, ekonomik birikimden yoksun, köyünden toprağından mecburen kopmuş, kent yaşamına ayak uydurmaya çalışan kimselerdi onlar. (İstisnalar elbette vardı her sosyolojik olayda olduğu gibi.)

Aleviler kentte bankayı tanıdılar, fabrikayı, çarşıyı, "*Hökümet*"i, belediyeyi, somunu, camiyi tanıdılar. İlk kez Sünnilerle kapı komşu oldular.

Doğayı, toprağı, bağı-bahçeyi, atı ineği, halıyı kilimi, oyayı nakışı, sazı sözü çok iyi bilirlerdi de mensucatı yeni öğreniyorlardı. Fırını şoseyi, kuaförü yeni öğreniyorlardı.

Gelip kentlerin varoşlarına bir gecede yaptıkları derme çatma, eğreti kondularında yaşamaya başladıklarında belediye onlara; yol, su, elektrik, okul, sağlık ocağı getirmeden önce siyaseti getiriyordu. Parti, particilik diye yeni olgular giriyordu yaşamlarına.

Dedelerinden bu yana hiç saray, konak, han, hamam, bedesten, köprü yapmamışlardı ama mimariyi öğreniyorlardı yeni yeni.

Ne devlet kurmuş, ne ordu beslemiş, ne yasa yapmış, ne meclis açmışlardı. Aslında dergâhları, pirleri, mürşitleri, dedeleri, müsahipleri, yolları, ikrarları, dört kapıları, onun kuralları (hem de kıldan ince kılıçtan keskin) vardı da niye ise dernek-vakıf, sandık, kooperatif kurmayı da öğreniyorlardı yen iyeni...

Bu "*yeni yeni*"ler o denli çoktu ki yaşamlarında; yetişebilene aşk olsun...

Biri "*Sünniler*"di.

Hiç de sandıkları gibi "*Yezit soyundan*" değildi onlar. Hele de kapı komşu olanlar. Basbayağı kendileri gibi emekçilerdi onlar da... Zengin mahallerinde oturanlar başka tabi...

Diğeri de şu solcu gençlerdi... Gün yoktu ki evlerinin duvarlarına yeni bir yazı yazılmamış ola.. Üstelik onlar bir de Pir Sultan'ın dilinden konuşmazlar mı?..

Siyasetle ilk sıcak temasları böyle başladı.

Hepsinden önemlisi devleti tanıdılar, onun sınıf karakterini... Yapısını, işlevini öğrendiler.

Öğrendikçe korkuları arttı.

Korku gizlenmeyi getirdi.

Devrimci gençler cesaret aşıladı. "*Hep kapıcı, odacı, bakıcı, çaycı mı olacağız?..*" diye sormaya başladılar.

Soru sormanın ne denli tehlikeli bir şey olduğunu sonradan öğrenecek ve ağır bedeller ödemiş olacaklardı.

Atatürk'ün (ki o bir bakıma mehdi idi) yoldaşı da olsa, İsmet Paşa'yı sevmemişlerdi. Zira o kar-kış dinlemiyor, köylerde cemleri bastırıyordu jandarmaya. Onun için Menderes dediler önce. Hem Doğan Dede de orada değil miydi?.. Sonra ihtilal oldu Cemal Ağa (Cemal Gürsel) başa geçti... Ayrıca; "*Bir söylentiye göre bizdenmiş mübarek adam...*" Gerçeği vardı. Âşık Ali İzzet'i de köşke çağırdığına göre...

Cemal Ağa "*bizden*" de olsa; hiç kimse Hasan Paşa gibi "*özce bizden*" olamazdı... Zira partisinin işareti, ne at, ne ok, ne el, ne koç, ne terazi, ne başka... Basbayağı, açıktan açığa aslan ve onu kuşatmış on iki yıldızdı. Bunlar, Hz. Ali ve on iki imamlardan başka kim olabilirdi?..

Aleviler henüz dün gelmişlerdi kente, ama çok çabuk kavuşmuşlardı partilerine.

Aslında bu işte bir gariplik vardı ama, sonu inşallah hayrolaydı. Zira solcu gençlerle TİP farkı şeyler söylüyorlardı bu konuda. Yine de Hz. Pir yardım ederdi nasıl olsa...

Doğru sandığa koştular, sekiz milletvekili birden çıkardılar.

Bunca oy verdikleri bir partinin tüzük ve programında ne "*komünizme karşıyız*", "*Türk milliyetçisiyiz*" diye yazmalarını önemsediler, ne de "*Komünizm Türk milletinin en büyük düşmanıdır.*" diye konuşmalarını. Ne partinin daha ilk kuruluşu sırasında kimi girişimcilerin gizlice bir oldubittiyle dışlanmasının ne anlama geldiğini anlayabildiler, ne de ilk Genel Başkanları Hasan Paşa'nın (Emekli General Hasan Tahsin Berkman) bir istihbarat subayı olması, NATO'da çalışması, ordudan resen emekliye sevk edilmesi, henüz Birlik Partisi kurulmamışken sağcı CKMP'den (daha sonra MHP olacak) Çorum adayı olması düşündürdü onları.

Varsın Demirel, İnönü, Aybar kızıp dursunlardı... Hiçbiri etkilemezdi onları...

Ama ah keşke o kara gün olmasaydı.

Çalkantılı bir yıldı 1969.

Mecliste 450 milletvekili vardı. Yarının bir fazlası 226 idi.

AP, Demirel'in önderliğinde 256 sandalye kazanmış olmasına karşın; Sadettin Bilgiç ve Ferruh Bozbeyli'nin başkaldırısı ile 34 milletvekilini kay-

betmişti. İki kez üstlendiği hükümet kurma görevi, "*Güvenoyu*" ile temelli elinden uçup gidebilirdi.

AP'ye; CHP, TİP, Bilgiççiler, en önemlisi 68 Gençliği karşıydı.

Bu kritik güven oylamasında Demirel'in dışarıdan edineceği destek oylarına şiddetle ihtiyacı vardı. Çalmadığı kapı kalmamıştı. O sıra BP'nin genel başkanı Mustafa Timisi idi. Timisi, 8 Mart 1970 günü GYK'yı toplamış ve bir karara ulaşmışlardı. İki gün sonra AP hükümetinin güven oylaması vardı. Karar kesindi: Güvensizlik oyu verilecekti.

Ama öyle olmadı.

Alevi seçmenlerin gurur duydukları, "*Pirimiz*", "*Dedemiz*", "*Efendimiz*" diye ünledikleri beş milletvekili Demirel'e "*beyaz oy*" verdiler.

Bu beş kişi niye ise BP'nin 17 Ekim 1966'da kuruluşunu izleyen günlerde Demirel'in; "*Kanunlarımız din esasına göre bir siyasi parti kurulmasına izin vermemektedir. (...) İhbarlar gelirse Anayasa Mahkemesi harekete geçer. Gereken yapılır. Türkiye'nin sahipsiz olmadığı anlaşılır. Kanunlar herkesi hizaya sokar.*" Biçimindeki tehdit dolu demecini üç yıl içinde unutmuşlardı.

Bu beş vekilin kimlerce, nasıl "*ikna*" edildikleri hâlâ meçhul...

Bu ilginç olay Alevileri derinden sarstı. Güvenoyu gününü (Beyaz oyu) hep "*kara gün*" diye andılar.

Seçmenler seçmiş, seçilenler "*satılmıştı.*"

Yara derindi.

Kimilerine göre bu durum; Aslan'ın At'ın dizginlerini ele geçirmesi iken; kimilerine göre ise, Aslan'ın At'ın ayakları altında ezilmesiydi.

Solcu gençlerin ve TİP'in kaç yıldır söyledikleri gerçek olmuştu.

Alevilerin kentte "*yeni yeni*" öğrendiklerinin arasına şimdi bir de "*siyasi oyunlar*" eklenmişti.

Kendi partilerinde bile; ikilik olabiliyor, yöneticiler para yiyebiliyor, delegeler sahte olabiliyor, seçimi ben kazandım, sen kaybettin derken mahkemelere düşebiliyor, biri az geliyor, iki genel merkezli hale gelebiliyorlardı.

BP, birazcık toparlanabildiğinde, sağ-sol ayırımı olmaksızın bütün partiler, bütün vekiller aynı kutupta toplanabiliyor, BP'yi bölmek, etkisizleştirmek için elçiler kullanabiliyor, yeri gelince rüşvete, olmadı tehdide başvurabiliyorlardı.

Yaman bir işti şu siyaset işi.

Aleviler alışık değildi bu duruma.

Alışamadılar.

Alışamadıkları içindir ki; BP 12 Eylül Askeri Darbesi ile kapatıldıktan sonra oluşturulmaya çalışılan Demokratik Barış Hareketi (Barış Partisi) girişimine yüz vermediler.

Haksız da sayılmazlardı: İlk siyasi deneyimleri büyük bir hüzünle sonuçlanmış; partileri en sağdan en sola savrulmuş, oy oranları neredeyse sıfıra düşmüştü.

12 Eylül yönetimi diğer tüm partilerle birlikte BP'yi de kapatınca kurtulmuşlardı bu dertten.

Onlara da dersler kalmıştı;

En başa şunu yazdılar:

- Din, mezhep, inanç, kültür vb. duyarlılıklara seslenen bir parti oluşumu (yasalar bir yana) Alevi öğretisine yakışmaz.
- Laiklik denilen olgu da zaten kabul etmez bunu.
- Şu mevcut partiler isterler ki; Aleviler hep seçmen kalsın, oylar hep onların olsun.
- "*Siyaset*" denilen şey; şu yaşadıklarımız, (ya da bize yaşatılanlar) olmasa gerek. Siyaset; ilkeler, programlar, projeler çerçevesinde, saydamlık, mutluluk, eşitlik, özgürlük, barış, refah, huzur ve bağımsızlık için çalışmak değil midir?
- En önemlisi halk için, ülke için öz menfaatlerini göz ardı ederek çalışmak değil midir?..
- Böyle bir siyaseti ve siyasetçileri buluncaya dek aramalıyız. Bulamıyorsak şimdilik, yaratmalıyız...

Aleviler böyle bir deney yaşamışlarken, bu dersleri çıkartmışlarken; dönüp bir de diğer partilere baktılar elbette: Gördükleri ne ilginç, BP'de gördüklerinden hiç de farklı değildi. Parti içi ayrılıklar, bölünmeler, kavgalar, ihraçlar, mahkemeler, suçlamalar her birinde neredeyse birebirdi. Önce bir partinin kendi içinden başlaması, sonra tüm ülkeyi sarması gereken demokrasi kültürü ve ahlakı ne denli uzaklardaydı.

Kelime Ata bize bu titiz çalışmasıyla bir dönemi anımsatıyor. Türk siyasi yaşamının çok özel bir deneyimine ışık tutuyor. Sadece Aleviler için değil her yurttaş için bir laboratuardır bu deney. Sonuçları acı da olsa.

Bize de Kelime Ata'ya "*eline sağlık*" demek kalıyor.

SEÇİM GELİYOR, ALEVİLER SAVRULUYOR

Serçeşme Dergisi, 25. Sayı, Aralık 2006

KAÇ SEÇİM ÖNCESİDİR böyle oluyor: Aleviler yine savruluyor. Üstelik bir önceki, daha önceki seçim dönemlerinde yaşanmış olanlardan dersler çıkarmadan, aynı şeyler yeniden yeniden yineleniyor. Yalpalama savrulmaya dönüşüyor. Alevi kurumlar sarsılıyor, onulmaz yaralar açılıyor. İçkanama oksijen çadırını işaret ediyor.

Yine deneylerden biliyoruz ki; seçim fırtınası geçince, hava sakinleşecek, sular durulacak, taşlar yerine oturacak, yaralar sarılacak. Ama izleri de kalacak.

Birlik Partisi, Barış Partisi deneylerini, en sağdan en sola siyasi parti kapılarını aşındırma olgularını, örtülü ödenek hikâyelerini de anımsadığımızda: "*Bu neden böyle?..*" sorusunu sormadan edemiyoruz.

Gerçekten de bu neden böyle?.. Aleviler neden siyaseti beceremezler?.. Neden birbirlerine düşerler?.. Neden burjuva politikacılarının elinde oyuncak olurlar?.. Neden kendilerine büyük misyonlar, vizyonlar vehmederler? Neden siyaset alanında kuralları, kurumları, gelenekleri, mirasları yoktur?..

Çünkü köylüler.

"*Köylü*" sıfatını küçümseyici bir anlamda kullanmıyorum. Köyde doğmuş olan, köyde yaşamakta olan anlamında kullanmıyorum, bir zihniyet, bir anlayış, algılayış, hayata bakış anlamında kullanıyorum. Ve böyle tanımladığımda da; hem kaderci, teslimiyetçi, tanrıcı, gelenekçi, hem de çıkarcı, kurnaz, günübirlikçi bir değerler sisteminden söz ediyorum.

Bu anlamda yaşamakta olduğumuz yerleşim biriminin hangi coğrafyada olduğu anlamını yitirir. Ankara, İzmir, Adana, Köln, Paris, Bazel'de yaşasanız da köylüsünüzdür, Anadolu'nun herhangi bir köyünde yaşıyor olsanız da kentlisinizdir. Kent yaşamının temel aldığı değer ve ilişkiler sistemi ilericidir. Kent bu anlamda ortak akıldır. İletişim, etkileşim, kolektivizm, işbölümü, fabrikadır. Bu kültür kurum ve kurumsallaşma üzerine oturur.

Bu açıdan irdelediğimizde; Aleviler çoğunlukla, kentteki köylülerdir. Henüz kurumlarını yaratamamışlardır. Bu olgu onların suçu değildir. Zira yüzyıllardır kıra, dağa-bayıra, ormana sürülmüş, orada yaşamaya zorlanmışlardır.

Sünnileri düşündüğümüzde ise; üç yüzyıl hüküm süren Selçuklu Devleti'nde, altı yüzyıl ömre kavuşmuş Osmanlı Devleti'nde hükümran yetkilerin kullanıcısı oldukları gibi, bu yetkilerin konusu da olabilmişlerdir. Dolayısıyla, kendi hukuklarını, sanatlarını, mimarilerini, müziklerini, edebiyatlarını geleneklerini yaratabilmişler ve kuşaktan kuşağa aktarabilmişlerdir. Vergi toplamış, bütçe oluşturmuş, asker toplamış ordular kurabilmiş, diplomasi geliştirmiş (Hanedan ve saraydan ibaret de olsa) hiyerarşik bir yapı oluşturabilmiş, hak ve ödevleri tanımlayabilmişlerdir. Tarihsel süreç içinde dönemi değerlendirdiğimizde görebildiklerimiz bunlardır.

Aleviler ise; kırda-köyde; korunma-sakınma dikkatlerini hep canlı tutarak geleneksel-feodal inanç temelli örgütlenmeleriyle, yer yer,zaman zaman katliamlara da maruz kalarak, bugüne dek, köyden kente dek gelebilmişlerdir. Bunu başarabilenlere ne mutlu.

Ama onlar artık kentteler.

Kendi sanatlarını, kültürlerini, kurumlarını, yaşam tarzlarını kent koşullarında yeniden yorumlamaya, yaratmaya çalışıyorlar. Yeni ilişki biçimleri oluşturma, mücadele biçimleri geliştirme, inatla var olabilme uğraşı içindeler. Toplum-topluluk-kesim olabilmeye, geleneksel kurumlar (dergâh-ocak-pir-mürşit, dede- talip-müsahip) yerine modern, çağdaş örgütler (dernek-vakıf-federasyon-konfederasyon) oluşturmaya çalışıyorlar. Bu yolda ilerlerken sancılar çekiyorlar, köydeki yaşam biçimleri, kültürel, ekonomik ve sosyal ilişki kalıntıları ile kentteki (üstelik kapitalist üretim biçimi ağı içinde) yaşam biçimleri arasından, yeni bir sentezle, tarz-biçim-içerik oluşturmaya çalışıyorlar.

Bu yol engebelidir.

Tuzaklarla, tökezlemelerle doludur.

Aynı zamanda sınav yeridir.

Alevilik dün, buz altından akan bir dere iken, bugün, gün ışığında çağlayan bir nehirdir. Zaman zaman bulansa taşa toprağa karışsa da...

İşte bu bulunma hallerinden biri de yakın geçmişte (26 Kasım 2006) ABF Kongresinde yaşandı.

Bir dizi olumsuz gelişme içkanamayla sonuçlandı.

Bir hareket, oluşum, ideoloji, teori, felsefi görüş içinde fikir ayrılıkları olabilir. Fikirler birbirleriyle kendi terbiyeleri içinde karşı karşıya gelebilirler, çarpışabilirler. Farklı fikirler, ne denli farklı da olsalar, aslında birbirlerini beslerler. Her biri ötekinin eksikliğini tamamlar, yanlışını giderir, sonuçta ise bütünlüğe ulaşılır. Netleşme sağlanır. Her kim ki karşı görüşten yararlanmaz, kördür, her kim ki karşı görüşe kulağını kapatır, sağırdır. Akıllı fikir sahipleri, öbür fikirden de yararlananlar, böylece kendi eksikliklerini de görebilenlerdir. Tarihin akışını belirleyen bütün fikir akımlarında yaşanan ayrışmaların bizlere gösterdiği gerçek budur. Ve o gerçek hep ileriyi işaret

eder. Doğru fikirlerin ne denli doğru olup olmadıklarının denek taşı ise pratiktir. O nedenledir ki; ustalar "*Devrimci teori olmadan devrimci pratik olmaz*" derler. Eklerler: "*Teori pratiği belirler, pratik döner teoriyi etkiler.*" Bu olgu, devrimci, diyalektik bir bütünleşmedir.

Bu her zaman böyle olmaz.

Bir de kimi ayrılıklar-ayrışmalar vardır ki; fikir ayrılıklarından kaynaklanmaz, örgütlenme anlayışına, çalışma tarzına, yönetme biçimine, müttefikler belirleme tercihine göre de oluşabilir. Burada teorinin yerini (teorisyenler diyemeyeceğim) aktörler alır. Aktörler ise kendileri yazar, kendileri oynarlar. Aktörlerin ise bir tek şeye gereksinimleri vardır: Alkış, alkış, alkış...

Alkışlar aktörlerin başını döndürür, düşünme yetilerini dumura uğratır. İnsana olmadık hatalar yaptırır. Ve elbette ak'ı kara, kara'yı ak gösterme gibi bir beceri de kazandırır.

Aktörler bu haliyle ve elbette sahne boyunca başarılıdırlar, izleyicileri de ikna ve mutlu etmişlerdir. Ama bir de tiyatro salonunun dışındaki yaşam vardır. Asıl denek yeri orasıdır, turnusol kâğıdı oradadır.

Bu açılardan 26 Kasım ABF Kongresine baktığımızda gördüklerimiz şunlardır.

Öncelikle bu olağanüstü kongre hangi ihtiyaçtan doğmuştur?..

Bu kongreyi yurtdışı istemiştir.

Çünkü yurtdışı, Alevi Hareketinin, temel kaynağı ve anayurdu olan Türkiye'de; kendisine; partner, ortak, omuzdaş, yoldaş, müsahip olabilecek, kurumsal eksikliklerinden arınmış, demokratik işleyişini sürdürebilen, kişilikli, irade sahibi bir örgüt yerine, kendisine hem aklıyla, hem cüzdanıyla bağlı, şube statüsüne indirgenmiş bir yapı oluşturmak istemiştir.

Anlaşılıyor ki ilişkiler eskiye dayanıyor. Turgut Öker, Hıdır Temel, Selahattin Özel, Zekeriya Gökpınar, İbrahim Arslan, Muharrem Erkan arkadaşları, Alevi kamuoyu Demokratik Barış Hareketi (DBH) ve Barış Partisi (BP) süreçlerinden anımsıyor.

DBH'nın 1995'deki adı: "*Alevilerin pazarlık partisi*"ydi (*Siyah Beyaz*, 25 Kasım 1995) ya da "*Danışıklı Bölme Hareketi*" (*Cumhuriyet*, 20 Aralık 1995), Tansu Çiller'in de yakından ilgilendiği (25 Kasım 1995, *Siyah Beyaz* Gazetesi) bu girişimin ilk kitlesel gövde gösterisi (Demokratik Barış Hareketi Birinci Ulusal Toplantısı) 25 Kasım 1995 tarihinde Ankara'da, Atatürk Spor Salonunda yapılmıştı. (24 Aralık seçimlerine bir ay kalmıştı.) Bu toplantıya yurtiçinden baş yüz otobüs, yurtdışmdan ise on sekiz uçakla gelen Alevi yurttaşlar katılmıştı. Ancak valiliğinin çıkardığı kimi bürokratik engelleri Tansu Çiller çözmüştü. Yurtdışmdan gelen uçakların taşıdığı dostlarımız arasında, AABF Genel Başkanı Ali Rıza Gülçiçek ile Genel Sekreter Turgut Öker de vardı. *Siyah Beyaz Gazetesi*'nin (25 Kasım 1995) yazdığına göre; AABF seçimlerde kullanılmak üzere DBH'ya iki yüz milyar vermiş ve

on sekiz uçağın giderlerini de karşılamıştı. Bu toplantıda Alevi Bektaşi Temsilciler Meclisi Genel Sekreteri Selahattin Özel de bir destekleme konuşması yapmıştı. (*Zaman Gazetesi*, 25 Kasım 1995) Özel; "*Bir Alevi girişimi olan bu hareket Alevileri artık aşmıştır.*" diyordu. "*Siyasete müdahale edeceğiz*" sözünün o yıllardaki adı "*pazarlık partisi*" kurmaktı. Ancak evdeki hesaplar çarşıya uymuyor, bu parti uğruna 2 trilyon 520 milyar TL harcayan (Rakamları *Cumhuriyet*'ten M. Balbay veriyor. 1 Eylül 1996) Veziroğlu, "*Türkiye'nin bir gerçeği... Parayı veren siyaseti yapar.*" diyerek, parti kurucusu, başkan adayı, başkanı değil patronu olduğunu ilan edince, belki daha başka nedenlerle de Gülçiçek ve Öker Geçici Yürütme Kurulu üyeliğinden istifa ederler. Dolayısıyla yurtdışında örgütlü 73 dernek de desteklerini çekerler, 24 Aralık 1995 seçimlerinde DBH'nin bağımsız adayları arasında, Gaziantep'ten Zekeriya Gökpınar, 18 Nisan 1999 seçimlerinde ise BP listelerinde, Amasya'dan Selahattin Özel, Tokat'tan Hıdır Temel ile Hatay'dan İbrahim Arslan da vardır.

Öker, DBH'dan koptuktan yaklaşık on ay sonra, 29 Eylül 1996 günü Frankfurt'ta bir panelde konuya ilişkin şu cümleleri kurdu:

> "DBH başkalarının kötülüğü üzerine kuruldu. Kötü iyiyi de bitirir, hesap vermeye hazırım. Bu yanlış bir projeydi. Ama niyete bakalım. Oluşum sürecinde, dışarıdan bir güç gelip müdahale ettiği için bu yapıda değilim. Tercihim Avrupa örgütlenmesinden yanadır. Oluşum sürecinde bulundum. 24 Kasım 1995'ten beri yokum."

Temel ve Özel'in de adayları arasında olduğu BP ise 1999 seçimlerinde binde 18 oy alır. Ki, Sayın Özel 1996 yılında Alevi örgütlenmesinden, (aktif görev alma anlamında) ayrılır. Dokuz yıl dinlendikten sonra 15 Ekim 2005 tarihinde ABF Birinci Olağan Genel Kurulunda 106 delegeden 42'sinin oyunu alarak, sondan ikinci sırada yönetime seçilir. ABF-GYK'sının ilk görev dağılımı toplantısında ise 17 kişilik GYK üyesinden 15'inin katıldığı toplantıda sekiz üyenin oyunu alır ve Genel Başkan olur.

ABF uyumlu çalışamadı; siyasete müdahale, yurtdışı ile ilişkiler, Hubyar sorunu, Sivas ve Hacıbektaş etkinlikleri, *Su TV*, önce *Umut*, sonra *Yol TV* konuları hep tartışılır oldu. Ve anılan kongreye gelindi. GYK içindeki görev değişiklikleri "*Darbe*" diye nitelendi. Sonuç biliniyor.

Yeni Genel Sekreter Turan Eser arkadaşımız *alevi.com*'da dilediği kadar, "*Bu kongrenin kaybedeni yok.*" desin. Turgut Öker; *Alevilerin Sesi*'nde; "*...darbe yapan zihniyete seyirci kalınamazdı. Bu Alevi öğretisi açısından da bir lekeydi ve bu lekenin ortadan kaldırılması gerekiyordu. ... taraf olmak zorundaydık ve taraf olduk.*" derken, Selahattin Özel; "*Bununla Türkiye ve Avrupa Alevi hareketini bölme çabalarının önüne set çekilmiş oldu.*" diye değerlendirdiler.

Kongre sırasında yaşananları ve kürsüden söylenen sözleri anımsamak bile insanı utandırıyor. Paralar döküldü saçıldı, delegeler satın alındı, kimi "*darbe*"ler mubah, diğerleri günah sayıldı.

Bunların içinden iki olay var ki; kongre salonu dışındaki Alevilerin de bunu bilmeye hakları var.

Kılıçlar öyle keskin, sözler öyle ağır ki; kol kırılıyor, ama işte yen içinde kalmıyor. Alevi Hareketi içinde bunca emeğini, çabasını, önderliğini, aklım, kararlılığını ve yiğitliğini bildiğimiz Turgut Öker arkadaşımız, ömrünü, üniversite kariyerini bu yolda tüketmiş, emekli maaşı ile kredi kartını ABF'ye tahsis etmiş, 12 Mart Darbesi'nden sonra Ankara 1 nolu Sıkıyönetim Mahkemesinde; Prof. Dr. Şerafetitn Turan, Prof. Dr. Mustafa Akdağ, Doç. Özdemir Nutku ve Musa Çadırcı ile birlikte TCK'nın 146/3. maddesinden yargılanmış Alevi Dünyası'nın Atilla Hoca'sı hakkında; kürsüden seslenıyordu: "*Atilla Hoca söyle; Alevi misin, değil misin?..*" Atilla Hoca da söz sırası kendine gelince, kuzu kuzu yanıtlıyordu bu savcı sorusunu: Memleketim şurası, köyüm burası, annem şu, babam şu, akrabam falanca kişi diye. Aklına gelmiyordu Atilla Hoca'mn şu ulu söz: "*Sorma be birader mezhebimizi, biz mezhep bilmeyiz yolumuz vardır.*"

Atilla Hoca'mn çalışma tarzını, temposunu beğenmeyebilirsiniz. Fikirlerini, siyasi faaliyetlerini yanlış bulabilirsiniz. Bunu istediğinizce tartışabilirsiniz de; ama onun (ya da başka bir kimsenin) Alevi olmadığını tartışamazsınız. "*Söyle bana sen Alevi misin, değil misin?*" diye soramazsınız. Alevi hareketi bu bağnazca tutumu çoktan aşmadı mı?.. Tayyip Bey; "*Eğer Alevilik, Ali'yi sevmekse...*" diye başlayan cümleler kurduğunda, hop oturup hop kalkan bizler, nasıl olur da içimizden ya da dışımızdan birinin annesini-babasını merak ederiz.

Atilla Hoca, verdiği yanıtta bir şeyi eksik bıraktı!.. "*Vallahi da billahi de, Hz. Hüseyin'in başı için ki, Hz. Ali'nin kılıcına geleyim ki Aleviyim.*" Demediği bir bu kaldı.

İkinci olay, daha doğrusu can acıtıcı söz ise; Hacı Bektaş Veli Anadolu Kültür Vakfı (BHVAKV) Genel Başkanı Ercan Geçmez'e ait. Geçmez, niçin yurtdışından yana olduklarını gerekçelendirirken; Pir Sultan Abdal Kültür Derneği (PSAKD) delegelerine sesleniyordu: "*Sizin Genel Merkez binanızı yurtdışı almadı mı?..*" Böylece onları biraz mahcup olmaya, biraz kadirkıymet bilmeye davet ediyordu.

Konuyu herkes gibi Geçmez de biliyor kuşkusuz. 2 Temmuz katliamı sonrası bütün Alevi dünyası isyanlarda ve ağıt halindeyken, Sivas'ta kaybettiğimiz sevgili canlarımızın geride kalan yakınlarına, dünyanın her tarafından dayanışma sesleri geldi. Birçok yerde geceler düzenlendi, paralar toplandı. Bu paralar tutanaklarla Türkiye'ye getirilip, ailelere dağıtılmak üzere PSAKD'nin o günkü yöneticilerine teslim edildi. Ancak aileler bu paraları

kabul etmediler. Daire alalım, şehitlerimizin adını, anısını ve mücadelelerini ölümsüzleştirmek adına müze yapalım dediler. PSAKD de kendi kasası ile bu paraları da birleştirerek, bir daire aldı, salonu da müze yaptı. Gelen-giden bütün akçeli işleri de liste liste dergisinde yayınladı.

Konu bu.

On dört yıl sonra PSAKD'nin yüzüne vurulan "*ayıp!*" bu.

PSAKD'nin ayıbı bundan ibaret olsun. Ama adama sormazlar mı "*Dinime küfreden bari Müslüman olsa*" diye?.. Yirmi iki Alevi örgütünün ortak parasını, arsa parasını 3 trilyon TL'yi ne yaptınız?.. Bir kalemde 700 milyon TL ödeyerek oturduğunuz o binayı hacizden kurtarma yetkisini size kim verdi? Bu parayı nasıl tükettiğiniz, sonuçta binanızın altına Tıp Merkezi'ne o *Yeşil Sermaye*'yi nasıl getirdiniz?.. Vicdanınız buna nasıl elverdi?.. Ali Doğan mezarından kalksa, kahrından bir kez daha ölmez mi?.. Atilla Hoca kredi kartı ile ABF'nin giderlerini karşılarken; HBVAKV'nın kaç yöneticisi, vakıftan kaç lira maaş alıyor?.. diye sormazlar mı?..

Sizler siyasete falan müdahale edemezsiniz. Olsa olsa kongrelere müdahale edersiniz.

İşte yıllardır bu böyle olduğu içindir ki; hiçbir siyaset adamı, hiçbir parti Alevi kurumlarını adam yerine koymuyor, onları ciddiye bile almıyor. Dinliyor, kahve ikram ediyor ve gönderiyorlar.

Bu seçimde de olacak olan budur.

Bir TV'miz olsun denildi. *Su TV* doğdu.

Ne güzel.

AABF sorumluluk üstlendi, kefil oldu. Toplantılar, dayanışma geceleri düzenledi.

Hepimiz heyecanlandık. Destekler verdik. Programlar düzenledik. Artık en ücra köşelere bile sesimizi ulaştırabilecektik. Alevi yurttaşlar arasında çanak anten takma yarışı başladı. Geçen yaz Alevi etkinliklerinde patlamalar yaşandı.

Sonra denildi ki: *Su TV* artık bizim değil, *Umut TV*'yi kuracağız, bunu sahiplenin. *Umut*, umut olmaktan çıkış olmalı ki şimdilerde *Yol*'dayız. *Yol*'a gelin diyorlar. *Yol*, yarın *Göl* olursa şaşırmasın Aleviler.

Siyasete böyle müdahale edilecek.

DBH ve BP dönemlerinde olduğu gibi.

Sahi, nedir bu "*Siyasete Müdahale*" meselesi.

Alevilik olgusu doğduğundan beri siyasidir. Selçuklu'dan bu yana, devlete hep itiraz etmiştir, hep hak talep etmiştir, hep özgürlük istemiştir, hep isyan etmiştir. Hep katledilmiştir. Taleplerinden yine de vazgeçmemiştir. Bugün de demokrasi istiyorlar, başka bir şey değil. Dedelik, ozanlık kurumları, dergâhlar, ocaklar hep bunun için varolmuşlardır. Her ozanımızın dizesinde, her dedemizin duasında siyaset vardır.

Kaldı ki; yaşamın hangi alanı vardır ki; siyasetten yalıtılmış olsun.

Bugün; yurtiçinde-yurtdışında bunca dernek, şube, genel merkez, federasyon, konfederasyon niye var ki?.. Yaptıkları etkinlikler, toplantılar, bildiriler, yürüyüşler, sloganlar, görüşmeler, mahkemeler duruşmalar ne adınadır?.. Yazdıkları kitaplar, çıkardıkları dergiler, kurdukları radyolar, televizyonlar ne adınadır?.. Var olduklarını, bir kimlik taşıdıklarını, bir hak öznesi olduklarını göstermek ve kabul ettirmek için değil midir? Kamuoyu oluşturmak, haklı olduklarına dair herkesi inandırmak, destek almak, devleti, meclisi, hükümeti ikna etmek, zorlamak, böylece özledikleri demokratik koşullara ulaşmak adına değil midir?.. Bundan âlâ siyaset hangisidir?..

Yok eğer kastedilen, her seçim döneminde olduğu gibi; parti parti dolaşmak; milletvekilliği pazarlığı yapmak ise; o işin adı siyasete müdahale değil, siyasetten nemalanmadır. Bu ise toplumsal değil, kişisel bir meseledir. Bu kurnazlığı ise siyasi partiler de Aleviler de deneyleriyle bilirler.

Evet, her seçim döneminde; siyasi duyarlılık üst düzeye tırmanır. Halkın her kesiminin (Esnaf-çiftçi-işçi-öğrenci, kadın, gençlik, işveren, Alevi, Sünni, Kürt, Türk) sorunları daha da yoğun olarak gündeme gelir, tartışılır. Bu duyarlı dönem; herkes için olduğu denli Aleviler için de önemli bir fırsattır. Bu fırsatı akıllıca değerlendirmenin yolu, TV'lerimizden yayınlayacağımız kitlesel gösterilerin ekran fotoğraflarını siyasilerin gözüne sokma, şantaj yapma kurnazlığından geçmez. Köylülük dediğim şey işte tam da buna tekabül eder. Köylü her hasat dönemi için alacağı ürünü düşünür, ürünü doğuran toprağı düşünmez. Yorar toprağı, kimyasını bozar. O yıl uğruna, gelecek yılları heba eder. Günübirlikçilik adına yarınlar karartılır.

Siyasi duyarlılıkların en üst düzeye yükseldiği bu seçim dönemlerinde, Alevilere düşen görev; sorunlarını ve haklılıklarını insan hakları, eşitlik, sosyal adalet, hukukun üstünlüğü ve demokrasi bağlamında her düzeyde ve platformda tartışılır kılmaktır.

Bu da ancak örgütler eliyle olur. Örgüt dediğimiz şey tabeladan ibaret değilse tabi. PSAKD şimdiye dek dokuz kongre yaptı. Neredeyse hepsinde seçimlere iki listeyle gidildi. İki listenin varlığı iki ayrı fikrin varlığı nedeniyledir. Yarışanlar fikirler olmuştur. Bu nedenle de belden aşağıya vurulmamıştır. Ve bu kongrelerde, listelerden biri ya da diğeri, hiçbir Alevi örgütü yöneticilerinin favori listesi olmamıştır. Çünkü PSAKD listelerindeki arkadaşlar buna izin vermemişlerdir. Dolayısıyla cesaret eden de olmamıştır. Keza öteki Alevi örgütlerinin seçim süreçlerinde, hiçbir dönemde PSAKD yöneticileri, kendilerine daha yakın bir liste arayışına girmemişlerdir. Demokratik yöntemlerle, herkes kendi işini kendisi görür, seçilen de seçilemeyen de bizim dostumuz, yoldaşımız, müsahibimiz diye bakılmıştır. Türkiye'den hangi akıllının işi olmuştur, yurtdışındaki bir kongreye müdahale etmek, taraf tutmak?..

Yurtiçi - yurtdışı söz konusu olduğunda; düne kadar; kim neredeyse orada mücadele etsin anlayışında olan arkadaşlar; birdenbire coğrafyanın önemli olmadığını, bunu gözetmenin bölücülük olduğunu, Alevilerin dünyaca bir olduğunu dillendirmeye başladılar.

Dünyanın nerelerine dek göçmüş, dağılmış olurlarsa olsunlar Aleviler, elbette aynı değerlere sahiptirler, sorunları, özlemleri aynıdır. Sonuçta mücadeleleri de birdir, bir olmalıdır. Bir koordinasyon içinde ortak işler yapabilmeli, ortak projeler geliştirebilmeli, sevinci ve üzüntüyü birlikte paylaşabilmelidirler. Bu ise kendi içinde demokrasiyi yaşayan kurumlar aracılığı ve aklın egemenliğiyle olur.

Yurtdışındaki arkadaşlar, kendi bulundukları yerin, toplumsal, siyasal koşullarını, hatta birikimini merkez alarak baktıkları için; yurtiçindeki mücadeleyi giderek küçümsemeye başladılar. Onlara göre Türkiye'de sivil toplum bilincindeki dönüşüme ayak uydurulamıyor, proje üretilmiyor, iş yapılmıyor, dolayısıyla kendilerinin hızına ulaşılamıyor, hareket topallaşıyor. 26 Kasım 2006 Kongresinin ana gerekçelerinden biri de buydu.

Oysa gerçeklik o denli farklı ki;

Öncelikle Türkiye'de toplumsal anlamda demokrasi ve haklar bilincini ve bunlar için mücadele anlayışını şekillendiren unsur, devleti algılama ve birey karşısında konumlandırma açısıdır. Bu durum toplumun her kesimi için geçerlidir. Devlete "*kutsallık*" ve "*varlık üstü*" değer atfeden bir tarihsel gelenek halen çok güçlü olunca, diğer mücadele zeminlerinde olduğu gibi bu zeminde de ne aydınlar ne de zenginler harekete kazanılabiliyor. Onlar hâlâ Sünni egemen ideolojinin etkisi altındalar. Düşünsel ve ekonomik desteğin olmadığı bir hareketin ne denli yol alabileceği ise bilinir bir şeydir. Avukat, esnaf, memur, işçi, işsiz kimselerin özverileriyle yürüyen örgütlerimiz, yeri geliyor kiralarını bile ödeyemiyorlar. Telefonların faksların kesildiği, icralık durumlara düşüldüğü bile oluyor. Onlar yine de, eşlerinden, aşlarından ayırdıkları küçücük paralarla durumu idare etmeye çalışıyorlar. Yeri geliyor bir etkinliğe gitmek için, otobüs, dolmuş parasını bulmak bile sorun oluyor.

Yurtdışında yaşamayı seçen ya da zorunlu kalan herkes gibi Aleviler de Anadolu'dan taşıdıkları sosyolojik ve politik değerlere daha bir sıkı sıkıya sarılıyorlar. "*Yaban ellerde*" kaybolmama, korunma duygusu hep canlı kalıyor. Orada her Alevi biraz daha Alevi. Sünni, Müslüman, Türk, Kürt de öyle. Oysa kendi yurtlarında yaşayan insanlarımızda aynı duyarlılığı, o titizlik ve canlılıkla bulmak olanaksızdır. Türkiye'de insanlarımız yakılmadıkça, hakarete uğramadıkça Alevi olduklarını bile anımsamıyorlar neredeyse. O nedenle hep diyoruz ya; Alevi Hareketi bir tepki hareketidir diye, iş onu bilinç hareketine dönüştürebilmekte.

Türkiye'de böyle bir mücadelenin içinde olmaya karar vermiş herkes; memur ise devletten, işçi ise işvereninden, esnaf ise belediyeden, apartmanda

komşularından, iş arkadaşlarından kendisine yöneltilebilecek tehlikeleri, zararları göze almış oluyor.

Solun, demokratik cephenin darmadağınık oluşunun, moral bozukluğunu üstlerinde taşıyorlar. 12 Eylül'ü anımsıyor anneler babalar, kendi deneyleriyle çocuklarını tedbirli olmaya davet ediyorlar. Emperyalist kültür olgusunun her cepheden saldırısına uğrayan gençlik, tüm değerlerini kaybediyor. Hareket yeni kadrolar kazanamıyor. Üstüne bir de kimi yöneticilerin yanlışları, zaafları, hataları, egoları eklenince kaynaklar kuruyor. Bu kimi kadroların aymazlıkları, sorumsuzlukları, kongre salonlarındaki gözü dönmüşlükleri öyle uç noktalara ulaşabiliyor ki; yıllarca birlikte mücadele ettiği, yan yana oldu, bin defa denek taşından geçirdiği arkadaşlarını "*Derin devletin adamı*" olmakla suçlayabiliyorlar. Yüreklerindeki *Aşk* olmasa, insanlar neden bu çamurun içinde olsunlar ki?..

İşte o *Aşk*'dır ki, bin bir türlü engellemelere karşın yine de, şimdi burada sayıp dökemeyeceğimiz binlerce başarıya imza atılmasını sağlamıştır.

Yurtdışında koşullar böyle mi?

Yüzlerce "*Alevi Kültür Merkezi*" tabelasını asarken, içini doldururken hangi engellerle karşılaştılar?.. Adında "*Alevi*" sözcüğü olan bir dernek kurabilmek için yıllarca mahkeme-Yargıtay kapılarında koşuşturmak zorunda olduğumuzu bilmiyorlar mı? Bu çabayla kurulan (ABKB), (sonra ABF'ye dönüşen) bu örgütün kirasını dahi ödeyemediğimizi bilmiyorlar mı? Kendileri uçaklardan inmezken.

Türkiye ile Avrupa (Almanya) arasındaki fark, kısaca; bu arkadaşların da her fırsatta haklı olarak dile getirdikleri Solingen ile Madımak arasındaki fark kadardır.

Sonuçta, her türlü olanak da bizim, olanaksızlık da. Başarı da bizim başarısızlık da. Eğri de bizim doğru da. Ama ah keşke; şu kongre hiç yaşanmasaydı. O sözler hiç söylenmeseydi. Düşmanlarımızı güldürmeseydik.

İnsan bazen şaşar, düzeltmek işi beşer'e düşer.

O beşer Alevi halkıdır.

Bu ülke çokça siyasi parti ve sendika kongresi yaşadı.

O kongrelerden nelerin çıktığı ortadadır.

Başta PSAKD olmak üzere birçok örgütümüz bu kongreyle tasfiye edilmiştir. Dileriz ki ABF bundan böyle de 1 Mayıs'ı anımsar.

Başta da değindiğim gibi, henüz kentli olmaya çalışıyoruz. Öğreneceğimiz daha çok şey var. Daha çok yol yürüyeceğiz. Yeter ki *Aşk*'ımıza halel gelmesin.

Kırılan kol acır.

Acıtanlara da özür borcu doğurur.

Lütfen unutmayalım; daha çok seçimler gelip geçecek Türkiye'nin üzerinden; bu kez yine sarsılacağız, dağılacağız. Ümit edelim ki, bu fırtınayı

çabuk atlatırız, oksijen çadırından çabuk çıkarız. Derlenip toparlanacağımız günleri hasretle bekleyelim.

MAHZUN MAHZUNİ

Alevilerin Sesi Dergisi, 56. sayı, Haziran 2006

SON ON YIL İÇİNDE Hakk'a yürümüş dostlarımız: Aziz Nesin, Behçet Aysan, Asaf Koçak, Savaş Yurttaş, Kemal Bayram, İzzet Kılıçlı, Mustafa Ekmekçi, Asım Bezirci, Nehar Tüblek, Nida Tüfekçi, Hasret Gültekin, Nejat Birdoğan'ın üç-beş cümleden oluşan duyguları ve imzaları var anı defterimde.... ve son olarak da Mahzuni Şerif'in.

4 Eylül 1990 tarihinde, yani bir sonbahar günü, Mahzuni şunları yazmış, o anı defterime:

"Baharın en güzeli
Kardelen rüzgârının estiği
Fırtınanın küstüğü zamandır.
Ne mutlu o rüzgâra
Dost diye esmiş
Ne güzel, o gönül
Kötüye küsmüş."

Bu dizelerden sonra bir cümle daha eklemiş Mahzuni. O cümle şu: "*Unutmayan Unutulmaz*".

Sevgili Mahzuni'yi, "*Baharın en güzeli, Kardelen rüzgârının estiği*" diye tanımladığı bir ilkbahar günü yolcu ettik.

Bir başka ozan Cemal Süreya; "*Her ölüm erken ölümdür*" der.

Mahzuni erken gitti.

"Erken"den kastedilen; "*Daha çok yaşayacak yılları vardı*" demek değildir kuşkusuz. "*Daha çok üreteceği şeyler vardı, hayata katacağı daha çok şeyleri vardı*" anlamındadır.

O anlamda Mahzuni erken gitti. Çünkü üretiyordu. Olgunluk döneminin doruk noktalarındaydı.

"*Muhtar Anamı Kaçırdı*", "*Aman Doktor Bak Bebeğe*" ile başlayan kamuya mal olmuşluğu, "*Yiğitler Yiğitler Bizim Yiğitler*", "*Erim Erim Eriyesin*"den sonra "*Domdom Kurşunu*"na dek yükselmişti. Yükselmişti ama, ozana orada durmak yaraşmazdı ki; o yıldızları istiyordu. O nedenle erken gitti.

Ozanlar halkın hem dilidir, hem de vicdanı. Yüzyıllar boyu süregelen Anadolu Halk şiiri geleneğinde; Şah Hatayi, Yunus Emre, Âşık Veysel, Emrah, Karacaoğlan, Dadaloğlu, Köroğlu, Pir Sultan Abdal, Agâhi, Nesimi, Ali İzzet, Âşık Veysel, nasıl birer doruk iseler; Âşık Mahzuni de öyledir.

Ozanlarla düşünür, ozanlarla sevinir, coşar, koşar, hüzünlenir, ayağa kalkar yürür, mücadele ederiz. Ozanlardır, ekinimizi bol eden, uzakları yakın, zoru kolay kılan... Kimi kez o; bir köylü kızının, çeşmeden dönerkenki etek hışırtısıdır, kimi kez dörtnala giden alnı akıtmalı doru atın, burun deliklerinden fışkıran buğulu nefesi, kimi kez buğdayın başağa duruşu, kimi kez bir tencerenin fokurdayışı, kimi kez tünelden çıkan kara trenin haykırışı, kimi kez de bir ağanın, beyin, generalin karşısında dimdik duruşu... Mahzuni böyle bir ozandır.

O sadece bir söz ustası değildir, düşünce adamıdır da... Dünyaya Berçenekli yağız bir delikanlının gözleriyle bakarken, gördüğü ve gösterdiği evrenselliktir. O nedenle; "*Üstün soy sözcüğü bana çok tuhaf gelmektedir. Çünkü bir insanın üstünlüğü, soyuyla değil, kendi öz nitelikleri ile belirgindir.*" der.

Mahzuni'deki bu nitelikler nelerdir?

Mahzuni alçak gönüllüdür, tıpkı tüm büyük ozanlar gibi.Şöyle der:

"Beni merak edip şüphe duyanlar
Kendin bilmezlerin telaşıyım ben
Aslım Horasan'dan toprağım Afşin
Elbistan düzünün bir taşıyım ben. "

Ham sofuya karşıdır:

"Gücenme hey softa biz beli dedik
Oturup kalkmamız ikrara bağlı
Dünyaya gelirken senet eyledik
Sanma ki Kıblemiz duvara bağlı"

Dış görünüşe değil öz'e inanır:

"Ne sakal ne bıyık dosta yetirir
Ne dua ne telkin canlar bitirir
Ne muska ne divit Hakk'a götürür
Ben canlı içinde yalana çattım. "

Yurtseverdir:

"Benim Anadolulum ey güzel yurdum
Ey benim fakirim en yaman derdim
Haksızı sevmeyen sen güzel merdim
Vatanı düğün, vatanı düşün gel"

Ezilenden yanadır:

"Ben hacı değilim Arap gezmedim
Ben hoca değilim muska yazmadım
Kuvvetliyi sevip, zayıf ezmedim
Mazlumun başına çöktüm ise yuh"

Öğretmendir:

"Boşa dövüşmeyin bizim yiğitler
Sizi vurduranlar vurulmuyor ki
Kim bilir nerede hangi koltukta
Kömürde tarlada yorulmuyor ki. "

Mahzuni, umut aşılar, geleceğe güvenir, halka inanır, barış ister, insanı yüceltir, doğayı sever, Hakk'a tapar ve soyguncuya, talancıya karşı durur:

"Milletin sırtından doyan doyana
Bunu gören yürek nasıl dayana
Yiğit muhtaç olmuş kuru soğana
Bilmem söylesem mi, söylemesem mi?"

Hiciv ustasıdır:

"İçimde gizli yara
Dünyası dar biçare
Şalvarı pare pare
Vah vah Murtaza"

Tarihçidir:

"*Mahzuni Şerif* uyuma
Gün geldi çattı akşama
Bizden selam Vietnam'a
Amerika katil katil. "

Halkının dilidir:

"Bir çift öküz yeter mi?
Aha Mehmet emmi
Böyle baca tüter mi
Daha Mehmet Emmi."

Almanya'yı da kendine dert edinir:

"Anadolu *Mahzuni*'nin anası
Fabrikası, değirmeni, binası
Yeter artık bizden beter yanası
Almanya kardaşımı geri ver."

Felsefeyi, diyalektiği iyi kavramıştır. Ozanca'ya yazdığı bir yazısında şöyle der: "Zıtların bileşkesi anlamında olan hayatın tümü, kötülükler olduğu sürece iyilikler üzerinde yoğunluk aramaya mecbur olmuştur.

Uzun kısayla, siyah beyazla, güzel çirkinle, iyi kötüyle bir bütündürler. Aynı nedenle gerçekle gerçek olmayan da ortak özelliğin parçalarıdırlar. Bütün bunları bir alanda görmek istediğimiz zaman, halk ile halk olmayan, hak ile hak olmayanın yan yana olduklarına şahit oluruz."

Ve Mahzun'dur. Şöyle seslenir geride bıraktıklarına:

"Bak ne hale koydum garip başımı
Zehir ettim ekmek ile aşımı
Boşa süslemeyin mezar taşımı
Mahzuni Şerif'im öldüğü zaman"

Şiirimizin bir başka Mahzun'u da Nazım Hikmet'tir. O da şöyle der: "*Gözlerimiz yaşlıydı, gönlümüz Mahzun Hepimiz memleketten konuştuk uzun uzun*"

Mahzuni, çalıp söyleyen bir âşık değildi sadece. Aleviliğin tarihi ve bugünü üzerine de, düşünen, araştıran ve yazan biriydi. Bir makalesinde şu tespitleri yapıyordu:

"Anadolu insanı İslâm'la tanışmadan önce, yaşamına geçirdiği şaman din ve kültürünün geleneksel yapısına uygun olarak bir Ali tanımlamıştır. O Ali, doğaüstü efsanevi kimlik taşımaz. O Ali, günümüzde yaşayan insan topluluklarının toplumsal ve demokratik mücadelesinde yaşayan devrimci bir karakterdir. Onun niceliğinde, İlk ve Ortaçağ kültlerinin, tırpanlanmış, düzeltilmiş kalıcılığa ve ileriye sevkedilmiş bütün yönleri mevcuttur. İslam Şeriatının bütün katı ve dayatmacı kural ve kurumları, Ali tarafından yumuşatılmak istenmiş, ancak ömrü buna vefa etmemiş olup, Ortaçağ hükümranlığının başka bir tanımla, Arap feodalitesinin (İslam) kılıfına gizlediği zulümle ömrü sona erdirilmiştir." (*Pir Sultan Abdal Kültür Sanat Dergisi*, Kasım 1998, sayı: 29)

Mahzuni Dede'ydi:

Osmanlı tarihi boyunca, Dersim'den Hatay'a, Hatay'dan Nurhak'a, oradan Amanos Dağları'na, Çukurova'ya savrulmuş, sürülmüş bir Soy'dan Ağuçanlar'dandı. Dedelerinin dedesi Seyyit Mürsel, Seyyit Mehmet'ti. O hiç dedeyim diye el etek öptürmedi, ama Yol'u, töre'yi, cem'i, cemaati iyi biliyor, gösterime sunmadan içten içe bu değerlerle yaşıyordu.

Mahzuni örgütçüydü:

Sadece söylemekle yetinmiyor, söylediklerini hayata geçirmek üzere, örgütlenmeye de bizzat katılıyordu. Örgütlü insan gücünün, çağımızın en

yenilmez gücü olduğunun ayırdında olanlardandı. O nedenle; Pir Sultan Abdal Kültür Derneği, Hacı Bektaş Veli Anadolu Kültür Vakfı, Ozan-Der, Çağdaş Halk Ozanları Derneği, Tüm Halk Ozanları Derneği ve Hacı Bektaş Veli Kültür ve Tanıtma Dernekleri'nde kuruculuk, yöneticilik görevlerinde bulunuyordu.

Mahzuni'yi büyük kılan sadece bu güzellikleri değildi. Özgürlük aşığı idi ve hiçbir kalıp'a sığmıyordu. 1998'de yazdığım bir yazı da (*Kent Koşullarında Değişen Alevilik*, PSA Kültür Sanat Dergisi, sayı: 29) bu duruma ilişkin şunları yazmıştım:

"Kent koşullarında Aleviliğin yeniden değerlendirecek kurumlardan biri de ozanlık kurumudur.

Yine bilinir ki, Aleviliği günümüze taşıyanlardan biri de ozanlardır. Onların yaşamlarına, mücadelelerine, sözlerine, deyişlerine, nefeslerine bakarak, bu kültürü öğreniyoruz. Alevi-Bektaşi Halk Edebiyatının yetiştirdiği öyle büyük ozanlar var ki, dünya çapında. O imgeyi, o kinayeyi, o biçimi, vurguyu, yoğunluğu, hicvi, hikayeyi, uyağı, sözü ve özü kim yaratacak?.. Yazabilenlerin adına Mahzuni diyoruz işte. Kaç tane Mahzuni var?.. Bunun nedeni, günümüz ozanlarının daha zayıf olduklarından kaynaklanmıyor, hece sınırlanması ve kafiye zorunluluğu nedeniyle bu şiirin kendi kendini sınırlamasından kaynaklanıyor. Bu şiirin, o çağın, o koşulların, o üretim biçiminin şiiri oluğundan kaynaklanıyor. Oysa çağımız endüstri, bilim, iletişim ve sınıf gerçekliği çağı. Osmanlı-Tanzimat Edebiyatı'nın, kalıplarını yıktıkça gelişti çağdaş şiir. Ve oradan Nazımlar, Orhan Veliler, Hasan Hüseyinler yetişti. Geleneksel halk şiiri tarzında şiir yazan ozanlarımız da kendilerini o dar kalıpların içine sokmasalar, serbest vezinle yazsalar, çağdaş şiirin olanaklarından yararlansalar, daha güzel ve kalıcı eserler çıkmayacak mı diye düşünüyorum. Mahzuni bunu denedi ve son derece de başarılı oldu. Öbür ozanlarımıza bu anlamda da örnektir."

Meyhaneci

Zom olmak istiyorum bu gece
Zil zuma,
Hurda haş...
Gönül buya arkadaş,
Unutmak istiyorum gündüzü,
Ap ak geceler hatırına
Dolaşma etrafımda cici bici
Zom olmak istiyorum zom
Anladın mı meyhaneci.

Mahzuni bunları söyler, yazar, çalar, yürür de, engerekler çıyanlar boş durur mu? Kaç kez gözaltına alınır, kaç kez koluna kelepçeler vurulur, kaç kez yasaklanır, evi kundaklanır.

Olsun... Onu Çağımızın Pir Sultan'ı kılan da bu özellikleridir. O yine de Mahzuni'dir.

Şöyle der:

"Her bir fide baş olurdu
Başban sahip çıksaydı
Bir ozan bir ülke idi
Vatan sahip çıksaydı."

"*Vatan*"dan kastettiği Mahzuni'nin, Halk ise eğer; Halk sahip çıktı Mahzuni'ye. Türkiye'nin, Avrupa'nın dört bir yanından sel olup aktı onunla birlikte Hacıbektaş'a... Gazeteler; "*Hacıbektaş, Hacıbektaş olalı böyle kalabalık görmedi*" diye yazdı.

Ve Pir'ine kavuştu.

"Canını seversen güzel Allahım
Gel beni ayırma Hacı Bektaş'tan
Diline yoluna kurban olduğum
Gel beni ayırma Hacı Bektaş'tan"

diyordu ya... Mevlası, ayırmadı onu Hacı Bektaş'tan... ve unutmadığı için de unutulmadı. Unutulmayacak ve yeri doldurulamayacak...

Mahzunuz.
Mazlumuz.
Mahzuni'yiz.

ve her birimiz onunla aynı çağda yaşadığımız, aynı olaylara tanık olduğumuz, onun sofrasına oturduğumuz, konuştuğumuz, aynı yollarda yürüdüğümüz için gururluyuz. Eminim gelecek kuşaklar bu nedenle bizleri kıskanacaklar.

ALİ DOĞAN'IN ALACAKLARI

Serçeşme Dergisi, 15. Sayı, Ekim 2005

KİMİ ÖMÜRLER VARDIR ki; biz geride kalanlar için hüzündür. Hoş; bu onların ne umurundadır, ne de farkındadırlar. Ne anlamlı olmak gibi bir dertleri olmuştur, ne de çabaları... En doğal halleriyle haklarınca, hukuklarınca yaşayıp gitmişlerdir kendilerince. Hayatı nasıl algılamış, anlamlandırmış, ölçüp biçmişlerse öyle yaşamışlardır.

Elbette; bu biz geride kalanlara göredir. Zira kim der ki yaşarken; aman geride kalanlar ardımdan şöyle böyle düşünsünler... Ben nasıl olsa şu gün, yıl sonra çekip gideceğim. Bari şunları şunları bırakayım geride kalanlara.

Alıp götürdüğü ne ki; bıraktıkları bunlar şunlar ola... Geldim geçtim işte... Bir avuç soğuk su içtimse bir pınardan; bir gelincik kokladımsa bir yamaçta; bir dostu selamladımsa bir yol ağzında yeter bu... Ne istedi de şu ömür veremedim?.. Ne istedim de alamadım?..

Hep istediğini veririz de ömrün; o hep eksik kalır nedense. Hangi ömürdür ki o; evet her istediğimi aldım diyebilsin... Artık alacağım kalmadı diye düşünsün. Kaldı ise de Cemal Süreya misali "*üstü kalsın*" desin.

Ali Doğan insanoğlu türünün böyle bir evladıydı. "*Üstü kalsın*" diyenlerden. O böyle de dese; biz bunu "*tahsil edin*" diye anlarız. O kadar çok alacağı vardı ki bu devletten; muhasebeciler yaza yaza bitiremez, avukatlar dava açа açа başedemez. Ne defterlere sığar ne kitaplara... Gider kitabelere konu olur. Sonra da mahşere kalır. Dava divanda görülür olur.

Sahi böyle mi isterdi Ali Abi?..

Böyle isteseydi eğer; ne Hacıbektaş'a giderdi, ne Abdal Musa'ya, ne Pir Sultan'a, ne Hamzababa'ya... Ne de Kayseri'ye?.. Ne Sivas için ağladığı olurdu, ne de deprem bölgesinde çadır kurduğu? Ne Bir Mayıs mitingine inerdi, ne de Hüseyin Gazi'ye çıktığı?..

Hele de "*adımız için*" ise bir mahkeme; dedesi Pir Sultan'ın öğrettiğince dikilir günümüz kadısının karşısına; "*İşte şu yaşımdayım, ben adımı biliyorum da; siz neden bilmiyorsunuz? Öğrenin artık*" der miydi?..

Böyle isteseydi eğer; yetmiş altı yıllık o kısacak ömrüne; bunca insan sevgisini, hoşgörüyü, alçakgönüllülüğü, bilgeliği, yiğitliği, yorulmazlığı, 27 Mayıs'ı, 12 Mart'ı, 12 Eylül'ü sığdırabilir miydi?.. Birlik Partisi'ni, Hacı

Bektaş Vakfı'nı, ABKB'yi, ABF'yi yaşayabilir miydi? Kurup geliştirip, "*üstünü tahsil edin*" diye bırakır mıydı?..

Tüm bunlar yetmezmiş gibi bir de futbol merakı olur muydu?.. Öz çocukları bir yana; belki onlardan daha da öz, milyonlarca çocuğu; baba, dede, amca olur muydu?.. Aile içinde kimsenin hakkını kimseye yedirir miydi?.. Kendine bırakılsaydı eğer; o arsayı avuç avuç topraklara bölüp pay etmez miydi?.. Alibaba'daki cemevinde lokma yemeden gider miydi?..

Ali Abi alacaklı gitti bu dünyadan.

Onun alacaklarını tahsil etmek bizlere düşüyor.

Lakin bir de tehlike var orta yerde; ya bir de miras kavgası çıkarsa?.. İş; "*sen-ben*" davasına dökülürse?..

Ali Abi o zaman ölür işte...

Ne istediği belliydi bu hayattan, ona ne katmak istediği de...

Bunu en yakınları biliyor.

Ya bilmezden gelirlerse...

Ne düşündüğü belliydi, düşleri de...

Ya unutulursa?..

Ali Abi gerçekten ölür o zaman.

Onu öldürme değil, yaşatma zamanı oysa. Yaşatmak ise alacaklarının tahsili ile mümkün ancak.

Terekesine mutlaka yazmıştır; Diyanet'ten, Milli Eğitim'den, Başbakanlık'tan, İmar Müdürlüklerinden, Anayasa'dan ne kadar alacaklı olduğunu. Yeter ki okumasını bilelim.

Hem bize öğretmemiş miydi o, okumayı yazmayı...

Nur içinde yatsın diyemiyorum, zira o ışıktı.

Işıktan geldi ışığa gitti. Şavkı bu dünyaya vurdu.

ALEVİLER ÖLMEZ

Sürek Gazetesi, 2. sayı, Ekim 2004

SEVGİLİ ALİ SÜMER AĞABEYİMİZ, "*Hacı Bektaş Veli Aydınlığı*" adlı kitabında Hünkârın son vasiyetini ve Hakk'a yürüyüşünü anlatır.

Bu anlatıma göre, Hünkâr Saru İsmail'i çağırır ve ona der ki;

"Sen benim has halifemsin. Bugün Perşembe, ben bugün ahirete göçeceğim. Göçünce kapıyı ört, dışarıya çık, Çiledağı tarafını gözle. Oradan bir boz atlı gelecek, yüzüne yeşil nikap urunacak. Bu zat atını kapıda bırakıp içeriye girecek bana yasin okuyacak. Attan inip selam verince selamını al, onu ağırla. Hulle donundan kefenimi getir, beni o yıkar. Beni yıkarken su dök, yardım et ona. Ceviz ağacından tabut yapar, beni tabuta kor, ondan sonra beni gömün. Onunla söyleşmeyin sakın."

"Öğüdümü tut, ölümümden sonra bin koyunla yüz sığır kurban et, bütün halkı çağır, hizmet et, onları doyur. Yedinci günü, kırkıncı günü helva dök, korkma erin harcı kesilmez. Ne kadar mürid, muhip varsa davet et, onları topla. Öğüt ver ağlamasınlar."

"Hünkâr, böylece vasiyette bulunduktan sonra Saru İsmail, ağlamaya koyuldu. Tanrı bana o günü göstermesin dedi. Hünkâr, '*biz ölmeyiz, suret değiştiririz.*'diyerek onu teselli etti."

Hünkâr yolcu edildikten sonra Saru İsmail, o boz atlının kim olduğunu merak eder, dayanamaz sorar:

"Namazını kıldığın yüzünü gördüğün er hakkı için, söyle bana sen kimsin?"

Ve şu yanıtı alır:

"Er odur ki; ölmeden ölür, kendi cenazesini kendi yıkar. Sen de var buna gayret et."

İşte var sayılan bu konuşmadan hareketle bu yazının başlığını "*Aleviler Ölmez*" diye koydum. Yoksa elbette Aleviler de ölür. Ama onların ölümü bir son, bir yokoluş değil, tam tersine vuslattır. Vuslat ise Hakk'a kavuşmaktır. Ya da diğer bir deyimle Hakk'a yürümektir. Hakk'a yürüyeni de artık biz bu

dünyada güvercin donunda mı görürüz, geyik donunda mı ya da başka bir şekilde mi?.. Bu da gören göze bağlıdır. Bu nedenden olmalı, Hünkâr "*Gözüyle gizli değil*" der.

Pir Sultan Abdal, aynı görüşü kendi ozan diliyle "*uyur idik uyardılar*" dizesiye başlayan şiirinde dile getirir ve şiiri şu dörtlükle bitirir:

"*Pir Sultan*'ım eder şunda
Çok keramet var insanda
O cihanda bu cihanda
Ali'ye saydılar bizi"

Sözü getireceğim yer, "*sevgili Ulaş Dinçer de artık bu cihanda yok*" tümcesidir. O da Hakk'a yürüdü. İçimizi acıta acıta.... Ve önemli bir ayıbımızı yüzümüze çala çala... O ayıp; bir musahibimiz Hakk'a yürüdüğünde, ne yapacağımızı bilemeyişimiz, elimizin kolumuzun bağlanması halidir. Evet, böyle bir durumda ne yapacağız?

Cenazelerimiz camiden mi kalkacak, cemevinden mi?..

Birçoğumuz ikircikli davranıyor; komşular, arkadaşlar ne der gibi bir düşünceyle, yaşam boyu yolu camiye düşmemiş bir yakınımızı alıp oraya götürüyoruz. Sünni imam kendi usulünce cemaati namaza davet ediyor; kimimiz bu davete uyuyor, kimimiz de bir kenara çekilip seyrediyoruz.

Bizleri tanıyan bir şeriatçı da (Sünni Müslüman demiyorum) tesadüfen oradaysa; hemen lafı yapıştırıyor, "*Hayatları boyunca camiye adım atmazlar, ama sonunda leşleri buraya gelir...*"

Ne acı verici bir durum.

Ulaş'ın cenazesinde de benzer duyguları yaşadık. Bereket Ankara Asri Mezarlıkta defin sırasında; görevli hocaya teşekkür edip, görevi zar zor bulunan bir dede üstlenince; Ulaş da, biz geride bıraktıkları da rahat bir nefes aldık. Ulaş böyle yolculandı.

Ancak bir sorun ortada; dört milyon nüfuslu koca Ankara'da cenazelerimizi götürebileceğimiz bir tek Cemevi bile yok. Alevi-Bektaşi geleneğine göre cenazelerimizi kaldıracak yetkinlikte bir dedemiz yok... Bu ayıp bize yeter.

Henüz örgütlenmenin, bilinçlenmenin, kendi kimlik ve kişiliğimize sahip çıkma mücadelesinin başlarındayız... Evet ama, yaşam sürüyor... Her gün birilerimiz ölüyor.

Alevi örgütlerinin, dedeleri acilen (sadece bu durum için olsa bile) toplantıya davet etmesi, bu sorunu çözmesi gerekiyor...

Bu sorun çözülmedikçe ben ölmeyeceğim. Kendi kendime söz verdim. Sizi bilmem...

DEDEM HAKKA YÜRÜDÜ

Daha analarımızın üç etekleri arasında dolaşırken biz çocuklar, her kış geldiğinde onca kar'a karşın ısınıverirdi köy birdenbire. Duyardık ki Dede gelmiş. Analarımızın, babalarımızın, dillerden düşürmedikleri, adlarını anarken bile gıyabında niyaz ile saygı sundukları, aksakallı, parlak bakışlı, güzel yüzlü, dedemiz nelere kadir değildi ki... Uzağı yakın kılar, zoru kolay kılar, ürünü bol eyler, acıyı bal eylerdi. Çocuk isteyene çocuk, eş isteyene eş verirdi. Bir tek gaip'ten haber vermez, bir de geleceği okuyamazdı. Zira birincisi cin'lerin, ikincisi ise falcıların işiydi. Ötesini dedemiz bilirdi.

"*Dede*" dediğimiz imge böyle yer etmeye başladı usumuzda.

Sonra cemleri gördük.

Biz çocuklar için bir şenlikti cem.

Tüm köy halkı toplanır, bir salonda halka halka dizilir, elinde değneği ile "*Gözcü Baba*" herkesi susturur, okulda, ders boyu öğretmenimizin yapamadığını, bir çırpıda başarıverir, koca koca adamları sus pus ederdi. Sazlar çalar, deyişler söylenir, köyün en asık suratlı adamları bile hüngür hüngür ağlarlardı. Analar, bacılar, amcalar semaha durur, ağır ağır ırgalanır, sonra kanatlanıp uçarlardı. An gelir, köyün en yaramaz, en ziyankâr, en şer adamları, dedikoducu karıları meydana dikilir, boyunlarını büker, herkesin gözü önünde dedeye hesap verir, cezalarını bulur, ziyan verdiklerinden özür diler, küçülürlerdi. Sona doğru en güzel şey olur, bol etli bulgur pilavı, cemevini bayramevine dönüştürürdü.

Bir sonraki kışa, bir sonraki Cem'e kadar, biz köy çocukları, bağda-bahçede, dağda-yabanda dolaşırken, havada turna kuşu arar, bulunca uzaktan niyaz eder, becerebildiğimizce, hemen oracıkta semaha dururduk.

Kim ki, geçen kış yediği cezayı unutmuş da bir başkasının malına mülküne, ekinine-bostanına zarar-ziyan veriyor, içimizden nasıl olsa dede hesabını soracak diye gönlümüzü ferah tutardık.

Deyişler, dualar, nefesler, türküler, maniler, ağıtlar ezberler, çocuk sesimizle derin vadilerin içinde, yankılanıp bize dönsün diye bağıra bağıra söylerdik.

Harman vakti olup dedemiz yeniden köye geldiğinde, yanında yöresinde dolaşır, ayağına takılırdık ki, bizi farketsin, başımızı okşasın, kimin oğlu olduğumuzu sorsun, sonra da tutup yanaklarımızdan öpsün...

Bu duygu alışverişi, bu imge, giderek bilince, somuta ve gerçeğe dönüştü.

Gekki Dede, Düldül Dede, Muharrem Naci Dede, İbrahim Mamo Dede ve İbrahim Temiz Dede... Daha niceleri... Birer kimlik, kişilik, karakter olarak bilincimize yer etti, örnek kişiler oldular.

Dede değilsek de, dede soyundan değilsek de, dede talibi olmak da az şey değildi. Yola girmek, ikrar vermek, müsahip edinmek, "*adam olmak*"la eş anlamlıydı. Henüz lise öğrencisiyken o beyaz örtünün altında Amcaoğlum'la bedenlerimizi ve ruhlarımızı, Malatya'nın Başharık Mahallesinde, amcam Mahmut'un ve öbür büyüklerimizin tanıklığında, birleştirdik. Artık yalnız değildik. Bir yolun mensubu, bir hanenin bireyi, bir davanın adamıydık.

Kim bilir kaç yüzyıldır bu böyleydi.

Elden ele, kuşaktan kuşağa aktarıla aktarıla bugüne dek gelmişti. Dede diliyle, ozan teliyle taşına taşına...

O, "*dedem*" dedikçe yüreğinin yağı eriyen, "*yol*" dedikçe kendini sırat köprüsünde hisseden Amcamı o ilk gençlik yıllarımızda kaybettik. Ve her birimiz bir yana savrulduk. Artık ne sadece köyümüzde, ne de Başharık Mahallesindeydik, artık Türkiye'nin her yerindeydik. Sadece birbirimizi kaybetmedik Dedemizi de kaybettik. Kent hem uygarlıktı. Hem yabanlık, hem kapitalizmdi, hem yamyamlık. Bir yandan üretirken, öbür yandan da tüketiyordu. Ne kaldıysa çocukluğumuzdan usumuzda, kentte kent koşullarında, yeniden yorumlamak ve yaratmak gerekiyordu. Bu uğraş içindeyken bir yıl kadar önce, yolumuz PSAKD Kadıköy Şubeye düştü. Laf lafı açtı, laf bir kapıyı açtı. Öğrendim ki; İbrahim Temiz Dedem, hemen derneğin yanı başında oturuyor.

Kapısını çalarken ne denli heyecanlı olduğumu gerçekten anlatamam. O sadece dedem değildi ki... Henüz ortaokul öğrencisiyken, Hz. Ali Cenklerini, Kerbelâ Vakası'nı okurken ben, çevremde ağlaşan komşu kadınların gözyaşıydı. Dağda bayırda aradığımız Turna Kuşuydu. Etli kurban pilavıydı. Amcamdı, babamdı, mayamdı.

Hem annemin kaç yıl geçmesine karşın, hiç oğlan çocuğu olmazken, onun duası ile peydahlanmamış mıydım? Adı "*Ali*" olsun dememiş miydi?..

Bende kalan siluet, biraz sonra karşılaşacağım yaşlı adamla örtüşecek miydi? Amcamı, babamı, evimizi, köyümüzü anımsayabilecek miydi?..

Bir bir anlattım da, tek tek bildi.

Sarılıp başımı göğsüne koydum da, kalbi turna kuşunun kanatları oldu.

Ellerimi, ayaklarımı koyacak yer ararken, Ana'nın hazırladığı sofranın başında, dedi ki bana: "*Bak oğul, madem ki derneklerimizden birinin içindesin, iki şey isterim senden: Aleviliğe siyaseti sokmayasın ve Alkollü ortamlarda semah döndürmeyesin...*"

"*Alevilik zaten siyaset değil midir, Hünkâr Hacıbektaşı Veli, Pir Sultan siyasetçi değiller miydi?..*" diye soracak oldum da:

"*Elbette öyledirler, yolu sürdürmek, var olmak anlamında... siyaset dediğim, şu bugünkü partilerin Aleviliği malzeme yapmaları anlamındadır*" diye açıkladı.

"*Dede*" dedim, "*Sevgili Dedem bu iki öğüdünü taa o zaman* (1960 yılların Malatyası) *söylemiştin... O gün bugün kulağımda.*"

Bulmuşken ayrılmak zordu.

Meğer bir yıl soma yeniden ayrılacakmışız...

Dedem geçen ay Hakk'a yürüdü... Turna kuşu oldu kanatlandı.

İmgeydi, somut oldu. Somutken imgeye dönüştü.

"SİYASETİN EMRİNDE BİR DİN İSTEMİYORUZ, DİNİN EMRİNDE SİYASETİ KABUL EDİYORUZ."

Alevilerin Sesi Dergisi, 97. sayı, Eylül 2006

CUMHURİYET GAZETESİ'nin 27 Temmuz 2006 tarihli *Kitap* Ekinde, Mustafa Şerif Onaran, "Değinmeler" adlı sayfasında, Ekrem Ceyhun'un "*2023 Yılında Türkiye*" adlı kitabını tanıttı. Sadece bu kitabı değil Ekrem Ceyhun'u da tanıttı.

Bu ikinci bölüme; "*Bilinmeyen Ekrem Ceyhun*" ara başlığını koyduktan sonra şöyle yazdı:

> "Önce belleklerimizi yoklayıp Ekrem Ceyhun'u yeniden anımsayalım. Annesi 'Osmanlı Kadını' dedikleri, yaşama deneyimiyle yüklü, gün görmüş, özel dünyası olan bir kadındı. Babası her zaman genç kalmasını bilmiş, içi sevinç dolu bir küçük memur."
>
> "Ekrem Ceyhun 1952'de İstanbul Teknik Üniversitesi'nden Yüksek İnşaat Mühendisi olarak çıkıp Karayollarında görev aldıktan sonra, 50 yıl boyunca, devletin en yüksek yerlerinde bürokrat olarak çalışmış; siyasete atıldıktan sonra da değişik bakanlık görevleri yapmıştı. Örtülü ödenek de ona bağlıydı. Derin devleti yakından tanıdı. Atatürk devrimlerine inanan, samimi bir Müslüman'dı. İnançlarını siyaset için kullanmadı."

Onaran; "*Önce belleklerimizi yoklayıp Ekrem Ceyhun'u yeniden anımsayalım.*" dedi. Kendi bildiklerini yazdı, ama benim belleğimdeki Ekrem Ceyhun bambaşka biriydi. Ekrem Ceyhun'u o meşhur tümcesiyle anımsıyordum. O tümce şuydu: "*Biz siyasetin emrinde bir din istemiyoruz; dinin emrinde siyaseti kabul ediyoruz.*" Belleğimde bir şey daha vardı. Arşivimde arayıp buldum. Bu bir gazete kesiği idi. 24 Nisan 1993 tarihli *Milliyet* Gazetesi, "*Bakan, Erbakan'ın elini öptü*" diye yazıyordu. Erbakan'ın elini öpen, Demirel hükümetinde Diyanetten sorumlu Devlet Bakanı olan Ekrem Ceyhun'du. Yer Anıtkabir'di. 23 Nisan törenleri nedeniyle oradaydılar.

Haber; "*66 yaşındaki Devlet Bakanı'nın 67 yaşındaki bir muhalefet liderinin elini öpmesi, izleyenlerin ilgisini çekti.*" tümcesi ile son buluyordu.

Bu iki şey elimin altındaydı, ama yetinmeyip Sayın Ceyhun'un Diyanetten sorumlu Devlet Bakanı olduğu dönemdeki meclis tutanaklarını, özellikle Diyanet bütçesi konuşmalarını okumalıydım. O meşhur söz orada söylenmişti çünkü.

Diyanet İşleri Bakanlığı bütçe görüşmelerinde 1992 yılında; SHP, RP, DYP, ANAP, 1993'te ise RP, SHP, ANAP, DYP, CHP adına konuşmalar olmuş. SHP adına konuşan Sayın Şahin Ulusoy'un konuşmalarını bir yana bırakacak olursak, öbür sözcülerin işledikleri tema, öne çıkardıkları konular aynıydı:

"Her yıl 1500 cami ile 300 civarında kuran kursu için bina inşa edilmektedir. Bu yetersizdir.", "Bugün (DİB) 80 binin üzerindeki görevlisiyle milletimize hizmet etmenin gayreti içindeyse, bu necip milletimizin inancından kaynaklanan bir tezahürdür." "Bu ulvî müessese layık olduğu üstün statüye kavuşturulmalıdır.", "özerk olmalıdır.", "devlet protokolünde layık olduğu yere getirilmelidir.", "Mevcut statü ile Müslümanların vicdanları sızlamaktadır.", "Makam arabası kırmızı plakalı olmalıdır.", "Alo Diyanet" hattı kurulmalıdır.", "TRT'nin dini yayınlar şubesi, mutlaka Dini Hizmetler Dairesi haline getirilmeli ve din hizmeti daha çok yaygınlaştırılmalıdır.", "DİB'na TRT'de özel bir kanal verilmelidir.", "Kültür Bakanlığının bale ödenekleri bölümünden DİB'na aktarma yapılmalıdır.", "Türban, ideolojik bir simge değil, türban, yani başörtüsü, Allah'ın emridir.", "Bazı üniversite kapılarında baş örtülü kızlarımız hâlâ gözyaşı akıtmaktadırlar.", "Ülkemizde, dinin ihmal edildiği dönemler yaşanmıştır. 1946'dan başlayarak bu ihmal telafi edilmeye çalışılmaktadır.", "O dönem, devlet, hakiki din adamları yetiştirme müesseselerini kurmamış, halk dinini öğrenmede gerekli iklimden yoksun bırakılmıştır. İşte, Cumhuriyet devrinin en büyük yanlışlıklarından birisi budur. O dönem siyaset adamlarının da affedilmez ayıplarından birisidir; nitekim, millet bunu affetmemiştir, üstelik bunlar laiklik adına yapılmıştır."

"Bediüzzaman Said Nursi'nin Risale-î Nur'undan yararlanarak tercüme edilecek eserler, büyük bir eksikliği tamamlayacaktır."

Bu görüşmelerdeki öbür saptama ve önermeler de yine kısaca şöyle:

"Dinler, başlı başına bir anayasa hukukudur.", "Din, millet varlığının temeli ve kalesidir.", "Bizde din, hem hayatın hayatı hem nuru hem esasıdır.", "Hiç kimsenin gönlüne göre değil, Allah'ın emrine göre konuşuyorum.", "DİB teşkilatımız, milletin göz bebeğidir." "Sayın Başbakan Süleyman Demirel Diyanetin üstünde, hepimizin bildiği gibi

titremektedir, bu konularda hep zirvede kalmıştır; "DİB, Türkiye'de ve dünyada, ilk defa geniş katılımlı, bir din şurası gerçekleştirecektir." "Aleviler de Sünniler de hepsi Müslüman'dır." "Bugün Amerika'da ortaya çıkan ve bütün dünyayı tehdit eden AIDS, Lût Kavminin duçar olduğu sapıklığın bugünkü tezahürüdür."

Tüm bu alıntıları o yıllardaki meclisimizi ve partilerimizi iyi anlayalım, bir kez daha anımsayalım diye yaptım. (Hoş bu anlayış, çok değil on yıl sonra bunların sonlarını getirmiştir. Ama başka bir şeyi AKP iktidarına da zemin hazırlamıştır. Onlar bu tarlada yetişmiştir. Ayrıca yine görüyoruz ki; Diyanete sağlanan olanaklar, türban, laiklik anlayışı gibi temel konular o günden kaldığı şekliyle hâlâ tartışılmaktadır.)

Ekrem Ceyhun, bu mecliste Diyanet'ten sorumlu Devlet Bakanıdır. Bu eleştiri ve önerilere verdiği yanıtta şunları söylüyor:

"Toplumları bir arada tutan en büyük unsur, hiç şüphe yok ki, onların müşterek değerleridir. Bu müşterek değerlerin başında da din gelmektedir.", "Hükümet olarak, evvela DİB'na aynen YÖK başkanlığında olduğu gibi kırmızı plaka verilmesi konusunda teşebbüse geçmiş bulunuyoruz, bunu sonuçlandıracağız.", "Bu beş yıllık program içerisinde DiB'da çalışan tüm insanlar bir ev sahibi, tüm müezzinler bir ev sahibi olacaklar. Bunu takiben diğer din görevlilerinin ev sahibi olması sağlanacaktır.", "Her caminin yanına bir imam, bir de müezzin evinin yapılmasını beş yıllık plana bağladık ve Allah'ın izniyle bu yıldan itibaren bu faaliyete geçiyoruz."

Ceyhun'un yanıtında başkaca da ele gelir bir şey yok.

Şimdi gelelim; Onaran'ın; "*Önce belleklerimizi yoklayıp Ekrem Ceyhun'u yeniden anımsayalım*" dediğinde usuma gelen o meşhur cümlesinin geçtiği bölüme:

"Şunu ifade etmek istiyorum: Hükümet olarak biz, üç yere siyasetin girmesine karşıyız: Okul, cami, kışla.

Biz, siyasetin emrinde bir din istemiyoruz; dinin emrinde siyaseti kabul ediyoruz. Çünkü, dinin emrindeki siyaset, milletimizin yücelmesini meydana getirir. Siyasetin emrindeki din ise, Allah korusun, milletimizi parçalanmaya ve bölünmeye götürür. Bu bakımdan, buna kesinlikle karşıyız.

Hükümetimiz göreve başlar başlamaz, bir boşluğu görerek, onu doldurmak istemiş ve Din işleri Yüksek Kurulunu meydana getirmiştir. Kurul, dokuz aydan beri çalışmalarına devam etmektedir."

"*Biz siyasetin emrinde bir din istemiyoruz, dinin emrinde siyaseti kabul ediyoruz.*" dediğinizde; okul, cami, kışla, milletin parçalanması, bölünmesi, kaygıları boşunadır, beyhudedir. Ne biri doğrudur, ne de öteki ikisi birden yanlıştır. Bu bütçe görüşmelerinde sözcülerden biri; "*Ne devlet elinde din, ne de din elinde devlet rahata kavuşamamıştır bugüne kadar.*" demişken üstelik. Atatürk'ün laiklik anlayışı belliyken. Bu durumda Onal'an'ın; Ceyhun için söylediği; "*Atatürk Devrimlerine inanan samimi bir Müslüman'dı.*" Nitelemesi nasıl doğru olabilir? Ve elbette hükümetin öbür ortağı SHP sözcüsü Tokat Milletvekili Şahin Ulusoy'un; "*Anayasadaki evrensel hukuk ilkelerine aykırı dini eğitim zorunluluğunun kaldırılmasını; dini eğitimin, kişilerin ve velilerin rızalarına bırakılmasını; diliyorum.*" demişken, nasıl olur da Sayın Bakan bu öneriyi duymazdan gelir.

Bakan duymuyor, ama Bakanı duyan biri var: SHP Kırşehir Milletvekili Coşkun Gökalp, Gökalp soruyor:

"*Coşkun Gökalp* (Kırşehir) – Sayın Başkan; Sayın Bakanımız biraz önce kürsüden cevaplar verdi. İyi niyetinden hiç endişemiz yoktur; fakat, anladığım kadarıyla, tutuğum nota göre şöyle dedi: '*Siyasetin emrinde din düşünmüyoruz, dinin emrinde siyaseti kabul ediyoruz.*'

Şimdi soruyorum; böyle düşünülürse, Anayasanın 2. maddesi ve Anayasa'nın 24 üncü maddesiyle, bu düşünce sistemi nasıl bağdaşır ve özellikle laiklik ilkesiyle nasıl bağdaşır?

Başkan - Teşekkür ederim Sayın Gökalp.

Buyurun Sayın Bakan.

Devlet Bakanı Ekrem Ceyhun (Balıkesir) - Sayın Başkan, her iki konuşmacımıza da yazılı olarak cevap arz edeceğim."

Ekrem Ceyhun yanıt verdi mi, verdiyse o yanıt ne idi diye merak ettim. Arayıp Coşkun Gökalp'i buldum. "*Evet, öyle oldu, ama yanıt vermedi.*" dedi.

Onaran; Ceyhun'un "*2023 Yılında Türkiye*" kitabını tanıtırken; Ceyhun için; "*Mustafa Kemal'in ağzından ulusun sesini yorumluyordu.*" diyor. Belki de öyledir. Kitabı Ankara'da bulamadığım için okuyamadım. Dilerim öyledir.

Doğrusu kafam karıştı. Hem de çok...

EVİN İÇİNDEKİ DÜŞMAN

Alevilerin Sesi Dergisi, Kasım 2003

TARİHTE öyle olaylar vardır ki; o olay karşısında takındığınız tavırla kendinizi tanımlarsınız. Subjektif niyetiniz ne olursa olsun, objektif durumunuz sizi ele verir. Bu tür olaylar öylesine belirleyici ve ayırt edici olur ki; neredeyse akla kara gibi...

Ara renkleri, tonları kabul etmez. Mazeretleri reddeder. Ne tür argümanlarla kendinizi eğip bükseniz de son tahlilde ne olduğunuz açığa çıkar.

Sivas Katliamı böyle bir olaydır.

Aynı zamanda din adına işlenen cinayetlerden, öncekileri aratmayacak kadar da gaddardır. Bu anlamda dinin, huzur, sükûnet, suhulet, barış, hoşgörü, saygı ve sevgi olduğuna inananları da düş kırıklığına uğratan bir olaydır.

Sivas Katliamı sonrası; toplumun değişik kesimleri doğal olarak değişik tepkiler verdiler. "*Şanlı Sivas Kıyamı*" diyenlerden "*Kanlı Sivas*" diyenlere kadar uzandı yelpaze. Toplum dediğiniz; çobandan profesöre, köylüden Çankayalı'ya, işçiden patrona, esnaftan öğrenciye, fakirden zengine, inançlıdan inançsıza dek uzanır. O anlamda herkesin kendi penceresinden bakması kadar doğal bir şey olamaz.

Ama "*Aydın*" dediğimiz kimseler yukarıda andığımız sıfatları aşmış, taşmış, üstüne çıkmış, geride bırakmış kimselerdir. Onlar ne Karadenizli'dir ne Egeli, ne fakirdir ne zengin, ne Türk'tür ne Kürt, ne Alevi'dir, ne Sünni, onlar Aydın'dır.

Baktım da sözlüğe *Aydın* için şöyle diyor: "*Başlıcalıkla zihinsel, yüksek nitelikli bir çalışma içinde bulunması gereken kişilerin yer aldığı toplumsal kesim.*"

Aydın toplumun önündedir, hep ileriyi işaret edendir. Statükocu değil, evrimcidir, devrimcidir. Giyotine giderken bile Dünyanın dönmekte olduğuna işaret edendir.

12 Eylül faşist diktatörlüğünün en azgın dönemlerinde bile "*Aydınlar Dilekçesi*"ni alıp Evren'in kapısına dayanandır aydın. Çağının tanığıdır. Yaşadığı çağda olagelmiş her olumsuzluktan kendi payına düşeni kabullenecek, olumluluklardan ise yine kendi payına düşeni kabullenmeyecek denli

alçakgönüllü olandır. O, "*Ben dememiş miydim?*" diye böbürlenmez. Aksine kendinde de hata arar. "*Aydın*" dediğimiz kendini şan, şöhret, para pul için birilerine kiralamaz. Toplumsal büyük olaylar karşısında, ne gördüğünü çalan hakem gibidir, ne de maç kritiği yapan yorumcu gibidir. Her ikisidir. Hem gördüğünü yazar-konuşur, hem de yorumlar. Bu anlamda topluma yol gösterir, ufuk açar, bakış açısı kazandırır."Kendini aydın sayanların, sananların, kıymet-î harbiyesi; ne iyi ki, yazdıkları kitap sayısı ile değil, ne yazdıkları, ne söyledikleri ile ölçülür"

Sivas Katliamı sonrasına, kimin bu olaya nasıl baktığı, nasıl değerlendirdiği konusuna yeniden dönecek ve bir örneği irdeleyecek olursak; örneğimiz; İsmet Zeki Eyuboğlu ve onun Pencere yayınlarından çıkmış olan "*Gelin Canlar Söyleşelim*" adlı kitabıdır (Haziran 1997).

Sayın Eyuboğlu, 42 kitaba imza atmış bir yazar, felsefeci, halk bilimci ve araştırmacı. Bu 42 kitaptan, 12'si ise direk, ya da dolaylı, Alevilikle ilgili. O nedenlerdir ki; Aleviler onu önemsemişler ve defalarca hanelerine mihman etmişlerdir.

Ama beşerdir şaşar.

> "Ben Sivas'ta düzenlenen törenlere aylarca önceden çağrılmış, orada konuşması istenen bir kimseyim. Trabzon'a gideceğimden toplantılara katılmadım, ancak böyle bir sonucun ortaya çıkacağını, törenleri düzenleyenlerin tutumlarından, anlayışlarından seziyordum." (s. 145)

> "Kim ne derse desin, ne düşünürse düşünsün, çağrıldığım, olacağı sezdiğimden gitmediğim Sivas'ta yükselen yalımları tutuşturan o töreni düzenleyenlerdir." (s. 151)

Sayın Eyuboğlu'nun bu törenlere çağrıldığı doğrudur.

O'nu, 20 Mart 1993 günü Cağaloğlu'nda Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın binasında, Türkiye Yazarlar Sendikası'nın kongresi sırasında, sevgili Lütfi Kaleli'nin tanıklığında PSAKD adına ben davet ettim. Tıpkı, aynı toplantıda, Asım Bezirci, Aziz Nesin, Lütfi Kaleli, Cengiz Gündoğdu, Öner Yağcı ve Battal Pehlivan'ı da davet ettiğim gibi.

Eyuboğlu, o tarihte Trabzon'da olacağını söyledi.

Biz de başka bir zaman dileği ile teşekkür ettik. Hepsi bu.

Gelmeyişini Trabzon'a gideceğinin dışında iki nedene daha bağlıyor:

Birincisi: Olacakları sezmişmiş...

İkincisi: Bu etkinlikleri düzenleyenlerin tutumları ve anlayışlarıymış...

Şimdi bir "*Aydın*", üstelik de Pir Sultan Abdal hakkında kitap yazmış bir "*filozof*" düşününüz ki; Sivas'ta olup bitecekleri, 3,5 ay öncesinden sezebiliyor, ama bunu kimseyle paylaşmıyor. Bu etkinliği düzenleyenlere, bu etkinliğe çağrılı olanlara, güvenlik güçlerine ya da demokrat kamuoyuna bu konuda bir tek söz söylemiyor, onları uyarmıyor, uyandırmıyor. Ama sezgi-

leri öyle güçlü ki; kendi bireysel kararını bu sezgileri ışığı altında alabiliyor. Sonuçta haklı çıktığını görüyor ve oturup tüm bunları seneler sonra yazarak; "*Ben zaten sezmiştim.*" diyebiliyor.

Eyuboğlu bunlarla yetinmiyor.

"*Bu etkinliği düzenleyenlerin tutum ve davranışlarına*" gelince; yine bu konuda da, bir sakatlık, terslik varsa, bunu onlarla; dinlemiyor ve anlamıyorlarsa kamuoyu ile paylaşmıyor. Yine oturup seneler sonra yazıyor. Hani derler ya; "*Araba devrildikten sonra yol gösteren çok olur.*" diye.

Bu etkinliği düzenleyenler; Eyuboğlu'na göre; çağırdıkları kişilerin, konuyla ilgileri olmamasına karşın ünlerine ve arkalarına sığınarak ün yapmak isteyenlerdir. çağrılı yazarlar ise; "*Hangisi Alevilikle ilgili birer araştırmacıydı?..*" (s. 146)

"*Törenleri düzenleyenler*" on yıldır konuşuyor, yazıyorlar. Neden oldu, nasıl oldu, kim, niçin yaptı sorularını bıkmadan, usanmadan, başta DGM duruşmaları olmak üzere her platforma yanıtlıyorlar.

Aslında Eyuboğlu'nun derdi Aziz Nesin'ledir.

Şöyle diyor bu konuda:

> "Şimdi şunu bunu suçlamanın, nedeni başka kaynaklarda aramanın gereği yoktur. '*Şeytan Ayetleri*'ni yayınlamak için aylarca önceden yayın araçlarında gürültü koparmaya girişmenin bir anlamı olamazdı." (s. 146)

Ne ilginç değil mi?.. 1-2 Temmuz gecesi Sivas'ta halkı cihat'a çağıran "*Müslümanlar*" imzalı bildiride de aynı argüman kullanılıyor, oteli ateşe verenler de "*Şeytan Aziz*" diye yırtınıyorlardı.

Daha acı şeyler de söylüyor:

"*Ben Alevi bir yazar değilim, ancak Alevilik'i Alevilerden çok seven bir kimseyim.*" (s. 152) dedikten sonra ekliyor:

> "Sivas olayının gerçek sorumluları, bu konuyu sıcak tutarak, güncelliğini korumak isteyerek, yurtdışında bile törenler düzenlenmesine yardımcı oldular, olanak sağladılar." (s. 153)

> "Olan olmuş, geçen geçmiştir, Aleviliğin daha nice sorunu vardır. Bu nedenle Sivas olayını dile dolayıp, ayrılıkçı girişimlerden uzak kalmayı, birleştirici olmayı düşünmeyen kimselerin, ortalıkta dolaşarak '*günah çıkarma*' toplantıları düzenlemelerinin yararı yoktur, tersine bölünmelerine, çıkmazlara sürüklenme etkinliği vardır." (s. 154)

Bu ifadelerden şunları anlıyoruz:

Olan olmuş, ölen ölmüştür. Bir bardak su için.

Yurtiçinde, yurtdışında törenler düzenleyip, olayı sıcak tutmak, güncelliğini korumak, günah çıkarma toplantılarıdır, üstelik bunlar ayrılıkçı girişimlerdir.

Tıpkı Sivas Gazeteciler Cemiyeti Başkam'nın, Ertuğrul Özkök'ün, Gülay Göktürk'ün, Sivas Valisi'nin, Sivas Sanayi Odası Başkanı'nın söyledikleri gibi.

Tıpkı Sivas Katilleri ve onların avukatlarının söylediği gibi.

Yalnız bir fark var arada, bu zat "*Ben Alevilik'i çok seven bir yazarım.*" diye başlıyor. Ah benim zavallı ülkem... Aydın fakiri ülkem...

Yedi yıl süren Sivas Toplukırımı davası sürensince; katiller, onların avukatları, TBMM'ndeki sözcüleri, basın dünyasındaki temsilcileri, tarikat büyükleri hep aynı şeyi söylediler. Suçlu Aziz Nesin'dir, onu Sivas'a davet edenlerdir, böylece Müslüman halkı tahrik edenlerdir.

Eyuboğlu da aynı şeyleri söylüyor:

"Sivas'ta yükselen yalımları tutuşturan o töreni düzenleyenlerdir." (s. 151)

"Şu soruyu sormalıyım: Sivas törenlerine öncülük edenler arasında, Alevilik konusunda, özgün nitelik taşıyan bir yapıt üreten kim vardır?" (s. 152)

Ondan beklenen o yedi yıllık duruşmalar boyunca DGM'ye gelip bu suçlamalarını orada da, yargıçların, savcıların, katillerin ve mağdurların huzurunda da ileri sürmeliydi.

Kim bu etkinlikleri düzenleyen? Pir Sultan Abdal Kültür Derneği. Ev sahibi, öncü o.

Hayır efendim, olmazmış...

Bu etkinliğe öncülük edenler Alevilik konusunda özgün nitelik taşıyan, yapıt üreten kimse, kimseler olmalıymış...

Kim o, ya da onlar?..

Bu kafaya göre; Hacı Bektaş, Abdal Musa, Hüseyin Gazi, vb., etkinlikleri düzenleyenler de "*ehil*" değiller.

Ehil olan?..

Belki sadece kendisi...

Kaldı ki bu etkinliğe de davet edilmiş...

Gelmemiş... Gelerek, sezgilerini, bilgilerini, uyarılarını kimseyle paylaşmamış... şimdi yazıyor. Bir yandan da soruyor: "*Niye birlik değiller?*"

Bu soruyu sorduğu yer de *Cem* Dergisi sayfaları... Oradan saldırıyor. Arkasını sağlama alarak.

Eyuboğlu'nun bu söyledikleri son on yıla ilişkin şeyler... Bu kitabında bir de yedi yüz yıl öncesine gidiyor ve o döneme ilişkin şu iddiada bulunuyor:

"Hacı Bektaş Veli Sünni'dir, onun izini sürenler, görüşlerini benimseyenler Alevidir. (s. 14)

Ne denir?..

Hangi araştırmanın sonucunda, hangi verilerin ışığı altında bu sonuca ulaştın diye sorulmaz mı...?

Neyse; başka bir şey soralım:

16 Ağustos 1995 tarihinde, Hacıbektaş'ta, "*Hoşgörü ve Hacı Bektaş Veli*" panelinde "*Gazeteci-Yazar*" sıfatıyla konuşurken, hazır Aleviler seni dinliyorken neden bu savını ileri sürmüyorsun da bunun yerine şöyle diyorsun:

> "Hacı Bektaş Veli, elimizde bulunan yazılı kaynakların, sergilenen söylentilerin, söylencelerin bildirdiğine göre belli dar bir inancın değil, insan değerlerini kavrama bakımından evrensel bir düşüncenin, özelliğini insana saygıda, hayvanları, doğayı sevmede, barışçıl bir yaşama ortamında bulan düşüncenin öncülerindendir."

Neden Hacı Bektaş Veli'nin Sünni olduğunu burada dile getirmiyorsun?..

Yer ve zaman sorunu mu yoksa?..

Alevilere, "*Hoşgörü panelinde*" hoş görünmek daha hoş olsa gerek...

Eyuboğlu, Hacı Bektaş Veli için "*Sünni'dir*" derken tıpkı diyemiyorum, ama *Cuma* Dergisi Ağustos 1999 tarihli sayısında kapaktan "*Şeriatçı Hacı Bektaş Veli*" diyor. Aynı dergide Selim Çoraklı "*1209 yılında Horasan'ın önemli kültür merkezlerinden biri olan Nişabur'da dünyaya gelen ve ölümüne kadar şeriat'tan kıl payı ayrılmayan Hacı Bektaş Veli de yukarıda zikrettiğimiz çerçevede yanlış anlaşılan ve yorumlanan değerlerimizden biridir.*" (s. 3) diyor.

Aynı dergide Ali Rıza Demircan, Fermani Altun, İzzettin Doğan, Yavuz Bülent Bakiler, Abdurrahman Dilipak da benzer şeyler söylüyorlar: Şeriatçı Hacı Bektaş...

Girişte demiştik ya; Sivas Katliamı'na herkes kendi penceresinden baktı diye; oysa gerçek bir taneydi.

Hacı Bektaş Veli' ye bakış da öyle... Bu da doğal... Doğal olmayan dost gözükerek düşman gibi bakmakta...

Bunun için olmalı; Romalı şair Martialis "*Tanrım sen beni dostlarımdan koru, nasıl olsa düşmanlarımla başa çıkarım.*" diyor.

Yüzyıllar sonra ise; Hünkâr Hacı Bektaş Veli bu gerçeği şöyle ifade ediyor: "*Ev içindeki düşmandan kork!*"

ALEVİLERİ ANLAMAK YETMEZ

ALEVİ BEKTAŞİ Kuruluşları Birliği Kültür Derneği'nin (ABKB), Ankara 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nce kapatılması kararı üzerine başlayan tartışma süreci içerisinde, birçok yazar, düşünür, siyasetçi, toplum bilimci konuya ilişkin düşüncelerini basın organlarında açıkladılar. Bu yazılardan biri de *Cumhuriyet* Gazetesi'nin "*Olaylar ve Görüşler*" sayfasında, 18 Mart 2002 tarihinde yer alan, Emekli Cumhuriyet Savcısı Sayın Gündüz Akgül'e ait olanı idi. Sayın Akgül'ün yazısında, başkaca birçok aydın tarafından da dile getirilen ortak bir özellik olduğu nedeniyle yanıt verme gereği doğdu. Bu ortak görüş; Sayın Akgül'ün şu cümleleridir:

> "Her dönemde Türkiye'nin ilerlemesi ve gelişmesini istemeyen iç ve dış işbirlikçiler, gündemi değişik konularla doldurarak ve biri bitince öbürünü başlatarak, rahat soluk almamızı engellemektedirler. Son günlerde güncel olan, *Alevi yurttaşlarımız üzerinde oynanmak istenen oyun'un* (vurgu Akgül'e ait) daha iyi anlaşılabilmesi için...", "Son zamanlarda, PKK ve Hizbullah bitme aşamasına gelmişken, sağ ve sol çatışmaları durmuşken ve ne yazık ki Türkiye IMF iç ve dış borç sarmalında kıvranırken, birileri boş kalan gündeme Alevi sorununu taşımaya hazırlanmaktadır."

Sayın Akgül doğru söylüyor.

Ama eksik söylüyor.

Evet, birileri Aleviler üzerinden siyaset yapmak isteyebilir, onları siyasi, ticari, şahsi, vb., amaçları için kullanmak isteyebilir, kaşınacak yara gibi algılayabilir, Türkiye'nin yumuşak karnı gibi görebilir. Ama bu sadece onları bağlar. Aleviler, kendi tarihleri boyunca bu tür niyet sahiplerine, kendi içlerinden çıkanlar da dâhil olmak üzere, ne pirim vermişlerdir, ne de verecekleri vardır.

Ama bu olgu böyle diye; Alevi gerçeği ve yaşadıkları sorunlar, görmezden mi gelinmeli?. PKK ve Hizbullah benzetmeleriyle gözleri korkutulmalı, birazcık inceltilmiş, yumuşatılmış, diplomatik bir görünüm kazandırılmış da olsa aba altından sopa mı gösterilmeli?

Ne yazık ki durum budur.

Herkes bu bağlamda Alevileri anlıyor, anlıyor gibi gözüküyor.

Ama aslında anlamak yetmiyor. Oysa Alevilerin sorunlarını çözmek gerekiyor.

Sayın Akgül'ün sandığı gibi Alevilik, boş olan gündemi baş ağrıtacak (!) biçimde doldurmaya aday, yapay bir konu değildir. Selçuklu'dan bugüne Anadolu'nun çözüme muhtaç temel sorunlarından biridir. Sorunu çözmek yerine bastırmak yolu seçildiği için de bugüne taşınmıştır. Soruna bugünkü yaklaşımlar ise ortadadır. Cumhurbaşkanı'ndan, Hacıbektaş Kaymakamı'na kadar tüm devlet yetkililerinin yaklaşımı, kısaca; "*evet haklısınız*" biçimindedir. Ama ne yazık ki bu "*Evet haklısınız*" onaylamalarının, somut bir sonucu yoktur. Olan bir oyalamadır.

ABKB'nin kapatılması üzerine; bu kurum temsilcilerinin Cumhurbaşkanı, Meclis Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Sayın Mesut Yılmaz ile görüşmelerini izleyen şu günlerde bile, ne Dernekler Yasası'nda ABKB'nin kapatılmasına neden olan yasa değişikliği olabiliyor, ne de Cemevleri'ne imar kararları içerisinde arsa ayrılması gündeme gelebiliyor. Bunlar bir yana; cami, sinagog ve havralardan elektrik parası alınmazken, cemevleri anımsanmıyor bile. Oysa Alevileri mutlu edecek olan şey; okullardan da elektrik parasının alınmaması olacaktı.

Bu anlamda Aleviler, özel bir ayrıcalık istemiyorlar, sadece ayrı tutulmak istemiyorlar. Ayrı tutulmamak şudur: Kaderde, kıvançta ve tasada birlik. Yani her şeyde... Yurttaşlık hak ve ödevlerinde.

Yurttaşlık ödevlerinde varlar, ama haklara gelince yoklar.

Çünkü devlet, onları, öncelikle kendince tanımlıyor: "*Sizler Müslümansınız*" diyor, "*Diyanet, sizin de Diyanetiniz, Cami, sizin de Caminiz, ezan, sizin de ezanınız, din dersi, sizin de dersinizdir*" diyor ve işi böylece tatlıya (!) bağlıyor.

Bu tatlılıkta bir acılığın yattığını ise sadece Aleviler biliyor. Kimi aydınlar ise; ne yazık ki gerçeği anlamıyorlar, anlayamıyorlar. Onlar sadece, "*Bu Alevi meselesi de nereden çıktı?..*"nın peşindeler. Bu sorunu PKK ve Hizbullah'a benzetmenin gayreti içindeler.

Unuttukları çok önemli bir şey var: Tüm bunlar sistemin yarattıklarıdır. Sistemi değil, yarattığı sonuçları tartışıyorlar... Bu ülke, gerçekten, çağdaş ve evrensel anlamda laik ve demokrat olabilseydi, Kürt sorunu, Şeriat (Hizbullah) sorunu, bugün ulaştığı boyutlara ulaşabilir miydi?.. Silaha, zora, gerek kalmaksızın kendi içinde çözülemez miydi?.. Ve Alevi sorunu, Sayın Akgül'ün dikkat çektiği üzere, kimi kötü niyetlilerce, kullanılabilecek bir konu olarak görülür müydü?.. Buradan hareketle; birçok Alevi aydını, dernek ve vakıfları; bölücü olmadıkları, bu ülkeyi ne kadar çok sevdikleri, Cumhuriyetin ve onun kazanımlarının asli sahiplerinden biri oldukları, vb., konularda, bir tek yemin etmedikleri kalmışçasına savunma refleksi ve psikolojisi içine girerler miydi?..

Sayın Akgül, "*Diyanet aklını başına toplamalı*" diyor, ama ABKB'nin kapatılması ile sonuçlanan dava dosyasında sadece Diyanet'in mütalaası yok ki...

Dönemin İçişleri Bakanı Tantan'ın özenle topladığı, MGK Genel Sekreterliği ve Başbakanlığın da benzer görüşleri var. Onlar da Diyanet'le aynı şeyleri söylüyorlar. Fetva üstüne fetva veriyorlar. Sadece dönemin Kültür Bakanlığı yönetimi katılmıyor bu görüşlere.

Aynı aydın çevrelerin düştüğü öbür hata ise; Aleviliğe dizdikleri methiyelerdir. "*Aleviler olmasaydı*" diye başlayan cümlelere Alevilerin gereksinimi yoktur. Onlar sadece ülkemiz gerçekten laik olsun istiyorlar. Sünnilerle aralarında bir fark gözetilmesin istiyorlar. Zira her türlü olumluluk ve olumsuzlukta Sünniler neyse bu ülkede, Aleviler de odur. Ayrıca birçok olumlu sıfatla tanımlanıp, böylece artı ödevlerle ödevlendirilmeleri onları daha da birçok yük altına sokmuyor mu?.. Cumhuriyet, laiklik, demokrasi, insan hakları onlara mı lazım sadece?..

Bir başka konu; Cumhuriyet Tarihi'nde, Alevilik ilk kez, ucunda katliam, karalama, hakaret, yıkım olmaksızın, böyle bir nedenle tartışılıyor oluşundadır. O anlamda bu mahkeme kararı "*hayırlı*" olmuştur. Devlet kademelerinin, her türlü oyalama, uyutma yöntemlerine karşın "*hayırlı sonuçlara vesile olacaktır.*" Beklentimiz budur.

Sayın Akgül'ün; "*Hep birlikte barış ve sevgi içinde yaşamak dileği ile...*" diye biten cümlelerine katılmamak olası mı?.. Ama o barış ve sevginin koşullarını yaratarak elbette...

Örneklerden daha yakın zamana ait olan bir başkasına ise *Birgün*'de rastladık. 25 Eylül 2005 tarihinde Erbil Tuşalp, AB-Türkiye ilişkilerini irdelerken; Müzakere Çerçeve Belgesini iyi okursak; "*Anadilinizde okuyup anlayabiliyorsanız, küçük çıkarlar uğruna belleklerinizi kiralamadıysanız Türkiye Kürdistanı'na yol verildiğini, Alevi Federasyonuna ışık yakıldığını, tarımın toprağa gömüldüğünü, madenlerin peşkeş çekildiğini, suların kullanımının koşullara bağlandığını, sosyal fonların yok edildiğini, emek örgütlerinin dışlandığını, orman, liman, fabrika ne varsa kamu mallarının talan edildiğini göreceksiniz.*" diye yazdı.

Burada sormamız lazım: Ne demek "*Alevi Federasyonuna ışık yakmak*"?..

Aleviler; bu ülkede laiklik ve demokrasiden başka ne istediler ki?.. Zorunlu Din Dersleri, Diyanet İşleri Başkanlığı, Cem Evlerinin Statüsü, her türden asimilasyon, vb., konularda ileri sürdükleri savlar, Akgül'ün de, Tuşalp'in de diğer birçok aydınımızın da gönülden katılacağı düşünceler değil midir?..

Aleviler bu sorunlarını bu ülke topraklarında çözememiş olmanın acısı ile; konuyu AİHM'ne, AB ilerleme raporlarına taşımakla; Türkiye Kürdis-

tan'ı gibi tarımın toprağa gömülmesi gibi madenlerin peşkeş çekilmesi gibi bir suç mu işlemiş oldular?..

İnsaf bunun neresinde?..

Nesnellik, aydın olma sorumluluğu bunun neresinde?..

Aleviler bu ülkeyi kendilerinden daha mı az seviyor?..

Ne zaman bir köşeye sıkışsak; ne zaman bir çıkar yol aramak zorunda kalsak; yüzyıllardır değişmeyen bir alışkanlığımızla hemen bir şamar oğlanı buluveririz. Bu şamar oğlanı, kâh Aleviler olur, kâh Kürtler... Yeri gelir Ermeniler... Anlama, dinleme, sorunlarını çözme yerine; onları dış düşmanların işbirlikçileri olarak görme kolaycılığına kaçarız.

Hem Akgül, hem de Tuşalp bir bakıma haklı olabilirler. Emperyalistler böyle bir niyet taşıyabilirler. Ama aynı zamanda bilmezler mi, Aleviler bu ülkenin yumuşak karnı değildir.

Ne demek; "*Boş kalan gündeme Alevi sorunun taşımak*"?..

Aleviler açısından gündem hiç boş kalmadı ki?..

Ya karınları deşildi, ya bir otel odasında yakıldı. Ya da hep gizlenmek zorunda kaldılar. Şimdi günümüzde; köyden kente indiler, okudu, yazdı, "*adam oldular*", örgütlendi, federasyonlar kurdular ve sisteme karşı mücadele ediyor, hak istiyorlar diye yapay gündem mi yaratıyor oldular?..

Bu tutum bizim aydınımızın da alaca bulaca olduğunun göstergesi değil midir?..

"*Azınlık*" konusunda kopartılan fırtına da bunu göstermedi mi?..

Aleviler elbette bir "*sınıf*" değil. Dolayısıyla talepleri de sınıfsal değil diye; onların mücadelesini küçümsemek, hatta sınıf mücadelesine zarar veriyormuş gibi algılamak ne denli doğrudur?.. Dogmatik Marksistlere göre bu görüş doğru olabilir, ama bunu, insan hakları, laiklik, demokrasi, eşitlik bağlamında değerlendirdiğimizde ulaşacağımız sonuç nedir?..

Hem Alevileri "*anlamak*", hem de "*reddetmek*" ikileminden kurtulmalıdır Türkiye aydını.

Aydınlarımıza yakışan budur herhalde.

OKTAY EKŞİ'NİN KÜLAHI

Birgün Gazetesi, 20 Ekim 2004

AB İLERLEME RAPORU (2004)'nun yayınlanması üzerine, *Hürriyet* Gazetesi Başyazarı Oktay Ekşi'nin 13 Ekim 2004 tarihli yazısının girişinde de belirttiği gibi "*her kafadan bir ses çıkmaya*" başladı. O her kafadan çıkan seslerden biri de kendisine ait ne yazık ki...

Okuduklarıma inanamadım doğrusu.

Aydın bellediğimiz bir zat konuya böyle mi yaklaşır? Olup biteni anlamak, irdelemek, yorumlamak, bir yanlış varsa ona dikkat çekmek, bir anlamda olagelen tartışmada yol ve yön göstermek gibi bir rol üstlenmek varken; Osmanlının Şeyhülislamı pozlarına bürünüp, Alevileri karşısına alarak, sözü; "*bakın ha külahları değişiriz sonra*" noktasına getirmek de neyin nesi oluyor?..

Şunun fesi oluyor:

Aleviler; Diyanet'in lağvedilmesi, Zorunlu Din Derslerinin zorunlu olmaktan çıkarılması, Hacı Bektaş Dergâhı'nın kendi yönetimlerine bırakılması, Cemevlerinin ibadet yeri olarak tanınması vb. istemlerini ilk kez mi dile getiriyorlar?.. Tüm bunları en az yirmi yıldır, kaç Cumhurbaşkanı'na, kaç Başbakan'a, kaç Meclis Başkanı'na, kaç Parti Başkanı'na ilettiler. Ve bu istemlerin birçoğu kaç siyasi partinin parti programına, seçim bildirgesine girdi.

Bir çok, bir çok, bir çok...

Tüm bunları kendi içimizde tartışırken bir sakınca yok, ama işin içine AB girince; konu birden bire "*külahları değişme*" kertesine sıçrayıveriyor.

Nerede kaldı sizin "*aydın*" sıfatınız, "*demokrat*" kimliğiniz?.. İşinize geldiği yerde, işinize geldiği kadarıyla mı?..

Kaç milyonsa Aleviler bu ülkede; işte o kadar milyon kişi, sizin imamınızın maaşını ödemeye devam mı etsin? Okullarda namaz kılmayı (hem de uygulamalı olarak), öğrenmeye devam mı etsin?.. Aynı öğrenci akşam eve döndüğünde; "*Anne, baba siz neden namaz kılmıyorsunuz?*" diye sormaya devam mı etsin?.. Anne, baba ne yanıt vereceklerini bilemeden kös kös konuyu geçiştirmeye devam mı etsinler?.. Daha yüzlerce soru.

Şu uygulamaların kaçı, o neredeyse kapısında kul olduğunuz AB'nin herhangi bir ülkesinde vardır?..

İğnenin ucunu görünce zıp zıp zıplıyoruz. Oysa çuvaldız kaç yüz yıldır kimin bedeninde, hiç hesaplamıyoruz bunları.

AB İlerleme Raporu'na Alevilerin kimi istemleri yansımış olunca, bu duruma çok gocunmuş Sayın Ekşi. Şöyle diyor:

"Hemen birileri '*mal bulmuş Mağribi*' gibi heyecanlanıverdi. Gören zanneder ki *Türkiye ölmüş de mirasını paylaşma kavgası başlamış*. Baştan söyleyelim, hiç heyecanlanmayın. Aksi halde Türkiye hem böyle düşünenleri yola getirir, hem de Avrupa Birliği yönündeki yolculuğuna devam eder. "

Yenilir yutulur cinsinden değil bu ifadeler.

Kimmiş o, "*mal bulmuş Mağribi*" gibi düşünenler?

Kimmiş o, "*miras kavgası*"na kalkışanlar?

Aleviler mi?

Oktay Ekşi benzeri "*Aydınlar*"a göre: Evet.

Ama Alevilere göre: Asla...

Onlar kendilerini bu ülkenin temel taşlarından biri olarak görüyorlar. "*Asli Unsuruz*" diyorlar. "*Azınlık*" tanımlamasına herkesten önce onlar karşı çıkıyorlar. Atatürk'ü Hz. Ali gibi algılıyorlar. Evlerinde, derneklerinde, Cemevlerinde fotoğraflarını yan yana asıyorlar.

Hâl böyleyken; Oktay Ekşi onları "*Yola getirmekten*" bahsediyor.

Nasıl yola getirecek mesela?..

Yeni bir Sivas, Gazi, Çorum, Maraş mı demek istiyor. Ya da Yavuz'un kılıcını mı anımsatıyor. Olmadı yeni bir Kenan Paşa'ya mı çağrıda bulunuyor?..

Artık keyfi bilir. Seçeneği çok.

Ama bu gibiler, şunu unutmamalı; bu ülkeyi, dağını, taşını, dilini, bağını bostanını sevmede, Aleviler kimseden aşağı kalmaz. Meraklanmasın. Efelenmesin boş yere.

Alevilik bu ülkenin yumuşak karnı değildir.

Ama şunu söylememize de izin versin: Hani deve misali, neyimiz, neremiz doğru ki Aydınımız da doğru ola. Çocukluğundan beri yetiştiği o aile ortamında "*mum söndü*" hikâyeleriyle büyüye büyüye, bilinçaltlarına öyle kazınmış oluyor ki bu düşünce; ne zaman nasıl hortlayacağı belli olmuyor... Pat diye çıkıveriyor işte. Koskocaman Oktay Ekşi bile olsa... Dönüp ülkemizdeki karikatürleşmiş uygulamalarına bakarak; laikliği, inanç özgürlüğünü, insan haklarını sorgulamak yerine; sözü "*külahları değişmek*"; restleşmesine getirdiğinizde; "*Size de ne oluyor, benden, başka kimse yoktur bu ülkede*" demek istiyorsunuzdur.

Bu durumda Aleviler; "*Eh zaten biliyorduk, var hayrını gör*" mü desinler. Demeyecekler..

Ta ki; kaderde, kıvançta, tasada, varlıkta, yoklukta eşit mutlu yurttaşlar oluncaya dek.

MEDYA VE ALEVİLER

Pir Sultan Abdal Kültür Sanat Dergisi, 37. sayı, Nisan 2000

SU SON ON YILDA Türk medyasında Alevilere yönelik büyük bir merak oluştu. Bu çerçevede TV kanalları, haber programlarının ötesinde, tartışma programlarında Aleviliği ve Alevileri onlarca kez ağırladılar. Dergiler "*kapak*" konusu yaptı, gazeteler dizi yazılar yayınladı. Radyolarda neredeyse "*arkası yarın*"lar oluştu. Çokça araştırma-inceleme kitapları yayınlandı. Diyanet Vakfı bile bu rüzgârdan etkilendi, dergilerin sayfalarını Aleviliğe ayırdı.

Bu yayınlarda şu ayırt edici özellikler öne çıktı:

- İşin magazin yanını ön plana çıkartanlar,
- Polemik yanını ön plana çıkartanlar,
- Ve ideolojik yanını ön plana çıkartanlar,

Birinci plandakiler; işi sulandırmanın, ünlü Alevilerin isimlerini sayıp dökmenin peşinde oldular. Alevi mekânlarından seçilmiş görüntülerin üstüne semah figürleri de ekleyen bu gruptakiler, işi Alevi sanatçıların ne yiyip içtiği noktasına kadar taşıyabildiler. Renkli fotoğraflar ve çarpıcı görüntülerle okuyucularına ve izleyicilerine şirin gözükmeyi gazetecilik olarak saysalar da; asıl amaçlarının tiraj kaygısı olduğunu gizleyemediler. Saman alevi gibi yanıp. söndüler. Ne okuyucu, ne izleyicilerine Aleviliği tanıtmak adına bir şey verebildiler, ne de kendileri öğrenebildiler. Sadece girişte anımsattığımız, moda rüzgârlarına kapıldılar.

İkinci plandakiler; özellikle "*Siyaset Meydanı*" ve "*Ceviz Kabuğu*" programlarında görüldüğü üzere, Alevileri birbirlerine düşürdüler. Alevilerin kendi aralarındaki kimi anlaşmazlık noktalarını, tartışma konusu yaparak, bu tartışmalarda, kaçırılan ölçüler çerçevesinde, Alevi terbiyesi ve ahlakı ile bağdaşmayacak kimi söz ve tutumları reyting amacıyla kullandılar. Ne yazık ki kimi dostlarımız da bu oyuna alet oldular.

Birbirlerine müstehzi bakışlar ve dudak büker tavırlarla olmadık sözler söylediler. Birbirlerini döneklikle, satılmışlıkla, hainlikle, yezitlikle, anarşistlikle, teröristlikle suçladılar. Ve televizyonlarının başında olup bitenleri evlerinden izleyen milyonlarca insanı, özellikle de Alevileri hayretlere düşür-

düler. Medya çanak tuttukça bunlar kavga etti, bunlar kavga ettikçe medya çanak tuttu ve reyting yükseldikçe yükseldi.

İkinci plandakiler ise: işin ideolojik yönünü, kültürel yönünü, niteleme ve içeriklendirme yönünü ön plana çıkartanlar oldu. Bunlar da kendi aralarında iki gruba ayrıldılar. Birinciler; Aleviliği İslâm içinde eritme, asimile etme, onu olduğundan farklı gösterme gayreti içinde olanlardır ki; bunlar başta Diyanet İşleri Teşkilatı, Diyanet Vakfı, Gazi Üniversitesi Hacı Bektaş Veli Araştırma Enstitüsü, vb. devlet destekli kurum ve kuruluşlara sayfalarını, mikrofonlarını ve ekranlarını sonuna kadar açanlardır. İkinciler ise; bir kamu görevi görmek adına, gerçekten gazetecilik yapmak adına, konuyu gündeme taşıyanlardır. Faşizmin ve şeriatın bunca gelişip güçlendiği Türkiye koşullarında bu kültürün ve mensuplarının, laiklik ve demokrasi adına ne denli önemli olduğu gerçeğini kavrayanlardır. Aleviliğe ve Alevilere hakkını teslim edenlerdir. Bu anlamda az sayıda radyo ve gazete yanında *Cumhuriyet* Gazetesi'nin tutumu takdire şayandır. Ayrıca *Evrensel* ve *Özgür Bakış* Gazetelerinin habercilik anlayışları yine şükranla anılası niteliktedir.

Tüm bunlar bir yana; sanırız ki asıl sorun; Alevilerin kendi medyalarını yaratıp yaratmadıkları ya da bu işi ne zaman ve nasıl becerebilecekleri sorunudur.

Geçtiğimiz günlerde, Alevilere yönelik bir toplantıda, yeri geldi de; Sayın İlhan Selçuk bu ayıbımızı yüzümüze vurdu. Son derece haklıydı. Yeri geldi mi mangalda kül bırakmıyor, şu kadar milyon Alevi'yiz, şunları şunları yaparız, yapıyoruz diyoruz, ama öbür yandan bu iletişim çağında; ulusal ölçekte yayın yapan bir televizyon, radyo, gazete, dergiden yoksunuz. Yerel ölçekte yayın yapan bir iki radyo, bir iki derginin yanına ekleyebileceğiniz başka da bir yayın organımız ne yazık ki yoktur.

Medya'nın, bir iletişim aracı, haber-bilgi aktarma aracı, etkileme, yönlendirme, şekillendirme, eğitim aracı, savunma, karşı çıkma, direnme, giderek örgütlenme aracı olduğu gerçeğini anımsayacak olursak; nasıl bir olanaktan yoksun olduğumuz gerçeğini daha iyi anlarız.

Bir medya kuruluşu yaratmanın, büyük maddi olanaklarla olası olduğunu biliyoruz. Barış Partisi sevdası yoluna harcanan trilyonlara, işte tam da bu noktada yanmamak mümkün değildir. Keşke o paralarla bir televizyon kurulsaydı, günlük bir gazete çıkarılsaydı! Olmadı, ama bu hiç olmayacak anlamına gelmez, olanaklarımızı birleştirirsek, el ele, gönül gönüle verirsek başaramayacağımız hiçbir şey yoktur.

Günlük bir gazetenin, ulusal ölçekte yayın yapan bir televizyonun gereksinimini, en çok biz yazarlar, biz örgütçüler duyumsuyoruz. Düşününüz ki; bir Mevlana anıldığında, tüm Türkiye'nin, hatta dünyanın haberi oluyor da; oradaki programlar neredeyse naklen yayınlanıyor da; bizler Pir Sultan'ı andığımızda; 20–30 bin kişinin, bin bir güzellikle yarattığı o sevgi, muhab-

bet, barış ve dostluk gösterilerini, bir iki dost gazete sütununa, o da yine rica minnetlerle zorla taşıyabiliyoruz.

Medyamızın (adı "*bir kısım*" mıdır, "*malum*" mudur, her neyse artık) Hülya Avşar'ın, iki yaşındaki küçük kızının tenis tutkusuna gösterdiği ilginin, binde birini Gazi Davası'na göstermediği şu koşullarda; Ramazan ayı geldiğinde; tüm televizyonların, özel programlar düzenlediği, teravih namazlarına naklen yayınla bağlandığı, ancak, Muharrem ayının gelip gelmediğinden hiç haberlerinin bile olmadığı, ya da Muharrem ayından sadece Şii fanatiklerinin kendilerine eziyet ettiklerini sandıkları şu koşullarda; bir radyo, gazete, TV gereksinimimiz çok daha iyi anlaşılır sanırım.

Hacı Bektaş Veli'yi Anma Etkinlikleri'nde Cumhurbaşkanı geldi diye, naklen yayın araçlarıyla oraya koşan ve açılış programını eksiksiz yayınlayan televizyon (TRT, NTV) kanalları; Alevi-Bektaşi örgütleri adına bir temsilcinin konuşmasına sıra geldiğinde; hemen susup yeniden yayın devam ediyorlarsa; bize ait yayın organlarının değeri daha iyi anlaşılır sanırız.

Dost bir gazetemizde; bir şair arkadaşımızla bir gitarist arkadaşımızın; ortak sunuşları hem haber sayfalarında hem de kültür sayfalarında çift dikiş yer alırken, Cem ve Kültürevimizin kundaklanması, haber değeri taşımıyor biçiminde yorumlanıyor ve sayfalara giremiyorsa; günlük bir gazeteye gereksinimimiz çok daha iyi anlaşılır.

Yüzlerce binlerce örnek çoğaltılabilir. Sonuçta Aleviler, kendi medyalarını yaratmak zorundadırlar: O, hem kendi kültürlerimizi, kent koşullarında da yaşatabilmenin, genç kuşaklara aktarabilmenin, tüm insanlığın ortak değeri haline getirebilmenin bir aracı olmanın yanında; faşizme, emperyalizme, şeriata ve ırkçılığa karşı mücadelenin de bir aracı olacaktır.

Bir gazete, bir TV kanalı, radyo, etkili bir dergi, sihirli bir değnek değildir kuşkusuz, ama uyuyanları, hiç olmazsa uykusu hafifleri uyandırmaya yetecek denli değerlidir.

ALMAN VAKIFLARI, ALEVİLER VE YENİ BİR SUÇLAMA DAHA

Pir Sultan Abdal Kültür Sanat Dergisi, 47. sayı, Aralık 2001

ANKARA ÜNİVERSİTESİ öğretim üyelerinden Dr. Necip Hablemitoğlu'nun "*Alman Vakıfları ve Bergama Dosyası*"(*) adlı kitabı, Ağustos 2001 tarihinde yayınlandı. Yayınlanmasıyla birlikte de yeni bir tartışma başladı.

Yazara göre Türkiye'de faaliyet gösteren Konrad Adenauer, Henrich Böll, Fredrich Ebert ve diğer Alman Vakıfları, Türkiye aleyhine yıkıcı faaliyetlerde bulunmaktadırlar.

Öyle ki bu vakıflar;

- Cumhuriyete ve devletin ülkesi ve ulusuyla bölünmezliğine, lâik hukuk sistemine karşı nerede bir hareket ve başkaldırı varsa orada olmuşlardır. (s.6)
- Her taşın altından çıkmaktadırlar. (s.7)
- Yıkıcı faaliyetlerini sürdürmeye devam etmektedirler. (s.7)
- Cumhuriyetin tüm değerlerine karşı olan, ulus devletin parçalanmasını isteyen tüm rejim karşıtlarına lojistik destek vererek Türkiye'nin altını oymaktadırlar. (s.11)
- Yugoslavya'da yaşananları, bir de Türkiye'de tekrarlamak istemektedirler. (s.15)

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilgili organlarının kararıyla 10–15 yıldır Türkiye'de faaliyet gösteren bu vakıflar, yazarın iddia ettiği bu işleri yapıyorlarken; Türkiye'nin kendini savunma refleksleri, mekanizmaları, örgütlenmeleri, yasaları yok mudur? Devlet uyumakta mıdır? Sorularını bir yana bırakacak olsak ve yazarın 6 Ekim 2001 tarihindeki bir TV tartışma programında. Kamuran İnan'dan aktardığı, "*Kendi içinden en çok hain çıkartan ülkelerden biri de Türkiye'dir*" görüşünün de doğru olduğunu kabul etsek bile; kabul edemeyeceğimiz bir iddia var bu kitapta; O da Alevilerle ilgilidir.

(*) Necip Hablemitoğlu, *Alman Vakıfları ve Bergama Dosyası*, Otopsi Yayınları, Ağustos 2001, İstanbul.

Yazar, son derece haksız, dayanaktan yoksun, zorlama bir yakıştırmayla, Alevileri "*Almanların bu yıkıcı-bölücü emellerine*" dâhil ediyor ve karşımıza yeni bir "*Mum Söndü*" olayı çıkartıyor.

Şöyle ki: Yazara göre; Almanya dünyanın en büyük altın stokuna sahip ülkedir ve Türkiye Almanya'dan çok miktarda altın ithal etmektedir. Dolayısıyla, Almanya dünyanın herhangi bir ülkesinde olduğu gibi Türkiye'de de altın üretimine engel olmaktadır. Türkiye gibi bir pazarını da kaybetmek istememektedir.

Tüm bunlar doğru olabilir, her emperyalist ülke gibi Almanya da bu tür hesaplar yapabilir. Bergama'nın Ovacık köyündeki altının çıkartılmasını istemeyebilir. Ama bunun Alevilerle ne ilgisi vardır?..

Yazara göre vardır.

Çünkü Bergama'da siyanürle altın çıkartılmasına karşı çıkan; Tepeköy, Pınarköy ve Narlıca köylüleri Alevidir.

Daha kitabının önsözünde şöyle diyor:

"Bu araştırmanın ortaya koyduğu en önemli sonuç, Almanya'nın bizi bizden iyi tanıdığı gerçeğidir. Bergama'da da etken güç olarak Alevi inançlı üç köy halkını gösteren (...) Almanya, tüm gücü ile 10 yıllık süreçte altın üretimini yaptırmamayı başarmıştır." (s.7)

Tamer Bacınoğlu'ndan bir alıntı yapıyor. Bacınoğlu'na göre bu vakıfların amaçlarından biri de; "*Alevilerin aşırı İslam'a karşı oluşlarını dikkate alarak, Aleviler ile özel görüşmek ve konuyu gerektiğinde Kürt sorununa kaydırmak.*"tır (s. 21).

Devam ediyor yazar:

"... Uluslararası Katolik Barış Hareketi, Alman Protestan Kilisesi ise, ülke sınırları içinde PKK ile özdeşleştirilen Türk ve Türkiye düşmanı Alevilik hareketinin yanı sıra; başta Süleymancılar, Fetullahçılar ve Milli görüşçüler olmak Üzere, '*Alman İslâmı*' yaratma projesi doğrultusunda tüm Sünni ve Şafii yapılanmalara lojistik destek sağlamaktadır." (s. 44)

"... Alevi kökenli protest karakterli Türk köylülerinin nasıl kullanıldığı..." (s. 56)

"Dünyada altın üretimine karşı (...) (başka dinamiklerin yanında AB) en mezhepçi tepkiler gösteren tek ülke Türkiye'dir." (s. 65)

Yazar soruyor: "*Almanya Neden Bergama'yı seçmiştir?*" Ve yanıtlıyor:

"Tübingen Üniversitesi bağlantılı BND (*Alman İstihbarat Teşkilatı-AB*) danışmanlarının raporları doğrultusunda, planlanan halk direnişine öncülük etmeye uygun, Üstelik Ovacık maden sahasına mücavir üç Alevi Türkmen köyünün mevcudiyetidir. " (s. 70)

"Alman istihbaratçıları; karakter rollerinde birkaç yerli işbirlikçi ve figüranlar da söz konusu üç köy halkıyla birlikte senaryonun Almanya'da yazıldığını bilmeyen yerli destekçiler..." (s.71)

Ve bir alıntı daha: "*Alman İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan ve Ocak 1990'da yayınlanan 'Türkiye 'de Altın Konsepti'nde şu talimatlar dikkat çekmektedir*:" deniliyor. Bu talimatlardan "C" bendi şöyleymiş:

"Kitlesel eylemlerin gerçekleştirilmesi için Bergama'da öncelikle üç Tahtacı-Alevi-Çepni Köyü, merkez üssü olarak kullanılacaktır. (...) Türkiye'de sistemin uysal vatandaşları olan Sünniler yerine protest özellikleri nedeniyle sistemin dışladığı Alevileri kullanmak, rasyonel bir tercih olacaktır..." (s.73)

Benzeri daha çok niteleme var.

Yazar, ısrarla Alevileri bu işin içinde rol sahibi yapmak istiyor. Onlara suçlamalar yöneltiyor. Ne demek; "*PKK ile özdeşleştirilen Türkiye düşmanı Alevi hareketi*" ?.. Bununla da yetinmiyor Alevileri işbirlikçilikle suçluyor, Türkiye'nin yumuşak karnı gibi gösteriyor. Kitabında başından sonuna "*ulusal çıkarlardan*" "*milli birlik ve bütünlükten*" bahsetmesine karşın asıl bölücülüğü kendisi yapıyor.

Demek ki yazar; Alevilerin bu ülkeyi ne kadar çok sevdiklerinin, cumhuriyeti oluşturan dinamiklerden biri olduklarının, ülkenin asli sahiplerinden biri olduklarının farkında değil, ya da bilerek bu gerçekleri tersine çeviriyor. Alevilerin sisteme ilişkin eleştiri, öneri ve istemlerinin olması, laik ve demokratik bir düzen özlemleri, bu şikayetlerini demokratik mekanizmaları kullanarak ifade etmeleri Türkiye düşmanlığı mıdır?.. Alevilerin bu taleplerini illa da bir yöne çekmekle Yazar, kime, neye hizmet etmektedir?..

Bergama'da siyanürle altın çıkartılmasına karşı çıkan köylülerin Alevi mi, Sünni mi olduklarının ne önemi vardır?.. "*İşbirlikçilikle*", "*Hainlikle*" veya "*yurtseverlikle*" Alevilik veya Sünnilik bağdaştırılabilir mi? Bu bir faktör olabilir mi?

Ama yazarın amacı başka. O bir de bu yolla çamur atmanın hevesinde. Böyle olmasaydı, Tepeköy, Pınarköy, ve Narlıca köylülerinin Alevi olduklarına özellikle vurgu yaparken; aynı mücadelenin içinde olan; Çamköy, Yenikent, Aşağıkırıklar, Süleymanlı, Alacalar, Ovacık, Soğanlı, Kurfallı ve Bozköy halkının da Sünni olduklarından bahsederdi.

Konrad Adenauer Vakfı'nın birlikte çalıştığı, ANAP'lı milletvekilleri tarafından kurulmuş olan Türk Demokrasi Vakfı'nın bir Sünni vakfı (!) olduğuna değinirdi. Alman vakıflarının Türkiye'de birlikte iş yaptıkları, dernek, vakıf, baro, vb., üye ve yöneticilerinin ne kadarının Alevi, ne kadarının Sünni olduklarını merak ederdi. Alman vakıflarıyla birlikte iş yapmış

olan bir tek Alevi örgütü gösterirdi? Yani bu işin Alevilikle Sünnilikle ne ilgisi var?

Ve bir iyilik daha yapar Eurogold firmasının Alman ortağının siyanür kullanarak çevreye zarar verdiği için Almanya'da mahkûm edilmiş olduğunun altını çizerdi.

"*Mum söndü*" diyenler, dedikleriyle kaldılar.

"*İşbirlikçi*", "*Hain*" diyenler de dedikleriyle kalacaklardır. Ama Aleviler, bu ülkede yaşayan herkes kadar, en az onlar kadar, belki daha da fazla yurtlarını sevmeye devam edeceklerdir.

ALİ BALKIZ

Özgeçmiş

1945 yılında Sivas'ın Eğricek köyünde doğdu. İlkokulu burada bitirdi. Malatya Ticaret Lisesi'ni 1966 yılında, Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulunu ise 1970 yılında bitirdi.
Urfa, Antakya, Adana, Giresun, Ordu Ticaret Liselerinde Meslek Dersleri Öğretmenliği yaptı. 1984 yılından beri serbest çalışıyor.
Edebiyat çalışmalarına 1986 yılında başladı. İlk öyküsü Varlık Dergisinde çıktı. İnsancıl, Damar, Kıyı, Türk Dili, Evrensel Kültür, Adam Öykü, Karşı, Cumhuriyet Dergi, Hece Öykü, Edebiyat Eleştiri Dergilerinde öyküleri yayımlandı. TYS ve PEN üyesi.

Ödülleri

Akademi Kitabevi Öykü Ödülü, mansiyon, 1987
TAYAD Öykü Ödülü, mansiyon, 1988
Ömer Seyfettin Öykü Ödülü, birincilik, 1991
PEN Yazarlar Derneği, Orhan Kemal Öykü Ödülü, birincilik, 1995
Çukurova Gazeteciler Derneği, Orhan Kemal Öykü Ödülü, birincilik, 1998
Milliyet Gazetesi, Haldun Taner Öykü Ödülü, ikincilik, 1998

Öykü Kitapları

Güller Kitaplara, Cem Yayınevi, 1987
Dolmuşta Bir Kadın, Cem Yayınevi, 1988
Karadeniz Dağ Kartalı, Cem Yayınevi, 1991
Karın Altı Kardelen, Cem Yayınevi, 1993
Yaşam Bir An'lar Toplamıdır, Cem Yayınevi, 1995
Bütün Ülke Yeşil Vadi, Öteki Yayınevi, 1997
Dil Bağı, Cem yayınevi, 1999

Araştırma–İnceleme Kitapları:

Sivas'tan Sydney'e Pir Sultan, Birinci Baskı 1994–Prospero Yayınları, İkinci Baskı 1996–Ayyıldız Yayınları, Üçüncü Baskı 1999–Ayyıldız Yayınları
Pir Sultan'da Birlik Mücadelesi–Ayyıldız Yayınları, 2000

1989 yılından bu yana Alevi Örgütlenmesi içerisinde faaliyet gösteriyor. Uzun yıllar Pir Sultan Abdal Kültür Sanat Dersini yönetti. Pir Sultan Abdal Kültür Derneği Genel Başkanlığı ve Alevi Bektaşi Kuruluşlar Birliği Kültür Derneği Genel Sekreterliği, görevlerinde bulundu. Alevi dünyasına yönelik yayın yapan birçok dergide inceleme ve makaleleri yayınlandı.

Alev Yayınları

Alevlik Dizisi

İsmail Kaygusuz, Müsahiplik, 1991

İsmail Kaygusuz, Alevilik'te Dar ve Pirleri, 1993

İsmail Kaygusuz, Alevilik İnanç Kültür ve Siyaset Tarihi I, 1995

İsmail Kaygusuz Görmediğim Tanrıya Tapmam, 1996

İsmail Kaygusuz, Hünkâr Hacı Bektaş Veli, 1998

İsmail Kaygusuz, Alevilik, Diyanet Siyaset, 2004

İsmail Kaygusuz, Müsahiplik, Genişletilmiş İkinci Baskı, 2004

İsmail Kaygusuz , Savaşlı Yıllar, *Roman*, 2006

İsmail Kaygusuz, Baba Resul – *Oyun*, 2001

İsmail Kaygusuz, Alevi Olmanın Bedeli – *Öyküler*, 2004

Lütfi Kaleli, Şah Hatayi ve Pir Sultan, 2006

Lut oğlu Yahya, Kerbalâ Destanı, 2005

Haşim Kutlu, Kızılbaş Kadın, 2005

Esat Korkmaz, Üçüncü Ölümüm Bu Hain - Pir Sultan, 2005

Ahmet Koçak, Onlar Işık Oldular, 2003

Kul Hasan, Yirminci Yüzyılın İnsanlarıyız, 2004

Rıza Yürükoğlu, Okunacak En Büyük Kitap İnsandır, Tükendi 7. Baskı Çıkıyor

TOPLU SİPARİŞLERDE %40 İNDİRİM YAPILIR

Alev Yayınları

Genel Ajans Basım Dağıtım Organizasyon Ltd. Şti.

Divanyolu Caddesi No 54, Erçevik İşhanı 102
34110 Eminönü – İstanbul
Tel/Faks: +90.(0)212.519 56 35
E-posta: bilgi@alevyayinlari.com İnternet: www.alevyayinlari.com

BİLİMLE GİDİLMEYEN YOLUN SONU KARANLIKTIR

SERÇEŞME

Esat Korkmaz'ın
Genel Yayın Yönetmenliğinde

Ahmet Koçak
Ali Aksüt
Ali Balkız
Ali Timurtaş Özmen
Ayhan Aydın
Burhan Kocadağ
Cemal Kenanoğlu
Dertli Divani
Erdoğan Alkan
Erdoğan Aydın
Ergül Şanlı
Erol Parlak
Fikret Otyam
Gülçin Akça
Hakkı Şahin
Hasan Harmancı
Haşim Kutlu
Hüseyin Albayrak
İlhan Cem Ersever
İsmail Büyükakan
İsmail Kaygusuz
İsmail Metin
İsmail Özmen
Kelime Ata
Lütfi Kaleli
Mahmut Temizyürek
Mehmet Turan
Murtaza Demir
Mustafa Düzgün
Nihat Aksoy
Özgür Savaşçı
Rıza Aydın
Rıza Aydoğmuş
Sedat Bican
Süleyman Zaman
Ünal Öztürk

ve Hacı Bektaş Veli Dergâhı Postnişini
Veliyettin Ulusoy'un
katkılarıyla

Yayımlanan Aylık Dergi Üçüncü Yılında

Bedeli 3 YTL – Bir Yıllık Abone Bedeli 40 YTL
Posta Çeki Hesap No: 1629127

Genel Ajans Basım Dağıtım Organizasyon Ltd. Şti.

Divanyolu Caddesi No 54, Erçevik İşhanı 102
34110 Eminönü – İstanbul
Tel/Faks: +90.(0)212.519 56 35
E-posta: sercesme_dergisi@yahoo.com

ALİ BALKIZ 1945 yılında Sivas ilinin Kangal ilçesine bağlı Eğricek köyünde doğdu. 1966 yılında mezun olduğu Malatya Ticaret Lisesi'nin ardından 1970 yılında Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulunu bitirdi.

1970-1980 yılları arasında Ticaret Lisesi Meslek Dersleri öğretmeni olarak çalıştı. 12 Eylül Askeri Darbesi ile işine son verildi, cezaevine konuldu, beş yıla mahkûm edildi.

Lise öğrencisiyken Alevilikle ilgili yazmaya başladı. İlk yazıları 1960'lı yıllarda *Cem* ve *Ehlibeyt* dergileri ile Malatya'da *Sebat*, *Gayret* ve *Birlik* gazetelerinde yayınlandı. Sonraki yıllarda *Pir Sultan Abdal Kültür Sanat Dergisini* yönetti. Pir Sultan Abdal Kültür Derneği'nin Genel Başkanlığını yaptı.

Alevi Bektaşi Kuruluşları Birliği Kültür Derneği'nin kurucuları arasında yer aldı, Genel Sekreterliğini yaptı. Çok sayıda panel, sempozyuma katıldı, konferanslar verdi. Avrupa Birliği Türkiye Temsilciliği ve Dışişleri Bakanlığı ile yaptığı görüşmeler, adeta "olay" oldu.

Balkız öykü dalında ünlendi, yedi öykü kitabı birçok ödül kazandı.

Balkız, bu kitabında derlenmiş yazılarında, daha önce yayınlanmış olan "*Sivas'tan Sydney'e Pir Sultan*" ve "*Pir Sultan'da Birlik Mücadelesi*" adlı kitaplarında olduğu gibi, günümüz Aleviliğinin kent koşullarındaki sorunlarını irdeliyor. Konuya sosyal gerçeklik ve sınıfsal perspektiften bakıyor. Türkçeye ilişkin kimi yazıları ile de okuyucuyu başka bir duyarlılığa davet ediyor.

ISBN 978-975-335-057-0

9 789753 350570

Alev Yayınları